Ionel Teodoreanu

Ionel Teodoreanu

La Medeleni

Vol.1 – Hotarul nestatornic

Partea întâi.

I.

POTEMKIN ŞI KAMI-MURA.

Doi ţărani salutară cu o arhaică solemnitate pe viitorul stăpân al moşiei. Mişcarea vastelor pălării învălui pe Dănuţ cu epicul vânt al gloriei. Se opri în mijlocul şoselei ca un gladiator aclamat în arenă cu călcâiul pe trupul biruitului, având drept scut zmeul, drept lance sfoara al cărei fuior îl strângea în pumnul răpezit îndărăt.

— D-apoi nu te doboară, boierule, namila asta? întrebă unul din ţărani.

— Pe mine?!

Dănuţ tocmai isprăvise clasele primare. Era licean în vacanţă.

— Mai bine hai de i-om da boierului o mână de-ajutor să-l suie, se amestecă în vorbă celălalt ţăran, apropiindu-se de zmeu.

— Da mare-i! se minună el. Cât o fereastră boierească!

Dănuţ se simţi mândru că zmeul e al lui şi umilit că e mai mare decât el. Instinctiv – cum ocoleşte o femeie măruntă vecinătatea celor înalte – se îndepărtă grav, măsurând şoseaua cu pasul. Zmeul rămase arestat între cei doi ţărani.

— Opreşte, boierule, că nu bate vântul dintr-acolo; întoarce-te-napoi, porunci sfătos unul dintre ei.

Dănuţ se codi o clipă, cercetă zările, se încruntă cu demnitate, ca frământat de socoteli adânci, de răspunderi… şi se supuse. În goana mare trecu pe lângă zmeul atent, şi

fugi, şi fugi depănând sfoara între degete. În urma lui mosorul se zbătea ca un guzgan epileptic.

— Daţi-i drumul! răcni el de departe, smucind sfoara din răsputeri.

Zmeul căzu în cap, Dănuţ pe spate.

Între timp, unul câte unul, apoi pâlcuri-pâlcuri, copilaşii satului îngrădiră, desculţi şi naivi, evenimentul de pe şosea.

— Lasă, boierule, că ţi-l muştruluiesc eu, îl linişti unul din ţărani, ştergându-i straiele de colb cu bătăi delicate, ca pe un patrafir.

— Vezi! Vezi! Dacă nu i-aţi întins coada, suspină întretăiat Dănuţ, abia stăpânindu-şi lacrimile.

— Ia să vezi, boierule, numai să-l iei cu binişoru, ş-ăl vezi că porneşte! Aşa-i şi calu nărăvaş!… Ia te uită mata!… Ş-ăl tragi… ş-ăl încerci, ş-ăl mai laşi slobod… şi iar tragi hăţu… Ian auzi!

Melodică mânie de violoncele, zbârnâitoarea vâjâia în salturile, tresăltările şi înconvoierile-ncordate ale zmeului însufleţit de viaţa vânturilor străvezii. Cozile se alintau feminin în larg, dezmierdând puterea vânturilor.

— Hooo-pa…!

Dănuţ întinse braţele pe jumătate, într-ajutor celui de sus, c-un gol în piept şi, înfiorat, îşi feri capul. Cu o pornire de balet, fetiţele se mlădiară lin; băieţii se-ncordară, gata să se avânte.

Ca un delfin pe valul mării zmeul se dăduse peste cap… şi mârâind se înţepenise iar la loc, piept în piept cu-ntreg văzduhul…

În urmă ondulară cozile, păstrându-şi graţia de stele căzătoare.

— Hăi-hăi! chiuiră copiii.

Dănuţ clipi, zâmbind.

Sfoara curgea repede spre cer. Zmeul se înălţă deasupra satului, mai sus decât dealurile, decât soarele, decât rândunelele. Copiii îl căutau cu mâna streaşină la ochi, cu degetul celeilalte întins.

— Uite-l, măi! izbucni un băieţel.
— Taci, măi! se răsti la el altul.
— Ci, măi? Ci?
— Şşş! se-ncruntară ceilalţi.
În tăcerea din nou limpezită, cerul torcea înnăbuşit. Dănuţ pipăi sfoara ca pe tăişul unei săbii, cu vârful vârfului degetelor.
— Apucă zdravăn, boierule, că ţin şi eu…
Dănuţ se înghesui în ţăran, apucă sfoara şi, pătruns de adâncimea bulboanei de sus, îşi trase o mână de pe sfoară. Dibuind cu ea îndărăt, apucă braţul omului. Mâna de pe braţ strângea din răsputeri; cea de pe sfoară, uşurel.
— Ţine bine, boierule, nu-ţi fie frică!… Pune amândouă mânile, voiniceşte!
Cu o pornire duşmănoasă, Dănuţ se opinti şi trase, încreţindu-şi faţa. Cerul nu se desfundă… În mânile lui, atletică, sfoara vibra, umplându-i muşchii de bărbăţie… Ochii îi străluciră îmbătaţi.
— De-acum poţi pleca.
— Rămâi sănătos, boierule! glumi cu seriozitate ţăranul, prefăcându-se că pleacă.
Sfoara-i izbucni din mână.
— Stai! Stai! Nu mă lăsa! Scapă-mă! ţipă Dănuţ, îmbrâncit, târât, răscolit de panica unui înec în văzduh.
— Iaca aici-s!
Din urmă răsună un trap jucăuş…
— Vă pofteşte coniţa de grabă la curte.
— De ce? se răsti Dănuţ către omul de pe bihuncă.
— Mergem la gară, boierule, că-i vremea! răspunse omul, abia stăpânind calul.
— Feriţi, măăi! chiuiră copiii, zbughind din calea calului speriat.
Colbul se luă la trântă cu şoseaua… Hora copiilor încercui îndeaproape pe Dănuţ.
— Ce ne facem? întrebă el mâhnit, cu toată nădejdea în ţăran… Îl dăm jos?

— Mai lasă-l bădie!… Nu-l da jos, boierule! se rugară în cor copiii, când la ţăran, când la Dănuţ.

— Eu zic să-l ducem în ogradă şi să-l legăm.

— Sigur! Sigur! jubilă Dănuţ, mai-mai să sară de gâtul mântuitorului.

În frunte cu Dănuţ, alaiul mărunţilor călăuzi până la poarta ogrăzii pasul înalt al zmeului… Ograda se umplu de zarvă: cânii hămăiau, slugile răsăreau din toate părţile.

— Hai, Dănuţ, hai că vine trenul, îl îndemnă din trăsură, gata de plecare, doamna Deleanu, cu mânile pe urechi.

— Stai, mamă, nu vezi că am treabă! răspunse Dănuţ, trăgând de sfoara zmeului priponit, ca spre încercare.

— Gata, boierule! De-acuma nu mai scapă, că doar îl ţine un stejar!

— Ai isprăvit, Dănuţ?

— Bine, da` cine-l păzeşte? se îngrijoră el.

— Noi! Noi! protestă poarta înfloritä cu copii.

— Ba eu! hotărî apăsat un băieţaş mai răsărit, îngroşându-şi glasul.

Înfruntând dulăii, intră în ogradă şi se înfipse lângă stejarul încolăcit de sfoara zmeului.

— Cum îţi zice ţie? îl cercetă bănuitor Dănuţ.

— A Marandei, să trăiţi, răsună marţial răspunsul.

— Şi mai cum, băietele? întrebă cu blândeţă doamna Deleanu, scoborând pe scara trăsurii.

— Gheorghiţă, sărut mâna!

— Şi nu ţi-i teamă c-or să te mănânce cânii?

— Ehei…!

— Măi Gheorghiţă, să nu te mişti de-aici! porunci Dănuţ.

— Ecoutes, mon petit, il faut lui parler gentiment, pas de cette maniere; tiens, donnes-lui des bonbons. (1)

— Na… poftim, retuşă Dănuţ subt privirea doamnei Deleanu.

Şi, brusc, îi întinse cutiuţa cu bomboane violete, oferindu-i orăşeneşte. Gheorghiţă şovăi, dar îndemnul cucoanei îl

hotărî. Înşfăcă repede cutiuţa. Dănuţ rămase cu capacul, indignat şi nedumerit. Doamna Deleanu începu să râdă.

— Lasă, Dănuţ, dă-i şi capacul… Poftim şi dumitale pentr-un rachiu, şi-ţi mulţumesc.

— Să trăiască boierul şi să crească mare! se ploconi ţăranul.

Trăsura porni.

Urcându-se în genunchi pe pernă, cu bărbia sprijinită de poclit, Dănuţ privi îndelung, cu melancolică invidie, pe din ce în ce micşoratul Gheorghiţă. La fel priveau copiii, căţăraţi de-a lungul porţii, pe străjerul stejarului cu zmeul.

Rămas stăpân, Gheorghiţă a Marandei dezmierdă sfoara întinsă şi sonoră ca o strună… şi nesocotind bunătăţile din pumnul închis, se aşează la pământ sprijinindu-se de trunchi, îşi încrucişă braţele pe piept şi începu să privească cerul ca un flăcău îndrăgostit.

— Te rog, nu te deranja, domnule Şteflea.

— Vai de mine! Scuzaţi, vă rog! Ştiţi, căldurile…

1 Ascultă, micuţul meu, trebuie să-i vorbeşti frumos, nu aşa; ţine, dă-i bomboane (fr.).

Odăiţa scundă bâzâia ca un 10 mai al muştelor.

Şeful gării, cu surtucul pe jumătate îmbrăcat, boxa în zadar, pe nevăzute, cu pumnul îndărăt, gaura blestemată a celeilalte mâneci… În sfârşit, răzbind prin tunelul de alpaca albastră, mâna şefului se repezi spre mâna înmănuşată a doamnei Deleanu. Cu o înclinare eroică de om gras, sărută mănuşa. Aducându-şi aminte de batistă, şi-o luă de pe cap, pudic.

Dănuţ se simţi înfrigurat, ca într-o magazie cu jucării misterioase. Nu-şi lua ochii de la looping-the-loop-ul lent al benzii de hârtie ciuruită de pe rotiţa telegrafului… Ştia că banda aceea e tainicul funicular cu care urcă şi coboară cuvintele de prin văzduh… şi parcă nu-i venea să creadă.

— Vine regulat, domnule Şteflea?

— Vai de mine, coniţă, imediat! gâfâi şeful.

— Hai, Dănuţ, afară.

Pe peron aşteptau un buchet de gâşte legate, o traistă vărgată şi, blondă, dimineaţa de vară între doi castani.

— Ia să te văd, Dănuţ… Vai! În ce hal eşti!

Costumul elegant de marinar, îmbrăcat abia de dimineaţă, încercase naufragiul şoselei. Sandalele fumegau la fiecare mişcare de colbăite ce erau, iar şosetele atârnau buzate, descoperind gleznele mai albe decât pulpele.

Doamna Deleanu se aşează pe bancă, avându-l pe Dănuţ în faţă, ca o problemă de arhitectură. Îşi ridică voaleta, îşi scoase mănuşile. Dănuţ se simţi reconstruit.

Cochetă impertinenţă – poruncită de năsucul cârn copilăreşte – bereta albă se înclină spre ceafă, cam pe-o ureche, decoltând fruntea în întregime; panglicile fluturară marin; funda albastră reînflori cu ancora pe faţă, la îmbinarea aripelor gulerului…

— Numai o mireasă-i lipseşte! se minună duios şeful gării, răsărind cu o condicuţă subţioară şi cu chipiul roş deasupra pletelor batistei.

— Vine?

— Vine.

— Dănuţ! Dănuţ!

Cu resemnare satisfăcută, ca salvat de la sinucidere, Dănuţ se lăsă tras îndărăt. Zărise la orizontul vertiginos al şinelor un punct negru, duşmănos ca o gaură de revolver încărcat.

Mai aşteptară, privind şinele nervoase… Îngrozitor de supărată pe gară, maşina trecu înainte…

— Marfă… marfă… marfă; a treia… a treia… a treia… descifra Dănuţ în gura mare, clipind şi strângând mai tare mâna doamnei Deleanu.

— Uite-l pe tata, mamă! Nu-l vezi?! Papa! Papa! La fereastra unui compartiment, mâinile domnului Deleanu scuturau mănuşele spre cei de pe peron… La uşa vagonului fluturară pletele întunecate ale Olguţei. Nici nu se oprise trenul, că Olguţa şi sărise de pe scară, veselă, familiară, cum sărea şi dimineaţa din pat pe covoraş.

— Vai, Olguţa! vrei să mă îmbolnăveşti? ţipă doamna Deleanu, alergând spre ea.

În treacăt, Olguţa-i sărută mâna şi se repezi la vizitiu:

— Moş Gheorhge! Moş Gheorghe! Am venit!

În urma Olguţei se coborâră bagajele – trecute pe geam lui Ion – apoi domnul Deleanu, chef liu, în haine de soie-ecrue, cu panamaua pe ceafă, gata să glumească, să interpeleze; după el, cu mişcări liniştite şi ochi mari de îndrăgostită, privind şi respirând vacanţa, Monica.

— Îţi pare bine că ai venit la noi, Monica? o întâmpină doamna Deleanu, luând-o în braţe, de-a dreptul de pe ultima treaptă, şi sărutându-i obrajii.

— Da.

Pălăria de pai, cu boruri rotunde şi panglică neagră, prinsă cu elastic pe sub bărbie, îi alunecă pe spate, atârnându-i de gât.

Doamna Deleanu surâse părului descoperit: era auriu cum sunt numai pletele de soare, pe care copiii vânători de fluturi le găsesc prin iarba crângurilor, zâmbind subt pălăria lor, în locul fluturelui după care au azvârlit-o.

— Ei, copii, n-am uitat vreun bagaj?… Bun… Totu-i în regulă! Ei, bravo! Grozav îs de bine dispus! se lumină de-a binelea domnul Deleanu, frecându-şi mânile ca după un proces câştigat.

Gestul bucuriei, al enervării şi al spălatului pe mâni era acelaşi la domnul Deleanu.

Dănuţ se bosumflase; nimeni nu-l lua în seamă, nimeni nu se uita la el! Închise ochii şi se făcu nevăzut!

— Mamă, unde mi-i pălăria? gâfâi Olguţa, sosind în goana mare de la cai.

Un cap de bunic, cu ochelari de aur pe vârful nasului, apăru la fereastra vagonului.

— Mă rog, a rămas în compartiment o pălărie de domnişoară; nu-i a dumneavoastră?

— Ba da! o revendică Olguţa cu tărie.

— Mai bine mulţumeşte domnului, Olguţa… Poftim! Ce ţi-ai mai uitat? o cercetă, măsurând-o din cap până-n picioare, doamna Deleanu.

— Pfuuu! izbucni Olguţa, dând cu ochii de Dănuţ. Şopti ceva la urechea Monicăi.

— Pfuuu! pufniră amândouă.

— Buftea, Buftea poloboc, cioc-poc, cioc-poc! apostrofă Olguţa pe Dănuţ.

Cele două săptămâni de vacanţă la ţară îi rotunjiseră obrajii, stârnind astfel o nouă poreclă pe buzele Olguţei. Deşteptat din posomorală şi uitare, Dănuţ măsură pieziş pe sora lui şi, cu mânile care ţinuseră sfoara zmeului, o pălmui din două părţi, alungând de pe obrajii ei paloarea examenelor.

— Bravoo! Galant cavaler! se amestecă, de la fereastra trenului pornit, domnul cel bătrân.

— Respectili mele, coani Iorgu! răsună un glas de la fereastra vagonului următor.

— Vus tis di land?… A ghiten Weig.

La auzul jargonului ireproşabil, ferestrele vagonului de-a doua se umplură de capete semite, ca ferestrele unei cafenele de pe Ştefan cel Mare… şi de serviabile salutări. Care negustor din Iaşi nu fusese sau nu era clientul lui conu Iorgu Deleanu!

— Copii! Copii! Ia, mă rog! îi potoli doamna Deleanu, despărţind la timp pe Dănuţ de pumnul şi piciorul Olguţei.

— Am să-ţi arăt eu ţie! gesticulă Olguţa.

— Lasă, Olguţa, nu vorbi c-un rău crescut, o împăcă Monica, luând-o de braţ.

Porniră înainte, împreună cu doamna Deleanu… Dănuţ le ajunse din urmă.

— Voi… voi sunteţi nişte fete! le aruncă el cu glasul înecat de indignare.

— Nu-i adevărat! bătu din picior Olguţa, răzbită de insultă.

— Nici nu mai încape vorbă. Tu eşti băiat, interveni domnul Deleanu. Singura noastră fetiţă e Monica. Aşa-i,

Monica?
— Ba şi eu! protestă Olguţa… Da nu-i dau voie lui – îl fulgeră cu degetul – să mă insulte!
— Numai foc îi duduiţa noastră, şopti moş Gheorghe, cu zâmbete-n mustăţi şi-n ochi, către omul care-ncărca geamandanele în căruţă.
— Pace vouă! le porunci râzând domnul Deleanu. Cine merge cu mine în bihuncă?
— Eu! se pripi Dănuţ.
— Ba eu! îl înlătură Olguţa.
— Eu am spus întâi!
— Ce-are a face!
— Ba are!
— Nu vorbesc cu tine.
Între timp, doamna Deleanu se urcase în trăsură.
— Bine, da cu mine nu vine nimeni?
— Eu, tante Alice, se oferi Monica.
— Atunci, voi haideţi cu mine în bihunca.
— El să meargă în trăsură, stărui încruntat Olguţa.
— Duduiţă, îi şopti moş Gheorghe, hai cu moşu pe capră.
Olguţa se însemnă… dar repede-şi luă o figură de mucenică.
— Du-te cu bihunca! Mie nu-mi trebuie!… Lasă, lasă! se prefăcu ea că suspină, urcându-se pe capră, eu îs persecutată: ştiu eu!
Şi smulgând biciul din teaca lui, şfichiui caii.
— Stai binişor, duduiţă, că ne răstoarnă!
— Moş Gheorghe, zvâcni Olguţa cu neastâmpăr între picioarele lui, mână cât poţi… Să nu cumva să ne ajungă! Auzi, moş Gheorghe?
— Vă salut cu respect, coane Iorgule!
— Hei! ce mai faci, domnule Şteflea? Tot voinic?! Tot vesel?!
— Vă mulţumesc! Cu slujba… Mmdă…!
Neastâmpărul şi mânia clocoteau în sufletul lui Dănuţ, încălecat pe bihunca; deopotrivă şi-n copitele calului rămas

pe loc, în urma trăsurii.

— Hai, papa, te rog… iute…

— Stai, frate, ce atâta grabă? Doar nu eşti preşedinte la Casaţie!

— Să dea Dumnezeu s-ajungă! dori din adâncul inimii domnul Şteflea.

— Ai ajuns cu vreun proces pe-acolo?

— Chiar pân-acolo nu, se spovedi el modest… Numai la Curtea de apel, dă, ca omul!

— O mână de-ajutor?

— Dac-aţi vrea! îndrăzni el.

— Ei! Om vorbi altădată.

Dănuţ se muiase: trăsura nu se mai vedea. Un nod amar i se urcă în gât, amintindu-şi cum se urcase Olguţa pe capră… Atâta obidă se abătu asupra lui, încât subt pleoapele închise închipuirea-i dădu buzna în trăsură, alături de mama lui: să poată plânge şi să fie consolat… Locul era ocupat de Monica!… Dănuţ dădu pinteni roţilor bihuncii.

Picioarele Monicăi nu ajungeau până la podeaua trăsurii; atârnau. Totuşi, nu şi le legăna.

Nici nu bătea cu vârful ghetelor sârguitor lustruite toaca, în geamandanul ei de pe scăunaş. Şi mânile Monicăi pluteau liniştite pe genunchii împreunaţi. Numai vârfurile degetelor se ridicau uneori… şi iar se lăsau, şi iar tresăreau răsfirându-se…

Fiindcă de-a dreapta şi de-a stânga drumului se legănau lanuri de culoarea soarelui, când luminate, când umbrite – fiindcă pe-alocuri s-alungau atâţia maci, de parcă toate pozele Scufiţei Roşii din cărţile de basme porniseră însufleţite, lăsând albe paginile, rumenind câmpiile…

„Ce bine-i stă în negru!” gândi doamna Deleanu, şi îndată-şi duse cu spaimă superstiţioasă mâna la gură. Monica avea abia zece ani şi purtase de trei ori haina de doliu, pe care copilăria ei o îmbrăcase acum pentru ultima oară, fiindcă de

acum înainte nu mai avea pe nimeni… Rochia neagră, pentru moartea bunicii, i-o făcuse doamna Deleanu…

— Monica, ce culoare îţi place ţie mai mult?

Ochii fetiţei priviră grav pe doamna Deleanu.

Prinzând privirea îndreptată asupra rochiţei de doliu, îşi plecă genele negre pe ochii de miere brună. Obrajii i se împurpurară; lacrimi mari îi alunecară de-a lungul feţei… Mânuţile ei strânseră rochiţa ca pe o păpuşă primejduită.

— Pui mic, pui mic, n-am vrut să te supăr!

Îi luă capul mâhnit pe genunchi, murmurându-i descântecul cu vorbe dulci, pentru durerile copiilor şi-ale îndrăgostiţilor.

Câmpiile zvoneau de râsetele glasurilor mici. Lumina soarelui adânc se dăruia pământului.

— Iartă-mă tante Alice, n-am să mai fac!… Îmi place albastrul, şopti Monica, îmbrăcând cu-albastrul cerului unde era bunica blondul holdelor unde-ncepea vacanţa.

— Nu mai tragi din lulea, moş Gheorghe?

— Duduiţa moşului, toate le ştie!… clătină din cap moşneagul. Ba trag eu, când am vreme! Toate cu rânduiala lor.

— Da acuma de ce nu tragi?

Moşneagul ridică din umeri. Cum să tragă? Palmele lui negre şi bătătorite învăluiau, ocrotitoare, pumnişorii albi încleştaţi pe hăţuri, ca două coji de nucă miezurile fragede.

— Da caii cine să-i mâie, duduiţa moşului?

— Cine…?! Eu.

— Bată-te norocul să te bată!

— N-ai titiun? îl cercetă Olguţa, imitându-l.

— Cumpără moşu`!

— Moş Gheorghe, începu Olguţa cu sfială, întorcând spre el coada ochilor negri ca două capete de rândunici ieşite din cuib, ţi-am adus un pac di titiun… Vezi că m-am ţinut de cuvânt, moş Gheorghe! îl dojeni ea cu seriozitate.

De astă-vară făgăduise Olguţa moşului un pac di titiun, şi nu uitase! Pacul era o cutie de tablă, cu tutun de lux

cumpărată de Olguţa din banii ei, de cu toamnă, şi păstrată în dulăpiorul ei un an întreg.

Olguţa n-avea bunici.

Chipul vioi şi ghiduş al moşneagului se încruntă de înduioşare. Ochii mici se micşorară sclipitori; musteţile-mproşcate-a neastâmpăr, tremurară zburlite. Cuprinzând c-o mână hăţurile încrustate cu mânile Olguţei, scotoci cu cealaltă în buzunarul de la piept, scoase o garofiţă sălbatecă şi, binişor, înfipse în pletele întunecate ale fetiţei roşul luceafăr al dedeochiului.

Dănuţ n-auzea decât tictacul mat al copitelor, bătând în tact cu inima lui, până-n inima pământului. Subt roţile bihuncei, şoseaua viscolea-ndărăt… Dănuţ închise ochii.

„. Se făcuse noaptea neagră ca iadul, când zmeul se năpusti năprasnic în urma fugarilor. Fugea calul lui Făt-Frumos ca vântul, dar zmeul s-apropia ca gândul şi Făt-Frumos simţea în spate…”

Dănuţ deschise ochii, c-un fior în spate. Se prefăcuse el în zmeu, dar simţise numai spaima lui Făt-Frumos!… Ş-apoi, dacă Făt-Frumos ar fi tăiat capul zmeului, cine-ar mai fi urmărit-o pe Olguţa?… Dănuţ porni din nou la drum, călare pe bihuncă…

Domnul Deleanu ţinea hăţurile, dar nu i-ar fi trecut prin minte că nu mâna el calul… Şi cum să-l fi mânat! Şi bihunca şi calul şi hăţurile, şi Ion, care-l ţinea pe Dănuţ să nu cadă, de la spate, nu erau decât Dănuţ prefăcut în ei toţi. Cu dinţii strânşi, cu ochii închişi, cu fruntea încordată, Dănuţ se iuţea după Olguţa, în rostogolul roţilor, în tic ta c ul mat al copitelor.

Dănuţ se putea preface-n oricine, şi-n orice; putea fi oricând, oriunde. N-avea decât să-nchidă ochii… Să fi vrut el, cât rău n-ar fi putut face! Noroc că era milos! Dănuţ era mândru cu spaimă de puterile ascunse-n el… Odată se mâniase pe mama lui, fiindcă-l luase de urechi şi-l pusese la colţ. Închizând ochii Dănuţ o omorâse… suferise… şi, grăbit, o înviase la loc, căci dacă murea mama cine l-ar fi iertat!

Nimeni nu bănuia tainele lui Dănuţ, nici doctorul care-l ştia pe de rost înlăuntru şi-n afară. Subt pleoapele lui Dănuţ, în adâncul lor, de acolo de unde vin lacrimile, se ascundea ceva, ca un somn cu visuri; cum închidea ochii era mai mare peste toţi, chiar peste tata şi mama. Pe mama o făcea împărătească, pe tata ori general, ori mare sfetnic, pe Olguţa ori copil de casă, ori o trimetea la bucătărie.

Când le povestise moş Gheorghe povestea lui Ivan Turbincă, Olguţa ceruse moşului o turbincă la fel cu a lui Ivan.

— Dac-aş fi Sân-Petru, matale ţi-aş da-o, duduiţa moşului!

— Dă-mi-o, moş Gheorghe!

— De unde s-o iau?

— Dă-mi-o, moş Gheorghe!

Olguţa se înroşise de necaz. Dănuţ tăcuse, c-un zâmbet pentru el, în ochi… Mai târziu, la lumina lumânării, Dănuţ îşi pipăise fruntea, privind-o în înecul ciudat al oglinzii. O dezmierdase chiar, ca pe un dar. Acolo era turbinca lui Ivan, în care încăpea tot iadul şi tot pământul. Mult se bucurase Dănuţ, fiindcă nimeni – nici Olguţa – n-avea turbincă. Şi nimeni nu ştia că numai el o are, când închide ochii…

Dănuţ simţi deodată vântul şi soarele în părul lui.

— Ce-i?

— Opriţi, boierule, opriţi… a căzut pălăria conaşului.

Fluturându-şi panglicele, bereta se rostogolea pe jos. Ion sări după ea.

— Papa, nu pornim? întrebă Dănuţ, alarmat de presimţirea unui nou popas.

— Ţine hăţul, Ioane… Iar te grăbeşti? Măi, măi! Stai să-nvârt o ţigară. Uite şi pentru tine.

Zâmbind copilăreşte, domnul Deleanu îi înfundă panamaua în capul lui Dănuţ, lăsându-l fără cap, ca un cuier ocupat.

— Hoăăă! căscă el zgomotos, întinzând braţele alene.

Dănuţ ridică panamaua, posomorât, şi se uită la tatăl lui, care-şi răsucea ţigara, cu ochii femeilor neî nţelese de

bărbaţii lor.
— Uu-uu! uu-uu! uu-uu…!
— Cine face-aşa, moş Gheorghe?! întrebă Olguţa făcând întocmai.
— Caii, duduiţa moşului; au băut multă apă.
— Aşa! au broaşte-n burtă.
Monica dezmierdă mâna doamnei Deleanu.
— Tante Alice!
— Ce-i Monica?
— Nimic, tante Alice, zâmbi Monica, respirând adânc.
— Vrei să-mi spui ceva, Monica?
— Nu… E frumos, tante Alice!
— Pui mic!… Scoate-ţi pălăria, să te rumenească soarele…
— Tante Alice, uite romaniţe! recunoscu Monica florile călcate în picioare prin ograda şcolilor.
Romaniţele râdeau în soare, şi ele în vacanţă.
— Acele ce-s, tante Alice?
— Sânziene!
— Şi acelea?
— Sângele-voinicului!
— Şi acelea?
— Condurul-doamnei!
— Sânziene, murmură Monica silabele tremurătoare de soare ca un vers uitat de albine pe buzele copiilor.
Tăcură.
Uguiau nevăzuţi în jurul trăsurii, dulci hulubi… Caii dădeau din cap blajin, urcând la pas suişul… Pâlpâiau fluturaşi albaştri… Rândunelele-şi lăsaseră în iarbă, la uscat, rochiţele umede de rouă… Drumul de foşnete şi de miresme ducea spre cerul apropiat – cu părul auriu, cu obrajii palizi, cu cozile pe spate, cu mânile împreunate – pe Moni c a.
Putea să răsară, acolo unde drumul se împreună cu albastrul, în haină albă, ţinând într-o mână inelul cu cheile cele grele care deschid porţile cerului, sfântul Petre surâzând.

— Mi-i foame, protestă Olguţa.

De când aştepta moş Gheorghe vorba asta!

— Şşş! şopti el la urechea Olguţei; are moşul ceva!

— Ia să văd! îl rugă Olguţa cu glas scăzut.

Moş Gheorghe scoase din buzunar o punguliţă de hârtie.

— Ce are moşu?

— Roşcove! porunci Olguţa.

— Iaca, la asta nu m-am gândit, se întristă moşneagul.

— Ce ai acolo, moş Gheorghe? se frământă Olguţa.

— Ia nişte zahăr de gheaţă, oftă el melancolic.

— Monica! Avem zahăr de gheaţă! strigă Olguţa, tropăind pe capră…

— Ei, moş Gheorghe, îmi pare că vrei să-ţi dai leafa pe mâna dentiştilor! îl dojeni în şagă doamna Deleanu.

— Lasă, cuconiţă, să mănânce copiii zahăr… Parcă matale nu-ţi dădeam tot aşa când erai mică…!

Doamna Deleanu zâmbi. Aşa era. Şi ea… Era mult de-atunci.

— Dar acuma îmi mai dai, moş Gheorghe?

— Dă, cuconiţă! Cum o vrea duduiţa!

Olguţa sfărâmă ceţoasele diamante înşirate pe sfoară… Începu praznicul: Olguţa, pe capră, sfărma, sugea şi înghiţea, şi iar începea; Monica, în trăsură, ronţăia încetişor, privind aiurea. Doamna Deleanu sugea neîndemânatec, înghimpându-se în colţurile sloiului vanilat, gândindu-se la vacanţele de odinioară… Moş Gheorghe îşi smulgea musteţile zâmbind. Olguţa nu-l uitase: cu de-a sila îi vârâse în gură o bucată de zahăr; moş Gheorghe o furişase în buzunar, cu mare băgare de samă, ca pe un dar de preţ.

— Moş Gheorghe, grozav mi-i de poftă de un castravete crud… ştii, cu sare şi chiper! ronţăi Olguţa.

— Lasă s-ajungem! Îţi pregăteşte moşu, cum ştie el.

— Moş Gheorghe, cumpărăm şi roşcove de la crâşmă… N-am mai mâncat de când! Ştii, la cofetărie n-au roşcove! Auzi, moş Gheorghe?

— Aud eu!
— Şi cumpărăm?
— Cumpărăm, cum nu!
— Şi mâncăm.
— Dacă mi-i da dinţii la loc oi mânca şi eu, şoricelul moşului!
— Vai, moş Gheorghe! N-ai să mănânci roşcove?… Hai să le facem compot.
Un nechezat vesti din urmă apropierea bihuncei; caii de la trăsură nechezară războinic. Olguţa se răsuci, privi, se încruntă şi puse mâna pe bici.
— Moş Gheorghe! Nu mă lăsa! Ne-ajung!
Mult iubea moş Gheorghe caii, şi pe cei de la trăsură, şi pe cei de la bihuncă. Totuşi, întrecerea începu vioaie, ca odinioară, când boierii erau năprasnici la mânie şi la veselie, şi când surugii învârteau harapnice intrând cu oiştea-naintaşilor la porţi, ca să zâmbească inima boierilor de ţipetele jupâniţelor. Moş Gheorghe îşi mai aducea aminte, ştia şi Olguţa de la el.
— Hii-hiii!… chiui Olguţa.
Moş Gheorghe zâmbi numai; biciul şuieră o vorbă de şarpe; caii lungiră trapul, scuturând coamele grele, fluturând cozile lungi… Şi opt copite bătură toba luptelor.
— Uită-te-napoi, Monica! o îndemnă Olguţa, în gura mare, ca în plină vijelie.
Monica îngenunchie pe perne, ridicând capul pe deasupra poclitului.
— S-apropie?
— Parcă… şovăi răspunsul.
— S-apropie?
— Parcă da, se temu Monica.
— S-apropie? tună Olguţa, luând biciul din mâna lui moş Gheorghe.
— Da-da! se-nspăimântă Monica.
Cu trupul lung şi zvelt de libelulă, bihunca răsări în rând cu trăsura, gata s-o întreacă.

— Grăbiţi, copii! Grăbiţi: mi-i o foame grozavă! Şi-o sete! le vorbi din goană domnul Deleanu.

Dănuţ, senin, se uita drept înainte, încordându-şi coada ochiului. Astfel arăta Olguţei dispreţul lui şi totodată putea să-i şi zărească înfrângerea prelungă.

„Ce bine-i să fii bărbat!” gândi Dănuţ respirând cu nesaţ aroma de tutun desprinsă din haina tatălui său, respirând cu convingere duhoarea de tutun mâinilor şi a suflării lui Ion de la spate.

— Moş Gheorghe, opreşte! hotărî în şoaptă Olguţa.

— Ho-ho, copii! Ho-ho, băieţi!

Bihunca se ducea dusă ca o săniuţă cu roţi prin pulberi.

— Da, da! Fugiţi dumneavoastră cât vreţi! Noi nu omorâm caii, le aruncă Olguţa, ca o piatră ucigătoare din urmă, mărinimia milei.

Caii opriţi gâfâiau din greu; suflările lor alergau încă, zbuciumându-i pe loc.

Cei din trăsură se ridicaseră în picioare, urmărind fumul bihuncei pe şosea. Olguţa răsucea biciul, îngândurată… Ielele străvezii ale arşiţei umpleau zările de jocuri fără trupuri. Şi deodată, ca o melancolie de fân cosit în toamna soarelui de sus, de îngeri trişti şi blânzi, mireasma sulfinei îi învălui.

— Nu mai pot! Mor de sete! răsuflă Olguţa răsturnând în trăsură braţul de sulfină smulsă voiniceşte.

— Lasă că pornim îndată, o potoli doamna Deleanu, ştergându-i cu batista focul obrajilor năduşiţi.

— Uite, tante Alice! răsări şi Monica, aducând în braţe mănunchiul verde plin de galbene scântei, şi pe obraji culori de câmp, culese o dată cu sulfina şi cu albăstrelele din păr.

Ocolind trăsura pe dindărăt, să se urce în stânga, Monica se opri deodată, ca întâmpinată de un gând rău… Hăinuţa neagră, trăsura oprită! În mintea ei de copil necăjit, toate trăsurile mergeau spre cimitir; toate trăsurile oprite aşteptau pornirea convoiului…

— Tante Alice! Trăsura n-are număr!
— Sigur că n-are! Trăsurile de casă n-au număr.
— N-ai număr! şopti Monica trăsurii şi-o bătu cu mânuţa, bucuroasă.
Ajutorată de Monica, doamna Deleanu orândui în poclit mănunchiurile de sulfină, răsfirând şuviţele… Caii porniră… Multă vreme, albine credincioase urmăriră colibioara de sulfină… În soare, sclipeau steluţe aromate, fulguind uşor pe capetele din trăsură.
— Tante Alice!
— Ce-i, Monica?
— Mai e mult până acasă?
— Acuşi ajungem!
— Vai!
— Îţi pare rău, Monica?
— Nuuu, tante Alice!
Sigur că-i părea bine! Şi totuşi… parcă ar fi vrut să nu se mai coboare niciodată din trăsura fără număr şi cu sulfină în poclit: trăsura vacanţei.
— Moş Gheorghe, ce s-aude? întrebă Olguţa, cercetând cerul cu mâna adusă deasupra ochilor.
— Bat cânii!
— Ei! Cânii! Sus, moş Gheorghe!
— Bată-l să-l bată! Zmăul lui conaşu Dănuţ.
— Aha! mormăi Olguţa.
— Lasă, că-ţi face moşu unu mai frumos!
— Nu-mi trebuie!
Caii se opriră şi, smucind de hamuri, trecură pragul porţii la trap, pe subt vâjâitul zmeului străjuit de un stejar şi de un marinar mărunt. De-un marinar! De-un amiral având pe buze zâmbetul aceluia care primi spada înfrântului Napoleon.
Risipa albă a caselor ogrăzii, cu cea din mijloc largă şi adâncă şi stăpână peste toate, răsări ca o luminoasă mănăstire fără turle şi călugări în ochii Monicăi.

Sforăind, caii se opriră la scară… În freamătul de viţă verde al pridvorului, zorelele multicolore căscau fraged.

— Mi-i foame! ţipă Olguţa cu mânie. Unde eşti, babo?

La glasul ei, cu chip şi trup enorm de eunuc – broboadă albă şi pestelcă albă, râzând în hopurile pântecului şi-n căscatul ştirb al gurii, cu braţele deschise cuprinzând ograda toată – coborî pe scări bucătăreasa.

— Aici-i baba! Da bine c-aţi venit odată, că-mi ard puii pe frigare, bătu-i-ar norocii să-i bată!

Un cerşaf ud prins cu ţinte de colţurile ferestrei deschise se bomba lin şi iar venea la loc, pre-făcând căldura care moleşea caisele livezii în răcorită boare.

În odăiţa fetiţelor nu era nimeni… Intrase Anica în goană desculţă, lăsând pe scaun geamandanul uşurel al Monicăi şi ieşise trântind uşa, după ce-şi sclipise în oglinda ovală a şifonierei de mahon, surâsul de ţigancă tânără.

Acum geamandanul cu iniţialele bunicei era singur. În el aşteptau portretul bunicei şi o păpuşă îmbrăcată în negru, să vadă noua locuinţă a Monicăi.

Monica, aşezată în sofragerie la masă, pe un scaun cu două perne dedesubt, mânca frumos cum o învăţase bunica: cu şerveţelul agăţat de pieptarul rochiţei, fără să-şi întindă coatele pe masă, cu gura închisă, ţinându-se dreaptă…

Dacă ar fi intrat bunica în odaia fetiţelor şi-ar fi pus ochelarii şi, fără să atingă cu degetul nici şifoniera, nici cele două dulăpioare de lângă paturile de nuc, ar fi văzut că pic de colb nu-i nicăieri, nici muşte, şi-ar fi oftat cu uşurare; ar fi simţit mirosul de podele ceruite îmbinându-se cu aroma de răcoare păstrată doar în tihna caselor bătrâne unde iernează mere şi gutăi şi ar fi clătinat din cap cu bunătate şi cu duioşie; şi s-ar fi aplecat cu multă trudă asupra paturilor neted învelite, şi dezvelind un colţ ar fi văzut că aşternutu-i de olandă şi că spălătoreasa-i vrednică, şi că-n dulapul rufelor mai e sulfină şi lavandă – şi-ar fi acoperit ea cu evlavie colţul descoperit; şi dacă ar mai fi deschis şi şifoniera şi-ar fi văzut păpuşile care aşteptau emoţia

fetiţelor premiate la examenul de clasa treia primară şi-ar fi luat bunica ochelarii de pe nas, ştergându-şi-i, ar fi făcut o cruce la icoana Preacuratei din părete, o alta deasupra încăperii – şi-ncetişor, încetişor, ar fi ieşit, şi s-ar fi dus… fiindcă Monica putea să intre, în odaia fetiţelor nu mai era nimeni.

— Copii, daţi-mi voie să-mi scot haina; nu mai pot.

Scoţându-şi surtucul de soie-ecrue, domnul Deleanu rămase în cămaşă de soie-ecrue, cu guler jos şi moale. Ridicându-şi braţele în sus, le scutură; mânicile alunecară în jos. Păstrase mişcarea aceasta de mult, de pe atunci când avocaţii pledau îmbrăcaţi în robă. Păstrase şi roba cu gândul că Dănuţ va îmbrăca-o într-o zi ca să pledeze… Poate că până atunci vor pricepe „cretinii” – cretinii erau toţi aceia care contraziceau părerile profesionale ale domnului Deleanu – că roba dă aripi cuvântului, şi vor reintroduce-o. De nu, să-i amintească măcar din dulap, lui Dănuţ, de vremurile vechi.

Domnul Deleanu îşi iubea profesia „ca pe-o amantă” – aşa spusese într-o pledoarie la Casaţie, rostind cuvântul ilegal cu pasiune şi aroganţă, ca să deştepte pe un consilier adormit – şi dorea ca şi Dănuţ să gândească şi să poată spune la fel… Dacă Olguţa ar fi fost băiat…!

— Ei, Dănuţ, acuma eşti licean! Eşti băiat mare! Poţi judeca. Te faci avocat ca şi tata?

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Lasă-l te rog să mănânce mai întâi!… Dănuţ! Iar ţii coatele pe masă!… Uite-te la Monica ce frumos mănâncă. Şi-i mai mică decât tine!

Olguţa îşi retrase coatele zâmbind. Dănuţ se înroşi. Scăpărând o privire cruntă înspre Monica şi Olguţa… Teroarea comparaţiilor cu Monica dăinuia de un an: de când Monica şi Olguţa preparau împreună, cu aceeaşi profesoară, clasele primare… Cine-o mai descoperise şi pe Monica! Olguţa! Fireşte! Ea aducea şi puii de mâţă părăsiţi pe subt garduri, spre deznădejdea bucătăresei. Asta mai

mergea! Dar pe Monica n-o putea mistui. Uzurpatoarea! Aliata Olguţei! Blonda!… Dănuţ demult aştepta prilejul s-o tragă de cozi cum trebuie!

„Lasă!” înghiţi el în gând. Şi din nou se dezrobi, afară, cu zmeul.

Ochii Olguţei îl iscodeau pe subt gene. De la o vreme băgă de samă. Clipi, se suci. Olguţa nu-l slăbea din ochi. O ţinti şi el drept în ochi.

— De ce te uiţi la mine?

— Eu? se miră candid Olguţa.

— Da, tu! replică el, hotărât să facă scandal.

— Eu nu mă uit la tine! Eu mă uit la Monica! argumentă Olguţa, uitându-se la Monica. Spune şi mata, mamă?

— Ba te-ai uitat! îşi ieşi din fire Dănuţ, schimbând timpul şi împungând cu degetul, violent.

— Ei, şi?! N-am voie să mă uit?

— Bine! Vom vedea!

— Ba ia te rog să te astâmperi! îl urechi din ochi doamna Deleanu.

— Pfuu! se bucură Olguţa cu şervetul la gură.

— Şi tu să te linişteşti!

— Eu nu fac nimic!… Eram să mă-nec! răsuflă Olguţa.

— Ia, mă rog!

Domnul Deleanu îşi trecu zadarnic şervetul peste faţă; toţi îi zăriră râsul. Dând din umeri se resemnă şi doamna Deleanu să râdă. Râsul se răspândi ca o horă batjocoritoare în jurul posomorălii lui Dănuţ. Se ridică de la masă, zvârlind şervetul, şi porni spre uşă.

— Dănuţ, unde te duci? Ce, ai isprăvit? Ne-am ridicat de la masă?… Ia poftim înapoi!

— Nu vreau! îngână Dănuţ cu jumătate glas.

— Nu vrei la masă…?! Bine! Foarte bine!… Atunci poftim la colţ… Auzi, Dănuţ? încheie, scurt şi energic, doamna Deleanu.

Dănuţ se duse, gârbov… În sofragerie se făcuse o tăcere solemnă… Doamna Deleanu zâmbi cu bunătate întâlnind

ochii speriaţi şi umezi ai Monicăi aţintiţi asupra ei.
— Vrei să-l iert, Monica?
Monica dădu din cap cu putere.
— Poftim la masă… Şi mulţumeşte Monicăi! Da, da!
— Merci! tremurară sarcastic buzele lui Dănuţ, lăsând o mână moartă în mânile Monicăi.
— Acum mănâncă-ţi caisele.
Dănuţ despică în dinţi o jumătate de caisă şi aşteptă, şi aşteptă să-i treacă nodul din gât, ca să o poată înghiţi… Cu sâmburele în ea şi cu o viespe proaspăt aterizată, cealaltă jumătate rămase în farfuria cu caise graţiate de la moarte.
— Să vă fie de bine… Eu mă duc să mă culc!
— Dănuţ, du-te şi tu la culcare.
— De ce, mamă?
— Fiindcă aşa trebuie!
— Hai cu tata şi te culcă, măi băiete! îl consolă domnul Deleanu, căscând cu poftă.
— Şi zmeul de afară? scânci Dănuţ.
— Te-aşteaptă.
Bucuria jocului cu zmeul în plin soare se umplu de amărăciunea somnului silit.
„Lua-l-ar dracu de somn!” blestemă Dănuţ în gând pe Molohul după-amiezelor copilăreşti.
— Ai isprăvit, Monica?
— Da, tante Alice; mulţumesc! răspunse Monica, păturindu-şi şervetul şi scuturându-şi fărâmăturile de pe rochiţă.
— Haidem să-ţi arăt odaia voastră…
Olguţa, cu capul plecat în farfurie, trudea mâncând caise, absorbită şi atentă ca şi cum ar fi învăţat o poezie pe de rost.
— Şi tu, Olguţa, hai-hai, isprăveşte.
— Vin îndată; uite, numai patru caise mai am, se rugă ea.
— Să ştii că te-aştept în odaie, Olguţa! Să nu cumva să te prind pe-afară!
— Dacă spun că vin!

— Bine-bine!

Rămânând singură, Olguţa trase cu urechea… Încredinţându-se că nu se-ntorcea nimeni în sofragerie, se uită lung la Profira. Profira îşi întoarse faţa turtită de pansea albă spre Olguţa. Aşteptă… scuturând un şervet.

— Profira… Ascultă bine… Adă-mi chiar acuma un foarfece, un creion şi o bucăţică de hârtie! gesticulă Olguţa cu degetul arătător, întovărăşind substantivele cu câte o ciocăneală în masă.

— La ce, duduie? căută să se dumirească femeia.

— Nu te priveşte! Aşa vreau eu!

În aşteptarea Profirei, Olguţa îşi sprijini bărbia de marginea mesei, îşi lăţi coatele, strângându-şi obrajii cu pumnii, şi medită preocupat.

— Ai adus?

— Am adus.

— Nu cumva i-ai cerut mamei ce ţi-am spus? se alarmă deodată Olguţa.

— Ba chiar aşa!

— Vai, Profira! Şi vrei să am încredere în tine

— De ce, duduie? Iaca am adus.

— Şi ce-a spus mama?

— A spus să caut la dumneaei în odaie, şi eu am căutat şi am adus.

— Aşaa! Bun!… Îţi mulţumesc.

Olguţa zâmbi. Aplecându-se asupra mesei, începu să scrie pe hârtia elegantă, luată de Profira din cutia de scrisori – mare, lătăreţ, apăsat – scoţând limba la fiecare cotitură de literă.

— Bun!

Ieşi hotărâtă, cu ochii înneguraţi de Salomee, cu foarfece de parcă despicat în mână.

— Amarnic diavol! exclamă admirativ Profira, muşcând dintr-o caisă.

Odaia lui Dănuţ se învecina primejdios cu odaia fetiţelor. Punctul de fruntarie era uşa închisă, cu cheia în broasca din

partea cealaltă.

Faţa dinspre odaia fetiţelor purta un cuier, în care atârnau pălării de pai, funde de mătasă, un cerc tricolor, o reţea cu mingi multicolore şi două paltonaşe pepita.

Faţa dinspre odaia lui Dănuţ era împodobită în partea de sus cu o panoplie de postav de biliard, alcătuită astfel: o puşcă Eureka – culcată pe ţinta ei de carton alb cu cercuri roşii în jurul centrului albastru – în tovărăşia beţişoarelor isprăvite cu un tampon de gumă lipicioasă; două săbii de tinichea cu tecile pistruite de rugină şi scofâlcite de duelurile cu Olguţa, încrucişate în X şi o şuierătoare prinsă cu un şnur roşu, cu şuier bâlbâit şi gust acrişor.

Mai jos de panoplie, despărţite de o sabie atârnată vertical ca o coloană vertebrală a războiului, erau răstignite două uniforme: una de amiral japonez, cu şapcă şi fără pantaloni, poreclită Kami-Mura; alta de amiral rus, botezată Potemkin.

Pe atunci era la modă războiul ruso-japonez (1).

Olguţa proteguia pe ruşi, Dănuţ pe japonezi. De aceea, decoraţia – o fundă de la o jartieră de-a doamnei Deleanu – cusută nemuritor de Profira pe pieptul amiralului japonez, fusese smulsă cu stofă cu tot şi era păstrată prudent în buzunarul amiralului rămas decorat cu „steaua căptuşelii”. În schimb, chipiul amiralului rus subt pumnul lui Dănuţ se destupase. Olguţa lipise la loc arhipelagul de carton, cu gumă arabică şi cususe trainic fundul cu sfoară, împodobind totodată chipiul cu ciudate ţesături de aur. Olguţa îşi avansase chipiul la gradul de peste-amiral şi inaugurase evenimentul destupând la rândul ei – ceva mai calm şi mai metodic decât Dănuţ – chipiul amiralului japonez. Doamna Deleanu reconstruise chipiul, iar Dănuţ îl avansase generos la gradul de peste-peste-amiral: „ceea ce, spunea Olguţa, e imposibil”.

Iată şi epilogul războiului ruso-japonez în casa Deleanu:

— Acuma ce mai spui? Ai mâncat bătaie! o anunţase Dănuţ pe Olguţa, îmbrăcat în uniformă de amiral japonez.

— Nu-i adevărat!

— Să spuie papa.

— Dă, Olguţa! Ce să-ţi fac! Ruşii au mâncat bătaie; iacătă jurnalele.

— Ruşii, nu eu.

— Da tu nu eşti Potemkin? o sfidase Dănuţ.

— Eu? Nici n-am fost, nici nu puteam să fiu.

(1) Războiul ruso-japonez a avut loc în anii 1904-1905 şi s-a sfârşit cu victoria japonezilor.

— Cum?

— Fetele nu fac armată. Eu îs fată… să spuie papa… Şi-n afară de asta, japonezii tăi au avut noroc, da-s nişte fricoşi.

— Minţi!

— Mint? Atunci de ce-s galbeni?

— Cum de ce? Fiindcă-s galbeni; aşa-s japonezii.

— Să-ţi spun eu: is galbeni de frică. Toţi au gălbenare! ţipase Olguţa pentru urechile întregii Japonii… Şi dacă vrei să te baţi, să te baţi cu mine, nu cu ruşii, încheiase Olguţa cu fruntea sus.

La masa dată în cinstea ambilor amirali, domnul Deleanu citise următorul comunicat:

Potemkin şi Kami-Mura Au pornit dârji la războel Foc şi pară şi oţel.

Ura! Ura!

S-au luptat cât s-au luptat

— Umplând casa de clemstre —

Prin salon, sufragerie Şi prin locuri mai sihastre.

Au mai stat ei şi la colţ

— Aveau şi părinţi duşmanii!

Ripostând: colţ pentru colţ, Cu toată cenzura mamii.

În ce hal fără de hal Ţi-e chipiul, Potemkin!

Dar e peste-amiral Kami-Mura-i mai puţin!

Peste-peste-amiral Kami-Mura-i avansat.

Dar chipiul e-ntr-un hal Supra-supranatural.

Kami-Mura a învins, Şi Dănuţ a câştigat;

Dar Olguţa a pretins Că e fată, nu băiat.

Şi că deci nu poate fi Biruită, nici vasal, Fiindcă n-a fost niciodată Autentic amiral.

Envoi (1)I Kami-Mura legendar, Vezi proverbul cu căruţa!

Buturuga nu-i la ruşi, Ocoleşte-o pe Olguţa.

Envoi II Japonezi stăpânitori Pe îndepărtata mare, La ce bun? Toţi veţi pieri În curând de gălbenare.

Odăiţa lui Dănuţ avea şi flota! Flota de lighean lucrată de moş Gheorghe din coji mari de nucă: chibrituri drept catarg, foiţe de hârtie ceruită drept vântrele, buzele lui Dănuţ drept vânt şi ale Olguţei drept ciclon.

Flota de băltoace: corăbioare debile încărcate ca arca lui Noe, cu vietăţi de celuloid găunos.

1 Dedicaţie (fr.).

Şi flota de iaz, cumpărată de la „Magasin univeisei” din Bucureşti de moşu Puiu: un singur vas, lung şi gros cât o franzelă, cu elice, steag, tunuri, coşuri şi marinari de tinichea, paralizaţi pe punte.

Dănuţ trânti uşa cu atâta putere, încât molozul se prăbuşi pe umeri. Se scutură, clătinându-şi buclele castanii, cu mişcarea biblică a lui Samson.

— Lasă-lasă! dădu el din cap.

Dând cu ochii de ultima cunună de premiant întâi, atârnată deasupra patului, o smulse din cui şi o trânti pe jos, îmbrâncind-o cu piciorul.

— De asta învăţ eu, ca să mă persecute! Lasă… v-oi arăta eu vouă! clătină el pumnii spre uşa fetiţelor.

Desprinzând puşca de pe ţintă, o înarmă cu săgeata gumată şi trase… Chipiul peste-amiralului rus tresări rămânând cu o gropiţă întunecată în fund.

Pac! pocni săgeata, rămânând lipită de uşă, ca o fişă de telefon… Dănuţ o desprinse… Pe uşă rămase un monoclu aburit. Pac!… pac!… pac…!

— Ei, da ce-i scandalul acesta? Ce faci acolo Dănuţ? Nu dormi? îl întâmpină, de dincolo de uşă, glasul doamnei Deleanu.

Dănuţ amuţi. În vârful picioarelor îşi atârnă puşca la loc… Culese cununa, măturând foile desprinse subt dulap, şi atârnă restul gloriei în cuierul ei.

— Ai adormit?

Dănuţ izbi cu pumnul în pernă şi se întinse pe rug.

— Uite, Monica… Asta e odaia voastră… Îţi place?

Mâna Monicăi îi strânse mâna mai tare.

— Ce bine miroase, tanle Alice!

Cuprinzând-o în braţe, doamna Deleanu o ridică sus, sus…

— Vezi tu ceva acolo?

— Da… Eii!… Merci, tante Alice!

Zărise deasupra şifonierei o tablă de-argint acoperită cu sulfină.

— Acum să-mi spui, în care pat vrei să dormi?

— Olguţa pe care şi l-a ales, tante Alice?

— Las-o pe Olguţa, o dezmierdă doamna Deleanu; alege-ţi-l tu pe care-l vrei… Pe cel dinspre fereastră, sau pe cel dinspre uşă?

— Mi-i totuna, tante Alice…

— Bine, atunci ţi-l aleg eu pe cel dinspre fereastră… Aşa o am pe Olguţa mai aproape de urechea mea! zâmbi doamna Deleanu.

Uşa ietacului ei şi uşa odăii fetiţelor, aşezate faţă-n faţă, erau despărţite de tăcerea unui vast antret.

— Ş-acuma, hai să desfacem bagajul… Unde-i cheia?

— Poftim, tante Alice! îi oferi Monica, cu capul ridicat, capătul lănţucului de argint din jurul gâtului, scos de pe piept, de subt pieptarul rochiţei.

— Da asta ce-i, Monica?… Ce cruciuliţă frumoasă! Alături de cheiţa nichelată atârna o cruce de aramă pe care ardea relieful unei chinuite răstigniri.

— Îţi place, tante Alice?

— Foarte mult… O ai de la mama?

— Nu ştiu… mi-a dat-o bunica… Tante Alice…

— Ce-i, Monica?

— Te rog, ia-o! o rugă fetiţa, cu obrajii încinşi, scoţându-şi lănţucul… Vreau eu să ţi-o dau, tante Alice! stărui ea, cu sprâncenele ridicate, în preajma energiei lacrimilor.

Şi cu de-a sila strecură lănţucul în mâna doamnei Deleanu.

— Îţi mulţumesc, Monica, o împăcă ea dezmierdându-i părul… Da astfel de lucruri nu se dau, puişor! E o amintire de la părinţii tăi… Eu ţi-o păstrez numai.

— Ţie pot să ţi-o dau, îi răspunse cu linişte şi gravitate Monica, privind în pământ.

— O iubeşti aşa de mult pe tante Alice?

— Da.

— Şi tante Alice te iubeşte pe tine mult de tot… ca pe Olguţa şi Dănuţ.

— Ştiu! şopti Monica.

— Oare Olguţa de ce nu mai vine? Ia du-te şi vezi tu.

Doamna Deleanu clipi… şi până să deschidă geamandanul dibui mult în jurul broaştei, cu cheiţa nichelată.

— N-o găsesc, tante Alice! intră alarmată Monica.

— Lasă, că vine ea singură… Trebuie să fie la moş Gheorghe! Uite, Monica! Ţi-am pus pe măsuţa de noapte portretul bunicei… Dacă vrei să-l atârni în părete, îţi dau eu o altă ramă.

— Nu-nu, e bine aşa, tante Alice.

— Lucrurile ţi le-am aşezat în şifonieră… Uite: rafturile de sus sunt ale tale…

— Tante Alice, se cutremură Monica, n-ai găsit o păpuşă în geamandan?

— Ba da! zâmbi doamna Deleanu. Am culcat-o, uite…

Şi din penumbra raftului, luă în braţe un pătuţ în care dormeau două păpuşi cu pălăriile în cap.

— Mie, tante Alice? nu-şi crezu ochilor Monica.

— Sigur, Monica!… Uite şi o şifonieră cu rochii pentru păpuşile tale.

— Da` Olguţa? se opri fetiţa cu braţele întinse.

— Şi ea are la fel!

Clanţa descărcă un foc de puşcă, uşa pocni şi bufni la loc, repezită îndărăt, cu mâna stângă, de Olguţa…

— Ce-i? Ce-i?

Olguţa se aruncase de sus, în pat, legănându-se molatec în tresăltările arcurilor scârţâitoare, care dormeau de un an.

— Bine, Olguţa, aşa se intră într-o casă de oameni?… Şi cu botinele murdare în pat! Vai! Vai! Vai!

— Nu mai pot!

— Unde-ai fost?

— La moş Gheorghe.

— Şi ce-ai mai făcut, Olguţa? o întrebă doamna Deleanu, privindu-i deodată ochii cu luare-aminte.

— Nu spun?! Am fost la moş Gheorghe!

— Olguţa, iar ai făcut o poznă!

— Spune drept, Olguţa!

— Am făcut ce trebuia să fac! vorbi Olguţa sacadat, sfidând.

— Olguţa, nu umbla cu fleacuri! Aşa se răspunde?

— Foarfecele l-am pus la loc, încheie Olguţa, prin vorbe, mărturisirea începută în gând.

— Foarfecele!… Cine ţi l-a dat?

— Chiar mata!… Sigur! mata mi l-ai dat! se ilumină Olguţa, simţind fericirea vinovaţilor care-şi găsesc din senin un complice la răspundere, după ce-au săvârşit singuri fapta.

— Eu! Olguţa, vină-ţi în fire!… Ia hai şi te dezbracă mai bine… Răpegior, răpegior.

— Mamă, mi s-a rupt ciorapul! se bucură Olguţa, cu o gheată în mână, cambrându-şi degetul cel mare de la picior, prin spărtura mereu lărgită de înflorirea lui rozăşi ghiduşă.

— Văd şi mă bucur… Lasă ciorapul în pace, Olguţa! Hai scoate-l!

— Să-ţi ajut, Monica?

— Nu merci, tante Alice! Pot singură.

Cu braţele aduse la spate pe deasupra grumazilor, Monica îşi deschise nasturii rochiţei… Ciorapii Olguţei zburară violent… Alunecând, rochiţa Monicăi descoperi un trup de

băieţel mlădiu, cu piept naiv… Simţind privirea doamnei Deleanu, se acoperi din nou, plecând bărbia.

— Eu mă duc… Dezbracă-te, Monica.

— Mamă, ce bine-i în pantaloni! se făli Olguţa, sărind de pe pat jos.

Începu să-şi contemple poziţia de scrimă în oglindă.

— Drac împeliţat, culcă-te odată!… La revedere, Monica.

Închizând ochii, Dănuţ deschise turbinca lui Ivan…

Dănuţ e paşă sau sultan: n-are a face! Capul e înfăşurat într-un turban de subt care răsar două musteţi ca două iatagane şi o păreche de ochi fioroşi… Doi colţi lungi ies prin gură rânjind. Colţii sunt împrumutaţi de la un strigoi…!

Sultanul Dănuţ era aşa de înspăimântător, încât Dănuţ deschise ochii şi se răsuci pe-o coastă… Din odaia fetiţelor s-auzea glasul Olguţei. Dănuţ închise ochii cu mânie!

Sultanul stă pe un tron de aur. De-a dreapta şi de-a stânga, două arăpoaice cu dinţii ca frişca pe crema de cafea, flutură mari evantalii colorate. La picioarele tronului se-nşiră mii de turbane aplecate până la pământ. Toţi se închină sultanului. Numai doi harapi goi, negri şi buzaţi, cu părul des şi creţ ca icrele negre, stau drepţi ş-aşteaptă cu mâna pe securi. Nimeni nu vorbeşte. Sultanul ridică un deget… Răsare un armăsar care tresaltă şi rânjeşte… Sultanul face un semn… Harapii înnoadă cozile Monicăi de coada armăsarului… Monica muşcă dintr-o caisă. Nu-i pasă! Lasă că-i arată el sultanul!… O sută de mii de harapnice s-abat asupra calului…

Harapii o înşfacă pe Olguţa. Olguţa dă din picioare şi se strâmbă la sultan. Aşa! Bine!… Harapul ridica securea… Olguţa e spoliată… N-are pe nimeni s-o apere decât pe fratele ei Dănuţ… Şi-ntr-adevăr, în fruntea unei oşti, ca Mihai Viteazul, vine Dănuţ, ucide pe sultan şi pe harapi – turbanele fug – şi scapă de la moarte pe Olguţa şi pe Monica. Olguţa şi Monica îngenunchează şi-i sărută mânile. El le ia pe şea şi porneşte, şi porneşte…

În fundul turbincei lui Ivan era somnul.

— Tu dormi, Monica?
— Nu.
— Nici eu.
Olguţa îşi ridică picioarele în sus, bătându-şi tălpile goale cu palmele.
— Auzi Monica?
— Ce s-aud?
— Mă bat la tălpi…
— De ce?
— Ştiu eu!… Fă şi tu aşa…
— Monica, ce facem?
— Nu dormim?!
— De ce să dormim?
— Aşa vrea tante Alice.
— Ei, şi! Parcă tu dormi!
— Eu încerc! se scuză Monica.
— Nu mai încerca… Parcă ne ştie cineva! Mama doarme.
— Monica?
— Ce?
— Nimic…
Olguţa căscă a pustiu… Începu să colinde cu privirea plafonul alb, numărând zgrumţurii varufui.
— Monica, tu ai vrea să fii muscă?
— Muscă?
— Da, muscă! Eu grozav aş vrea… Ştii, m-aş plimba pe plafon cu capul în jos…
— Eu aş vrea să fiu mare, visă Monica.
— Şi eu, se grăbi Olguţa s-o ajungă… Ce-ai face tu dac-ai fi mare?
— Nu ştiu! se încurcă Monica.
— Eu m-aş face vizitiu… ca moş Gheorghe!… Şi l-aş răsturna pe Buftea din trăsură.
— Ce ai tu cu Dănuţ?
— Eu?… Nimica! El are cu mine.
— Adevărat! consimţi Monica. Te-a bătut; asta nu se face!
— M-a bătut? se răsti Olguţa întrebător.

— Da, azi-dimineaţă!
— Nu mă ţin!… Dacă nu-l apăra mama, îi arătam eu lui!
— Tu ştii să te baţi, Olguţa?
— Tu nu ştii?
— Nu.
— Eu ştiu foarte bine!
— Şi-ţi place?
— Sigur… Vrei să-ţi arăt?
— Nu.
Tăcură. Olguţa oftă…
— Monica, de ce nu-ţi tai cozile?
— De ce să le tai?… Îi plăceau bunicei… ea mi le-mpletea.
— Da… cred!… Da` nu-s bune la bătaie. Te apucă de ele!
— De ce să mă bat?
— Nu poţi şti!
— Şi cu cine să mă bat?
— Cu Buftea… Nu, ai dreptate! reveni Olguţa. Nu-i dau eu voie!
Olguţa se ridică într-un cot, mişcând piciorul în aer.
— Monica, tu ai muşchi?
— Nu ştiu!
— Eu am! Uite: când strâng piciorul!… Monica, eu nu mai dorm!
Sărind jos din pat, începu să ţupăie pe podele, inspectând odaia…
— Monica! ţipă ea deodată, cu intonaţia prezumată a lui Cristofor Columb în faţa Americei.
— Ce-i? sări speriată, Monica.
— Nimic! răspunse iute Olguţa, închizând portiţa sobei.
Se aşează pe scaun, peste rochiţa Monicăi, meditând…
— Ascultă, Monica, am să-ţi spun un secret.
— Spune.
— Ei, nu aşa! dădu din cap Olguţa, aşezându-se pe patul Monicăi.
— Mai întâi să te juri că nu spui.
— Eu nu spun! se revoltă Monica.

— Nu te supăra! Te cred. Dar trebuie să juri.
— Te juri?
— Nu mă jur; eu nu spun, se încăpăţână Monica.
— Nu te juri?!
— Nu.
— Bine!
Olguţa se ridică de pe pat. Începu să se plimbe prin odaie, ocolind-o pe Monica… Într-un târziu, se aşează pe marginea patului.
— Te-ai supărat, Monica? o dezmierdă Olguţa.
— Nu! se îmblânzi Monica… Da` de ce nu mă crezi?
— Atunci te rog, jură-te!… Te rog, Monica: fă-mi mie plăcere! Haide, Monica!
— Bine… mă jur.
— Ei, vezi? Bravo!… Pe ce te juri?
Făcând ocolul odăii, ochii Olguţei se opriră o clipă deasupra măsuţei de noapte. Monica zări privirea Olguţei.
— Pe portretul bunicei? întrebă ea cu ochii mari.
— Nu! Asta nu! se apără Olguţa… Atunci jură-te pe păpuşa ta.
— Mă jur pe păpuşa mea Monica… Începu ea repede.
— Că n-am să spun la nimeni… formulă Olguţa mai departe, bătând tactul cu degetul arătător.
—.că n-am să spun la nimeni… repetă Monica dând din cap.
—.ceea ce are să-mi spuie Olguţa.
—.ceea ce are să-mi spuie Olguţa.
— Stai! se încruntă Olguţa. Mai spune după mine!… Şi dac-oi spune…
—.şi dac-oi spune… repetă Monica în silă, ridicând din umeri.
—.să-mi moară păpuşa.
—.să-mi moară păpuşa. Ai isprăvit?
— Stai, aşa nu-i bine… Spune încă o dată!… Şi dac-oi spune… spui?
—.şi dac-oi spune, oftă Monica.

—.îi dau voie Olguţei…
—.îi dau voie Olguţei…
—.să spargă capul păpuşei mele Monica.
—.să spargă capul păpuşei mele Monica, repetă Monica, indignată.
— Acum spune: amin!
— Amin.
— Fă-ţi cruce.
— Am făcut.
— Ei, acum să-ţi spun secretul!
Tăcu zâmbind.
— Spui, Olguţa?
— Spun! Aşteaptă… Hai să-ţi spun. Ridică-te şi vino cu mine.
O duse de mână până la gura sobei.
— Da n-ai să spui?… încercă Olguţa să smulgă suprema făgăduială.
— Vai! Olguţa!
— Deschide şi uită-te, îi dădu voie Olguţa, c-un gest larg.
— Ăsta era secretul?!
În umbra răcoroasă a sobei, şedeau două gavanoase de dulceaţă, cu capete de hârtie albă.
— Ce? Poate nu-ţi place!… Să nu cumva să spui, Monica! gesticulă Olguţa c-un deget spadasin.
— Aţi dormit bine? le-ntrebă doamna Deleanu, intrând pe uşă urmată de Profira, care aducea pe tabla chiseaua cu dulceaţă de trandafir.
Monica se înroşi; plecă ochii la pământ.
— Dacă-i cald, mamă dragă! mărturisi Olguţa, îndreptăţindu-se cu braţele aruncate în sus.
— Nu te-a lăsat să dormi, Monica?
— Nu poţi să dormi pe-aşa călduri! hotărî Olguţa, evaziv, răsucind linguriţa în dulceaţă.
— Mata ai insomnii?
— Ce-i asta „insomnii”, mamă? suspectă Olguţa cuvântul şi politeţa formulei şi zâmbetul însoţitor.

— Asta nu-i pentru tine. Mai bine spune drept de ce n-ai dormit?

— Eu n-am insomnii! El are insomnii! aruncă Olguţa noul cuvânt în uşa lui Dănuţ, care dormea dus…

Uşa se deschise blând, fără zgomot de clanţă… Fiindcă umblau în vârfuri, ghetele scârţâiră, dojenite de un „ţţ” bine cunoscut lui Dănuţ. Doamna Deleanu făcea‚ţţ” (încreţind nasul şi scuturând capul cu o mişcare vioaie) când era enervată din pricini mărunte ori din pricini mai grave şi trebuia să se stăpânească… De pildă, fiindcă nu intra aţa în urechile acului, sau fiindcă lampa fila de mult, înainte de-a fi băgat de samă, sau când un musafir fără creştere mânca brânza cu cuţitul…

— Doarme… Umblă încet!

Profira păşea desculţă ca şi când ar fi avut cizme: podelele duduiau… Copiii, mai demult, o porecliseră, „Sfânta lui Sfântul Ilie”.

— Tic-tac, tic-tac, tic-tac… bang… vorbi pendula din părete, nesocotind porunca de tăcere.

Bătuse jumătatea lui cinci…

— Să-l scol?… şovăi doamna Deleanu, cumpănind primejduirea somnului de noapte cu binefacerile somnului de după masă.

Storul cu resort nu ţâşni cum avea obicei când îl smuncea Dănuţ; se urcă lin, însoţit de mâna doamnei Deleanu până la cerul copt de soare, între frunzele mărului domnesc de la geam.

Dănuţ îşi stăpâni un zâmbet de superioritate… Pleoapele lui pe care le privea cu ochii închişi, împodobeau haina de mătasă cenuşie a somnului abia isprăvit, cu întortocheate crizanteme portocalii, scuturate din lumină…

Somnul, ca şi boala îl făceau pe Dănuţ invulnerabil şi răsfăţat de părinţi. De aceea lui Dănuţ îi plăcea să fie bolnav şi să ţie ochii închişi după ce se deştepta.

Doamna Deleanu se aşează oftând pe marginea patului… Prezenţa ei parfumă altfel căldura venită din livadă.”. Se

uită la mine… Ha-ha!… Cu-cu, aici-s”! ţipă gândul lui Dănuţ, ţupăind, ascuns în trupul cald şi fericit ca într-un pod în care atârnă lenea strugurilor copţi.

Genele lui Dănuţ tremurau; începu să clipească…

— Hai scoală, leneşule!… Hai, somnorosule! îl îmbie doamna Deleanu, culegându-i buclele de pe frunte.

Dănuţ se întinse şi căscă sincer, deschizând ochii de-a binelea…

— Deschide gura mare!… Ia repede, să nu curgă!

Linguriţa plină, adusă plutitor deasupra paharului cu apă care o oglindea, intră dulce în gura căscată şi ieşi anevoie dintre buzele închise asupră-i, curată la faţă… Doamna Deleanu cuprinse cu braţul capul lui Dănuţ, îl ridică, ajutându-i ca unui convalescent neîntremat să bea apă din pahar.

Dănuţ primea calm răsplata somnului.

Bluza de mătasă înflori cu roş de mac neastâmpărul văratec al Olguţei. Îşi încheie grabnic centura de lac, despărţitoare la mijloc, între bluză şi-ntre rochiţa ecossaise.

— Gata! răsuflă ea, încântată c-a întrecut-o pe Monica.

— Stai, Olguţa, nu ţi-ai pus ciorapii.

Privindu-se-n oglindă peste umăr, ridicată-n vârfuri, Monica îşi încheia la spate nasturii rochiţei de doliu.

— Monica, nu mi-ai văzut ciorapii? întrebă Olguţa, căutând, scoasă din fire, şi sub pernă.

— Nu i-ai pus pe scaun?

— I-am pus, da nu-s! se înfurie Olguţa trântind perna.

— Poate i-a luat Profira să-i cârpească!

— Am să-i arăt eu ei… Cum?… Nu-i dau voie să umble în lucrurile mele!… Eu nu-s copil!… bombăni Olguţa trântindu-se din nou pe pat.

— Îţi dau eu o păreche de ciorapi… Vezi, îţi vin? o îndemnă întrebător Monica, aşezându-i coirapii la căpătâi.

— Nu vreau nimic! Nu primesc!… Eu nu mă mişc din pat până ce nu-mi dă ciorapii mei!… Uite-i, Monica! I-am găsit… Merci.

Ciorapii zvârliţi de Olguţa atârnau peste pălării, în cuierul uşii.

— Eşti gata, Olguţa?

— Îndată.

Îşi pălmui părul cu amândouă mâinile în dreapta şi-n stânga unei cărări alese pe nevăzute.

— Ia uită-te! E bine?

— De ce nu te piepteni în oglindă, Olguţa? o întrebă Monica îndreptându-i cărarea.

Olguţa se plecase docil subt mânile Monicăi.

Isprăvind, Monica îi strânse părul la tâmple cu şuviţele alipite, păstrând o clipă în palmele ei capul pieptănat corect, ca pe o enormă boabă de cafea Ceylon prăjită din cale-afară… Olguţa se privi în oglindă.

— Ia să vedem care din noi e mai înaltă?

— Ce bine-ţi stă cu bluză roşie! Eşti frumoasă, Olguţa.

— Tu eşti mai înaltă!… Da eu îs mai voinică! se consolă Olguţa, lăţindu-şi umerii, bombându-şi pieptul în oglindă…

— Ridică-ţi şosetele, Olguţa!

— Lasă-le-aşa! Haidem!

În faţa uşii se răsuci pe loc, pironită de un gând.

— Ascultă, Monica, să ştii că azi are să se-ntâmple ceva!

— Nu ştiu! ridică din umeri Monica, potrivindu-şi cu degetul elasticul pălăriei pe subt bărbie.

— Îţi spun eu! o asigură Olguţa.

— Bine, da ce are să se-ntâmple?

— Ceva! se încruntă enigmatic Olguţa.

— Şi ce pot să fac eu?

— Ba poţi!

— Eu?!

— Sigur! apăsă Olguţa, privind-o în ochi.

— Ce pot eu?

— Tu trebuie să ţii cu mine.

— De ce?

— Fiindcă tu eşti prietena mea.

— Sigur…

— Atunci, mi-ai făgăduit?

— Da, Olguta, oftă Monica.

Dănuţ străbătu casa în goană. Îi erau mânile flămânde: de când aşteptau ele sfoara zmeului! Totuşi, după ce trânti uşa antretului din faţă, gata să fugă, încetini pasul… şi se aşează pe treptele pridvorului calde de soare. Zmeul era acolo, Dănuţ era aici. Înainte de a se juca, Dănuţ se bucura că are să se joace. Şi aştepta. Fiecare bucurie avea pentru Dănuţ, întocmai ca şi săptămâna, o sâmbătă şi o duminică… Duminica, în timpul şcolii, era vacanţa cea mare a săptămânii. Sâmbătă era ajunul ei. Dar pe când bucuria duminicii era întotdeauna întristată de apropierea treptată a celei mai urâte zile din săptămână – luni, zi neagră în calendar după ziua roşie – bucuria sâmbetei era ocrotită de apropierea unei duminici care-o despărţea de luni. Dănuţ ajunsese să preţuiască mai mult sâmbăta de cât duminica… De duminică parcă se temea…

„Ştie!” gândi Olguţa văzându-l pe Dănuţ aşezat pe scări. Muşcă o îmbucătură bună din tartina cu unt, rugă pe Monica să-i ţie restul şi, cu mânile slobode, coborî treptele. Monica o urmă cu tartinele în mână, nemaiîndrăznind să muşte din a ei. Trecură pe lângă Dănuţ, atingându-l cu umbrele lor. Dănuţ întoarse capul într-altă parte.

„Laş!” murmură Olguţa pentru sine cuvântul laş curând învăţat într-o poezie patriotică şi tălmăcit de tatăl ei.

— Ce-nseamnă asta „laş”, papa?

— Cum să-ţi spun eu ţie?… Uite, dacă cineva îţi dă o palmă şi tu nu-i răspunzi eşti laş!

— Va să zică eu eram laşă, papa?

— De ce?

— Bine, papa, când îmi trăgea mama cu papucul unde ştii tu? îi replicase Olguţa privindu-l pe subt sprâncene.

— Asta-i altceva! începuse să râdă domnul Deleanu.

— Şi dacă aş fi dat şi eu? îndrăznise Olguţa cu oarecare codeală şi fără convingere.

— Ai fi fost obraznică, şi s-ar fi supărat şi papa!

— N-am înţeles. Mai spune-o dată, papa.

Şi în sfârşit se lămurise Olguţa că un copil nu poate să fie laş decât între copii, dar că acolo nu trebuie să fie.

— Haidem, Monica; n-avem ce căuta aici.

Un început de nelinişte îl cuprinse pe Dănuţ după ce trecură fetiţele. Abia atunci îşi dădu seama că lipsea ceva… ceva: a! nu s-auzea zbârnâitoarea zmeului. Cu inima în hopuri se repezi înspre stejar.

Subt cerul fără Dumnezeu şi fără zmeu, Dănuţ ceti biletul înfipt în sfoara care atârna, tăiată, de stejar, „Asta pentru palmele de la gară, Buftea!

Olguţa Deleanu”

Sufletul lui Dănuţ căzu, tăiat ca şi sfoara zmeului.

Se aşează ostenit de durere la rădăcinile stejarului… De data aceasta, turbinca lui Ivan era plină de lacrimi.

— Mai lasă zmeul, Dănuţ!… Hai şi mănâncă ceva, îi strigă din capul scărilor doamna Deleanu.

— Dănuţ, n-auzi?

Doamna Deleanu coborî scările…

— Te-ai lovit, Dănuţ? De ce stai aşa?

— A! Ăsta era foarfecele Olgutei!

Pe doamna Deleanu anumite lacrimi o întristau adânc. Lacrimele de acum ale lui Dănuţ erau dintr-a-celea… Răutatea Olguţei o revoltă.

— Hai cu mama, Dănuţ… N-ai tu încredere în mama?

Dănuţ aştepta un miracol.

Doamna Deleanu îl luă de după gât înspre casă… Pe măsura ce se-ndepărta de locul zmeului, Dănuţ îşi ducea tot mai des mânile la ochi. Se împiedecă de scară, orb şi zguduit de suspine, ca de pragul unei temniţe.

— Duduie Olguţă! Duduie Olguţă! dădu alarma în livadă un glas ascuţit.

— Aha! se pregăti Olguţa… Aici-s! înfruntă ea începutul începutului.

— Duduie Olguţă, începu Anica gâfâind de alergătură, cu mânile pe sâni, vă pofteşte coniţa în casă.

— Spune că vin.

— Nu se poate, duduie! dădu ea cu spaimă din cap. A poruncit coniţa să veniţi îndată… că de nu – An ica plecă ruşinată ochii în pământ – să vă aduc pe sus!

— Să pofteşti!… Du-te şi spune că vin! comandă Olguţa.

— Iaca mă duc!… Da să veniţi, duduie Olguţa! se milogi Anica.

Olguţa aşteptă până ce pierdu din ochi tulpanul roş al Anicăi.

— Acuma haidem!

Olguţa păşea, ca un erou, înainte; Monica după ea, ca o mucenică.

— A spus duduia că vine îndată, îşi îndeplini Anica însărcinarea cu glas scăzut şi ochi cât mai de căprioară.

— O aştept… ştie ea ce-o aşteaptă! vorbi uscat doamna Deleanu.

— Pfuu!

Doamna Deleanu dojeni din ochi pe părintele vinovatei şi, încrucişându-şi braţele, ridică umerii cu revoltă, coborându-i cu deznădejde. Domnul Deleanu era avocat într-atâta, în cât nici pe copii nu-i putea judeca, mai ales pe Olguţa.

Tribunalul vindictei părinteşti îşi inaugura şedinţele în pridvor, la adăpostul plin de cântece, de umbră şi de soare al viţei.

Cu inima grea ca o lacată de biserică pustie, Dănuţ şedea în picioare îndărătul fotoliului de pai împletit, în care fierbea judecătoreşte mânia mamei lui.

Domnul Deleanu, răsturnat în fotoliu, picior peste picior, privea în sus, gândindu-se cu nerăbdare şi curiozitate la pledoaria Olguţei. Ţigareta de chilimbar cu ţigara neîncepută pândea de pe masă clipa când, orgolios de Olguţa, o va chema la el să-i întregească mulţumirea fără chip şi fără glas. Olguţa urcă singură treptele pridvorului. Descoperindu-l pe Dănuţ îndărătul baricadei se încruntă scuturându-şi pletele.

— Am venit.

— Văd.
— Ştiu de ce m-aţi chemat. Eu am dreptate.
— Crezi?!
— Sunt sigură.
— Atunci să taci din gură.
— Dacă-i aşa, eu mă duc.
— Ba te poftesc să stai… şi să stai cuviincios.
— Alice, interveni domnul Deleanu, las-o şi pe ea să se apere!
— N-are nevoie! Are destui avocaţi!
— Dar trebuie să aibă şi un judecător! stărui cu înţeles ştiut domnul Deleanu, asupra acestui substantiv abstract, cum îi spunea el uneori.
— Poftim, judec-o!
— Nu! se apără el… Ştii, eu…
— Ştiu. Ţţ!… Spune ce ai de spus? reîncepu doamna Deleanu, adresându-se Olguţei.
— Eu tac.
— Olguţa, nu mă scoate din sărite!
— Eu tac.
— Dănut, spune tu ce ţi-a făcut?
— Eu am iertat-o! îngână posomorât şi răguşit Dănuţ.
— Asta nu, sări Olguţa. Iertare nu primesc. Eu am dreptate. El m-a lovit întâi. Aşa-i, Monica?
— Asta-i adevărat. Am văzut şi eu… la gară.
— Vedeţi? triumfă Olguţa.
— Minţi! se revoltă Dănuţ.
— Ba tu minţi!
— Nu-i adevărat!
— Ba da!
— Tu m-ai insultat!
— Şi tu m-ai lovit! zvâcni Olguţa, gata să-şi ia revanşa.
— De ce m-ai făcut „Buftea”?
— Fiindcă eşti.
— Eu?!
— Tu. Buftea!

— Să-mi dea zmeul, mamă! scânci Dănuţ.
— Ia-l! zâmbi Olguţa mefistofelic, arătându-i cerul.
— Am ascultat destul. Lasă-mă pe mine, Dănuţ! îl acoperi doamna Deleanu.
— Sigur! Toţi pe mine!
— Olguţa!
— Eu am dreptate!
— Foarte bine… Ai să te duci la tine în odaie – unde ai să stai toată ziua – şi ai să scrii de sută de ori „Eu am dreptate” şi de două sute de ori „Eu n-am dreptate”. Mâne dimineaţă să vii să-mi spui faţă de Dănuţ cine are dreptate – dacă vrei să-ţi mai dau voie să te joci şi să capeţi bomboane.
— Să stau până mâne dimineaţă în odaie!… Eu?! sui glasul Olguţei treptele eşafodului, împlântând pe ultima roşul răzvrătirii.
— Da! Tu… şi imediat!
— Dacă-i aşa, eu mă mut.
— Te muţi?!
— Mă mut.
— Şi unde, mă rog?
— La moş Gheorghe. El nu mă persecută fiindcă am dreptate şi fiindcă nu-s băiat.
Domnul Deleanu aprinse ţigara. Olguţa pierduse procesul cu brio.
— Olguţa, trebuie s-o asculţi pe mama…
Olguţa se încruntă.
Domnul Deleanu făcu o pauză savantă, dând răgaz propoziţiei să capete o valoare neatârnată… Rostogoli un colac de fum aromat spre Olguţa.
—…când te roagă tata.
Olguţa intră în casă, cu capul sus, strănutând.
— Aşa strici tu copiii!
— Alice… începu domnul Deleanu, răsfirându-şi musteţile. Spune drept, Alice, fără mânie, fără enervare… dacă Olguţa nu-i un drac… Îngeresc! zâmbi ei cu ochii Olguţei.

— Aşa e! oftă doamna Deleanu, abia stăpânind o lucire de tainică mândrie.

Şi se grăbi să dezmierde capul înfrântului Dănuţ.

— Bine face tante Alice, aprobă în şoaptă Monica, gata să facă la fel.

— Lasă, Dănuţ, îţi cumpără mama un zmeu mai mare… Uite, chiar acum scriu la „universel”. Acuma ia-o pe Monica de mână şi jucaţi-vă-mpreună.

Dănuţ luă cu acreală mânuţa timidă a suplinitoarei zmeului şi o smuci spre livadă.

Doamna Deleanu se ridică de pe fotoliu, pornind spre uşă… Din treacăt, dezmierdă fruntea impertinent bombată a capului culcat pe speteaza fotoliului.

— Şi pe tine ar trebui să te pun la colţ! zâmbi ea blând.

— Păcat că nu se mai poate! oftă nostalgic domnul Deleanu, scuturând scrumul ţigării.

Olguţa ieşi din odaia ei, închizând uşa cu zgomot. Se îndreptă spre uşa din faţă, fără şovăire, călcând apăsat pe covorul moale. Bătu cu degetul îndoit în uşa ietacului doamnei Deleanu, de două ori, corect, glacial.

— Pot să intru?

Bătu din nou, precipitat şi violent.

— Au!

Începu să-şi sugă, plină de mânie, încheietura îndurerată… Bătu din nou cu pumnul în uşă.

— Nu pot să intru? apostrofă ea clanţa piezişă.

Dădu buzna în odaie,

— Am venit să…

Ietacul era gol.

— Aha! se dumeri Olguţa.

Se îndreptă spre salonaş… Un picior îi lunecă pe podeaua bine ceruită, mai-mai s-o trântească. Se uită crunt la podele – cu gândul la Anica, ale cărei oglinzi erau podelele – şi se întoarse îndărăt. Făcându-şi vânt, îşi dădu drumul pe gheţuşul roşcat… Buf, pocniră mânile ei în uşa salonaşului.

— Ce-i?

— M-am împiedicat! gâfâi Olguţa, cu mâna pe clanţa din afară.

— Te-ai lovit? sări degrabă doamna Deleanu.

— Nu! răspunse Olguţa, reluându-şi demnitatea.

— Ce vrei?

— Am venit să cer hârtie, cerneală, condei, peniţă, sugătoare… şi un transparent! mai născoci Olguţa, cu noua suflare.

— Pentru ce? o întrebă distrat doamna Deleanu, ţinând cu mâna foile cărţii cetită până la mijloc.

— Ca să scriu de o sută de ori că am dreptate.

— Şi de două sute de ori că n-ai dreptate! adăugă doamna Deleanu, întorcându-şi cartea pe dos.

Olguţa îşi trecu mâna pe frunte, îndepărtând şuviţele alunecate… Doamna Deleanu deschise saltarul birouaşului de lemn de trandafir. Scoţând o plumieră de lac japonez, începu să caute cu mişcări de pianistă prin rafturile înguste. O flacără bombată se desprinse dintr-un bujor roş. Olguţa o culese din zbor, o prefăcu în punguliţă, o umplu cu suflarea ei şi o pocni de frunte: Poc. La zgomotul fetiţii, doamna Deleanu tresări.

— Iar te ţii de drăcii… Uite un condei frumos.

Fruntea Olguţei se-ncărcă.

—.şi o peniţă nouă.

— Mai dă-mi una! pretinse Olguţa întinzând mâna mai departe, cu o atitudine de picolo nemulţumit cu bacşişul căpătat.

— Poftim încă una… Asta-i „claps” îi explică doamna Deleanu.

— Nu pot scrie cu „claps”!

— Te rog lasă-mă!… Ce-ţi place? Hai, spune!

— Aluminium”, triumfă Olguţa, păstrând peniţa „claps”.

— Poftim,aluminium”! Acum lasă-mă!… Ia-ţi şi călămara… şi vezi să n-o scapi pe jos!… Ce mai vrei, Olguţa? îşi ieşi din fire doamna Deleanu, văzând-o că tot nu pleacă.

— Hârtie.

— Uf!… N-am hârtie! răspunse scurt doamna Deleanu, închizând cutia cu hârtia de scrisori.

— Atunci să nu scriu?

— Ba te poftesc!… Du-te imediat la tata şi spune-i să-ţi dea coli… câte vrei!

— Mamă, nu pot să deschid uşa!

Trântindu-şi cartea pe birou, cu foile răscolite, doamna Deleanu servi de portar măriei-sale Pedepsita.

— Papa, m-a trimes mama să-mi dai coli.

— Pentru ce, dragu tatii? se interesă domnul Deleanu, îndoindu-şi ziarul.

— M-a pedepsit, papa! Nu ştii?

Punând călămara pe masă, Olguţa culese cu solicitudine scrumul din capătul ţigării, în palmă, şi-l suflă spre viţa pridvorului.

— Haidem în birou, Olguţa, să-ţi dau coli.

— Şi-un transparent, papa.

— Şi-un transparent.

Olguţa întinse mâna spre călămara de cristal.

— Lasă c-o iau eu, se oferi galant domnul Deleanu.

— Merci, papa.

Olguţa luă ziarul subt braţ, ca pe o servietă, şi porni îndatoritoare după domnul Deleanu.

Biroul de stejar, ca şi sufletul domnului Deleanu, era acoperit cu cărţi de drept, şi-nlăuntru plin de bunătăţi pentru, copii.

— Uite, Olguţa, asta din partea mamei…

Îi întinse un cont întreg de hârtie albă şi un transparent pătat de cerneală.

— Şi astea din partea mea – serveşte-te…

Îi oferi cutia plină de verdele primăvăratec al bomboanelor de mintă.

—. cu condiţia s-o asculţi pe mama şi să n-o superi.

— Bine, papa, dacă am dreptate! se apără Olguţa, sfărâmând în dinţi bomboana.

— Lasă, Olguţa!… Când are mama dreptate… nu poţi avea şi tu.
— De ce râzi, papa? îl iscodi Olguţa.
— M-am gândit la ceva…!
— Ştiu eu!
— Olguţa, lasă pe oamenii mari să ştie… Tu joacă-te!… Adică, du-te şi scrie ce-a spus mama…
— Papa, tu eşti supărat pe mine?
— Nu! De ce?
— Atunci am avut dreptate. Merci, papa!
Dănuţ intră în livadă, cu mâna Monicăi ferecată în pumnul lui, aşa cum îşi aduce-acasă un bărbat rnohorât soţia descoperită necredincioasă. Monica îl urma privind pe sus… Zarea se răsturnase roşie ca un coş de cireşe pe cer şi pe obraji.
Dănuţ ştia că trebuie să se răzbune, dar nu ştia cum să înceapă. Parcă începuse să-i mai treacă mânia. Asta îl revoltă!
— De ce mergi aşa încet? Nu poţi să mergi mai repede? se stropşi el, grăbind pasul, la Monica.
Monica iuţi pasul după el. Mergeau repede ca subt ameninţarea unei ploi torenţiale când n-ai umbrelă.
— Unde mergem, Dănuţ?
— Nu-i treaba ta!
„E supărat, săracu! îl compătimi Monica.
— Ştii ce? Hai să ne luăm la-ntrecere, Dănuţ!
— Nu.
— Atunci hai să stăm pe iarbă.
— Nu.
— Cum vrei!
— Aşa vreau!
— Eşti supărat pe mine, Dănuţ?
— De ce nu-mi răspunzi?
— Nu vrei să vorbeşti cu mine?
— Nu.
— Atunci mă duc.

— Ba să stai!
— Cu sila?
— Da.
— Cum? Nu-mi dai voie să mă duc?
— Nu-ţi dau.
— Dănuţ, ce-nseamnă asta?
— Înseamnă!
— Eşti un rău-crescut!
— Vra să zică mă insulţi?… Lasă, că-ţi arăt eu!
Cu o mişcare vijelioasă o apucă de cozi şi smuci. Monica îşi strânse dinţii; ochii i se înnegriră subt sprâncenele încordate…
— Vrei să mă baţi? gâfâi ea.
— Da! bufni Dănuţ, neştiind cum să bată pe cineva care vorbeşte în loc să lovească şi să ţipe.
Trase din nou de cozi cu stângăcie… Înainte de-a-şi da sama de ce i-au scăpat cozile din mâini, simţi o arsură la deget…
— Au!
Monica-i dădu drumul.
— Muşti? o ameninţă el cu pumnii.
— Şi zgârii.
În faţa ochilor şi-a mâinilor Monicăi, Dănuţ făcu un pas îndărăt. O altă Monică o apăra pe cea dinainte.
— Nu mă bat c-o fată!… Du-te-acasă şi spune că te-am bătut, o sfida el mai de departe, alb la faţă.
— Eu nu pârăsc… cum ai pârât-o pe Olguţa. În loc să ţin cu Olguţa, mi-a fost milă… Aşa îmi trebuie! suspină Monica ştergându-şi ochii cu mâneca.
— Te-ai supărat? începu Dănuţ dezarmat, văzând-o că plânge.
— Să nu mai vorbeşti cu mine.
Dănuţ privi îndelung cozile blonde tresărind pe spatele aplecat al Monicăi… O pierdu din ochi.
„Mai bine ne-am fi jucat amândoi de-a caii, oftă el descoperind ce hăţuri minunate puteau fi cozile Monicăi, şi

ce greu era de-acum înainte să le mai aibă în mâni. Am fost un prost”…

Simţi o înţepătură la deget: dinţişorii Monicăi lăsaseră o cununiţă urzicătoare.”. Că n-am bătut-o!”

— De ce m-a făcut pârâtor? ţipă el ciudos bătând din picior… Lasă c-am să-i arăt eu! Blondă! apostrofă Dănuţ o caisă coaptă, fiindcă în livadă, după Monica, numai caisele mai erau blonde.

Amurgul era roşu.

Olguţa luă cu degetele din gură ultima bomboană de mintă şi o aşează pe sugătoare. Apoi botează între buze noua peniţă „aluminium” cu gust de aguridă, o cufundă umezită în cerneală, scutură condeiul pe sugătoare, şi scrise titlul pedepsei: „Olguţa are dreptate”.

Sublinie titlul cu-atâta energie, încât linia, la început plină, se prefăcu la sfârşit în două şine subţiri, ca şi cum expresul care le umpluse ar fi deraiat. Olguţa le contemplă cu satisfacţie… Mai muie o dată condeiul în cerneală şi începu să caligrafieze afirmaţia… Virajurile roşii ale limbii, din ce în ce mai răsărită dintre buze, însoţeau virajurile negre ale peniţei, din ce în ce mai repezi… După a zecea afirmaţie, Olguţa se încruntă, contrazisă de cele două sute de negaţii care-şi aşteptau rândul în ciubăraşul negru al călimării de cristal… Mirosea a cerneală.

Olguţa lăsă condeiul şi începu să-şi sucească nasul.

Luă din nou condeiul. Subt fiecare cuvânt al ultimei afirmaţii însemnă cu vârful peniţei câte două ghilemeţe drepte. Subt ele altele, şi altele, şi altele. Mişcarea îi plăcea. Parcă scărpina coala. Cu încetul hart ia se umlpu până jos de un joc de ţânţari sinelii.

Olguţa nu era mulţumită. Iar lăsa condeiul, iar îşi suci nasul. Luă şi bomboana de mintă punând-o în gură. Începu să facă gimnastică suedeză cu degetele, deschizându-le, închizându-le, deschizându-le, închizându-le…

C-un „oac” de castaniete, degetele pocniră lovind vioi podul palmelor. Bomboana de mintă explodă în dinţi.

Condeiul se ridică în aer, orizontal, şi de-acol o coborî inspirat asupra unei coli intacte: „Olguţa nare dreptate de două sute de ori”.

Olguţa privi cu milă pe reprezentanta celor două sute de negaţii, ca pe un plenipotenţiar mut. Făcuse într-adins o greşeală de ortografie, scriind „n-are” într-un cuvânt.

„Olguţa are dreptate de o sută de ori.”

Privi cu mândrie sinteza bine caligrafiată şi corect scrisă, a celor o sută de afirmaţii. Subt ele trase o linie, scăzu şi scrise: „Olguţa n-are dreptate de o sută de ori”.

Vra să zică nimicise o sută de negaţii. Bun!

Dar tot mai rămâneau o sută… Bine! dacă-i aşa, „Olguţa n-are dreptate de o sută de ori însă Buftea n-are dreptate de loc.”

Olguţa respiră, privind epitaful pedepsei… Uşa se deschise încetişor… Monica intră în odaie, privind podelele, cu mâna la gură.

— Monica, ia uită-te ce-am scris!

— Olguţa, începu Monica, uitând să-şi scoată pălăria, eu te-am trădat.

— Cine?! Tu?!

— Da, eu.

— Nu cred! scutură ea capul.

Monica oftă.

— Am fost cu Dănuţ în livadă.

— Şi te-a bătut?

— Nu.

— Ce-aţi făcut atunci?

— Am mers…

— Nuu! Nu m-ai trădat! tăgădui Olguţa Ai ţinut cu mine când te-am întrebat. Ai voie să mergi cu el în livadă! ridică ea cu indiferenţă umerii, schimbând tonul. Numai să nu te bată… El ştie că ţii cu mine! o încredinţa ea confidenţial.

— Da, ştie! suspină Monica.

— Ţi-a spus el?

— Nu… ştiu eu!

— Sigur. Ai dreptate.
— Da.
— Şi ţi-a spus ceva?
— Nu. Eu nu mai vorbesc cu Dănuţ.
— De ce?
— Aşa.
— Foarte bine! aprobă Olguţa. Tu eşti prietena mea.
— Da, Olguţa, îţi promit că de-acum înainte sunt numai prietena ta.
— Bine! acceptă Olguţa. N-ai văzut ce-am scris?!
— Cum? ai şi scris?!
— Uită-te!
— Aa! Numai atâta ai scris! se linişti Monica.
— Ce? Nu-ţi place?
— Nu zic că nu!… Da scriu eu pentru tine.
— Da nu vreau!… Aşa am vrut eu să scriu!
— Tante Alice a văzut?
— Aşa vreau eu! se împotrivi Olguţa.
— Olguţa, fă-mi şi mie o plăcere… Eu ţi-am făcut: vezi! Am jurat pentru tine.
— Şi eu ce să fac? începu să consimtă Olguţa.
— Tu uită-te!
— Asta nu!
— Atunci pune sugătoarea!
— Tţ!
— Fă şi tu ceva! Hai, Olguţa, lasă-mă să-ncep.
— Ştii ce?
—.?
— Scriu şi eu cu tine!
— Nu vreau.
— Da vreau eu!
— De ce, Olguţa?
— Fiindcă n-am ce face!… Tu scrii „Olguţa n-are dreptate” de două sute de ori, şi eu scriu că am dreptate.
— Hai să-ncepem.

— Monica, n-am condei! se tângui Olguţa, lăsând-o pe Monica să-i ia condeiul.
— Vezi, Olguţa! Lasă-mă pe mine!
— Fă cum vrei! oftă Olguţa. Eu te-aştept!
Începu să cutreiere odaia în lung şi-n lat, din ce în ce mai repede. Poposi lângă sobă, deschise portiţa, acordă o scurtă audienţă gavanoaselor, închise portiţa la loc.
— Ascultă Monica, tu pui numere la-nceput?
— Nu pun.
— Atunci cum ştii cât ai scris?
— Ţin minte.
— Aha!
— Vrei să pun?
— Nu… să-mi spui când îi ajunge la douăzeci.
— De ce?
— Ai să vezi!…
Se aplecă peste umărul Monicăi, controlând…
— Aşa! Douăzeci?
— Da.
— Scrie la-nceput numărul cincizeci.
— Vai, Olguţa!
— Fă cum spun.
— Şi tante Alice?
— Nu controlează… Scrie mare de tot „cincizeci”… Aşa. Mai ai de scris douăzeci de rânduri, şi s-a făcut suta mea.
— Mamă, ce-avem la masă? întrebă Dănuţ pe doamna Deleanu, intrând în salon, mahmur de singurătate.
— Ţi-e foame, Dănuţ?
— Ştiu eu?… Da n-am ce face!
— De ce nu te joci cu Monica?
— Sa dus la Olguţa.
— Du-te şi tu.
— La Olguţa?!
— Bine. Ia o carte şi ceteşte.
— Ce carte să iau?

— Dănuţ!… Eşti băiat mare!… Ascultă muzică dacă nu vrei să ceteşti.

„Ce rău e să fii băiat mare”, căscă Dănuţ răsturnându-se pe divan. Din pricina Olguţei şi-a Monicăi trebuia să-ndure până la masă pedeapsa une i sonate de Beethove n. Îl ispiti deodată o împăcare pornită de la el… Nu-şi dădu voie. „Când eşti băiat mare”… Începu el să-şi vorbească.

— Mamă, dă-mi, te rog, o batistă.

— Vai, Dănuţ, mai rău decât sălbatecii!… Poftim batista mea. De ce n-ai batistă?

Sonata reîncepu. Dănuţ ghemui batista mamei lui în buzunar, peste batista lui.

„Când oi fi mare, n-am să-i dau voie nevestii mele să cânte la pian”, hotărî el, remarcând lipsa domnului Deleanu.

Şi fiindcă n-o mai asculta, Sonata lunii începu să cânte-n el pentru amintirile de mai târziu…

Afară s-aprindea clipa de argint a cerului pe înserate… melancolia umbrelor fără de soare şi de lună, clipa când nimeni nu îndrăzneşte să aprindă lumânările subt ochii zilei care vede încă…

— Isprăveşte, Monica, se impacientă Olguţa.

— Lasă, că nu mai am mult.

Olguţa măsluise şi negaţiunile, silind-o pe Monica să numeroteze cu câte-un „cincizeci” persuaziv fiecare rând al cincisprezecelea.

— Ascultă, Monica, începu Olguţa agitată, după oarecare codeală jenată, îţi dau ţie păpuşa mea.

— Pentru că ţi-am scris asta? dispreţui Monica colile acoperite de parada amăgitoare a literilor. Eu am două păpuşi!… Tu ce-ai să faci fără păpuşă?

— Nu!… Da mie nu-mi trebuie păpuşă. Ai isprăvit?

— Am isprăvit… Asta nu-i frumos, Olguţa! Ce-are să spună tante Alice!

— Lasă… Caută-mi o panglică.

Olguţa făcu sul colile.

— Ai găsit?

— Da.
— Acum fă o fundă frumoasă; ştii, cum mi-ai făcut pentru premii.
— De ce, Olguţa? întrebă Monica, înflorind din vârful degetelor funda sulului cu pedeapsa.
— Mama are să vadă că funda-i bine făcută şi-are să fie mulţumită.
—.?
— Fiindcă eu nu ştiu să fac funde… ş-atunci are să uite să mai controleze!
— Vai, Olguţa, tare eşti şireată!
— Aşa-i când… „ai părinţi” urmă în gând Olguţa.
— Ce?
— Nimic… aşa spun eu.
— Vă pofteşte la masă, le vorbi din uşă Anica, sorbind din ochi funda roşie.
— Cine? o luă în primire Olguţa.
— Coniţa!
— Pe cine?
— Pe dumneavoastră, duduie!
— Cum ţi-a spus?
— Spune, cum ţi-a spus?
— Cum să-mi spună, duduie…?! Să veniţi la masă, mi-a spus!
— Monica, du-te tu singură. Eu nu mă duc.
— Pentru ce, Olguţa?
— Fiindcă nu m-a poftit pe mine; şi eu am făcut pedeapsa.
— Iar începi, Olguţa?
— Te rog! Eu fac ce trebuie… Du-te şi spune că eu nu vin la masă, fiindcă nu m-a poftit, scandă ea cu mâna şi cu piciorul.
— Şi ce-ai să faci?
— Am s-aştept să mă poftească.
— Tante Alice, m-a rugat Olguţa să te-ntreb dacă poate să vină îa masă?
— Sigur că da… Anica du-te şi o pofteşte.

„Al dracului îs fetele!” se mândri Anica, alergând din nou îndărăt.

Domnul Deleanu îşi întoarse faţa din lumină, zâmbind; recunoscuse retuşarea.

Luau masa în pridvor. Ca pentru un început de chef, nevăzuţi, greierii îşi acordau subţire scripcele; broaştele îşi dregeau glasul…

— Am venit.

Olguţa întinse sulul ca un pretext pentru fundă.

— Bravo, Olguţa! o lăudă înduplecată doamna Deleanu.

Olguţa zâmbi modest şi blazat.

— Ei, acuma, fiindcă eşti o fată cuminte, să ne spui frumos şi drept cine-a avut dreptate: tu sau Dănuţ?

Olguţa privi adânc pe domnul Deleanu.

— Mata, mamă dragă.

— La masă, copii, că se răceşte supa! izbucni gălăgios domnul Deleanu de teama unui nou proces.

— Spune drept, Olguţa. Îţi pare rău de ce-ai făcut? o întrebă doamna Deleanu cu polonicul de supă în mână

— Îmi pare rău… după zmeu, oftă Olguţa.

În jurul lămpii cu glob roz, începură să cotească fluturii ca nişte delicate vehicule la ultimul rond aj unei şosele…

Faţa de pansea albă cu trup gigantic a Pachiţei visa, ascultând muzica lingurilor de supă. Mânile ei încrucişate odihneau orizontal pe pântece.

— Dănuţ, nu sorbi supa.

Iar!

— Dănuţ, de ce nu te-nveţi să mănânci frumos!… Monica, arată-i, te rog, cum se mănâncă supa.

Cu rumen în obraji, ca o logodnică sărutată în faţa părinţilor, Monica aplecă vârful lingurii spre buze, insinuând supa, lin, fără murmur.

— Acum fă şi tu la fel.

— Miauuu…

Modulaţia de foame a pisicilor se mlădie veridică în noaptea de vară.

— Câţţ! se stropşi doamna Deleanu spre întunericul de subt masă, dând cu piciorul.

O pisică nevinovată suferi în locul Olguţei. Domnul Deleanu îşi şterse cu şervetul un zârnbet înstelat de supă.

Începură să se adune oaspeţii nepoftiţi ai meselor de-afară. Veni, mai întâi, Ali: pointer-ul lăptos, roşcat şi jovial. Se aşeză lângă doamna Deleanu, privind-o cu deferenţă hemesită. Era plin de ticuri sau de purici. Clipea: nările-i tremurau, mereu mobile; strănuta; îşi sucea gâtul ca cei care poartă gulere strangulatoare; îşi culca tâmplele când pe-o parte, când pe alta; hăpăia muşte şi le înghiţea ca şi cum ar fi avut amigdalită; îşi freca dinapoiul pe jos, botul i se sfădea cu coada; coada cu podelele; podelele cu picioarele…

— Marş, Ali!

Se dădu lângă Dănuţ, tot scuturându-se, tot gudurându-se, plin de vorbe dulci, dar vorbind prea tare: Uu-iuuu, hau-hau!

Din farfuriile schimbate se înălţă mirosul fripturii… Chemaţi de el, dulăii din ogradă – cu ochi de haiduc şi sfieli de căprioară – răsăriră întunecaţi pe scări… şi nu îndrăzniră… Subt garda picioarelor mesenilor, pisicile se strânseră mai tare, mute, c-un fior de frig de-a lungul spinării.

— Patapum, stâng! Patapum, drept! Patapum, stâng! Patapum drept! comandă Olguţa – în picioare pe scaun – nemaiţinând samă de nimic.

C-o ureche neagră pe ochi şi una răsfrântă pe ceafă, castanie; cu bot crocodilian; pieptos; cu picioarele strâmbe; cu mers legănat şi chilos de atlet în frac, basset-ul Patapum, ghiduşul ghiduşilor şi „bucuria Olguţei”, îşi făcuse apariţia. În timpul zilei nu-l putea descoperi nimeni. Se ascundea ca o tragediană răscoaptă de lumina soarelui.

Veni de-a dreptul la Olguţa, conştient parcă de ilaritatea care-l întâmpină. Se opri la picioarele scaunului, aplecându-şi capul într-o parte, ca cineva care spune: „Aud?”

— Patapum, drepţi!
Patapum făcu un sluj ostăşesc.
— Patapum, bum!
Patapum căzu drept pe spate.
— Patapum, sus!
Patapum învie dând din coadă.
— Patapum, hap!
Cu o strâmbătură acră, ca la unt de ricină, Patapum înghiţi musca oferită.
— Bravo, Patapum!
Patapum făcu o piruetă, şi înflori sluj, cu jumătate din friptura Olguţei în dinţii ilari.
Monica râdea cu hohote. Îi căzură lacrimi pe friptura surprinsă. Doamna Deleanu râdea cu ochii la Monica; domnul Deleanu, cu ochii la Olguţa; Olguţa, în braţe cu Patapum; şi lampa rozã, tuturora.
Demn, Dănuţ întinse o bucată de friptură lui Ali: singurul rest de seriozitate cu care mai putea vorbi – şi care-l asculta.
— Ali! ţipă ascuţit Olguţa, sărind de pe scaun cu mânile pe urechi.
Din braţele ei, expulzat, Patapum se rostogoli până subt botul lui Ali, care, de sus, aruncă o privire dezgustată bătrânului nemernic.
Acoperindu-şi pletele cu mâinile, Olguţa îşi ascunse capul, violent, în braţele doamnei Del eanu.
— Ce-i, Olguţa? Ce s-a întâmplat?… Hai, spune, Olguţa!
— Ai amuţit, Olguţa? Tu!
— S-a dus! ţipă Olguţa înnăduşit în rochia doamnei Deleanu.
— Cine?
— Liliacul! ţipă ea scuturându-şi fiorii în braţele mamei ei.
Un mieunat strident străpunse tăcerea.
— Unde-i?
— Uf! S-a dus.

Doamna Deleanu închise ochii, cutremurându-se. Strigoiul moale al pletelor zburase afară, frângând un trăsnet negru pe tremurul luceafărului.

— Hai, Olguţa. S-a dus… Sigur că s-a dus.

— Nu cred.

— Olguţa, lasă copilăriile!

— Papa, s-a dus? întrebă Olguţa, trăgând cu coada ochiului.

— Da, da! S-a dus.

Olguţa sări drept în sus, cu ochii ţintă în ochii lui Dănuţ.

— Eram sigură că râzi! Nu-ţi dau voie să râzi de mine! Eu nu mă tem de nimeni.

— Numai de lilieci! şopti suav Dănuţ, încordându-şi picioarele subt masă.

— Bravo, Dănuţ! aprobă domnul Deieanu. Chipul dinafară al lui Dănuţ nici nu clinti, de teamă să nu-l descopere ceilalţi pe cel dinlăuntru. Olguţa se-ncruntă o clipă numai şi pufni de râs.

— Ai dreptate!… Ce bine că s-a dus!… Papa, de ce mă tem eu de lilieci?

— Întreab-o pe mama.

— Mamă, tu ştii de ce mă tem de lilieci?

— De unde vrei să ştiu? ridică ea din umeri privind piezişpe domnul Deleanu.

— Atunci de ce m-a trimis papa la tine?

— Întreabă-l!

— Eu ştiu, dădu din cap cu tâlc, Olguţa.

— De ce, mă rog?

— Să spun?

— Spune.

— Fiindcă şi tu te temi de lilieci!

— Olguţa, nu fi obraznică!

— Şi eu mă tem de lilieci! se spovedi Monica încă palidă.

— Sigur. Tu eşti prietena mea.

„Ce proastă-i Monica”, gândi c-un fel de respect Dănuţ, pe care nimeni nu-l ştia că se temuse, decât pisicile de subt

masă, călcate pe coadă.
— Dănuţ, strânge-ţi şervetul.
Pe-al Olguţei îl păturise Monica, aşa că ochii lui Dănuţ întâlniră o dezamăgire – şi pe deasupra ochii Olguţei, la pândă. Vra să zică Olguţa nu uitase spiritul făcut pe socoteala ei!… Dănuţ se concentra asupra şervetului.
— Mamă, hai să vorbim franţuzeşte, propuse Olguţa, aruncând o privire spre Dănuţ.
— Cum nu? consimţi surprinsă, dar cu plăcere, doamna Deleanu.
— Mamă, eu pot să mă scol? întrebă Dănuţ; luându-şi inima în dinţi.
— De ce, Dănuţ;? Stai cu noi. Vorbim, cu toţii, împreună.
Dănuţ clipi, înghiţi şi se supuse; Răzbunarea Olguţei începea.
— Olguţa, que fais-tu en ce moment? (1) începu doamna Deleanu.
— Ça c'est trop simple, maman! Poses moi une autre question… plus difficile: n'est-ce pas, mon frère? (2) – Est-ce que tu as mal à la tête, mon frère?… Dis vrai! Şi c'est oui, que je ne te dérange plus. (3) – Dă-mi pace! mormăi Dănuţ, primenindu-şi obrajii cu altă roşeaţă.
— Voyons, mon petit, dis cela en français, au moins!… Dănuţ, comment dit-on en français (4): lasă-mă-n pace?
— Laisse-le tranquille, maman, il ne comprends pas! (5) dispreţui Olguţa pe Dănuţ, cu vorba, cu tonul şi cu mişcarea buzelor.
— Olguţa, sois plus aimable!(6)
— Mais puisque je dis la vérité, maman! (7)
Domnul Deleanu îşi muşcă buza. Îi creştea inima auzind-o pe Olguţa polemizând într-o limbă pe care abia o învăţase, şi mai mult din auzite, cu accent corect şi dezinvoltură.,Ce temperament de avocat!” regretă el.
— Olguţa, tu n'as pas raison! (8) apără doamna Deleanu pe Dănuţ, stăpânindu-şi un zâmbet.
1 Olguţa, ce faci tu în această clipă?

2 E prea simplu mamă! Pune-mi altă întrebare… mai grea: nu-i aşa frate?

3 Te doare capul, frăţioare?… Spune drept! Dacă da, să nu te mai deranjez!

4 Ascultă, micuţule, cel puţin spune asta în franceză!… Dănuţ, cum se spune în franceză…

5 Lasă-l în pace mamă, nu înţelege!

6 Olguţa, fii mai amabilă!

7 Dar totuşi, eu spun adevărul, mamă!

8 Olguţa, tu n-ai dreptate!

— Qu'il le prouve! (1) gesticulă Olguţa.

Dănuţ ştia franţuzeşte cât şi Olguţa. N-avea însă curajul să vorbească. Se jena, ca şi de recitarea poeziilor în salonul cu musafiri.

— Allons, mon petit, reponds(2) îl somă doamna Deleanu.

Lui Dănuţ i se urcă sângele la cap. Adunându-şi puterile, smulse din tăcerea lui înnourată o expresie auzită de la domnul Deleanu, şi o fulgeră pe Olguţa în franţuzeşte.

— Je m'en fâche! (3)

— Alors, va te coucher! (4) încheie aspru doamna Deleanu.

Dănuţ porni. În antret era întuneric. Se întoarse îndărăt în pridvor, şi se aşează pe scări între câinii ciobăneşti care nu ştiau franţuzeşte, dar ştiau să muşte… Cu accent de violă, Monica, la rândul ei, intrase în tabăra duşmanilor…

— Patapum, comment font Ies avocats? (5)

— Hau-hau!

— Cest bien… Patapum, comment font les magistrats?(6)

Patapum închise ochii şi căzu narcotizat.

— Hai, Monica!… Şi Patapum ştie franţuzeşte! vorbi tare Olguţa, trecând cu Monica de mână pe lângă Dănuţ.

Dănuţ, tot pe scară, între câini, îşi strânse dinţii şi tăcu patriotic în noaptea românească.

1 Să dovedească!

2 Hai, micuţul meu, răspunde…

3 Nu-mi pasă!

4 Hai, du-te la culcare!

5 Patapum, cum fac avocaţii! (Patapum a devenit nume propriu din expresie interjecţională, care s-ar putea traduce: hodoronc-tronc.) 6 E bine! Patapum, cum fac magistraţii?

— La ce te gândeşti, Alice?

— La nimic… Îmbătrânim… Copiii cresc mari…

— Da…

— Ca mâine-poimâne casa rămâne goală… noi mai bătrâni…

— Ce putem face?

— Nimic! Să-i creştem pe ei, şi să ne privim tot mai rar în oglindă…

— Oglinzile de-acum înainte sunt numai pentru ei, ca şi noi.

Tăcură…

— Olguţa şi Monica, puneţi-vă paltoanele. Şi tu, Dănuţ!

— Puneţi-l şi tu, Alice, să nu răceşti.

Se pornise parcă o mişcare undeva pe cer sau pe pământ. Nici vânt şi nici murmur de frunze nu era.

O clipă, broaştele-amuţiră. Şi din tăcerea lor de inimi zbuciumate, care s-au oprit delaolaltă, buhaiul de baltă se tângui aşa de simplu şi de trist! Şi broaştele-ncepură iar, dar altfel, căci de pe zări desprinse, se apropia încet, cu amfora răcoarei pe umărul ei gol de lună plină, adevărata noapte.

— Monica, ţi-a plăcut ce i-am făcut?

„Săracu Dănut!” gândi Monica, revăzându-l din nou singur pe scară între câini. Şi cu glas tare:

— Dănuţ nu ştie franţuzeşte?

— Cum să nu ştie?! îl apară jignită Olguţa, scuturându-şi trupul în căderea albă a cămeşei de noapte.

— Atunci de ce nu vrea să vorbească?

— Aşa-s băieţii… proşti!… Monica, încheie-mă la gât.

— Cum? Dănuţ îi prost? se mira Monica, prinzându-i nasturele în cheutoarea guleraşului.

— Am spus eu asta?

— Da. Tu ai spus că băieţii îs proşti.
— Sigur.
— Atunci cum?
— El nu-i prost… Da aşa-s băieţii!
— Olguţa, tu nu-ţi pui papucii?
— Nuu! Aşa-i bine! Scoate-i şi tu! Aşa-i că-i altfel cu picioarele goale?
— Ce frumos e, Olguţa! zâmbi fetiţa, călcând desculţă în apa lunii.
— Vezi, dacă m-asculţi!
— Acum ce facem?!
— Ne batem cu perne, îi dovedi Olguţa, aruncându-i un puişor.
— Tu nu te-nchini, Olguţa? o întrebă, ferindu-se, Monica.
— După ce ne batem cu perne!
— Nu. Eu mă-nchin.
— Hai şi eu atunci!
Îngenunchind pe pat, Monica se rugă în gând cu ochii închişi „Tatăl nostru cel din ceruri”… Olguţa, cu glas tare, în picioare… Se opri ca să îndrepte icoana strâmbată de inaugurarea bătăii cu perne.
— Monica, tu ai vrea să fii Maica Domnului?
—.în numele Tatălui, al Fiului şi-al Sfântului Duh, amin… Ce-ai spus, Olguţa? o întrebă Monica, desprinzându-şi faţa din cerul bunicei.
— Hai să ne batem cu perne!… Num… tată… fiu… duh… amin.
Dănuţ ştia de ce dormea Ali pe covor în odaia lui, în loc să doarmă afară, în pridvor. Dar nimeni nu trebuia să ştie nici ce ştia Dănuţ, nici că Ali sforăia în odaia lui, încolăcit pe covor ca un continent de purici. La drept vorbind nici lui Dănuţ nu-i prea venea-ndămână să ştie ce ştia, fiindcă ştiind, frica de noapte şi singurătate, nenumită, îl privea gata să vie, ca cineva strigat pe nume.
— Hai să mă dezbrac, se îmbărbăta Dănuţ, sculându-se zgomotos de pe pat.

Începu să-şi scoată hainele, cu mişcările factice ale actorilor când reproduc pe scenă gesturile mici de toate zilele. Din odaia Olguţei răsunară moi bufnituri de perne şi râsete de două glasuri.

„Ce bine-i să fii însurat”… Şi se gândi deodată cu nedumerire că într-o zi chiar el, Dănuţ, va fi mare… Îşi ridică ochii în oglindă şi privi sus, cu capul dat pe ceafă, locul unde va fi capul unui Dănuţ… capul lui Dan de peste mulţi ani… Parcă nu-i venea să creadă…!

Adică va veni un străin, un uriaş, îl va înghiţi pe Dănuţ, şi cu Dănuţ în ei va face pe ceilalţi să creadă că-i însuşi Dănuţ?… Ciudat!… Şi Dănuţ unde va fi?… Dănuţ nu va mai fi nicăieri…

— Nu vreau! se împotrivi Dănuţ, ca în faţa morţii şi-a mormântului.

Nu-i aşa! Dănuţ va fi în el, ca un ou mic de lemn într-un ou mare… Nu-i totuna!… Fiindcă uriaşul va fi tot Dănuţ… Cum asta? Şi mic şi mare?… Capul lui Dănuţ îi ajunge până la buzunarul de la jiletcă, unde-i ceasul tatei, şi totodată, capul uriaşului e însuşi capul lui Dănuţ? Ciudat!… Ca şi cum ai ţinea capul între mâini, şi capul ar gândi deoparte – cum? poate să gândească aşa! Şi trupul fără cap, s-ar gândi şi el!… Foarte ciudat…!

„Oare şi tata a fost mic?… Sigur c-a fost…” Vra să zică a fost odată un copil de-o vrâstă cu Dănuţ, frate cu Dănuţ şi cu Olguţa, dac-ar mai fi, şi acuma nu mai este decât tatăl lui Dănuţ… Da unde-i celălalt?… S-a dus sau e în el?… Dacă l-ar tăia pe tata în două, l-ar găsi pe celălalt? Sigur că nu!… În trup e scheletul, inima, plămânii… Dănuţ a învăţat la şcoală tot ce-i în trupul tatei. Atuncea unde-i celălalt?

„Oare nu-s eu?”

Dănuţ clipi ameţit, El e copilul tatei… şi-al mamei! Ciudat!… Să fii unul singur şi să fii copilul a doi oameni!… Unu plus unu face doi… Asta-i sigur! A învăţat la aritmetică… Atunci de ce Dănuţ e copilul şi ai tatei, şi al mamei…?

Şi cum se fac copiii…?

„Oare eu am să fac copii?”

Dănuţ se privi cu spaimă în oglindă.

„Eu îs băiat!” se linişti el, ca şi cum s-ar fi amăgit pe sine ca pe altcineva mai mic decât el şi mai neştiutor…

„Olguţa are să aibă copii', o pedepsi Dănuţ.

Olguţa!… Olguţa e sora lui!… De ce?… Fiindcă şi ea e a tatei şi a mamei… Nu se poate!… Olguţa e a mamei, şi Dănuţ al tatei… Mama e femeie… Cum poate să facă o femeie un băiat!… Atunci tata l-a făcut pe Dănuţ?… Bine, da motanii nu fac pui; numai pisicile fac!… Asta-i altceva!… Nu spune mama că Dănuţ e băiatul ei? Oare mama spune minciuni? De ce e mama femeie?… Are păr lung?… Tata are musteţi!… Mama are rochie!… Şi tata ar putea să-şi puie rochie!

Închipuindu-şi-l în rochie, Dănuţ zâmbi.

Tata e avocat… şi mama e femeie… Oare şi Dănuţ va fi avocat?… Nu-i vine să creadă…!

Cum poate oare să vorbească tata un ceas în şir fără să cetească?… Oare învaţă pe de rost? Nu se poate!… Numai poeziile se pot învăţa pe de rost!… Tata e foarte deştept… de asta poate vorbi un ceas!… Şi Olguţa e foarte deşteaptă… Dănuţ se teme de Olguţa… El e premiant întâi, dar Olguţa e foarte deşteaptă… Cu ea nu se poate pune… Oare Dănuţ îi prost?… Aşa crede Olguţa, da nu-i adevărat!… Cum poate să fie Dănuţ prost, când Dănuţ vede cum e Olguţa şi cum e el singur!… El nu poate vorbi ca Olguţa… Atunci?… Asta-i altceva! Dănuţ ştie că nu-i prost fiindcă el are turbinca lui Ivan… Olguţa nu ştie că Dănuţ e deştept… chiar foarte deştept!… Dacă-ar asculta Olguţa ce gândeşte Dănuţ!… Ce păcat!… Cu Olguţa poate vorbi numai.

Dănuţ se privi deodată în oglindă… El vorbea sau altcineva?… Îşi pipăi mânile, una pe cealaltă… Făcu mişcări cu degetele, cu braţul…

Vra să zică el, Dănuţ, era stăpânul lui: tot Dănuţ. El poruncea şi el asculta… aşa cum trebuia să asculte Dănuţ pe mama şi pe tata… El putea face cu el orice!… Spunea mâinii: „Întinde-te”, şi mâna se întindea… Dacă i-ar fi spus:Zgârie-l pe Dănuţ”, l-ar fi zgâriat?… Nu… De ce nu mai asculta?… Fiindcă n-avea cum s-o sileascâ… Ba avea! Cu cealaltă mână… Nici aşa! Niciuna n-ar fi vrut să-l zgârie… De ce?… Fiindcă nu le putea pedepsi… Ba da! Putea să le muşte!… Dar nici dinţii nu vroiau să-l muşte pe Dănuţ!… Aşa-i! Mâinile care nu vor să-l zgârie sunt mâinile lui!… Oare şi degetele gândesc?…

— Ce-i asta, Dănuţ? În loc să dormi te uiţi în oglindă? Ia, mă rog!

Doamna Deleanu, în chimono, făcea rondul de noapte, pe tăcute, ca toţi cei care-l fac.

— Te-ai spălat pe dinţi?

— M-am spălat.

— Mânile ţi-s curate?… Ia să văd… Dănuţ – Dănuţ! Pentru ce-s făcute periile de unghii?

„Pentru mata, mamă, ar fi răspuns Olguţa”, gândi Dănuţ, roşindu-se.

— Să vii mâne dimineaţă să-ţi tai unghiile. Ai auzit?

— Am auzit.

— Şi-acuma culcă-te… Dănuţ! Da asta ce mai e? înmărmuri doamna Deleanu, descoperindu-l pe Ali… Marş, Ali!

Ali deschise ochi de cuvios călugăr descoperit de stareţă la maici şi ondulă spre uşă.

— Ce caută dumnealui aici?

— A venit singur, mamă!

— Cred, bine! Asta mai lipsea!… De ce nu l-ai dat afară?

— Am uitat.

— Noroc că mi-am adus eu aminte!… Da tu ce cauţi aici?

— N-aveam chibrituri, mamă…!

Capul Olguţei răsărise atent, prin crăpătura uşii care dădea în antret.

— Umbli cu picioarele goale? Olguţa!
— Nu-mi găsesc papucii! Am să-i arăt eu Anicăi!
— Ba te poftesc să te culci!
— Ce cauţi la mine în odaie? se oţărî Dănuţ.
— Eu vorbesc cu mama! Asta-i casa mamei. De ce n-o dai afară pe mama?
— Olguţa, lasă-l în pace!
— Mamă, l-ai dat afară pe Ali?
— De asta ai venit!… Hai la culcare! Repede, Olguţa!
— Mamă, cânii fac ploşniţe?
— Ce? Ai găsit ploşniţe? se spăimântă doamna Deleanu.
— Nuu! Da-ntreb aşa!
— Olguţa, ai să mă-nnebuneşti!
— De ce, mamă dragă?
— Te rog, lasă-l pe Dănuţ să doarmă!
— Eu nu-l las? EI nu mă lasă pe mine!
— Olguţa!
— Iaca mă duc… Mamă dragă, tare-ţi şade bine în chimono!
Doamna Deleanu întoarse capul spre fereastră, să-i zboare râsul acolo de unde răsar fluturii.
— Noapte bună, Dănuţ!
Îl sărută pe frunte, stinse lumânarea, şi ieşi lăsându-l pe Dănuţ cu lumina lunii… şi cu ceva care nu intrase încă în odaie… Dar inima lui Dănuţ auzea venind, tăcută, mută, ascuţită ca umbra unui zbor de liliac, spaima.
Începu un gând să povestească în gura mare, asurzitor, ca un papagal, tot dialogul cu Olguţa şi cu mama: „Eşti un prost! Eşti un prost! Eşti un prost! Du-te şi-o bate pe Olguţa! Nu ţi-i ruşine să te facă de râs! Să te facă de râs…”
Şi-un alt gând, dimpreună cu celălalt, şoptea ca şerpii:…În cimitir, se ridică din mormânt strigoiul. E galbăn la faţă, ochii negri ard; dinţii şi unghiile cresc, cresc… şi strigoiul vine fără să-l auzi, prin lumina lunii… În cimitir, în cimitir… Şi nici nu-l auzi când vine…”

Deschise ochii: spaima lunii umplea odaia… Se smulse de pe pernă şi repede întoarse capul: nu era nimeni la spate, dar poate plecase şi venise la loc…

„. Strigoii caută sânge de om tânăr…” „. De fată tânără!” ţipă alt gând de-al lui Dănuţ.

Îşi făcu semnul crucii… Se culcase fără să spuie rugăciunea. Se făcu palid în paloarea lunii.

Olguţa lăsă lingura în gavanos, gavanosul îl vârî în sobă. Monica se vârî în pat. Hotărâtă, Olguţa porni spre uşa dintre odaia lor şi a lui Dănuţ, de unde răsunau bocăniturile.

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine, eu?

— Eu, fratele tău.

— Nu cred!

— Dacă-ţi spun!

— Şi ce vrei?

— Să-ţi spun ceva.

— Spune.

— Deschide uşa.

— Pentru ce?

— Ca să-ţi spun.

— Şi ce-mi dai dacă deschid?

— Spune tu, ce vrei?

Olguţa se-ncruntă. Nu mai înţelegea nimic.

— Olguţa, nu deschide! o îndemnă tainic Monica.

— De ce să nu deschid?

— Deschide Olguţa, răsună tare şi grăbită vocea lui Dănuţ.

— Să-mi dai puşca ta.

— Ţi-o dau!

— Jură-te.

— Spun pe onoarea mea.

— Spune: jur.

— Deschide, Olguţa. Jur pe onoarea mea.

Olguţa răsuci cheia, apăsă clanţa şi brusc deschizând, răsări în prag.
— Unde-i puşca?
— Ia-o.
Olguţa desprinse puşca, nelăsându-l pe Dănuţ să încalce hotarul.
— Buftea! îl încercă ea, înarmată cu puşca.
— Poţi să-mi spui! Nu mă supăr.
— Atunci nu-ţi mai spun.
— Cum vrei tu.
— Da tu ce vrei?
— Olguţa… vreau să mă împac.
— Vrei să te-mpaci?
— Da.
— Spui drept?
— Spun drept.
— Atunci intră.
Dănuţ respiră.
— Monica, şi cu tine vreau să mă împac.
— Ce bine-mi pare, Dănuţ. Hai să ne sărutăm.
Se sărutară entuziasmaţi: Dănuţ în vânt, din grabă, Monical sărută pe nas, din greşeală.
— Ce facem? se-ntrebă Olguţa.
— Dă-i şi lui, Olguţa, cercă s-o înduplece Monica.
— Tu zici să-i dau?
— Da, Olguţa, de ce să nu-i dai?
— Ce vreţi să-mi daţi? se nelinişti Dănuţ.
— Da juri? interveni Olguţa.
— Da n-am jurat?
— Pentru puşcă!
— Bine, jur!
— Zi după mine: Mă jur…
— Copii, voi nu dormiţi? întrebă din capătul antretului doamna Deleanu, pentru a doua oară.
— Monica, spune tu că dormim; pe tine te crede.
—.încă nu, tante Alice.

— Noapte bună, Monica. Să ştii că te-aud, Olguţa!
— Mă jur… Hai, Olguţa! începu Dănuţ în şoaptă.
— Aşteaptă să găsesc!… să am crampe.
—.să am crampe…
— Olguţa, asta nu-i jurământ, asta-i blestem! se înfricoşa Monica.
— Da? Foarte bine. Zi după mine… Ce-am spus?
— Să am crampe… se strâmbă binevoitor Dănuţ.
—.şi să stau în pat toată vacanţa…
—.şi să stau în pat toată vacanţa…
—.şi să mă puie doctorul la dietă…
—.şi să mă puie doctorul la dietă… se îngrijora Dănuţ.
—.fără de dulciuri…
—.fără de dulciuri… oftă el amar.
—.dacă oi spune cuiva…
—.dacă oi spune cuiva…
—.ce-are să-mi arate…
—.ce-are să-mi arate…
— Olguţa…
— Olguţa…
— Amin!
— Bagă de seamă!… Şi-acum, poftim puşca înapoi,
— De ce, Olguţa?
— E puşcă de copil! Mie nu-mi trebuie!
— N-o primesc. Am dat-o.
— Atunci o ţin pentru Monica… Ai s-o pui în patul păpuşelor. Auzi, Monica?

Albi pelerini ai căilor de lună pe covoare, trei copii desculţi, în lungi cămeşi de noapte – unul cu cozi blonde, doi cu plete brune – poposiră în jurul unui gavanos cu dulceaţă.

Şi toţi trei mâncau din aceeaşi lingură, subt privirea aceleeaşi bunice, din dulceaţa aceloraşi uriaşi – jos, pe covor.

II.

CĂSUŢA ALBĂ ŞI ROCHIŢA ROŞIE.

Moş Ghoorghe, mai-marele grajdului, avea locuinţă la curtea boierească: încăpere înaltă, bine văruită, cu pat curat înfăţat, ferestre cât icoana cea mare a bisericii din sat, şi mâncare adusă de Anica de la masa boierilor.

Dar moş Gheorghe avea şi gospodăria lui. Căsuţa cea mai la o parte de sat – nu tare – şi cea mai apropiată de curte – nu mult, cât poate cumpăni un câne ciobănesc între turmă şi păstor – era a lui moş Gheorghe.

— Ce-ţi trebuie, moş Gheorghe, casă?… Copii n-ai; mama AnicaDumnezeu s-o ierte; caii ţi-s aici; aici-s şi eu, şi Olguţa, îl dojenea, eu bunătate, doamna Deleanu. Ia-ţi beleaua de pe cap!

Moş Gheorghe încreţea fruntea, c-un zâmbet viclean în ochii micşoraţi.

— Ştie… Ştie el moşu!

În dosul casei, cam pe deal, se întindea livada cu prunii şi vişinii care coboară primăvara din cerul albastru în straie mirositoare; devale se lărgea ogorul în care iese grâul verii ca o înviere din biserică.

— Moş Gheorghe, nu mai ai putere. Să trimet oamenii să-ţi are.

— Ferească Dumnezeu, cuconiţă! Să-ţi ajute Cel-de-Sus, da să-mi dai numai boii şi plugul.

În casa lui moş Gheorghe intra numai preotul la zile mari, vreo nuntă când era nevoie de-o casă mai încăpătoare, şi Olguţa oricând vroia. Nepoftită, însă, Olguţa nu venea; asta nu înseamnă că nu venea des.

Moş Gheorghe n-avea câne. „La ce? Eu sad la boieri; cine să vadă de el?” Dar în vârful casei era un cuib de cocostârc cu toaca de asfinţit a pliscului în el.

— Fiindcă are inimă bună moşul, îşi tălmăceau sătenii prieteşugul cocostârcului cu o casă mai mult nelocuită.

De aceea, pesemne, în gospodăria fără câne a veteranului de la şaptezeci şi şapte, făcătorii de rele nu intrau.

— Mamă dragă, ce sărbătoare-i azi?

— Azi?… Nu-i nici o sărbătoare! Ce ţi-a venit, Olguţa?

— Eu credeam că-i sărbătoare, mamă dragă!
— Mamă dragă, mamă dragă! Grozav mă mai iubeşti! Spune mai bine, ce vrei de la mine?
— Eu? Nimic!… Aş vrea numai să văd cum îi şade Monicăi cu rochia albastră…
Doamna Deleanu iscodi în zădar ochii Olguţei. Ochii nu destăinuiau mai mult decât vorbele, adică mai lămurit, fiindcă ochii Olguţei…
— Monica, tu vrei să-ncerci rochiţa albastră?
— Sigur că vrea! comentă imperativ Olguţa roşeaţa Monicăi, înainte de-a o vedea.
— Vreau, tante Alice, îngână Monica porunca Olguţei, încântată că i se împlinea o vinovată dorinţă nu din vina ei.
Rochiţa albastră o aştepta pe Monica de la începutul vacanţei. Doamna Deleanu i-o făcuse de îndată, dar Monica o încercase numai. Pe atunci, Monica îşi iubea rochiţa de doliu nu ca o datorie, ci ca o amintire de la bunica.
Într-o zi, Dănuţ, Olguţa şi Monica se jucau de-a culorile: născocire de-a Olguţei.
— Ce culoare ai vrea să fii tu?… Spune repede, că altfel spui minciuni şi mă supăr!
Luat din scurt, pe neaşteptate, de glasul şi ochii Olguţei, Dănuţ se zăpăcise. Nici nu-i trecuse prin cap una ca asta! Ce-avea el cu culorile!
— Albastru, Olguţa, se hotărâse el, scos din încurcătură de culoarea cerului.
— Şi de ce-ai vrea să fii albastru?
— Fiindcă-i frumos.
— Daa?!
— Sigur! se înverşunase Dănuţ.
— Foarte frumos?
— Foarte frumos.
— Cel mai frumos?
— Cel mai frumos.
— Nu-i adevărat. Roşul e mai frumos, foarte frumos, cel mai frumos.

— Ba albastrul e şi mai frumos.
— Spui minciuni. Spune şi tu, Monica.
— Eu nu ştiu!
— Atunci şi tu spui ca şi mine, şi noi avem dreptate, biruise Olguţa.

Vra să zică, şi lui Dănuţ îi plăcea albastrul… De-atunci, Monica începuse să aştepte rochiţa de culoarea lui Dănuţ. Doamna Deleanu nu mai îndrăznea să i-o dea, de teamă să n-o mâhnească. Monica nu se încumeta s-o ceară… Şi tare se temea Monica să n-o supere pe bunica ei!… Şi nici pe Olguţa n-ar fi vrut s-o trădeze.

Monica urmă în ietac pe doamna Deleanu. Olguţa intră o clipă după ele şi dădu să iasă.
— Olguţa, unde te duci?
— Vreau să vorbesc cu papa.
— Olguţa, azi nu-i lucru curat cu tine!
— De ce?
— Bine, Olguţa, n-ai spus tu că vrei să vezi cum îi şade Monicăi cu rochiţa albastră?
— Ba da, eu am vrut.
— Atunci de ce te duci?
— Fiindcă… Zâmbi. Mamă dragă, eu am mai văzut-o pe Monica în pantaloni! Până ce se îmbracă, eu mă întorc.

Când făcea vizite, Olguţa nu intra niciodată într-o odaie înainte de-a bate la uşă. O singură uşă făcea excepţie de la acest tratament: uşa odăii lui Dănuţ, în care Olguţa bătea cu piciorul când nu vroia să intre, dar vroia să-l scoată pe Dănuţ – şi pe care o deschidea pe tăcute când vroia să-l surprindă.

Olguţa bătu o toacă discretă în uşa biroului domnului Deleanu.
— Intră.
— Am venit să te văd, papa.
— Bine, dragu tatei… Poate vrei ceva?
— Nuu, papa! Am venit să te văd.
— Uite un scaun, Olguţa. Aşa, stai jos.

— Ca o clientă, papa!
— Dragu tatei… De-aş avea clienţi ca tine aş câştiga toate procesele.
— Tu pierzi procese, papa?
— Sigur. Pierd şi eu ca oricare altul!
— Papa, dac-aş fi eu judecător, tu n-ai pierde nici un proces.
— De ce, Olguţa? Tata n-are dreptate întotdeauna.
— Da… numai mama are!
Domnul Deleanu privi spre fereastră, ferindu-şi faţa de ochii Olguţei; se întoarse la loc din cale-afară de serios.
— Papa, eu ştiu întotdeauna când râzi tu.
— Fiindcă şi mie îmi vine să râd.
Începură să râdă amândoi.
— Şi-l iubeşti tu pe tata?
Olguţa se încruntă.
— De ce mă întrebi? Parcă tu nu ştii!
— Ştiu, ştiu! Da-mi place să mi-o spui tu.
— Mie nu.
— De ce, Olguţa?
— Aşa… Nu ştiu…
— Vrei bomboane?
— Merci… Papa, de ce nu fumezi tu? Fiindcă-s eu aici?
— Nu, Olguţa. Uitasem… Vrei tu să fumez?
— Da, papa. Ţie-ţi stă bine când fumezi.
Domnul Deleanu înşurubă ţigara răsucită în ţigaretă. Olguţa aprinse un chibrit oferindu-i cu băgare de seamă flacăra conică.
— Fuuu! Papa, de ce-i mai frumoasă o lulea decât o ţigaretă?
— Fiindcă-ţi place ţie.
— Eh, papa! Asta-i altceva! Da ţie nu-ţi place luleaua?
— Ba îmi place.
— Atunci de ce nu fumezi cu luleaua?
— M-am deprins cu ţigareta… şi nu fac bine! Cu luleaua numai pufăi; nu tragi în piept cum fac eu, pildui cu

voluptate domnul Deleanu.
— Şi luleaua o mai ai?
— Sigur. Am mai multe.
— Şi ce faci cu ele?
— Le ţin şi eu degeaba.
— Degeaba?
— Adică mai dau câte una la vreun prieten.
— Papa, tu mă iubeşti pe mine?
— Nuu!
— Ba da.
— Cum vrei tu!
— Papa, da mă iubeşti mai mult decât pe prietenii tăi?
— Mai încape vorbă?!
— Atunci dă-mi şi mie o lulea.
— O lulea?
— Dacă mă iubeşti, papa!
— Şi ce vrei să faci tu c-o lulea?
— S-o am şi eu la mine… aşa, de frumuseţă.
— Bine, Olguţa… Uite… Alege-ţi tu una pe placul tău.
Deschise un saltar ticsit cu felurite unelte de-ale fumatului.
— Uite, Olguţa: asta-i frumoasă şi-i mică; de spumă de mare. Numai bună pentru tine. Îţi place?
— Îmi place, papa. Da eu vreau una mare.
— Alege-ţi una mare atunci!
— Asta-i bună, papa? întrebă Olguţa, punând mâna pe cea mai mare.
— Bună, cum nu?! Asta… asta o am şi eu de la un franţuz care acorda piane la Iaşi… A murit, săracu! Ce om cumsecade!… Excelentă pipă.
— Atunci o iau pe asta. Merci, papa. Am să ţin minte.
— Lasă, dragu tatii. Toate-s ale tale. Tu nu ştii că tata-ţi dă orice?
Olguţa îi dezmierdă fruntea şi părul.
— Ce păr frumos ai tu, papa! Parcă-i mătasă!… De-acuma mă duc.

— Ascultă, Olguţa, hai şi tu cu tata la pădure. Îl iau şi pe Dănuţ; poate vine şi mama. Facem o plimbare cu docarul.

Olguţa-şi trecu mâna pe frunte.

— Merg altădată, papa. Azi fac o vizită lui moş Gheorghe, cu Monica… Ştii, el ne-a poftit, plecă ea capul.

Domnul Deleanu îşi resfiră mustăţile… o măsură pe Olguţa… şi deschise din nou saltarul cu lulele.

— Olguţa, mai ia-ţi o lulea: să ai şi tu una.

Olguţa îi privi fruntea, zâmbind.

— Papa, tare eşti tu deştept! Merci. Mie nu-mi trebuie.

După ce plecă Olguţa, domnul Deleanu îşi luă fruntea în mâni, şi se gândi îndelung, cu inima strânsă, întovărăşindu-şi copilul peste pragul vremii, departe…

„Când te gândeşti că într-o zi Olguţa va fi mare… Biata Olguţa.”

Monica pornise din salon îmbrăcată cu rochiţa neagră, urmând-o încetişor – de bucurie stăpânită – pe doamna Deleanu.

Din ietac se întoarse ea în frunte, cu rochiţa albastră, însă Monica cea care intrase în ietac nu mai ieşise la loc. Atârna în cuierul rochiilor, cu rochiţa neagră. Monica nu schimbase o rochiţă, ci un anotimp. Şi ochii, şi părul îi luceau altfel…

Când cerul e albastru toate lacurile limpezi ar fi numai albastre dacă n-ar fi soarele atât de despletit.

Dar părul Monicăi, împletit în două cozi, atârna pe spate. Aşa că Monica era îmbrăcată în rochiţă de olandă albastră, decoltată cât trebuie ca să rămâie copil şi ca să aibă capul – cu ochii şi gura – tulpina gâtului întreagă.

Rochiţa se oprea deasupra genunchilor – doamna Deleanu nu făcea hăinuţe pentru evoluţia copiilor, ci numai pentru împodobirea unei vrâste – fiindcă genunchii copiilor pot fi sinceri ca şi obrazul lor şi tot frumoşi rămân şi vii.

Şi Dănuţ era îmbrăcat la fel… Dănuţ creştea repede. Doamna Deleanu avea mult de lucru ca fiecare vrâstă să-şi aibă zestrea ei cochetă pentru toate anotimpurile anului. Totuşi, dulapurile nu erau ticsite cu hăinuţe strâmte sau cu

rochiţe prea scurte. Hăinuţele şi rochiţele rămase pe loc în urma copiilor, îmbrăcau, în case nevoiaşe, alţi Dănuţi, alte Olguţe.

Monica nu era altă Olguţă. Monica era ca şi-Olguţa. De aceea, rochiţa albastră răsărise întâia, pe o nouă dumbravă la începutul căreia trecuse umbra unei rochiţe negre.

— Monica, ia uită-te în oglindă, o pofti doamna Deleanu la vernisajul rochiţei, ridicând storul unei ferestre din salon.

Lumina amiezei suflă cu aur în oglindă iconiţa dimineţilor de primăvară. Monica plecă ochii în jos.

— Tante Alice, nu-i păcat? tresări teama în bucuria ei.

— Pui mic, nu-i păcat. Şi dac-ar fi, l-ar lua tante Alice asupra ei.

— Ce bună eşti, tante Alice!

Clanţa zvâcni.

— Am venit!

— Nu trânti…

—.nu bufni, nu pocni! Mamă dragă, tare te iubesc!

— Olguţa!

— Am spus o obrăznicie?

Doamna Deleanu începu să râdă.

— Vezi, mamă dragă!

— Ia astâmpără-te! Uite-te mai bine la Monica.

— Ia să te văd, o luă în primire Olguţa întorcând-o spre ea… Foarte bine! îmi place!Grozav îmi place!… Mamă dragă, bine mai lucrezi tu!

— Slavă Domnului! Am auzit şi eu o laudă din gura ta!

— Azi sunt bine dispusă, mamă dragă!

— Ia te rog! Lasă-l pe tata să fie bine dispus când vrea. Tu trebuie să fii totdeauna.

— De ce?

— Fiindcă eşti copil.

— Poate… da azi sunt foarte bine dispusă! Şi tu, mamă dragă?

— Şi eu, dacă nu mă năuceşti.

— Îţi spun eu, mamă, că azi îi sărbătoare.

— Olguţa, ţi-am mai spus o dată că nu-i!
— Cred… da parcă ar fi!… Monica, tu te dezbraci acuma, sau rămâi aşa?
— Las-o-n pace, Olguţa! De ce vrei să se dezbrace?
— Eu nu vreau! Tocmai, m-aş fi mirat… Mamă dragă, uită-te la mine!
— Ce vrei?
— Eu? Nimic. Numai să te uiţi.
— Bine, mă uit.
— Nu în ochi! Uită-te la mine, aşa, ştii tu: cum te uiţi când mergem la teatru… Inspectează-mă.
— Ei, şi?
— Şi nu vezi nimica?
— Ba văd că ţi-ai pătat rochiţa! Când ţi-ai pătat-o?
— Ai văzut?… Când mi-am pătat-o? Tu ştii, Monica?
— Nici eu! Mamă draga, nu-i păcat să am eu o rochiţă pătată?
— Păcat de rochiţă!
— Şi de mine nu?
— De ce ai pătat-o?
— Eu?
— Da cine?
— Ea singură. Adică supa.
— Olguţa!
— Vrei să mă pedepseşti, mamă?
— Te rog, spune-mi ce vrei?
— Şi-mi dai?
— Spune ce?
— Eu nu cer nimic. Da de ce să am o rochiţă pătată? Eu nu vreau să am o rochiţă pătată.
— Taci, te rog! Am înţeles… Ai văzut în şifonieră rochia cea nouă.
— Da, când ai scos-o pe-a Monicăi, ademeni Olguţa dialogul spre biruinţă.
— Olguţa, de ce spui minciuni?
— Eu nu spun minciuni.

— Taci… Tu nu ştiai că ţi-am făcut o rochie nouă.
— Ba da, ştiam.
— Atunci de ce spui c-ai văzut-o acuma?
— Sigur. Acuma am văzut că-i gata.
— Şi vrei s-o îmbraci?
— Eu?… S-o-ncerc numai… ca şi Monica…
— Bine. Ai dreptate. Te rog numai să-mi răspunzi drept la ce te-oi întreba.
— Da, răspund.
— Tu ai vrut să te-mbraci cu rochia cea nouă, aşa-i?
— Da, consimţi cu precauţiune Olguţa.
— Atunci de ce nu mi-ai spus, ca un copil cuminte: „Mamă, te rog frumos să-mi pui rochiţa cea nouă”?
— Fiindcă nu mi-ai fi pus-o.
— De unde ştii?
— Ştiu eu. Mi-ai fi răspuns că azi nu-i sărbătoare şi c-am s-o pătez.
— Olguţa! Olguţa! Spune-mi drept, de ce eşti tu aşa de şireată?
— Taci, Olguţa?
— Nu tac, da nu ştiu!
— Vezi, Olguţa!
— Poate că ştii mata, mamă dragă!
— Hai să te-mbrac.
— Aha!
Dănuţ închise uşa salonului, uşurel, rămânând afară. Monica nu băgase de seamă.
— Hm!
Prin gaura broaştei o văzu din nou uitându-se în oglindă.
— Frumos!
A treia oară la fel.
— Bravo!
Şi a patra oară.
Vra să zică Monica se uită în oglindă! Monica-cea-cuminte, Monica-cea-ascultătoare, Monica… se uită în oglindă. Se uită şi Dănuţ, dar el era băiat! Vra să zică Monica…

„Dar şi tu te uiţi pe borta cheii!” „Asta-i altceva!” răspunse Dănuţ cu vorbe mute, gândului obraznic.

Şi, ca să i-o dovedească, intră în salon brusc. Monica se uita pe fereastră.

— Hm!

— Nu ţi-i prea cald, Dănuţ? îl întâmpină Monica, gata să-i slujească în haine de împărătească.

— Treaba mea! Nu te-amesteca!

— Ţi-am făcut ceva, Dănuţ?

— Fă-mi numai!

— Nu-ţi fac nimic, Dănuţ.

— Ţi-i frică!

— Nu mi-i frică, Dănuţ… „mi-i milă de tine fiindcă te persecută Olguţa”, urmă în gând, şi pe obrajii tot mai roşi, Monica.

— Nu ţi-i frică? sfida el.

— Nu… De ce să-mi fie frică?

— Atunci de ce nu sări la bătaie?

— Eu nu mă bat, Dănuţ.

— Fiindcă ai mânca bătaie?

Monica oftă… Păcat de rochiţa cea neagră!… De ce-o mai îmbrăcase pe cea albastră?… Păcat! Da! Păcat!

— Taci?

— N-ai dreptate, Dănuţ! dădu din cap Monica.

— Bine că ai tu!

— Dănuţ, nu vorbi aşa urât!

— Du-te şi mă spune!

— Eu nu pârăsc.

— Da te uiţi în oglindă! replică victorios Dănuţ, arătând cu degetul oglinda goală.

— M-am uitat. Tante Alice mi-a spus să mă uit, şi eu m-am uitat…

— Hee! Ştiu eu ce spun!… Mai zi ceva!

— Spune, de ce te-ai uitat?

Ochii Monicăi se plecară mai tare şi inima-i bătu…

— Fiindcă nu era nimeni, fiindcă te-ascunzi, fiindcă te prefaci!

Cum ar mai fi vrut Dănuţ să-l audă şi Olguţa, vorbind aşa de mult şi de bine… Ce mare fericire!… Poate ascultă la uşă Olguţa.

— Mai spune ceva. Cred şi eu! îmi întorci spatele! Aşa-i uşor să vorbeşti!

Monica plângea, cu ochii închişi, ascultând.

Dănuţ se îndreptă spre uşă… Nu mai avea ce face… Mai zăbovi puţin în prag, aşteptând o provocare. Se despărţea de Monica aşa cum te desparţi de un succes fără aplauze: cu melancolie.

„Dănuţ e supărat pe mine!… Bine, dacă-i aşa…” Mânia plânsului o înăspri. Îşi strânse batista cu severitate, pedepsindu-şi rochiţa să fie pătată de lacrămi.

Doamna Deleanu se dădu îndărăt doi paşi…

— Olguţa, stai liniştită.

Olguţa nici nu clinti, ca şi cum rochiţa nouă, în acea clipă solemnă, s-ar fi putut scutura ca o tufă de măcieşi suprem înfloriţi. Cu fruntea încordată şi cu ochii micşoraţi, doamna Deleanu avea privirea pe care-o au numai generalii tineri pentru oştile lor în preajma atacului; sculptorii pentru statui, înainte de-a şi le trimete la Salon; îndrăgostiţii pentru întâiul plic, înainte de-ai încredinţa destinul cutiei de scrisori; şi femeile coapte în oglindă, înainte de-a-şi pune mantoul de bal…

— Poţi să-mi mulţumeşti!

— Merci, mamă dragă! răsuflă Olguţa, mulţumind mai mult pentru vorbă decât pentru rochiţă.

Un cusur numai, şi rochiţa ar fi trecut pe masa de operaţie!

— Vin' să te sărut, Olguţa.

Olguţa era a doamnei Deleanu. Asta era răsplata.

— Du-te să te vadă şi tata.

Asta pe deasupra.

Se încrucişară în antret. Olguţa privi compătimitoare pe Dănuţ.

— Credeai că eu nu ştiu?

— Ce să ştii? se cutremură Dănuţ.

— Cum, ce să ştiu? Că mergeţi la pădure cu docarul.

— Şi ce? Merg! izbucni Dănuţ, antrenat de întâia victorie.

— Du-te!… Eu am refuzat! replică sarcastic Olguţa.

— Ai refuzat? nu-şi crezu urechilor Dănuţ.

— Eu nu mă rog să mă ia – ca tine. Eu refuz să merg, fiindcă aşa vreau!

„Bravo ţie, Olguţo! o aclamară gândurile lui Dănuţ. Merg singur! Merg singur…!”

— Sigur! dacă vrei tu aşa! vorbi el ceremonios.

— Lasă, lasă! Crezi tu c-ai să mâi? Tata ţine hăţurile. Mi-a spus el mie! Pune-ţi poftă-n cui!

— Aa! De asta ai refuzat!

— Ba de loc! Dacă mergeam eu, eu mânam. Eu ştiu să mân. A spus şi moş Gheorghe.

— Atunci de ce nu mergi?

— Fiindcă nu vreau!

— Nu vrei?! zâmbi sceptic Dănuţ… Şi pentru ce?

— Asta-i treaba mea!

— Nu zic!… Da eu vreau.

— Ce vrei?

— Să merg.

— Tuu? Vrea tata, şi asta-i altceva!

— Şi pe tine nu te ia: sâc!

— Pe mine…?! Hai să-ţi arăt eu! Şi să nu mai spui sâc…

Apucându-l de mână, îl smuci spre uşa biroului.

— Ce-i, copii? Mergem?

— Papa, spune tu dacă nu m-ai poftit la pădure şi eu am refuzat?

— Aşa-i, Olguţa. Tu faci vizite azi. Te ia tata altădată. Bre, bre! Da frumoasă mai eşti!

— Vezi!

Dănuţ era în prag.

— Acuma du-te cu docarul.

Dănuţ se văzu afară, în faţa uşii izgonitor închise.

— Lasă! Am să-ţi arăt eu ţie!

Feţi-frumoşi din turbinca lui Ivan îşi pregătiră paloşele ca să retuşeze umilirea lui Dănuţ.

Moş Gheorghe se gătise ca pentru horele din tinereţă, hore care-i mai jucau în amintire uneori când bucuria nu-şi găsea astâmpăr nici tovarăş în trupul îmbătrânit. Se gătise fiindcă era în casa lui, şi fiindcă în casa lui avea să vie „duduiţa moşului”. Acoperi cu o năframă strachina plină de pere busuioace culese una câte una din vestita livadă a Oţălencii. Luă strachina, trecu prin tindă, şi o aşează deasupra unei bârne de sus. Ca dintr-o căţuie rustică, tămâia aprinsă de soarele verii umplu încăperea…

„Hm!… Miroase bine a nu ştiu ce!… Unde le-ai ascuns, moş Gheorghe?” „Ce s-ascund, duduiţa moşului?” „Ia, nişte pere busuioace de la Oţăleanca.” „Oare?” „Ba că da!” „Ba că nu'.” „Iacătă-le, moş Gheorghe! Cum le dăm noi gios? Sus, moş Gheorghe, că mata n-ajungi.”

Moş Gheorghe vorbea singur. Cu Dumnezeu, şi cu Olguţa putea vorbi oricând; glasurile lor ţineau tovărăşie singurătăţii moşului.

O singură amărăciune avea moş Gheorghe: că nu va ajunge s-o vadă mireasă pe duduiţa moşului. Hei! atunci ar fi îmbrăcat moş Gheorghe hainele de mire şi numai ce-ar fi chiuit el de pe capră: „Hii-hii, băieţii moşului!”

Şi-ar fi întins băieţii un trap drăcesc să-i crească inima duduiţei. Şi numai ce s-ar fi întors duduiţa moşului spre mire şi i-ar fi spus: „Aista-i moş Gheorghe. El m-o învăţat să mân caii.”

Şi moşu ar fi zâmbit pe capră îndreptându-şi spinarea: „Hei-hei! Şi pe tine are să te mâie, că ştie duduiţa moşului să ţie hăţu!”

Dar mai avea moş Gheorghe, tot într-ascuns, şi-o bucurie mare: că după moartea lui…

— Iar, moş Gheorghe? îl mustra doamna Deleanu, văzându-l cu banii într-o mâna şi pălăria-ntr-alta.

— Dă!… Iar…

— Şi ce vrei să-ţi cumpăr, moş Gheorghe?

— Lucru ales, cuconiţă, ca pentru faţă boierească.

— Cât, moş Gheorghe, că-i bun şi ieftin.

— Ba, matasă, sărut mâna, că-i scumpă şi frumoasă.

— Şi pentru ce, moş Gheorghe? Că doar fată de măritat n-ai?

— Să hie… Ştie el moşu.

În fiecare toamnă, asupra plecării la oraş, se întâmpla la fel. Doamna Deleanu nu se dumirea. Dar nu se dumirea nici Oţăleanca, gospodină de frunte, ageră la minte şi iscoditoare. Din casa ei porneau spre casa lui moş Gheorghe valuri-valuri, pânzeturi albe de tot soiul, plătite fără tocmeală.

— Pentru cine strângi zestre, moş Gheorghe?

— Are el moşu pentru cine!

— Pentru cine, moş Gheorghe?

— Măi, fimee, măi, păcat că nu faci tu pânză cu limba aiasta… că mulţi ai mai face!

Sipetul braşovenesc – dar de la boierul cel bătrân – era aproape plin. De asta moş Gheorghe nu ştia că mătăsurile din fund se tăiaseră. Nu cuteza el să umble în sipet cu mânile de la grajd. El umplea, privea, şi-atât! Din pricina sipetului, moş Gheorghe nu mai mâna caii la Iaşi, de doi ani.

— Se poate, moş Gheorghe?! Dai caii pe mâna lui Ion?!

— Aşa-i, oftase moş Gheorghe. Da iaca-s bătrân! Să mă găsească moartea la mine-acasă.

Două ierni, moş Gheorghe oftase după cai, făcând foc în vatră pentru sipet.

Căci după moartea lui…

Moş Ggeorghe îşi pieptănă părul alb cu mânile. Îşi potoli mustăţile, ieşi afară şi se aşează pe prispă cu ochii îndreptaţi spre poartă, ca cei care ştiu că în curând vor ieşi pe ea, pentru vecie…

Docarul se opri în pragul porţii deschise de Ali care porni înainte cu limba scoasă.

— Anica! Unde-i Anica? strigă doamna Deleanu.

— A-nii-caaa! răcni Ion, urcându-se la spatele docarului.

— Unde eşti, Anica? vociferă Olguţa de pe scara pridvorului.

— Unde-i Anica? se întrebă placid Profira, dindărătul Olguţei.

— Du-te şi-o caută! se încruntă Olguţa.

— Iacătă-mă-s, coniţă! ţipă Anica năvălind din casă, ca un vânat speriat de răcnetele gonacilor.

— Uită-te la mine.

— Mă uit, coniţă! se alintă din şolduri şi grumaji Anica, oprindu-se din fugă.

— Ascultă bine. Ai să te duci cu duducele la moş Gheorghe. Să le păzeşti de câni pân-acolo, auzi?

— Da, sărut mâna, aşa am să fac.

Docarul porni. De pe scări, Olguţa îl petrecu până ce colbul îl mistui de-a binelea, ironică… Monica încă mai departe, cu ochii logodnicelor de pescari norvegieni.

— Hai, Monica!

— Hai, oftă Monica.

— Să mergem! se amestecă Anica.

— Da tu ce vrei?

— Să vă duc la moş Gheorghe!

— Să mă duci tu pe mine?

— Aşa a poruncit coniţă…

— Şi eu îţi poruncesc să ştergi colburile în casă… Hai, Monica!

— Sărut mâna!

Ochii Anicăi ascultară pe doamna Deleanu, zâmbind după rochiţa rumenă în soare, dar trupul Anicăi, ţintuit pe scări, se pregăti să facă ceea ce poruncise duduiţa cu ochi de drac.

— De-acuma hai să ne culcăm, căscă Profira.

Două priviri se încrucişară în poartă asupra celor două rochiţe colorate: privirea Anicăi, de pe scări, cu-a lui moş Gheorghe, de pe prispă.

Rochiţa albastră şi rochiţa roşie înfloriră drumul alb de-a lungul, când iată că rochiţa roşie se opri. Cea albastră şovăi pe loc. Rochiţa roşie lăsase drumul şi apucase pe câmp.

Rochiţa albastră fâlfâia, arătând că era mai aproape spre casa lui moş Gheorghe pe drum decât pe câmp.

Moş Gheorghe zâmbi.

Şi deodată, rochiţa albastră alergă după cea roşie, ca un fluture albastru ademenit de un mac.

Moş Gheorghe porni într-un suflet spre livadă. Ştia el din tinereţă că la poartă niciodată nu răsar rochiţe roşii.

Moş Gheorghe se tupilă în iarbă subt gardul nalt din fundul livezii şi aşteptă.

— Amarnic are să se mânie! mormăi el, zâmbind… Aha!

Se auzea glasul Olguţei.

— Ţie-ţi place să intri pe poartă?

— Da, Olguţa, de ce să nu-mi placă?

— Da de ce să-ţi placă!

— Ştiu eu! Aşa m-am deprins!

— Foarte rău!

— De ce, Olguţa?

— Fiindcă numai moşnegii intră pe poartă. Eu nu intru!

— Tu sari gardul?

— Sigur… Da acuma nu vreau, fiindcă-mi stric rochia.

— Atuncea cum facem?

— Lasă că ştiu eu.

Moş Gheorghe se posomorî.

— Eii!… Nu se poate! exclamă Olguţa.

— Ce-i, Olguţa?

— A astupat-o!

—.?

— Borta de la gard.

— Aa!… Vezi, Olguţa! Dacă mergeam pe drum!

— Da! Sigur! Ca să ne umplem de colb!… Da de ce-a astupat-o?
— Nu ştiu, Olguţa!
— Da ştiu eu!
— De ce?!
— Săracu moş Gheorghe! Dădeau porcii în livada lui! Sigur! Trebuia s-o astupe.
— Duduita moşului! Nu s-a supărat! mormăi încet moşneagul.
— Şi-acuma ce facem?
— Mergem pe dincolo.
— Şi intrăm pe poartă, zâmbi Monica.
— Eii! Pe poartă… Intrăm şi noi pe unde putem!
— Bine-ai făcut, moş Gheorghe, c-ai astupat borta! I-am arătat şi Monicăi pe unde intrau porcii!
Ridicându-se de pe prispă, moş Gheorghe le întâmpină gâfâind.
— Lasă, c-o face moşu la loc!… Da poftim în casă, să vă răcoriţi.
Rochiţa roşie intră după cea albastră, cum se cuvine la oaspeţi.
— Vezi tu, Monica, asta-i dulceaţă de nuci verzi…
— Văd!
— Vezi! Mănâncă mai întâi, ş-ai să vezi!… Lasă, moş Gheorghe, eu ţin tablaua.
— Nu se poate, duduiţă! Mata ia şi mănâncă şi te răcoreşte cu apă…
— Şi mata n-ai să iei?
— Mulţumesc, duduiţa moşului! Eu îs bătrân… Ce-mi trebuie mie!
— Vrei să mă supăr, moş Gheorghe?
— Iaca iau!
— Ei! Ai văzut? se încruntă Olguţa la Monica.
— Foarte bună! Mulţumesc, moş Gheorghe.
— Aşa dulceaţă nu mai este! hotărî Olguţa tot cu ochii ia Monica.

— Şi tante Alice face foarte bună!
— Da! Parcă tu te pricepi! Ca asta nu face nimeni! Spun eu!
Moş Gheorghe îşi trecu palma peste musteţi… Tot bucătăreasa de la curte îi făcea şi lui dulceaţă.
— Acuma stai jos, pofti Olguţa pe Monica… Asta se cheamă laviţă. Aşa-i, moş Gheorghe?
— Aşa-i! Ce nu ştie duduiţa moşului!
— Vezi, Monica.
— Olguţa, ce bine miroase!
— Sigur. Miroase foarte bine… Aha!… Unde-s moş Gheorghe?
— Ce să fie, duduiţa moşului?!
— Nu spune, că ştiu!
— Ce să spun?!
— De la Oţăleanca?
— Oţăleanca?!
— Sigur că-s de la Oţăleanca!
Suită, după vechiul obicei, în braţele lui moş Gheorghe, Olguţa luă strachina de pe grindă.
— Sigur! Numai moş Gheorghe are aşa pere.
— Moş Gheorghe le are?
— Nu-ţi spun!
— Da tu spuneai că-s de la Oţăleanca
— Ce-are-a-face! se supără Olguţa… La Oţăleanca se coc numai!
— Ia să vă dea moşu un prosop… să nu vă feşteliţi… că tare-s zămoase!
— Şi bune-s! adăugă Monica, muşcând din pară cu batista dedesubt.
— Şi coapte! le preamări Olguţa, privind cu mândrie lacrimile picurate pe prosopul aşternut peste rochiţă.
— Le-a ales el moşu!… Păcat numai că-s a Oţălencei, oftă încetişor moş Gheorghe.
— Moş Gheorghe, da nu-i arăţi cărţile?… Monica nu le-a văzut!… Să vezi tu ce are moş Gheorghe!

— Ia nişte vechituri, duduiţă, zâmbi moşneagul, luând cu evlavie bucoavnele rânduite pe masa de subt icoană.
— Olguţa, asta-i de la mine! se bucură Monica descoperind zălogul de mătase dintre foile deschise.
— Da… Lui moş Gheorghe îi trebuia pentru carte!
— Şi bunica tot aşa avea!
— Sigur… ca şi moş Gheorghe.
Olguţa şi Monica se strânseră alături pe laviţă. Pe rochiţa roşie şi pe rochiţa albastră, deopotrivă, Biblia veche îşi desfăcu scoarţele afumate… Moş Gheorghe se aşează pe un scăunel rotund la picioarele fetiţelor. Mirosul busuioacelor plutea firesc deasupra Bibliei şi a tăcerii. Olguţa întoarse o foaie cu băgare de seamă. La începutul celei următoare, întâia slovă ardea roşie într-un chenar negru, ca o garoafă în pioasă ferestruică a unei mănăstiri…
— Vezi tu, Monica?! Citeşte dacă poţi.
— Tu poţi?
— Eii!… Numai moş Gheorghe poate.
— Chiar ştii, moş Gheorghe?
— Ştie moşu. Aieste-s chirilice… Nu-i greu.
— Daa, chirilice?
— Sigur, chirilice. Foarte greu, dădu din cap Olguţa cu respect.
Vorbeau cu glas scăzut, ca la gura sobei.
— Moş Gheorghe, s-aud şi eu cum citeşti! îl rugă Monica, scuturându-şi cozile pe spate.
— Sigur. Arată-i, moş Gheorghe.
— Numai să-mi pun ochelarii.
— Şi bunica avea ochelari.
— Sigur, ca şi moş Gheorghe!
— Olguţa, tare-i bine la moş Gheorghe!
— Sigur, că-i foarte bine.
Moş Gheorghe îşi drese glasul, oftă şi, cuprinzând Biblia în palmele despărţite, îşi dădu capul îndărăt cu solemnitate.
— Aşa-i că-i frumos moş Gheorghe?

— Da, Olguţa, răspunse tot în şoaptă, Monica… S-ascultăm pe moş Gheorghe.

„Şi se duceau părinţii săi în fiecare an la Ierusalim, la sărbătoarea Paştelor. Şi când el a fost de doisprezece ani, suindu-se el la Ierusalim, după datina sărbătoarei şi sfârşindu-se zilele, când s-au întors ei, a rămas pruncul Isus în Ierusalim, fără ca Iosif şi muma lui să ştie”…

Cu mânile încrucişate pe genunchi, fetiţele ascultau povestea…

„Şi neaflându-l, s-au întors la Ierusalim, căutându-l. Şi după trei zile l-au aflat în templu, şezând în mijlocul învăţaţilor, ascultându-i şi întrebându-i. Şi se mirau toţi cei ce-l auzeau de priceperea şi de răspunsurile lui.”

— Dragu lui copil! oftă moş Gheorghe cu ochii Olguţa.

— Moş Gheorghe, şi învăţaţii aveau bărbi lungi?

— Şi albe, duduiţa moşului.

— Şi ei îl întrebau?

— Îl întrebau.

— Şi la toţi le răspundea?

— Le răspundea, şi-i întreba şi el.

— Sigur, moş Gheorghe… Şi-i încurca.

— Îi încurca, duduiţa moşului, cum nu.

— Şi nu-i trăgea de barbă?

— Nu-i trăgea, duduiţa moşului, zâmbi moş Gheorghe.

— De asta l-au ucis.

— Da, l-au ucis, se posomorî moşneagul.

— Moş Gheorghe, spune mai departe, şopti Monica. „Şi văzându-l, s-au uimit, şi a zis către el muma lui: «Fiule, de ce ne-ai făcut asta? Iaca, părintele tău şi eu, îngrijiţi fiind, te căutam…» Şi a zis către dânşii: «Pentru ce mă căutaţi? Au nu aţi ştiut că mi se cade să fiu în cele ce sunt ale părintelui meu'!» Dar ei nu au înţeles gra iul care le-a vorbit”…

— Sigur… Moş Gheorghe, nu l-au pedepsit?

— Nuu, duduiţa moşului. Pe fiul lui Dumnezeu? se spăimântă moş Gheorghe, făcându-şi cruce.

— Da ei nu ştiau, moş Gheorghe.

— Da ştia Dumnezeu!

„Şi Isus creştea în înţelepciune şi în vrâstă şi în har înaintea lui Dumnezeu şi-a oam enilor.”

Moş Gheorghe îşi ridică ochii de pe Biblie, asupra fetiţelor. Fericirea îi umplea sufletul. În căsuţa moşului, subt ochii lui, trei copii creşteau împreună înaintea lui Dumnezeu, dar feriţi de oameni… Şi dintre ei numai unul, săracu, avea să moară pe cruce: copilul Domnului.

— Moş Gheorghe, da fesul nu l-ai arătat!

— Iacătă şi fesul turcului.

— Vezi, Monica, asta se cheamă fes, îi explică Olguţa.

— Ştiu, Olguţa! Cum să nu ştiu!… Avea şi bunica de la bunicu.

— Nu se poate!

— Ba da, Olguţa! Tot aşa era: roş, cu canaf negru.

— Eii! Acela era cumpărat de la Constanţa. Aşa am avut şi eu. Da fesu lui moş Gheorghe e chiar de la turci.

— De la turci?

— Sigur. Din bătălie.

— Adevărat, moş Gheorghe?

— Adevărat, duduiţă. De la Plevna îl am.

— Ai fost la Plevna, moş Gheorghe?

— Sigur c-a fost. Dacă-ţi spun eu! Moş Gheorghe are şi decoraţii.

— Adevărat?

— Are moşu.

— Şi-i frumos la război, moş Gheorghe?

— Eii!… Ducă-se pe pustii!… Mor bieţii cai – mai mare jalea – şi oamenii, săracii… Ducă-se pe pustii!

— Şi mata n-ai murit, moş Gheorghe.

— Cum să moară, se indignă Olguţa. Vrei să mă supăr?

— Iaca-s viu… Nu te supăra, duduiţa moşului… Ia mai bine să mergem în livadă.

— Moş Gheorghe, dac-aş fi eu fata matale, şi dac-aş face obrăznicii, m-ai bate?

— Ferească Dumnezeu!

— Vezi, Monica!… Da de ce nu tragi din lulea, moş Gheorghe?

— Fac miros urât.

— Ba-i frumos. Îmi place mie… şi Monicăi.

— Fie ş-aşa. Da hai să vă arate moşu ceva în livadă.

— Hai, Monica… Ce vrei să faci, moş Gheorghe? se alarmă Olguţa, văzându-l că întinde mâna spre pălăria ei.

— Să-ţi dau pălăria, duduiţă.

— Nu pune mâna pe pălărie, moş Gheorghe!

— Iaca am lăsat-o!… Da ce-i, foc în pălărie?

— Foc, moş Gheorghe, chiar aşa! se încruntă viclean, Olguţa.

— Mergem, Olguţa?

Moş Gheorghe aruncă o privire spre lăcata sipetului.

— Nu-i descuiet, moş Gheorghe, n-ai grijă. Când ai să-mi arăţi şi mie?

— Nu mai e mult pân-atunci, duduiţa moşului, zâmbi el departe.

Olguţa-i aşteptă să plece.

— Închide uşa, Monica.

Rămânând singură, luă din fundul pălăriei luleaua învălită într-o sugătoare, o mai lustrui cu rochiţa cea nouă, şi începu să caute prin odaie… La loc de cinste, subt icoană, alături de bucoavnele sfinte, moş Gheorghe aşezase darul Olguţei: cutia cu bectimis. Deschizând capacul, Olguţa desfăcu hârtia roşie şi sonoră, înfundă în aromatul aşternut luleaua, şi închise capacul la loc.

— Moş Gheorghe, chiui Olguţa, ajungându-i din urmă, acum ştiu de ce-ai astupat borta.

—.?

— Nu te preface, moş Gheorghe. Uite-l după nuc. Ai vrut să-mi faci o bucurie!… Ştiam eu că n-ai astupat borta din pricina porcilor!

— Ce spui tu, Olguţa?

— Nu vezi, Monica! Uite scrânciobu! Scrânciob, Monica! Hai să te dau în scrânciob! Merci, moş Gheorghe.

Avea Oţăleanca pere busuioace, da scrânciob n-avea… Moş Gheorghe aprinse luleaua şi porni spre fundul livezii să destupe borta.

— Olguţa!

— Sstt!

— Olguţa!

— Ţi-i frică?

— Nu mi-i frică, da…

— Ţine-te de mine.

Olguţa se suise în picioare pe banca zburătoare, cu mânile încleştate pe barele de lemn. Toate vioarele stridente ale scrânciobului mieunau aprig subt mânile ei. Monica vedea când cerul, când pământul, când albastru, când verde. Îmbrăţişa picioarele Olguţei… Şi scrânciobul: scârţ-scârţ. Când sus, când iar sus… c-un îngeraş albastru la picioarele unui drăcuşor roş.

— Vai, Olguţa!

— N-ai frică.

— Olguţa, cădem!

— Nu te las eu!

— Olguţa!

— Monica!

Monica închise ochii. Obrajii Olguţei ardeau.

— Stai, duduiţa moşului, că ameţeşti, o potoli moşneagul, aducând scrânciobul din cer în puterea braţelor.

— Moş Gheorghe, vreau să merg călare, strigă Olguţa bătând cu piciorul în scrânciobul oprit.

— Te-nvaţă el moşu, da odihneşte-te oleacă.

— Uf! Tare-i bine, da nu mai pot! răsuflă Monica, înviind din noaptea valurilor la lumina portului.

— M-am odihnit, moş Gheorghe. Iar încep! Hai şi mata, moş Gheorghe.

— Stai, că mă dau jos! ţipă Monica.

— Ş-acuma să mă vedeţi pe mine, îi vesti Olguţa ridicându-se la loc în norii de asfinţit, de culoarea lor.

— Rău te-ai înfierbântat, duduiţa moşului.

Culcată pe lăicerul întins de-a lungul prispei, Olguţa zâmbea şi gâfâia cu capul pe genunchii Monicăi.

— Nu mai pot! Uf! Nu mai pot! Moş Gheorghe, să-mi aduci aminte… am să-ţi spun ceva. Monica, pune mâna aici.

— Vai, ce tare-ţi bate inima!

Ar fi putut scutura un mănunchi de bujori cu bătăile inimii. Mâna Monicăi fugi spre frunte.

— Dă-mi apă, moş Gheorghe… Multă.

— Vai de mine! Vrei să cazi la pat, duduiţă?

— Dă-mi, moş Gheorghe, nu mă lăsa!

Moş Gheorghe intră în casă oftând.

— Tu eşti teribilă, Olguţa!

— Ei!

— Da. Mie-mi vine ameţeală.

— Nu se poate. Aşa crezi tu… Eu aş vrea un scrânciob mare-mare-mare, un scrânciob de aici până la Iaşi. Ştii ce-aş face?… L-aş lua pe moş Gheorghe şi dintr-o dată l-aş lăsa la Iaşi.

— L-ai lua de aici?

— Când începe şcoala, nu acuma. Şi după asta aş lua şcoala şi aş zvârli-o în iaz, şi-n locul şcolii aş duce casa lui moş Gheorghe…

Tăcură, urmărindu-şi gândurile… Monica îşi închipui un scrânciob care ar duce-o în cer, la bunica.

„Fără Dănuţ…?” „Fără de bunica…?”

Monica privi spre curtea boierească. Acuşi trebuia să vie şi Dănuţ… În sufletul Monicăi bucuria năvăli ca o roşeaţă pe obraji… Scrânciobul pornise gol în cer.

Vocea Olguţei răsună energică.

— Ascultă, Monica, eu aş vrea un scrânciob din România până în America. Tu ştii că în America e cel mai mare fluviu din lume?! Eu îl aduc în România.

— Şi dacă-i mai mare decât România?

— Nu-i nimic. Şi peste ţara mea, îl pun împărat pe moş Gheorghe.

— Şi tu?

— Eu îs împărătească… Da eu mă dau în scrânciob.
— Şi cu regele Carol ce faci?
— Nu ştiu… Îl fac statuie şi gata!… Moş Gheorghe, m-ai lăsat! Moş Gheorghe, mi-i sete!
— Iaca şi moşu.
Ascuns după uşă, tot zăbovise, tot aşteptase, dând răgaz Olguţei să se mai potolească puţin.
— Nu-i bună apa, duduiţa moşului. Am uitat cofa descoperită şi-au dat muştele în ea. O spurcat apa.
— Moş Gheorghe!
— Zău, duduiţa moşului!
— Moş Gheorghe, nu mă lăsa!
— Nişte busuioace, duduiţa moşului.
— Mai ai?
— Are moşu un paneraş.
— Să le mâncăm, moş Gheorghe.
— Aşa zic şi eu.
— Bune-s!
— Dulci-s!
— Mai bune decât apa, duduitelor.
— Bună-i şi apa, moş Gheorghe, da cică au intrat muştele.
— Dacă îţi spune moşu.
— Le-ai prins mata de-afară, că-n casă nu-s, moş Gheorghe!
— Ba zău!
— Hai să te cred, moş Gheorghe, că bune-s busuioacele când ţi-i sete de apă.
— Toate le ştie duduiţa moşului.
— Moş Gheorghe, ce s-aude?
— Ia nişte copii… S-o încăierat. Copii, dă!
— Se bat, moş Gheorghe?
— Ei! Se hârjonesc ei aşa.
Olguţa sări drept în picioare, privi şi se repezi la poartă.
— Ce-l baţi, măi, nu ţi-i ruşine?
Mai năltuţi decât Olguţa, cei doi băieţi de ţăran se băteau cu destoinicie pe tăcute, icnind numai.

Alături de ei însă, un copilaş mărunt, în cămeşuică, ţipa şi se văicăra ca un lăutar tocmit pentru bătaia celorlalţi.

— Şi tu, ce ţipi?

Cel mic amuţi, trecându-şi dosul palmei peste nas.

— Acuşi v-arăt eu vouă! De ce vă bateţi?

Amândoi băieţaşii îndreptară o căutătură cruntă spre Olguţa, ca doi tăuraşi în faţa muletei toreadorului.

— Măi, da voi n-aveţi gură – când vă-ntreabă duduiţa? interveni moş Gheorghe.

— Ia l-am găbjit!

— L-am trântit oleacă!

— Cum îţi zice ţie?

— Ionică.

— Şi ţie?

— Pătru.

— Şi tu de ce plângeai? se întoarnă Olguţa către cel mărunt.

— El îi frati-meu, lămuri, tot mohorât, Pătru.

— Şi ce i-aţi făcut?

— Olguţa, spune să-i şteargă nasul. Uite ce ochi frumoşi are, şopti Monica, arătând doi ochi albaştri şi un năsuc tare necăjit.

— Auzi măi, şterge nasu lui frati-tău!

— Da di ci?

— Da di ci-i frati-tău? se îmbufnă Olguţa, îngânându-l.

Cămeşuica celui mic, devenind batistă, descoperi o goliciune pântecoasă…

— Măi broscoiule, să nu mai plângi! Şi voi veniţi cu mine.

— Parcă am făcut ceva! se înspăimântară băieţii, codindu-se în faţa porţii şi-a poruncii.

— Hai-hai! când spune duduiţa!

Moş Gheorghe îi luă de după gât pe fiecare, cu blândeţă, aducându-i înăuntru. Monica după ei, de mână cu cel mic. Se opriră cu toţii în faţa prispei, Olguţa, aşezată turceşte pe lăicer, se încruntă şi vorbi apăsat.

— Moş Gheorghe, acuma lasă-i cu mine.

Moş Gheorghe îi slobozi, împingându-i binişor spre Olguţa. Cel mic începu să ţipe.

— Tu să taci odată! Monica, dă-i o pară… Acuma să vă judec pe voi.

Băieţii plecară capetele, încrucişând, în treacăt, priviri dârze. Mai mult decât toţi, moş Gheorghe zâmbea în mustăţile albe.

— Cine-a sărit întâi la bătaie?

— Măi Pătru, tu ai sărit, îl ţinti Olguţa.

— Parcă numai eu!

— Spune de ce ai sărit la bătaie?

— Să spună el!

— Ba tu să spui, că pe tine te-am întrebat.

— M-o făcut,porcule", mormăi Pătru cu pumnii strânşi.

— Da tu di ci m-ai făcut jidan? izbucni Ionică.

— Fiindcă m-ai prădat de bunghi!

— De unde-aţi furat voi bunghi? se oţărî Olguţa.

Pătru să uită la Ionică. Ionică-l măsură pe Pătru… Amândouă capetele se îndreptară spre moş Gheorghe… Moş Gheorghe întâlni ochii Olguţei şi plecă fruntea în pământ.

— Aha!… Vra să zică, voi vă jucaţi în bunghi în loc să faceţi treabă.

— Câţi bunghi aveţi?

— Eu n-am; m-o prădat! se răsti Pătru la Ionică, răguşind deodată.

— Câţi bunghi ai tu?

— Parcă-am numărat?!

— Măi Pătrule, da tu câţi bunghi ai avut?

— El ştie, că m-o prădat!

— Scoate bunghii!

Ionică întoarse capul înspre poartă, gata s-o ia la fugă.

— Fă cum porunceşte duduiţa, măi Ionică. Asta-i stăpâna ta, îl sfătui moş Gheorghe.

Ionică oftă din greu, săltă din umeri subţiindu-şi mijlocul încins cu brâu roş şi scoase o legăturică plină de noduri şi

sunătoare de bumbi, ca un chimiraş copilăresc.
— Mai mulţi n-am!
— Dă-i încoace!
Fruntea lui Ionică îmbătrâni…
— Monica, ia deznoadă tu…
Ochii lui Ionică n-o slăbeau pe Monica. Cu fiecare nod desfăcut, pumnii lui Ionică se strângeau mai tare fără folos pentru nodurile batistei şi cele din gât… Pătru se dădu mai la o parte.
— Hă… hă… hhh! Hă… hă… hhh! începu din nou frăţiorul lui Pătru.
— Moş Gheorghe, mai dă-i o pară… dă-i două să tacă – auzi tu?
Monica întinse Olguţei, în palmele alăturate, legătura desfăcută, cu bumbii tărcaţi.
— Monica, du-te-n casă şi împarte-i în două.
— N-o lăsa, moş Gheorghe, strigară într-un glas băieţii gata să se repeadă după Monica.
— Ia!
Olguţa se ridică în picioare, privindu-i de sus.
— Vra să zică moş Gheorghe v-a dat bunghii…
— Nouă ni i-o dat, se scuturară ei.
— Vouă, vouă! Da de ce vi i-a dat…?
— Ca să ne giucăm noi! se bătură ei peste piept.
— Şi voi aşa aţi făcut?
— Da cum?
— Da cum?… Eu m-am bătut, sau voi? Ia să văd…
Călcâile goale ale lui Ionică sfredeleau pământul… Degetul cel mare de la piciorul lui Pătru se ridică în sus, nedumerit.
— Vra să zică, în loc să vă jucaţi cu bunghii lui moş Gheorghe, voi v-aţi prădat.
— El m-o prădat!
— Îs bunghii mei! Zi măi, ci stai!
— M-ai prădat.
— Ei, acuma vorbesc eu… Vra să zică v-aţi prădat şi v-aţi bătut… Şi moş Gheorghe, fiindcă nu l-aţi ascultat, vă ia

înapoi bunghii. Aşa-i, moş Gheorghe?
Privit din trei părţi, moş Gheorghe clipi.
— Dă! oftă el cu ochii la Olguţa.
— Acuma să vă văd!
Pătru oftă. Ionică se scărpină după ceafă.
— Vra să zică aţi tăcut. Bine. Acuma să vorbesc eu… În ce clasă eşti tu, Pătru?
— Parcă eu mai ştiu!
— Nu ştii. Atunci bunghii tăi îi dau eu lui Ionică. Spune tu, măi Ionică, în ce clasă eşti?
— Într-a patra, se iuţi el cu răspunsul.
— Şi eu parcă nu-s! sări Pătru.
— Vra să zică într-a patra, ca şi mine. Bun. Acuma eu am să pun o întrebare: cine răspunde îndată, capătă bunghii lui moş Gheorghe. Aţi auzit?
Băieţii se încordară ca pentru o întrecere la fugă.
— Gata, Olguţa, o vesti Monica, arătându-i pumnii închişi.
— Acuşi îs şi eu… Cât face cinzeci şi trei înmulţit cu şaptezeci şi unu? Poftim.
Monica, Pătru şi Ionică rămaseră cu ochii mari şi gura căscată în faţa Olguţei. Moş Gheorghe dădu din cap minunat.
— Unu ori trei face trei. Unu ori cinci face cinci…
Începură în gura mare Pătru şi Ionică, întorcându-şi spatele şi scriind în aer cifrele.
— Tu ştii, Olguţa? şopti uşurel, Monica.
— Da tu?
— Nu ştiu.
— Nici eu.
— Vai, Olguţa!
— Parcă ei ştiu! Da-s proşti! Uite cum îşi bat capul.
— Dacă n-am tablă şi plumb! se tângui Pătru cu amărăciune.
— Mă duc în sat, şi-aduc socoteala gata, se oferi Ionică.
— Vra să zică nu ştiţi. Voi, băieţi din clasa a patra, nu ştiţi să faceţi o înmulţire. De ce nu v-a lăsat repetenţi?

Băieţii o ascultau cu teamă şi supunere.

— Vra să zică numai eu ştiu. Ia spuneţi voi, a cui-s bunghii?

—. oftară ei amar.

— Ai mei, fiindcă numai eu ştiu. Monica, dă-i încoace.

— Nici legătura nu mi-o dai? întrebă cu spaimă şi sfială Ionică.

— Dă-i-o, Monica… De-acuma plecaţi! Ce mai aşteptaţi?

— Hai, măi!

— Hai!

— Măi Pătrule, ai să te mai baţi?

— La ce?

— Da tu, măi Ionică?

— Hhei! oftă el hurducat.

— Ia veniţi încoace… Hai, că mă supăr.

Băieţii se apropiară cu capul în pământ.

— Ia întindeţi fiecare câte-o mână.

Pumnul lui Pătru înghiţi bumbii. Ionică îi privi pe-ai săi cu mai mult „rămas bun!” decât „bine-aţi venit”, purtându-şi privirile când spre palma lui, când spre pumnii lui Pătru.

— Monica, dă-mi şase pere.

Monica alese, făcu un buchet din cozi, şi le întinse Olguţei.

— Pătrule, na două pere, şi să nu mai fii prost să-ţi pierzi bunghii ia Ionică – şi ţie, măi Ionică, îţi dau eu patru pere busuioace cum n-ai mâncat tu niciodată. Pune-ţi bunghii la loc – nu ţi-i iau înapoi – şi mănâncă perele… Şi să te astâmperi, că mă supăr!

— Mulţumiţi duduiţei, măi urşilor!

— Sărut mâna!

— Săr… mna!

— Sărutat-o, măi, că ea v-o făcut dreptate.

Mânile Justiţiei de pe prispa casei lui moş Gheorghe primiră sărutul împricinaţilor.

— Monica, dă-mi batista.

— Uite-o. Pentru ce?

— Mi-au încleiat mânile, zâmbi modest Olguţa, coborându-se de pe piedestal.

— Duduită, vine Anica să vă cheme.
— Iar Anica!
— Vă pof…
— Ştiu. Ce cauţi aici?
— Vă pof…
— Ştiu. Vino cu mine.
Anica intră în casă după Olguţa.
— Mi-am pierdut batista. Pune-te şi-o caută. Olguţa trânti uşa lăsând-o pe Anica înlăuntru. Pune lăcata, moş Gheorghe.
— Când să-i dau drumul? se veseli moş Gheorghe.
— Când om ajunge-n poarta casei.
— Aşa oi face.
— MoşGheorghe, vezi c-ai uitat să-mi aduci aminte!
— Vezi!… De ce nu pui mata, moş Gheorghe, felii de morcov în tutun, cum pune şi papa?
— Oi pune, duduiţa moşului.
— Să pui, moş Gheorghe, că morcovul ţine umezeală, îi explică ea serios.
— Duduitelor, da când mai veniţi la moşu?
— Când ni-i pofti, moş Gheorghe.
— Iaca vă poftesc.
— Atunci venim mâine.
— Duduită, am dres gardu la loc! clipi cu înţeles moş Gheorghe.
— Or să intre porcii în livadă!
— Să intre sănătoşi. De-acuma are moşu scrânciob.
— Duduie Olguţa, nu-i batista, vocifera Anica din casă.
— Caut-o.
Din pragul curţii boiereşti, rochiţa roşie şi cea albastră făcură semn către moş Gheorghe.
— De-acum pleacă, zâmbi moş Gheorghe dând drumul Anicăi.
— Da, unde-s duduiele?
— Du-te şi le caută că asta-i treaba ta!

În urma tuturor porni moş Gheorghe. Se înserase limpede. Luceafărul dintâi lucea curat şi zâmbitor, la fel cu-acel care lucise deasupra ieslelor din Betleem.

Moş Gheorghe întoarse capul îndărăt. Pe poarta caselor de ţară, pe-nserat, intră doar carele cu boi şi oamenii cu seceri, sape sau securi.

Pe poarta casei lui moş Gheorghe intrase şi ieşise o poveste.

Deasupra casei lui moş Gheorghe, un înger sau un cocostârc se închină.

— Cum aţi petrecut, Monica?

— Foarte bine, tante Alice. Păcat numai că n-a fost şi Dănuţ.

III.

HERR DIREKTOR

— Mamă, tu auzi ceva? întrebă Olguţa pocnind în dinţi o prună brumărie.

— Ce s-aud?

— Ascultă bine, mamă…

— Ţţ! Îl aud pe Dănuţ sorbind harbuzul şi n-ar trebui să-l aud. Dănuţ, numai racii se sorb aşa, când nu ştii să-i mănânci altfel.

Doamna Deleanu îl obliga pe Dănuţ să aibă câte-o altă surdină pentru fiecare fel de mâncare. Dănuţ le mai încurca, le mai uita. Din care pricină, când simţea ochii mamei lui privindu-l cu toată atenţia urechilor mesteca supa, frigându-se, ori înghiţea friptura, fără s-o mai mestece, înecându-se.

Olguţa făcu semn cu piciorul pe subt masă Monicăi. Monica oftă neutral. Dănuţ tocmai începuse rugul zămos din mijlocul harbuzoaicei. Topi între limbă şi cerul gurii geroasa îmbucătură, îşi şterse buzele şi, înghiţind de două ori, ridică ochii spre Olguţa.

— Ce nu-mi dai pace să mănânc?

— Eu? Hm! Mama ţi-a făcut observaţie.

— Da! Tu îmi spargi urechile cu perjele tale şi nu-ţi spun nimica.

Sprâncenile Olguţei se strâmbară în sus.

— Pe tine te aud mâncând în fiecare zi, cum spune şi mama; m-am deprins… Vorbeam de altceva.

Sprâncenile reveniră la loc. Satanic, Olguţa pocni o prună. Obrajii lui Dănuţ luară culoarea miezului de harbuz, mimetic parcă.

— Ascultă, papa, n-auzi?

—.?

Toţi ascultară înspre uşă. Ochii Olguţei se micşorară de încordare, ca la miopi… Răgetele boilor răsunau profunde şi enorme acoperind ţiuitul greierilor şi al cosaşilor, ca notele başilor bisericeşti, fragilul murmur al sopranelor.

— Bă-bă… N-auziţi? se înverşună Olguţa.

— Un bou ca toţi boii! se pronunţă sarcastic Dănuţ. Olguţa îl privi, dădu din cap energic şi zâmbi indulgent.

— Dănuţ, nu vorbi urât. Ţi-am mai spus.

Olguţa se ridică solemn în picioare, cu şervetul în mână, ca un prim-jurat cu verdictul.

— Să ştiţi că vine Herr Direktor cu automobilul. Cine pune rămăşag cu mine? N-auziţi? Bă-bă!… Cum fac boii? Aşa fac? consultă ea deferentă pe Dănuţ.

Uitând harbuzul şi insulta, Dănuţ se repezi afară cu şervetul la gât, urmat de doamna Deleanu şi Profira.

— Sunt sigură, papa. De ce nu mă crezi tu pe mine?

— Ba te cred, Olguţa! zâmbi domnul Deleanu, scuturându-şi şervetul. Tu ai ureche muzicală, ca şi mama.

— Râzi de mine, papa?

— Nu, Olguţa! Da ia spune-mi tu de unde ştii să deosebeşti sunetul unei trombe de mugetul vitelor? Că doar automobilele de la noi le poţi număra pe degete!

— Fiindcă mi-s antipatice, papa.

— Taci!

— Da papa, eu ţin cu caii adevăraţi.

— Şi cu Grigore nu? Fiindcă-i automobilist?

— Ba da. Cu Herr Direktor…!
— Olguţa, cine-i Herr Direktor?
— Un alt papa-al vostru, îi răspunse zâmbind domnul Deleanu din pragul uşii.
— Monica, ai auzit ce-a spus papa? Să-l iubeşti pe Herr Direktor.
— Nici nu-l cunosc, Olguţa!
— Ce-are-aface! Îl cunosc eu. Tu eşti prietena mea.
— Olguţa, de ce-i spui tu Herr Direktor? E neamţ?
— Ţţ-ţî-ţî!… E fratele tatei!… Eu glumesc, da lui îi place să-i spui aşa. Şi tu să-i spui Herr Direktor.
— E director de şcoală?
— Cum poţi să spui aşa ceva!… Nu l-aş putea suferi…!
Zărind inima harbuzoaicei neisprăvită de Dănuţ, Olguţa începu să împlânte în ea scobitori.
— E directorul unei societăţi foarte mari… nu ştiu ce fel… ceva cu electricitate şi cu nemţi.
— Şi seamănă cu moşu Iorgu?
— Nu. Nu ştiu cu cine seamănă! Cu papa nu seamănă de loc… Ai să-l vezi. Eu îl iubesc.
— Şi eu, consimţi diplomatic, Monica… Ce ai tu, Olguţa, cu harbuzul lui Dănuţ?
— M-a insultat! Mă răzbun.
Ca cele şapte săgeţi din inima biblică a Mariei, simbolicele scobitori îndurerau miezul harbuzului locţiitor al lui Dănuţ.
— Păcat de harbuz! cercă Monica s-o înduplece.
Altă scobitoare pătrunse mai adânc.
— Să nu se supere tante Alice!
Alta urmă, temerară.
— Olguţa, haidem afară, să văd şi eu automobilul.
— Lasă că-l vezi. Mai e vreme. Noi avem ecou la Medeleni: de asta am auzit eu trompa… Monica, mi se pare că eşti şireată!… Sigur, ca şi mine.
Isprăvindu-şi vindicta, Olguţa o întregi cu un pocnet de prună, jubiliar.
— Olguţa, îmi dai voie să scot scobitorile?

— Cum vrei. Eu am isprăvit.

Monica plivi miezul străpuns, adunând scobitorile în farfuria ei.

— Merci, Monica.

Fără poftă, dar cu entuziasm, Olguţa mâncă miezul pe care Dănuţ îl curăţise de sâmburi şi Monica de scobitori.

Cu sufletele înfrăţite în aceeaşi depărtată epocă geologică, vitele şi ţăranii priveau trăsura stacojie – cine-o mai văzut! – fără de cine – Doamne, iartă-mă – suind la deal în goana mare, cu burta plină de darabane bătute de toţi dracii, şi-n urmă împroşcând un fum puturos ca cel din iad. Iar vizitiul – ptiu! ferească Sfântul de-aşa creştin! – în loc de ochi avea sticle negre, ca orbii; în loc de hăţuri, o roată în proţap; şi-n loc de bici şi de „hâi, boală!” un muget de bou în mână.

Ţăranii îşi făceau cruce, cu ochii când la dihanie, când la biserică. Înghesuiţi în mamele lor, copiii tremurau să nu-i fure Ucigă-l-toaca şi scânceau, iscodind cu ochi de femeie.

Moş Gheorghe mai văzuse la Iaşi nelegiuirea-cu-roţi. De aceea mai scuipă o dată.

— Săracu conu Costache, Dumnezeu să-l ierte! În ograda dumnealui să intre una ca asta!… Lasă c-o-nvaţă moşu pe duduiţa să umble călare.

Vicleimul păsărilor înşirate pe şosea, juca-naintea şi în urma goanei roşii…

În sfârşit, duduind, bufnind, mugind, acoperit de colb, masiv pe roţile burtoase – molohul kilometrilor se opri războinic în faţa scărilor. Câniі lătrau şi schelălăiau ca la urs. Toţi servitorii ieşiseră din casă.

— Bine-ai venit, Grigore!

— Guten Tag l, Herr Direktor!

— Moşu Puiu! moşu Puiu! vocifera Dănuţ cu şervetul în mână, ca o jalbă.

Herr Direktor, îmbrăcat din cap până-n picioare în armura automobiliştilor – ochelari rotunzi de scafandru cu rame de cauciuc cărămiziu, cască de doc, halat de doc, închis ermetic la gât şi la încheietura mânilor – se cobor î

flegmatic pe portiţa de la spatele automobilului, ridicând bancheta articulată. Tropăi ca să-şi desmorţească picioarele, se întinse, căscă, îşi descoperi faţa lăsând ochelarii să-i atârne de gât, îşi puse monoclul în ochi, încruntându-se, îşi frecă mânele neatinse de colb şi de soare… şi se înclină zâmbind în faţa scărilor, cu aerul unui amiral englez aclamat într-un mic port dunărean.

— Bine v-am găsit!

Căzuseră şi ochelarii negri de pe faţa şoferului – din pricina Anicăi. Mecanicul berlinez, expediat în ţară o dată cu automobilul, îl întregea. Era şi el confecţionat în fabrica de blonzi cu ochi albaştri şi obrajii de Gretchen ai Germaniei.

Anica plecă ochii ruşinată.

Herr Direktor se însufleţise ţinându-l pe Dănuţ în braţe. Părea că toastează cu o cupă de şampanie.

— Kulek, dieser ist mein Sohn.2

— Und ich bin sein Vater! 3 adăugă modest domnul Deleanu, coborând scările.

— Das ist guuut! 4

1 Bună ziua (germ.).

s Kulek, acesta este fiul meu (germ.).

1 Şi eu sunt tatăl lui! (germ.)

4 Asta-i bine! (germ.)

Cuprins de giganticul hohot de râs al băutorilor de bere, Herr Kulek se bătea cu palmele peste genunchi, tresăltând delaolaltă cu trepidaţiile maşinii.

— Măi Grigore, tu ai să mă compromiţi, glumi domnul Deleanu, sărutându-l.

— Ba mă cormpromiteţi voi pe mine! protestă doamna Deleanu.

— Dănuţ, eşti sau nu feciorul meu?

— Tu eşti burlac, Herr Direktor, îl apostrofă Olguţa din pridvor.

— Tot drac ai rămas!

— Nici nu mi-ai spus bună-ziua, Herr Direktor!

— Scuzele mele domnişoară!
Urcând treptele se aplecă în faţa Olguţei şi-i sărută mâna.
— Poţi să mă săruţi şi pe obraz, Herr Direktor. Nu mă supăr!
— Uf! Da grea te-ai mai făcut! oftă el, ridicând-o.
— Am muşchi.
— Zău!
— Da. Buftea-i gras; eu îs voinică.
— Domnişoara?
— Monica, o numi doamna Deleanu, punându-i mânile pe umeri.
— Monica?
Doamna Deleanu îi făcu semn din ochi.
— Monica e fetiţa noastră… aşa cum e Dănuţ băiatul tău, tată de carton ce eşti!
— Atunci mai am o nepoată?
— Te poţi mândri!
— M-am curăţit! Mă pregătisem numai pentru doi nepoţi… Da frumoasă nepoată mai am! Monica: nu?
— Monica, şopti Monica intimidată, apucând mâna Olguţei.
— Îi dai voie lui moşu Puiu să te sărute?
— Sigur, ca şi pe mine, aprobă Olguţa.
— Măi omule, ai mâncat?
— Aş!
— Haidem în sofragerie. Puteai să te anunţi; te-am fi aşteptat.
— Imposibil! Daţi-mi apă.
— Hai la masă.
— Apă de spălat, cucoană!
— Aşa-i! Îţi uitasem tabieturile! Un ceas îţi ajunge să te speli?
— Cuconiţă, unde-l culcăm pe domnul neamţ? se interesă Anica.
— Domnul neamţ, domnul neamţ! începu să cânte Olguţa.
— Moş Puiu, eu îţi torn apă de spălat, stărui Dănuţ, aducând geamandanul.

— Daa! N-ai nici-o grijă! Îţi dă voie Anica! răspunse Olguţa.

— N-am vorbit cu tine.

— Tu eşti servitor: duci geamandanul, torni apă, perii hainele… Eu îţi vorbesc. Tu taci şi-asculţi.

Dănuţ, congestionat, şchiopăta purtând geamandanul greu.

— Vrei să te-ajut, Dănuţ? ceru voie Monica, ajungându-l în antret.

— Ce te-amesteci! Du-te cu Olguţa.

Nici nu-i trecea prin minte Monicăi cât de temerară-i era propunerea! Dănuţ, numai, avea dreptul sa ducă geamandanul greu, să toarne apă de spălat pe buretele mare şi zburlit ca un cap de hotentot blond şi colonie în pumnii lui moşu Puiu. Tot el îi peria hainele, aşezând pantalonii pe dungă. Asta era o demnitate bărbătească, nu slujbă de slugă cum spunea Olguţa. „Din invidie”, gândea Dănuţ, ofensat totuşi.

— Te-ai supărat, Dănuţ?

Dănuţ se întorcea cu mânele goale pătruns de o gravă mândrie, ca după un fapt de arme. Trecu înainte, fără să răspundă Monicăi, urmat de supunerea ei întristată.

— Sărut mâna, cuconaşule. Bine-ai venit… Nişte sărmăluţe de piept de gâscă! susură galeş bucătăreasa răsărind în urma lui Dănuţ şi a Monicăi, roşie la faţă.

— Să trăieşti, babo! Mi-ai ieşit cu plin! Unu, doi, trei, începu să numere Herr Direktor pe cei din pridvor, socotindu-l şi pe Kulek. Babo, ai la mine un bacşiş: ai făcut abatajul cel mare! Nouă, Iorgule, strigă el cu ochii de vizionar ai jucătorilor de chemin-de-fer. S-a spart ghina!

— Cuconaşule, v-am pregătit de spălat.

— Ai-ia-ia! Profiro, m-ai nenorocit! S-a făcut bac… Măi Iorgule, ce neam de ghinionişti suntem!

— Cui i-o spui?!

— Ieşi afară, Profira! Adică du-te-n casă.

— Olguţa, aşa se vorbeşte?! se încruntă doamna Deleanu.

— Mamă dragă, am dres abatajul lui Herr Direktor,
— Să trăieşti, Olguţa! Dar tot bac a rămas, că baba face cât doi!
— Cât patru, Herr Direktor!
— Toate le face baba, conveni serviabil bucătăreasa.
— Haidem odată la masă!
— La spălat, cucoană!
— Spală-te odată, omule!
— Hai, Dănuţ!
— Să nu uiţi să verşi căldarea! insinuă Olguţa la urechea lui Dănuţ… De harbuz n-ai grijă… că am avut eu.

Proaspăt tuns, cu numărul zero, capul rotund al lui Herr Direktor părea cărunt ca un bulgăre de sare. Doamna Deleanu pretindea că nu părea, ci chiar era, din pricina abuzului de colonie.

— Vezi, Dănuţ, şi tu ai să ajungi moşneag ca şi moşu Puiu.

Cu osebirea că Dănuţ întrebuinţa numai colonia doamnei Deleanu, torenţial.

— Calomnie! protestă Herr Direktor.
— Dovadă.
— Actul de naştere, pe care nu-l ascund; monoclul pe care-l arăt ostentativ; şi succesele… care se ştiu!
— Ta-ta-ta! Lasă părul să crească. Atunci să te vedem!
— Prefer să fiu calomniat!

Pentru Herr Direktor, de la trei centimetri în sus, începeau pletele: poetice, deci nefaste; necivilizate, deci neigienice, inestetice şi incomode pe deasupra. Nici sub formă de musteţi nu îngăduia părul: „această pacoste pentru bărbaţi, chiar, sau mai ales când îl poartă femeile”.

— Herr Direktor, când ţi-i mărita ai să-ţi tunzi nevasta? îl întrebă Olguţa.
— Olguţa, de câte ori nu ţi-am spus că numai femeile se mărită! intervenea doamna Deleanu.
— De ce, mamă? Vreau eu să mă însor Cine nu-mi dă voie?
— Eu.

— Da eu vreau să mă însor. Eu nu-s femeie. Spune, Herr Direktor, ai să-ţi tunzi nevasta?

— Nu.

— De ce?

— Fiindcă n-am să mă mărit, cum spui tu.

— Nici n-ai să te-nsori, cum spune mama?

— Nici… Umberufen! (1) adăugă el, bătând cu degetul în lemn toaca superstiţioşilor.

— Nici eu, aderă Dănuţ.

— Atunci tunde-te, încheia logic şi violent Olguţa.

„Să nu fie de deochi!” (Germ.)

Dănuţ amuţea. Ca să nu-l tundă ar fi fost în stare să se însoare chiar.

— Cine-i?

— Eu, sărut mâna, se recomandă Profira pe nevăzute, în afara uşii odăii de baie. Întreabă coniţa dacă v-aţi botezat… Simţind c-o pufneşte râsul, Profira se bătu cu palma peste gura nelegiuită. Că de nu, să chemăm părintele din sat: aşa a spus coniţa.

— Spune amfitrioanei că nu-mi ajunge un popă; să-mi trimită un care de popi. Aşa să spui.

Rând pe rând, Dănuţ turnase de băut buretelui, din cana cea mare; suflecase la loc o mânecă nesupusă; întinsese prosopul… Acum venise rândul coloniei. Dănuţ desfăcu şurubul dopului metalic.

— Cine-i?

— Careul de popi sau carul de popi, cum spune Profira. Pot să intru, Herr Direktor?

— Nu se poate, răspunse dârz Dănuţ, cu sticla de colonie în mână.

— Nu te-am întrebat pe tine, Buftea! tună Olguţa.

— Intră, Olguţa. Dănuţ, tot în război sunteţi? Dănuţ se bosumflă. Dintr-o aruncătură de ochi, Olguţa văzu tot, şi uită însărcinarea cu care pornise din sufragerie.

— Herr Direktor, hai să-ţi arăt eu cum faci tu când pui colonie.

— Ia să văd.
— Toarnă, porunci ea umilitului paharnic.
— Toarnă-ţi singură.
— Ba tu să-mi torni. Aşa ţi-a poruncit Herr Direktor.
— Toarnă-i, Dănuţ.
— Auzi!… Toarnă bine: asta nu-i joacă!
„Eu m-aş face că torn şi l-aş lovi cu vârful… sau l-aş stropi în ochi din greşeală”, meditä Olguţa răzbunări în locul lui Dănuţ, care turna cu mânie, dar conştiincios.
— Herr Direktor, mai întâi tu stropeşti covorul… Desfăcându-şi palmele boltite şi le frecă una de alta: picături acide plouară pe covoraş.
— După aceea, te masezi pe cap, de la sprâncene în sus şi gemi: îâî-îâî! Tot mai ai migrene, Herr Direktor?
— Diavol împieliţat, tu ai să mi le dai!
— După aceea, dragă Herr Direktor, fiindcă ai isprăvit colonia, ceri să-ţi mai dea.
Dănuţ se uita pe geam, făcând scut cu trupul sticlei din mână.
— Toarnă, n-auzi?
— Toarnă-i, Dănuţ; am intrat la stăpân!
— Aşa. Acum îţi dai pe faţă, oftezi, şi-ţi freci pleoapele… Nu te frigi? Fff-haa! aspiră ea întretăiat oftând apoi ca după o arsură.
Dănuţ zâmbi:S-o usture! Aşa-i trebuie! Lasă…!”
Printre zăbrelele degetelor viclene, ochii Olguţei îl pândeau.
— Degeaba te bucuri, Buftea. M-am prefăcut.
— Şi ce mai fac, Olguţa?
— Crezi că nu ştiu.! Dă-mi sticla, Buftea.
Dănuţ rămase cu mâna goală.
— Acuma, Herr Direktor, vine rândul batistei. Eu n-am. Să zicem că rochiţa mea e batista.
— Să zicem… da ce-are să zică Alice?
— Mama zice că tu eşti de vină.
Colonia gâlgâia, murând rochiţa Olguţei.

— Grigore, să-ţi faci singur mâncare! răsună glasul doamnei Deleanu.
— Intră. Am isprăvit.
— Ce faci acolo, Olguţa?
— Mamă dragă, aveam o pată pe rochiţă şi Herr Direktor a spus că iesă cu colonie.
— Tu-mi strici copiii, Grigore!
— Vezi, Herr Direktor!
— Mai bine spune-mi ce-mi dai de mâncare.
— Colonie… Asta meriţi.
— Atunci sunt sigur că masa-i bună!
— Te poftesc să mănânci la Bucureşti ca la mine!
— Bucureştiul are multe bunătăţi!
— Acele…!
— Care-s acele, Herr Direktor?
— Are să-ţi spuie Dănuţ… peste vreo câţiva ani.
— Grigore!
— Ba ştiu eu şi n-am să-i spun lui Buftea.
— Olguţa!
— Dacă ştiu, mamă dragă! La Bucureşti faci un chef.
— Cine ţi-a mai spus şi asta?
— Tu, mamă.
— Eu?!
— Sigur. N-ai spus tu că papa face un chef la Bucureşti?
— Am glumit!
— Atunci şi eu am glumit, mamă dragă!
— Tante Alice, se răcesc ochiurile, vesti Monica din pragul uşii, cu un aer de paj timid.
— Iacătă singurul copil cuminte din casa asta!
— Lasă, c-am să-i arăt eu! mormăi Dănuţ, uitat de toţi, atingând cu cotul pe Monica, dinadins rămasă la urmă.
Ochiul lui Herr Direktor, cel cu monoclul, nu făcea mare deosebire între femeile frumoase şi mâncările alese. Le privea cu aceeaşi impertinenţă curtenitoare, în timp ce buzele întredeschise şovăiau parcă între vorbe şi fapte.

Se aşezară cu toţii în jurul mesei, păstrându-şi locurile obişnuite. În faţa tacâmului solitar al lui Herr Direktor, curba de aur roz a ochiurilor, palpita; alături de farfuria lor, mămăliguţa poetică şi adormită ca o poreclă moldovenească a soarelui; mai încolo, untul tatuat cu linguriţa şi împodobit cu două ridichi violent roşii; şi smântâna cu ten de madonă…

— Se aprobă!

— Măi omule, nu mai aproba! Ia şi mănâncă. Acuşi e vremea mesei!

— Şi voi să mă priviţi?… Pardon!

— Te cred! Ce vrei să facem? Să-ţi întoarcem spatele?

— Să mâncaţi şi voi… Altfel să-mi plătiţi intrare!

— Mamă, eu zic să aducă un cantalup, propuse Olguţa îndatoritoare.

— Hm? consultă doamna Deleanu pe domnul Deleanu.

— Amin. Azi e bairam!

— Prohiro, adă un cantalop… Vezi, Herr Direktor, eu nu te las!

— Aşa eşti tu, Olguţa: îţi place să te sacrifici! glumi doamna Deleanu.

— Mamă, spune tu drept dacă şi ţie nu-ţi place cantalupul de la gheaţă?

— Îmi place: cum nu?!

— Atunci ne sacrificăm împreună!

— Olguţa!

— Dragă Alice, toate bune şi frumoase în casa ta, începând cu tine! Cum se face numai că la voi…

—.nu-s scrumelniţe? îi luă vorba din gură Olguţa, luându-i şi monoclul ca să-l imite mai bine.

La masa lui Herr Direktor, scrumelniţa făcea parte dintre farfurii, şi ţigara dintre mâncări.

— Olguţa, scoate monoclul: asta-ţi mai lipseşte!… Fumat! fumat şi iar fumat! Mâncare se mai cheamă asta Grigore?

— Omoară microbii şi ajută digestia!

— Lasă scrumelniţa, Dănuţ!

— Dă-mi-o, Dănuţ.
— Nu i-o da!
Olguţa smunci scrumelniţa din mâna buimăcită de două magnete potrivnice şi o insinua pe masă.
— Mamă, uite ce face Olguţa!
— Aşa îţi trebuie dacă nu asculţi!… Şi tu, Olguţa, de ce nu faci cum spune mama?
— Mi-ai spus mie ceva, mamă dragă?
— Am spus. Ajunge.
— Mamă, tu nu eşti decât mama mea, pe când Herr Direktor…
— Ce-i, mă rog?
— El e musafir… şi tu eşti gazdă.
— Obraznică mai eşti!
Profira intra solemn cu sarmalele; după ea Anica purtătoarea cantalupului palid şi zbârcit ca un cap de mucenic al scopiţilor.
— Cine-i amator de cantalup să ridice un deget.
Olguţa împunse cantalupul cu două degete.

— Vezi, Monica, asta-i o figură de jiu-jiţiu. Dacă erai tu în locul cantalupului – Olguţa se aplecă la urechea Monicăi de teamă să n-o audă Dănuţ – trebuia să-mi despici degetele cu palma. Altfel îţi scoteam ochii. Aşa se parează. Să ştii de la mine!

Monica ridică un deget încovoiat, reţinându-şi o modestă felie.

— Nu aşa. Uită-te la mine.

Cu muchea palmei, Olguţa despică aerul, scurt, tăios.

Domnul Deleanu se aplecă asupra cantalupului, îl mirosi, apoi, cu buzele strânse şi nările dilatate, privi plafonul dând din mână

— Vous m'en dârez des nouvelles! 1… Măi, tot jidanii mei, săracii! Numai ei ştiu s-aleagă ce-i bun: cum îi avocatul lor aşa-i şi cantalupul avocatului… Mă duc s-aduc cura ç ao-ul. Grigore, tu vrei cognac?

1 „Ei, na!” <Fr.)

— Contra! Sunt la al doilea abataj de sarmale! După asta să-mi faceţi coliva.

Dănuţ ridicase degetul subt faţa de masă. Ce? Erau la şcoală? Sigur că mânca şi el. Nici nu mai încăpea vorbă. Se simţea în stare să mănânce el singur tot cantalupul.

Din cantalupul tăiat în două, ca dintr-o besactea orientală, curgeau şiruri blonde şi roşcate.

— Hm-hm-hm! se pregăti Olguţa zăngănind cuţitul de farfurie.

Cu o legănare de evantaliu, mâna Monicăi alungă mirosul sarmalelor… Buzele lui Dănuţ se crăpară umede, topind în gura şi în plămâni adierea care te face să închizi ochii şi să-ţi lărgeşti nările şi pieptul, ca întâia sărutare a fecioarelor aprige.

— Dănuţ, tu nu mănânci cantalup?

„Sigur că da, sigur că da”, vociferau gândurile îmbătate de făgăduinţi mereu împrospătate.

— Nu, merci.

De ce? Tăcu mândru şi amar… De ce?… Fiindcă aşa vroia… De ce?… De multe ori buzele lui Dănuţ erau duşmanele lui Dănuţ… De ce?… Lasă…

— Porţia lui o mănânc eu, hotărî Olguţa, dând din picioare.

Dănuţ înghiţi în sec de mai multe ori, cu ochii la farfuria sarmalelor – lua-le-ar dracu! – cu sufletul la poarta paradisului pierdut unde veghea Olguţa cu dinţii şi cuţitul.

— Dănuţ, noi doi nu umblăm cu fleacuri. Hai şi-mi ţine tovărăşie. Sarmalele-s mâncare serioasă.

— Da, moşu Puiu. Chiar mi-i poftă.

— Vai de mine, Dănuţ! Ce-i lăcomia asta? Acuma ne-am sculat de la masă!

— Lasă-l să mănânce cât vrea. La vrâsta lui…

— Bine, bine! Profiro, dă-i o farfurie, oftă doamna Deleanu… Şi să mănânci frumos, te rog! Măcar atâta!

— Buftea, Buftea!

Buzele Olguţei insultau pe şoptite, şi topeau lung aurul onctuos din care o apăsare numai revărsa şipote de miere glacială.

Dănuţ întoarse capul, strivi o lacrimă între pleoape şi, cu un gest de sinucigaş, implântă furculiţa în sarmale.

Aroma cantalupului plutea răcoroasă deasupra arşiţei de varză ardeiată, ca un curcubeu al fericiţilor.

În odaia turcească, pe cinci divane rânduite-n şir de-a lungul zidurilor de cetate, odihneau covoare moi de lânuri, înflorite-n Orientul unde lenea şi cadânele-s frumoase ca şi basmele celor o mie şi una de nopţi.

La fiecare căpătâi vegheau măsuţe arăbeşti, fin încrustate cu lucirile de ger ale sidefului. De pe niciuna nu lipsea tablaua de aramă împodobită cu mlădii desenuri, nici narghileaua cea cu trompa lungă pentru fumul lung.

Pe jos, covor mai plin decât ale divanurilor, pe care orice zgomot amuţea desculţ – ca şi ţigăncile de-odinioară, care aduceau boierilor un zâmbet roşu în dinţii albi şi dulceaţa de trandafir între pahare brumate. Pe ziduri, panoplii de arme vechi cu tecile împodobite ca odăjdiile mitropoliţilor;

icoane cu obrazul castaniu îmbrobodit în aur şi argint; şi două portrete în rame ovale: tinereţea cu haine şi bucle demodate a străbunilor copiilor de-acum.

Şi mai era ceva în odaia trecutului: un cufăr-dulap de la „Wertheim”, ultimul model. S-ar fi încruntat poate strămoşii văzând prihana, şi la încruntarea lor hangerele şi iataganele din cui ar fi dat iureş… Dar cufărul de la Berlin era încărcat cu daruri.

De aceea, în liniştea exotică a odăii turceşti, portretele străbunilor şedeau la locul lor aşteptând să se deschidă uşa şi să năvălească strănepoţii, să se deschidă cufărul nemţesc şi să răsune veselia copiilor de-acum în faţa zâmbetului tinerilor de atunci.

Demult, Herr Direktor abia sosit din Germania – cu monoclu, ras pe de-a-ntregul, tuns cu numărul zero şi împodobit cu semiluna unei cicatrice de Schlä ger – venise la Medeleni să facă vizită cumnatei sale şi părintelui ei, răposatul conu Costache Dumşa.

— Măi neamţule, unde să te culc pe tine? îl întrebase conu Costache privindu-l cam de sus, după un dejun subt nucul din livadă, cu lăutari şi cotnar.

— În odaia turcească, răspunsese Herr Direktor, nesocotind – poate din pricina monoclului, poate din pricina cotnarului – posomorala coborâtă pe faţa venerabilului bătrân.

— Şi ce ai să faci cu cinci paturi, măi păgânule? Pentru un cap de steclă şi spân, ajunge unul singur.

— Coane Costache, să-ţi spun care-i cântecul: când m-oi culca eu singur într-o odaie cu cinci paturi… şi turcească pe deasupra am să visez că-s sultan la mine în harem. Ş-are să fie bine! Şi când m-oi deştepta dimineaţa cu grija celor cinci belele din vis, ş-oi vedea cinci paturi goale are să fie şi mai bine. Şi cât oi sta la Medeleni am să te binecuvântez, coane Costache, când m-oi culca şi când m-oi deştepta, ca pe Dumnezeu.

— Măi!… Ştii că nu-i prost neamţu! Să mai aducă o steclă de cotnar. Ia să-i mai ziceţi un cântec moldovenesc. Brava, neamţule! Tot moldovan ai rămas pe dinăuntru.

De atunci, odaia turcească în care nimeni nu intra, rămase odaia lui Herr Direktor. Vorbele lui conu Costache erau pravilă în casa bătrânească.

Rezemându-şi creştetul capului pe divan, Olguţa făcu o tumbă şi încă una, gata să nu le mai isprăvească.

— Olguţa, ce-nseamnă asta?

— Tumbe, mamă dragă, răspunse capul de pe divan rostogolindu-se.

— Dă-te jos.

Olguţa începu să fumeze din narghilea.

— Olguţa, astâmpără-te!

— Să-ţi ajut, Herr Direktor?

— Imposibil! Mână de femeie în lada mea?!

Tocmai desfăcuse lada. În genunchi, în faţa ei, trăgea saltarele pe rând. În lăzile lui Herr Direktor domnea o ordine amănunţită şi strategică. Herr Direktor cu ochii închişi şi-ar fi putut îmbrăca fracul, culegând, una câte una, toate cele trebuitoare de la locul lor, şi de îndată s-ar fi putut dezbrăca, îmbrac înd pijamaua, smochingul sau un sacou.

Şi doamna Deleanu era meşteră la alcătuirea lăzilor. De unde, rivalitate.

— Cu aşa ladă nu-i greu să fii ordonat!

— Cu aşa ordine, orice ladă-i la-nălţime.

— Sfântă modestie!

— Sfântă dreptate!

Lui Dănuţ îi bătea inima repede, înecându-l. Îşi freca mereu mânile, ca jucătorii de bacara când au pontat fundul buzunarelor. Uitase de Olguţa şi de toate cele. Suferea, copleşit de presimţirea cadourilor… şi ceilalţi nu mai tăceau odată: ţţ-ţţ-ţţ… În preajma cadourilor, bucuria se prefăcea în chin şi nu mai era bucurie. Tot aşa păţea când erau prea multe bunătăţi la masă. De pildă: icre negre, ghiudem,

salam, măsline marinate… şi cataif cu frişca la sfârşit. Lăcomia îl exalta aşa de tare, încât nu-i mai era poftă de nimic şi mânca în silă, dar mult, ca să nu se căiască mai târziu…

Monica ştia să organizeze geamandanul cu lucruşoarele ei şi zestrea păpuşelor. Dar ce-are-a face o biată odăiţă cu un palat!

— Tante Alice, parcă-i o vitrină!

— Bravo, Monica! Ai auzit, Grigore? Asta-i portretul ordinei tale: fanfaronadă!

— Invidia traducând elogiul sincerităţii! Şi asta-i un portret: nu? Să trăieşti, Monica… Încep cu moşnegii. Poftim, Alice: o pereche de ochelari pentru cochetele venerabile.

— Eşti în stare!… A! Face-à -main! Merci, Grigore. N-ai uitat comisionul.

— Cum îi lada, aşa-i şi capul: ce intră nu mai iesă… decât atunci când trebuie.

— Napoleon!

— Al lăzilor, da… Poftim şi notele.

— Bach?

— Habar n-am! Am luat ce-ai scris. Bach sau ciorapi, mi-i totuna – cu o uşoară preferinţă pentru ciorapi!… Of! Bine c-am scăpat! Muzica asta îmi dădea migrene.

— Cred că alte muzici… mai uşoare… mai berlineze!

— Acelea te lecuiesc de migrene.

— Migrenele capului tău!

— Iorgule, tu ce spui?

— Eu, dragă, regret migrenele burlacilor… Mie mi-au rămas celelalte… şi piramidonul.

— Frumos!

— Şi Minerva, dragă Alice.

— Cine-i Minerva, papa?

— O cucoană, Olguţa.

— Ce nume!

— Aşa-s cucoanele!

— Sigur, papa.

Unul câte unul, pachetele, pe jumătate desfăcute de doamna Deleanu, erau rânduite de Monica pe divanul cel mai apropiat. Aceeaşi însufleţire copilărească creştea în toţi deopotrivă, ca subt streşinele tuturor caselor când se întorc păsările, primăvara. Numai Dănuţ, cu mânile înfundate în buzunarele pantalonilor, şedea ursuz, ca zgribulit de frig.

— Iorgule, ţi-aduci aminte când se întorcea tata de prin judeţe, de la sesiunile curţilor cu juri?

— Bietul tata! Parcă-l văd. Înainte de-a se dezbrăca, ne chema în biroul lui: „Aţi fost cuminţi, copii?” „Cuminţi”, răspundeam noi în locul mamei. Erau singurele ocazii când treceam şi eu drept copii cuminte… Două pistoale de tinichea cu petiţe…

—.peştişori de mintă…

—.balonaşe, anume făcute pentru urechile mamei… Grigore, ţi-aduci aminte de cele două capete de leu de pe speteaza fotoliului?

— Cum nu?! Tata ne speria că muşcă şi tu le-ai pus în gură câte-o bucăţică de carne crudă ca să-i îmblânzeşti. Ţii minte? Acolo a rămas carnea.

— Bietul tata!… „Măi băieţi, de unde vine aşa miros urât?” Cum să-şi închipuie bietul bătrân că leii de lemn deveniseră carnivori!

— Se stricase carnea, papa?! întrebă Olguţa cu ochii scânteietori de mândrie, năvălind în trecutul poznelor părinteşti.

— Da, Olguţa, zâmbi domnul Deleanu. Parc-o văd pe mama cu ochelarii pe nas, inspectând pe subt dulap, pe subt birouri, pe subt covor… S-a uitat la tălpi: nimic!

— Şi tu tăceai, papa?

— Tăceam, ce era să fac?

— Şi moşu Puiu nu te-a spus?

— Se poate! Fraţi şi trădători?

— Şi ce s-a întâmplat?

— Tot mama a descoperit isprava! Avea un nas! Când începusem să fumez – eram printr-a patra de liceu – mâncam câte o lămâie întreagă şi fugeam pe-afară cu gura deschisă ca să nu mă simtă, şi tot mă descoperea.

— Papa, te-a bătut pentru conserve?

— Nu m-a putut prinde. M-am suit pe acoperiş, ameninţând că mă zvârl de-acolo dacă nu mă iartă…

— Iorgule! îl mustră doamna Deleanu.

— Aşa-i. Semănăm cu Olguţa când eram mic!

— Ş-acuma, papa.

— Olguţa!

— Acuma-mi sameni tu mie, oftă domnul Deleanu.

— Herr Direktor, mai spune ce făcea papa.

— Ce faci şi tu: supăra pe mama… Bietul tata! Când te gândeşti că din lefuşoara lui de magistrat cinstit izbutea să puie deoparte pentru cadouri… şi pentru studii la Berlin…

Monoclul căzuse din ochiul lui Herr Direktor, lăsând în loc privirea amintirilor. Olguţa se aşează pe marginea divanului, îngândurată: „Săracu moş Gheorghe!”

— Dănuţ, adă-mi un foarfece din trusă.

— Ce ai acolo? întrebă doamna Deleanu.

Herr Direktor îşi puse monoclul.

— O surpriză!

— Spune, ce-i?

— Foarfecele are cuvântul cu precădere.

— Ştofe?

— Ţţ!

— Bomboane?

— Ba.

— Cărţi?

— De joc?

— Eu întreb. Răspunde.

— Degeaba. N-ai să ghiceşti.

În jurul tainicului pachet se adunară toţi, privindu-l încruntaţi. Herr Direktor dezmierdă hârtia mută.

— Pot să vă spun că vine de peste nouă mări şi nouă ţări; că e de gen neutru: honny soit qui mal y pense (1); că e cenuşiu pe dinafară şi roşu pe dinăuntru; că-i dulce la pipăit; că-i plin de pasări gingaşe care au calitatea că tac; că cei de la care vin sunt ga… sunt palizi; şi că va fi la modă.
— Ei!
— Poftim. Mai poetic nici că se poate! Ghiciţi!
— Precizează.
— Ce să vă mai spun?… Că-n tara de unde vine se bea mult ceai.
— Rusia?
— Acolo se bea votcă.
— Anglia.
— Te-ai depărtat.
— Uf! Nesuferit eşti cu…
—.cadourile tale, completă Herr Direktor.
— Cu enigmele tale.
— Draga mea, cadoul fără enigmă e ca o cucoană cinstită: nu interesează!
— Grigore!
— Tu eşti interesantă din alt punct de vedere!
— Poftim, moşu Puiu.
— Dănuţ dragă, tu mi-ai adus cleştele de unghii! Eu ţi-am cerut foarfecele.
— Grigore, nu te mai strâmba. Isprăveşte cu subtilităţile.
— Bine, o să-mi plătiţi cleştele.
— Ţi-l plătesc.
1 Să fie blestemat cel care se gândeşte la ceva rău (fr.).
Tacticos, Herr Direktor tăie sfoara, o strânse ghem, desfăcu învelitoarea descoperind o alta de hârtie de mătase, le păturи…
— Asta-i farsă!
— Mă rog…
— Eu cred, Herr Direktor.
— A ta va fi împărăţia cerurilor. Uitaţi-vă în sus. Un-doi-trei…

Zvârlite-n sus chimonourile japoneze se desfăcură şi căzură iluminate de auriu şi roşu ca făşii desprinse din cerul legendelor nipone.

De-o vrâstă cu Olguţa şi Monica, doamna Deleanu îngenunchie pe covor, asupra minunilor.

— Iorgule, am scăpat de femei. Acuma e rândul tău. Copiii vin la urmă. Fuu! Da cald mai e!

— Scoate-ţi surtucul, măi omule!

— Simandicoasă doamnă, se poate?

— După aşa surpriză eşti suveran.

— Uite, Iorgule, adevărate ţigarete orientale. Excelente. Fiindcă-s fără carton ţi-am adus o ţigaretă.

Galbenă şi plină, ca tăiată într-un miez de ananas, ţigareta de chilimbar deşteptă zâmbetul pomului de Crăciun pe chipul domnului Deleanu.

— Herr Direktor, aş vrea să-ţi spun ceva.

— La dispoziţie.

— Nu. La ureche.

— Poftim urechea.

— Herr Direktor – nu te supăra – eu aş vrea să-i dau Monicăi chimonoul meu. Ştii, mie-mi place foarte mult, dar mi se pare că Monicăi îi place şi mai mult.

— Vino să te pup, gură de aur.

— Şi eu, Herr Direktor.

— Olguţa să nu crezi că te-am uitat! Acuma vine rândul vostru. Chimonourile erau pentru cucoane.

— Herr Direktor, şopti Olguţa, te rog dă-i-l tu. Ştii, mie nu-mi vine.

— Dragii mei, să isprăvim cu buclucurile, începu Herr Direktor acoperind cu mânile saltarul de jos… Olguţa, tu eşti cucoană?

— Nuu, Herr Direktor.

— Bravo ţie. Tu eşti în partida mea… Aşadar chimonourile sunt ale cucoanelor… Monica nu te superi? Ia să vedem cum îţi vine. Unu-i mai mic, acela-i al tău… Hocus-pocus-filipus…!

Cu o surprinzătoare dibăcie, Herr Direktor o metamorfozează pe Monica într-o clipă.

— Ia să vedem… măi, da frumoase-s japonezele! Mă mut în Japonia.

— Monica, scoate-ţi cozile afară… Aşa. Vino să te sărut.

— Tante Alice, da Olguţa?… Nu vreau aşa, şopti ea în braţele doamnei Deleanu.

— Lasă, nu te îngriji, Monica. Olguţa are destule.

— Merci, moşu Puiu.

— Hopa!

Luând-o în braţe, Herr Direktor o aşează pe divan şi se dădu îndărăt măsurând-o prin monoclu.

— Alice, schimbă-i pieptănătura. S-o facem japoneză de-a binelea… Merită Japonia!

— Vrei, Monica?

— Da, tante Alice, răspunse Monica prin visul chimonoului.

— Alice, să fii la înălţimea chimonoului… şi-a europencei.

— Cu-aşa păr nu-i greu.

— Ş-acum deschid bazarul de jucării. Jos moşnegii!… Începem după vârstă. Dănuţ e cel mai mare. Poftim o puşcă, Dănuţ. E cu doi ani mai mică decât tine: calibrul nouă. Uite şi-o cutie cu cartuşe. Uite şi cartuşiera.

Puşcă adevărată! Adevărată! La aşa bucurie nu s-aştepta. Inima lui Dănuţ, ca un toboşar napoleonian bătu imnuri de glorie… Ţinând puşca în mână, aruncă o altfel de privire Olguţei. Olguţa îl privea mai dinainte, aşteptându-l.

Întâlnindu-i ochii, Dănuţ îşi răsuci privirea spre geam, ocoli plafonul şi strânse mai tare puşca. Ochii Olguţei parcă erau de un calibru mai mare decât al puştii.

— Dacă vrei, uită-te şi tu, Olguţa.

Mută, Olguţa luă puşca din mâna diplomatică în mâna ei războinică. Puşca devenise internaţională.

— Dănuţ! Dănuţ! Tot Dănuţ! Iar Dănuţ! Încă Dănuţ!… Nu cumva te-am protejat?

Pachetele zburau unul după altul pe al treilea divan.

— A venit rândul Olguţei. Poftim cizme de călărie şi pantaloni de amazoană. Bluză să-ţi facă maică-ta. Cal să-ţi dea tată-tău.

— Măi-măi! De antilopă! se minună doamna Deleanu pieptănând-o pe Monica.

— Ce vrei. Pentru aşa gazelă!

— Herr Direktor…

— Olguţa!… Ajutor, oameni buni! Tigroaică, nu gazelă! gemea Herr Direktor năucit de sărutările Olguţei.

— Uite, Herr Direktor.

Luând cizmele în braţe, Olguţa le sărută cu evlavie, pe fiecare în parte, cum sărutau străvechii luptători armele de luptă.

— Stai, că n-am isprăvit. Uite două diabolouri; o minge de foot-ball; şi uite, uite…

Alte pachete zburară, despuiate cu înfrigurare de Olguţa şi Dănuţ.

— Ce ziceţi? îi întrebă doamna Deleanu dându-se la o parte cu o încetineală savantă din faţa Monicăi.

— Aferim! aplaudă Herr Direktor.

Monica, roşie ca suflată cu vaporos mărgean, şedea turceşte pe divan, cu genele şi umerii plecaţi şi mânile – în mânicile largi – încrucişate pe genunchi. Sfiala şi chimonoul îi insuflase gesturile înguste ale japonezelor. Părul ei de aur tumultuos, înflorise în coc nipon, prins cu pieptenii doamnei Deleanu… În rumen revărsat de zori, un pui de piersic înflorit, c-un paradis de aur pe creanga cea din vârf, învelit de zeul livezilor cu chimonoul unei fetiţe, ca să nu-i fie frig peste noapte: visul unui poet japonez îndrăgostit de piersici. Aşa era Monica: o vignetă la începutul unei legende.

— Staţi, copii, uitasem. Deschideţi gura şi întindeţi mânile.

Herr Direktor desfăcu repede o lădiţă de carton, îşi suflecă mânicile ca un hirurg, îşi cufundă mânile în cutie.

— Va banque!

Prune, cireşe, caise, renclode, piersici, pere, mere, nuci, ridichi, alune, morcovi, cepe, castane,migdale…de marţipan cădeau, săreau, se rostogoleau ca o grindină umoristică de fructe şi legume, făcute din pastă de migdale.

— Prinde-o, papa!

— Pe el, Olguţa!

— Au, Herr Direktor!

Duhul anarhic al neorânduielii, paradoxal răsărit din cufărul ordinei, intrase în odaia turcească. Trântiţi pe jos de-a valma, mari şi mici, culegeau bunătăţile, de teamă să nu le calce.

Olguţa c-un morcov în dinţi, ca un nas de clown; Dănuţ, ca obrajii umflaţi de piersica din gură; doamna Deleanu, muşcând – minune! – dintr-o ceapă inofensivă; Monica, împiedicându-se în chimono, făcând mereu mătănii graţioase fructelor ca unor drăgălaşe zeităţi; domnul Deleanu, punând piedici Olguţei, şi Herr Direktor, contemplându-i ca un boscar încântat.

— Apă! M-am topit!

— Un duş ne-ar trebui. Am înnebunit cu toţii!

— Cine-i acolo? Intră.

Profira intră, clipi prosteşte şi rămase cu gura căscată… subt obştescul hohot de râs al celor de jos.

— Prohiro, uite ceapă de la nemţi. Pune-o în gură, porunci Olguţa, bombardând-o cu cepe.

— Mănâncă, Profiro, să vezi şi tu cum îs cepele de pe-acolo, stărui doamna Deleanu.

Cepele erau învălite într-o foiţă de mătasă dogorită care imita foiţa lor. Profira luă ceapa, o suci, o întoarse, tot trăgând cu ochiul la zâmbetul neliniştitor al copiilor.

— Fă-ţi cruce şi mănâncă, o sfătui Olguţa, văzând-o că se codeşte.

— Hai Profiro, zi: Doamne-ajută!

— S-o curăţ, coniţă… Nu-i lucru curat.

— Ia nu te mai strâmba! Parcă n-ai mai văzui ceapă de când eşti!

Profira făcu o cruce cu limba în gură şi muşcă din ceapă, fără s-o mai curăţe, cu nările înfiorate de teamă.

— Ptiu! scuipă ea în pestelcă, scărpinându-şi limba cu dosul palmei.

— Te-ai otrăvit.

— Doamne păzeşte! Asta-i doftorie, coniţă!

— Ceapă nemţească, Profiro!

— S-o mănânce sănătoşi! Mă lipsesc.

— Fugi şi adă apă de băut.

Un morcov aruncat de Olguţa o expulza pe Profira. Ridicându-se în picioare, doamna Deleanu redeveni severă gospodină.

— Vai-vai-vai! Ce-am făcut aici! Parcă-i un bazar din Stambul.

— Herr Direktor, lasă-mă să-ţi fac un turban, îl rugă Olguţa născocind un mijloc de-a prelungi dezordinea.

— De unde turban?

— Fac eu c-un prosop.

— Se aprobă. Atunci daţi-mi şi un şal.

— Ştiţi ce? se amestecă doamna Deleanu din nou convertită la extravaganţe, hai să ne costumăm cu toţii. Fiecare cum vrea. Mâna liberă fanteziei fiecăruia.

— Eu rămân aşa, tante Alice, se rugă Monica.

— Sigur, tu eşti gata costumată. Şi eu tot japoneză mă fac.

— Da eu, mamă? întrebă Dănuţ.

— Tu… căută doamna Deleanu îmbrăcând chimonoul, tu…

— Mamă dragă, el are costumul japonez, interveni Olguţa cu o ciudată suavitate în glas.

— Nu vreau. Ce te-amesteci!

— Ce idee bună! Sigur. Tu ai costumul lui Kami-Mura. Du-te şi ţi-l pune.

— De ce, mamă?

— Fiindcă şi eu îs japoneză şi Monica.

— Da! Monica are haină frumoasă, bombăni Dănuţ.

— Cred, bine! Ea e domnişoară. Tu eşti soldat viteaz.

— Da! cu haine urâte!

— Dănuţ, te rog să nu-mi strici cheful. Du-te şi te-mbracă. Aşa vreau eu.

— Fără puşcă? se posomori Dănuţ mai tare.

— Cu puşcă şi cu tun dacă vrei! Hai, repede.

— Alice, dă-mi şi mie o idee.

— Tu… tu şi Grigore sunteţi turci, adică tu eşti paşă – îţi fac eu turban şi tot dichisul – iar Grigore-i eunucul haremului.

— Dragă Alice, nu-i fi având tu vreun strămoş mongol?

— Uită-te-n oglindă. Eşti japoneză autentică. Părul negru, în noua pieptănătură, ochii depărtaţi şi paloarea brună a obrajilor ovali, erau un adaos exotic la chimono.

— Mai ştii?! zâmbi doamna Deleanu.

— Ia priviţi! îi invită Olguţa cu un gest teatral. Cu prosopul improvizat turban în jurul capului, Herr Direktor avea înfăţişarea unui indian de operetă. Şalul turcesc de pe umeri nu izbutea să anuleze efectul european al monoclului şi al zâmbotului de rigoare.

— Ha-ha-ha! Ia uitaţi-vă la Buftea!

— Kami-Mura!

— Bravo, Kami-Mura, eşti în formă!

Dănuţ se retrase pe lângă zid într-un colţ, târând săbiuţa ruginită şi zăngănitoare, ca o ruşine întrupată în coadă de tinichea.

Ca dimensiune, uniforma de amiral japonez avea şase ani, Dănuţ unsprezece! Iar chipiul, prea mic, se răzbuna exagerând circonferinţa buclată a capului care o purta plouat!

— Numai cafeaua şi rahatul îmi mai lipsesc! Narghilea am, harem am, eunuc am, exclamă domnul Deleanu.

— Papa, tu eşti Nastratin Hogea.

— Prea onorat!… Şi tu, Olguţa?

— Eu îmi pun cizmele şi pantalonii de călărie. Mă fac haiduc şi o fur pe Monica.

— Mă aşteptam! oftă doamna Deleanu, mai mult pentru viitor decât pentru prezent. Du-te şi ţi le pune.

Profira intră cu tablaua de dulceţi.

— Iracan de mine!

— Te-ai speriat, Profiro?

— Nici nu te-am cunoscut, coniţă, sărut mâna.

— De ce râzi, Profiro? o întrebă doamna Deleanu văzând tablaua primejduită de hurducăturile vulcanice ale veseliei pântecoase – Spune, Profiro.

— Să nu vă supăraţi, coniţă. Tare-i frumos! Parcă-i la panoramă.

— Bravo, Profiro!

— Trăiască Profira!

— Să închinăm un pahar cu apă în cinstea Profirei!

— Să trăiţi şi dumneavoastră şi tot veseli să fiţi!

— Dănuţ, tu nu te serveşti?… Da tu ce cauţi, Anica?

— Hă!

Prin uşa întredeschisă, Anica, numai ochi şi zâmbet, sorbea tot ce vedea, minunându-se. Peste umărul ei, cu gura până la urechi, se ivi capul de lună umoristică al bucătăresei.

— Ce-i? Aţi venit la panoramă?

— Hă! Hă!… zâmbiră dimpreună, cu glas de soprană şi de bariton, Anica şi baba.

— Hi-hi! le îngână Profira, clipind din ochi către ele.

Se auzi un pocnet. Baba se răsuci. Anica o zbughi. Peste hotarul gol al pragului, Olguţa sări în odaie c-un bici în mână.

— Ce ţi-ai făcut, Olguţa?

— Musteţi, mamă dragă. Aşa au haiducii.

Musteţile de funingine împodobeau o fragedă faţă de haiduc mărunt, în stilul baladelor populare:

Mustăcioara lui Pana corbului, Ochişorii lui Mura timpului, Feţişoara lui Spuma laptelui…

Cizmele de antilopă, pantalonii bufanţi, şi mai ales bluza roşie cu centură de lac, erau licenţe poetice. Olguţa putea haiduci printre flori de luncă, pe unde năvălesc fesurile macilor musulmani.

— Eu propun să redevenim oameni serioşi.
— De ce, Herr Direktor? îl dojeni Olguţa.
— Mor de căldură în Turcia asta.
— Staţi. Nu vă dezbrăcaţi. Am o idee.
— Spune, mamă dragă, spune.
— Să ne fotografiem.
— Să ne fotografiem. Bravo!
— Bine, dragă. Ce nu fac eu pentru copii!
— Ridicaţi storurile; eu aduc aparatul.
— Cum ne-aranjăm, Iorgule?
— Ce să ne mai aranjăm! Aşa cum suntem.
— Unde te duci, Dănuţ? îl întrebă doamna Deleanu, întâlnindu-l pe coridor, cu sabia şi chipiul în mână.
— Hai înapoi, Dănuţ!… Vrei să mă superi? Şi-mbracă-te la loc.
Mobilizat din nou în oştile ridicolului, Dănuţ mergea, mânat din urmă de mama lui şi de blestematul aparat fotografic în care ruşinea clipei de faţă, înghiţită ca de-o sugătoare uriaşă, avea să se întindă în viitor.
— Alice, hai şi tu cu noi.
— Şi cine vă fotografiază?
— Pune tu aparatul la punct; restul poate să-l facă şi Profira.
— Ţi-ai găsit! Nu pune ea mâna pe-aşa ceva s-o tai! Se teme!
— Să-l chemăm pe Kulek, propuse Herr Direktor. El se pricepe.
— Perfect, cheamă-l tu, Olguţa.
— Cum să-i spun, Herr Direktor?… Komen sie, Herr Kulek… nach Herr Direktor (1). E bine?
— Spune-i ş-aşa Olguţa. Are să vie râzând. Să nu te superi!
— De-acuma aşezaţi-vă, îi pofti doamna Deleanu. Fraţii turci alături pe divan. Aşa… Grigore, de ce nu stai turceşte?
— Poftim. Aşa-i bine? A la turca, bre!
— Bun. Monica, tu stai la picioarele divanului cum ai stat adineoarea… Apleacă-ţi capul… puţin numai. Dănuţ aşează-

te lângă Monica… Brrr! Crunt mai eşti! Adevărat samurai!

— Küss die Hand gnä dige Frau. Was wollen sie, Herr Direktor?(2) urmă Herr Kulek cam zăpăcit.

— Explică-i, te rog, Grigore… Olguţa, tu stai la dreapta Monicăi. Aşa.

Doamna Deleanu se aşează la picioarele divanului între copii. Herr Direktor luă o narghilea şi-şi cabră monoclul.

Domnul Deleanu îşi răsuci musteţile.

— Ruhig bleiben, bitte schön.(3)

Olguţa privi cu coada ochiului pe Dănuţ, ironică. Monica îşi privea mânecile, dar vedea tot pe subt gene.

Dănuţ, ţinând recordul încruntării, întoarse capul obiectivului, lăsând posterităţii profilul unui amiral japonez cu bucle de fetiţă, care pregătea o răzbunare aprigă japonezei cu coc blond, ocrotită de zâmbetul haiducului cu musteţi de funingină.

1 Vino, domnule Kulek… la Herr Direktor (germ.).

2 Sărut mâna, stimată doamnă. Ce doriţi, domnule Director? (Germ.)

3 Staţi liniştiţi, vă rog (germ.).

De pe scări, doamna Deleanu – cercând să compenseze cu gravitatea tonului neseriozitatea pieptănăturii şi a chimonoului – vorbi apăsat:

— Grigore, te fac răspunzător! Ţine-o din scurt, mai ales pe Olguţa… Şi nu uita pariul.

Olguţa păstrase numai costumul de haiduc; musteţile şi le spălase cu vată îmbibată în colonie.

— Mama-i fricoasă, Herr Direktor. Nu samănă cu mine.

— Ia lasă!

— Vorbesc serios, Herr Direktor.

— E fricoasă pentru tine, Olguţa.

— Totuna.

— Ai să-ţi schimbi părerea.

— Eu? Nuu!

— Tu. Şi eu mi-am schimbat părerile de când am nepoţi.

— Tu nu eşti fricos, Herr Direktor.

— Sunt, când trebuie… prudent.
— Ce-i asta prudent?
— Curaj cu linguriţa.
— Ca o doctorie.
— Aşa-i bine.
— Nu-mi trebuie. Eu îs sănătoasă.
— Olguţa, de ce o superi tu pe mama?
— Fiindcă-i mama mea, Herr Direktor.

La câţiva paşi înaintea celorlalţi, cu puşca plecată în jos – ca vânătorii – Dănuţ îşi ducea oştirile la luptă. Oştirile din spatele închipuirii lui Dănuţ erau nesfârşite. Începeau de unde răsare soarele, şi coborau, şi suiau dealuri – hăt! în urmă – se revărsau pe câmpii, şi abia capetele lor ajungeau pe viteazul împărat din frunte, ai cărui paşi erau paşii oştirilor care-l urmau mute, supuse, ca o trenă uriaşă.

Armata din spatele concret al lui Dănut era alcătuită din Herr Direktor, Olguţa şi Monica. Pentru expediţia vânătorească – copiii fuseseră iertaţi de somnul ritual în această zi – Herr Direktor îmbrăcase haine uşoare de tussor şi inaugurase casca de colonist. Nu lipseau nici mănuşile cu toţi nasturii încheiaţi. Herr Direktor îşi păstra albeaţa mânilor îngrijite „ca o…” spunea doamna Deleanu.

— Ca o ce, mamă?
— Ca o cucoană. Asta a vrut să spuie mama şi nu găsea cuvântul.
— Merci, Grigore. Cuvântul acela îl găseşti tu mai uşor decât mine.
— El mă găseşte! zâmbise Herr Direktor cu modestie.
— Grigore, eşti un caraghios! Uite: eu am mâni mai negre decât tine. Soarele-i sănătate. Atâta cochetărie la un bărbat?!
— Dragă Alice, îmi plac mânile ţigăncilor fiindcă-s fine şi uscate, nu fiindcă-s negre. Să mă iertaţi cu soarele dumneavoastră! Mă pâriesc eu de ajuns la cărţi!

Monica mergea alături de Olguţa. În sufletul ei, pe o creangă înflorită, se legănau pasările brodate pe chimono,

la adăpost de puşti şi ochi de vânători.

Armatele închipuirii lui Dănuţ, călăuzite de împăratul lor, mergeau să ucidă un zmeu străjuit de balauri. Primejdiile pândeau la tot pasul. Zmeul putea să fure soarele şi să arunce noaptea ca un codru des în faţa năvălitorilor. N-avea grijă împăratul! Dădea foc codrului şi trecea mai departe printre flăcări. Parcă pompierii nu umblă prin foc!… Înaintea lui Dănuţ alerga Ali cu coada ţanţoş răsucită în sus ca o musteaţă rurală.

Cânele împăratului era năzdrăvan. Putea creşte cât o vacă; se putea preface în armăsar cu aripi, pe care nimeni nu cuteza să-l atingă… Dar pe împărat îl asculta ca un câne.

Zmeul avea balauri la poartă şi buzdugan năprasnic în cui… Şi ce? împăratul avea puşcă… Să poftească zmeul!… Împăratul avea în cartuşieră moarte pentru o sută de zmei şi tot atâţia balauri… Cartuşele le păstra Herr Direktor, dar zmeul n-avea de unde să ştie ce ştia Dănuţ.

Armata din spatele lui Dănuţ – mai puţin Monica – mergea să ucidă o legendă şi să câştige o prinsoare cu prilejul botezului vânătoresc al puştii lui Dănuţ.

Iată obârşia legendei: în casa lui conu Costache Dumşa, sultănise vreme îndelungată, peste toţi şi peste toate, Fiţa Elencu, sora lui mai mare, mult mai mare.

Vlăstar urât al unui neam de oameni frumoşi, Fiţa Elencu era hâdă pentru întregul ei neam în cumpăna a două veacuri, pe care o înclina înspre ea. Dar nimeni n-ar fi cutezat să gândească măcar una ca asta, căci ochii verzi, ca verdele veninului, ai Fiţei Elencu, răzbăteau dincolo de frunţile plecate în faţa ei. Deşteaptă pe cât era de slută, răutatea ei le întrecea pe amândouă la un loc. Când pleca la Medeleni, în cupeu, însoţită numai de cărţi în felurite limbi, aduse de prin străinătăţi – laşul boieresc, scăpat de robia roşie şi verde a unei limbi şi a unor ochi – ofta cu dulce uşurare. În schimb, la Medeleni începeau vremuri de bejenie. Peste copilăria şi tinereţa doamnei Deleanu şi peste tinereţa mamei ei, Fiţa trecuse ca lăcustele prin lanuri. Un

boier de pe vremuri o poreclise „soacra bucuriei” şi multele ei nurori nu puteau trăi cu ea în casă. Şi-n casa lui conu Costache, Fiţa trăise încă şi după moartea lui.

Cu tinereţele fecioarei bătrâne se îngropase în trecut o taină şoptită odinioară, apoi amuţită. O dragoste… Oare?… Un tânăr îndrăgostit de Fiţa Elencu… Cu putinţă?… Înşelarea cu o ţigancă trupeşă de la Medeleni. O plimbare pe iaz, cu barca, un înec din care Fiţa Elencu scăpase… văduvă – şi o roabă bătută cu harapnice până când trupul luase culoarea sângerie a buzelor păcătoase, culoare ademenitoare de muşte verzui ca ochii Fiţei.

Ţăranii bătrâni vorbeau că iazu-i blestemat.

O singură slăbiciune avuse Fiţa Elencu – de nimeni ştiută: Olguţa. Ochii negri ai fetiţei de cinci ani nu se plecau în faţa ochilor verzi. Cruţaţi de bătrâneţă, ochii verzi urmăreau deseori prin casă pletele brune şi fruntea scurt şi dârz tăiată, ca pe o inscripţie netălmăcită încă. Curând însă, o întâmplare nemaipomenită în lunga viaţă a Fiţei, o luminase.

Singurii dinţi de care bătrâneţă o despuiase pe Fiţa Elencu, erau cei obârşiţi din gingii. Fiţa purta dantură. La prânz şi la masă, în faţa tuturor comesenilor, feciorul aducea într-un pocal albastru, plin de apă, dinţii albi şi ţapeni ca un rânjet de strigoi.

— Naturalia non turpia (1).

Nimeni nu crâcnea. Pofta de mâncare pierea, ca toate celelalte.

Într-o bună zi, Fiţa Elencu începu un post care ţinu mai bine de două luni – şi care-i grăbi sfârşitul – fiindcă dinţii luaseră drumul iazului.

Feciorul venise la masă cu pocalul gol, aşa de palid la faţă, că parcă-şi aducea inima în pocalul fără de dinţi.

— Eu i-am zvârlit în iaz, vorbise răspicat Olguţa, într-o tăcere de oraş îngropat subt lavă.

1 Ceea ce este natural nu este urât (lat.).

— Să-mi aducă un pahar cu lapte la mine în odaie. Şi mata, fetiţo, să pofteşti la mine după ce-i sta la masă.

Olguţa nu-şi pierduse pofta de mâncare: dimpotrivă, cu plecarea dinţilor, pofta-i venise la loc. După masă, intrase în odaia Fiţei trântind uşa, ostentativ.

— Am venit.

Fiţa o privise din cale-afară de lung – cu toată puterea ochilor şi a minţii – făcând-o pe Olguţa să crească mare în viitor, cum germinează o sămânţă în mâna unui fachir.

Şi pentru întâia oară în viaţa lor, buzele fără dinţi sărutaseră c-un fel de acră duioşie, obrajii aprinşi ai Olguţei. Din clipa aceea, Fiţa Elencu nădăjduise că neamul ei de „papă-lapte” mai căpătase o Fiţă Elencu. O lăsase moştenitoare.

Drept răsplată, după binecuvântata ei moarte, Olguţa botezase cu numele celei răposate o ciudată broască.

Din ţâţă-n fiu, sătenii din Medeleni păstraseră vorba că iazu-i blestemat şi că Fiţa Elencu… După moartea Fiţei – spuneau ţăranii – se ivise în iazul cu pricina o broască neobişnuit de mare şi de îndrăzneaţă. Râioasă, fireşte, domnea peste celelalte, cum domnise Fiţa cu ochi verzi peste toţi. Moş Gheorghe scăpase o vorbă – ca s-o ferească pe Olguţa de iazul necurat – vorbă necugetată! Olguţa începuse vânătoarea Fiţei iazului în care zâmbea dantura celeilalte Fiţe. Praştia nu izbutise, nici meşteşugul vânătorilor de aiurea.

Acum, satul întreg ştia că Fiţa Elencu s-a prefăcut în broască fermecată. Şi, la adăpostul legendei, broaştele, nesupărate de nimeni, se înmulţeau în voie, ocărind cu glasuri din ce în ce sporite priveliştile Domnului, cu broasca cea mare între ele, ca un nesecat şi diabolic potir cu venin…

Se apropiau. Iazul pustiu ca subt lună, sclipea zimţat în bătaia piezişă a soarelui, mirosind a mâl şi a răcoare putredă.

Împăratul redeveni Dănuţ, fiindcă Dănuţ ştia legenda şi nu-i venea să-nfrunte singur iazul ocolit de toţi. Ridică

puşca, ochi lung cerul până când îl ajunseră ceilalţi şi porni cu ei alături, lepădându-se de puşcă: nu-i bine să te pui rău cu Fiţa Elencu! Ca simplu privitor e altceva. Lui moşu Puiu nu-i pasă.

Răsună dinspre trestii orăcăitul broaştelor, ca mii de saci cu nuci scuturaţi. Larma crescu patetică. Orăcăitul se dezlănţui mai pătimaş, întretăiat de bocete, de văicăreli şi tânguiri – ca psalmodia unei sinagoge.

Pe mal şedeau broaşte cu gura blazată şi ochi astronomici privind cerul fără stele… Hămăitul lui Ali le făcu să tresară, fără să le alunge din lenea lor şi-a mâlului.

— S-aşteptăm, Herr Direktor. Ai s-o vezi acuşi.

— Tu o cunoşti, Olguţa?

— Sigur. Nu pot s-o sufăr! Aşa-i de obraznică!

— Lasă, Olguţa, că-i vin eu de hac.

Monoclul lui Herr Direktor o aştepta pe Fiţa Elencu. Şi puşca încărcată. Şi praştia Olguţei pe deasupra.

De aproape broaştele erau soliste. Lătratul lor acuatic nu pornea vulcanic din craterul soarelui de-apus, sau din nostalgica paloarea lunii, ci din câte un trup bubos şi moale ca de bătrâneţă viermănoasă.

— Olguţa, poate că iese-n altă parte.

— Nu, Herr Direktor, îţi spun eu. Acela-i tronul ei.

Mâna Olguţei izbucni duşmănos, arătând cu degetul un ciot de salcie săltată deasupra apei, mult mai încolo de mal, ca dinadins. Încomat de lintiţă, ciotul părea un trup de cal decapitat, oprit din salt, cu copitele în apă şi-ncremenit.

Pânda începuse. Herr Direktor aprinse o ţigară. Olguţa îşi încerca praştia întinzând-o prelung cu un gest graţios. Monica asculta ţânţarii al căror ţiuit apropiat era ca freamătul tânguitor a mii de vioare, în cer parcă.

Un broscoi încalecă o broască şi împreunaţi se azvârliră hâzi în apa nupţială, urmaţi de un inel de-argint înfiorat. Alte broaşte ţâşniră din apă; cu salturi de gumă trecură prin mâl, rămânând în genunchi, nemişcate, cuprinse de un brusc extaz.

Din vălurele răsăreau capete cu ochi holbaţi de înecat şi s-afundau la loc.

Dănuţ nu se simţea la îndemână. Prin apă îl pândeau mii de ochi… Şi apa e adâncă!… Şi apa e ciudată ca o neînsufleţită mână de mort, care deodată poate să te apuce şi să te tragă dincolo…

Încet-încet, de-a-ndăratelea – ca cineva care se teme să nu fie prins pe la spate – soarele roşu, mare şi rotund se-ndepărta de iaz, privindu-l.

Când vorbele amuţesc, gândurile încep să vorbească singure, iute, ciudat… Dănuţ ar fi fost mulţumit să-l atace Olguţa. Dar Olguţa pândea luciul apei din preajma sălciei, ca pe-o uşă îndărătul căreia o mână apăsa clampa.

— Sst!

Nu vorbea nimeni. Herr Direktor aruncă ţigara şi trase trăgaciul.

— Acuma să ştiţi că iese, şopti Olguţa cu fruntea brăzdată.

Monica îşi astupă urechile.

În jurul sălciei, subt apă, zvâcneau noroadele mucegăite.

— Uite-o! Nu trage. Mai stai.

Răposata Fiţa Elencu răsărise din apă… sau din salcie. Şi toate broaştele, împrejmuind cu ochi şi bube salcia, începură a prohodi în cor.

Burduhănoasă ca un idol chinezesc, leproasă, ştirbă şi guşată, Fiţa Elencu nu se clinti din faţa puştei. Glonţul porni, piatra porni. Şi glonţ şi piatră în zădar. Prohodul broaştelor, din ce în ce mai urlător, gonea parcă şi glonţ şi piatră. Cu mişcarea elegantă a vânătorilor – asemănătoare cu destinderea în salt a ogarilor – Herr Direktor sprijini puşca de umăr şi trase din nou. Piatra după glonţ.

Galeş şi sinistru, Fiţa Elencu îi privea.

Şi deodată, înghiţită Fiţa Elencu,rămase numai în ochii vânătorilor salcia goală. Broaştele se risipiră.

— Ce zici, Herr Direktor?

— Ştiu eu!… E greu să tragi în apă; te orbeşte lumina… Urâtă broască!

— Urâtă broască! oftă Olguţa.
— Urâtă! şopti Monica strânsă de un fior în spate.
— Hai să plecăm, moşu Puiu, se grăbi Dănuţ.
— Nu, dragă. L-am scăpat pe decan. Să ne luăm măcar revanşa cu membrii baroului. Institui premiu un leu de broască. Eu ţin contabilitatea. S-a făcut?
— Bravo, Herr Direktor! Lasă că le-arăt eu!
— Dănuţ, începe tu… Nu te pripi, măi băiete! Ocheşte liniştit… Acuma trage. Ai scăpat-o. E rândul Monicăi.
— Eu nu ştiu, moşu Puiu.
— Înveţi… N-ai frică, Monica. Nu face zgomot, o îmbărbătă Herr Direktor văzând-o că-şi astupă urechile în loc să apuce puşca.
— Monica, mă supăr, interveni Olguţa. Eu aştept.
Dojana Olguţei o hotărî. Luă puşca, stângace – aşa cum fumează femeile care nu ştiu – şi trase la noroc. O broască întoarsă pe burtă deveni nufăr alb.
— Un leu pentru Monica… Ia să te văd, Olguţa.
Broasca Olguţei făcu un salt deznădăjduit şi căzu pe apă, arătând cerului, cu lăbuţa, inima rănită.
Ali alerga de-a lungul malului, hămăind. Un pocnet îl alunga înainte, altul îl întorcea îndărăt, mai mânios, mai buimac. Părea că se luptă cu ţânţarii: el prea mare, ei prea mici.
— Pauză. Să facem bilanţul. Monica are doi lei; Dănuţ cinci; Olguţa opt… E rândul tău, Dănuţ.
— Ssst! Herr Direktor! Fiţa.
Pe iazul vânăt de înserarea cerului se făcuse linişte. Numai păpurişul din fund suspina uscat.
— Olguţa, trage tu; eu nu mai văd, şopti Dănuţ lepădându-se de puşcă.
Olguţa i-o luă din mână fără să-l asculte. Obrajii îi ardeau ca atunci când intrase în odaia Fiţei Elencu pentru răfuială. De astă dată, broaştele amuţiră ca să răsune singur glasul celei de pe salcie.

De unde răsuna?… De-acolo sau de-aiurea?… În tăcerea topită şi-n umbra clipei vinete suiau cirezile negre din fundul pământului, mânate de un hohot de râs hurducat, înnăbuşit şi gros.

— Ali, vin aici! Ţine-l de gât.

Dănuţ ascultă porunca epică. Olguţa se lăsă într-un genunchi, îşi sprijini cotul de genunchiul celălalt, şi ochi, şi ochi, până când ţelul se încrustă în burta albă ca un ciob de lună. Din inima Olguţei şi din puşca împietrită glonţul ţâşni… şi nimeri. Labele Fiţei izbucniră în sus, tragice, ca braţele unui blestem. Îmbrâncit de glonţul care-l găurise, trupul se prăvăli în apă…

Răsăreau stelele pe cerul creştin.

— Bravo, Olguţa! Asta-i lovitură de maestru. Meriţi o puşcă de vânătoare.

— Olguţa, îţi dau ţie puşca mea, sări Dănuţ cuprins de entuziasmul darnic al marilor evenimente.

— Merci, păstreaz-o. Eu am să am puşcă de vânătoare.

— Olguţa, am câştigat pariul. Adică tu l-ai câştigat, Un cataif cu frişcă de la mama şi un flacon de parfum de la mine.

— Herr Direktor, nu se putea să scape. Trebuia s-o ucid.

— De ce, măi drace?

— Aşa… Fiindcă-mi era frică de ea, răspunse tare Olguţa ca s-o audă şi Olguţele din trecut.

Acesta fu epitaful celor două Fiţe.

Muzical, visul unei nopţi de vară suna pe hotarul toamnei. Fluiere şi flaute, cimpoaie, cobze şi vioare, tălăngi, viole şi violoncelul monocord al buhaiului de baltă cântau din trei zări întunecate – albastru, pentru paloarea de argint a unei zări. Nu răsărise luna pe acolo; de mult trecuse soarele. În naltul luminiş, o stea tremura ca prinsă în pânze de păianjen.

Dănuţ, cu puşca aplecată în jos, deschidea alaiul. Lătratul lui Ali crăinicea victorii.

Împăratul se întorcea singur de la luptă. Oştile îl aşteptau mai încolo, ca o pădure gata să-nflorească sau să piară subt secure… Bietul împărat! Numai el îşi primejduise viaţa pentru ostaşii lui şi pentru liniştea împărăţiei. Ce împărat de treabă! Ce împărat viteaz! Bravo lui!

— Moşu Puiu, unde eşti?… AH! Ali! Hei-hei…!

Înainte era cimitirul de la marginea satului, îndărăt iazul cu Fiţa Elencu. Dar moşu Puiu era înaintea iazului. O luă la goană îndărăt, cu puşca.

— Herr Direktor, de ce nu-s eu băiat?

— Aşa a vrut Dumnezeu!

— Ei, Dumnezeu!

Herr Direktor schimbă un zâmbet ateu cu steluţa de sus.

— Sau cocostârcul.

— Ei, cocostârcul!

— Cine atunci? întrebă şi se-ntrebă prudent Herr Direktor.

— Mama, Herr Direktor. Îţi spun eu.

— Bine. Mama şi tata au vrut, amplifică scrupulos Herr Direktor.

— Nu. Mama singură.

— De ce tocmai mama?

— Ca să mă persecute.

— Ei!

— Ba da. De ce nu l-a făcut fată pe Buftea?

— Lasă-l în pace, măi drace! Ce-ţi mai trebuie? Acuma eşti băiat: ai pantaloni.

Olguţa oftă amar.

— Nu-s băiat.

— De ce, Olguţa? Ce mai vrei?

— Nu ştiu!… Da ştiu eu…

— Şi nu eşti tu mândră să fii la fel ca mama?

— Asta-i altceva, Herr Direktor. Mamei îi place.

— Şi ţie?

— Mie nu.

— Îţi plac băieţii, Olguţa?

— Mie?! Nu pot să-i sufăr.

— Atunci de ce vrei să fii băiat?
— Eu nu vreau să fiu fată.
— Atunci ce vrei să fii?
— Vezi, Herr Direktor! Spun prostii… fiindcă-s fată.
— Da tu, Monica? o întrebă Herr Direktor, cântărindu-i cozile cu palma.
— Eu aş vrea să fiu ca tante Alice.
— O iubeşti, Monica?
— Da.
— Şi pe mine?
— Sigur, Herr Direktor, îl încredinţa Olguţa, ea e prietena mea.
Treceau în dreptul stogurilor de fân rânduite pe câmpie, ca nişte falnici cozonaci abia scoşi din cuptorul verii.
— Monica, aşa-i c-ai obosit? o întrebă poruncitor Olguţa, încetinind pasul.
— Puţin!
— Da tu, Herr Direktor?!
— Ajungem îndată.
— Dragă Herr Direktor, mai avem… şi te-aş ruga ceva.
— La dispoziţie.
— Da să-mi promiţi că faci.
— Depinde.
— Spune că da, Herr Direktor.
— Spune tu ce vrei.
— Spun, dacă promiţi.
— Spune.
— Vra să zică mi-ai promis?
— Să zicem!
— Hai să ne odihnim, Herr Direktor, Uite, Monica nu mai poate.
— Şi mama ce-are să spuie?
— Are să ne-aştepte.
— Cu biciuşca!
— Ba cu mâncare bună şi caldă fiindcă noi am câştigat pariul.

— Aşa să-i spui.
— Sigur. Eu am să-i spun.
— Să ne aşezăm… Da unde-i Dănuţ?… Dănuţ… Dănuţ! Kami-Mura, stop!
„U-uuu… tra-raa… oo-ooop”, hăuli ecoul dezmăţat.
— Moşu Puiu, mă duc eu să-l aduc, se oferi Monica, spăimântată de singurătatea lui Dănuţ.
— N-are să-ţi fie frică?
— Nuu, minţiră buzele Monicăi, dezminţite de obraji.
Cu dinţii şi pumnii strânşi, Monica o luă la goană orbită de întuneric. Pe măsură ce se îndepărta mai tare de cei rămaşi pe loc, alerga mai iute. Şi spaima, ca un greier negru şi strident, ţipa-n tăcerea ei: Dănuţ, Dănuţ, Dănuţ…
Inimile celor doi fugari, lovindu-se una de alta pe neaşteptate, căzură-n jos, de fier, şi zvâcniră în sus, istovitor de elastic.
Cu picioarele cosite Monica se opri în drum, închise ochii şi ţipă, gâfâind: „Dănuţ, ajutor…!”.
Lui Dănuţ, în sprinteneala fugii, îi căzuse puşca din mâini în dreptul Monicăi. Ţipătul Monicăi îl opri. Se întoarse îndărăt, ridică puşca şi încruntat se porni asupra Monicăi.
— De ce m-ai strigat?
Ţinea puşca de ţeava, cu patul proptit în pământ, calm. În schimb vorbele-i erau anemiate ca aripele fluturilor strânse în degete brutale.
Monica, mută, îl apucă de mână, sorbind adânc răcoarea serii.
— Lasă-mă. Nu vezi că ţin puşca?
— Tu eşti, Dănuţ?
— Eu, sigur, se făli glasul învârtoşat. Nu vezi! Ce cauţi aici?
— M-a trimis moşu Puiu să te chem înapoi.
— Şi de ce fugeai?
— Mi-era frică, Dănuţ.
— Aha!
— Te rog să nu mă spui Olguţei. Ea se supără.

— Şi eu mă supăr!
— Nu te supăra, Dănuţ. Eu îs fricoasă.
— Ştiam eu!
— Cu tine nu mi-i frică.
— Hee! Cred!
— Tu eşti băiat; eşti curajos.
— Şi ce vrei?
— Să mergem înapoi.
— Şi dacă nu vreau?
— Atunci mergem acasă. Da parcă şi tu veneai înapoi…
— Mă plimbam.
— Eu merg cu tine, Dănuţ, unde vrei.
— Ştii tu ce-i acolo? o întrebă Dănuţ, arătând cu ţeava puştii.
— Satul.
— Nu. Ci-mi-ti-rul, vorbi tare Dănuţ, estompând treptat silabele fioroase.
— Vai, Dănuţ!
— Ţi-i frică?
— Cu tine, nu.
Dănuţ îşi stăpâni un oftat de uşurare.
— Bine. Hai cu mine înapoi.
— Lasă-mă să te ţin de mână, Dănuţ…
Două mâni se încleştară, încuiate în apropierea cimitirului. Porniră. Paşii lui Dănuţ creşteau. Din nou goana clocotea în el.
— Dănuţ, nu vrei să mergem mai încet?
— N-ai decât să rămâi singură.
— Nu, Dănuţ… eu cu tine vreau… da nu mai pot. Hai mai încet, Dănuţ…
— Dacă-ţi place! Eu mă grăbesc.
— De ce, Dănuţ? Moşu Puiu ne aşteaptă.
— Aâî! Am spus o dată!
În drum, o vrăjitoare aţinuse calea împăratului.
Cu mânile – fiindcă isprăvise gloanţele – împăratul se luase la trântă cu ea. În ajutorul vrăjitoarei săriseră din cimitir

toate duhurile rele. Dar mâinile împăratului erau de fier, ca şi curajul său. Puşca într-o mână, mâna vrăjitoarei în cealaltă – şi la drum! Împăratul se ducea să înece vrăjitoarea în sângele balaurului răpus… Halal de-aşa împărat…!

Din marele belşug ceresc cădeau steluţe, stele şi luceferi prin noapte şi prin veacuri.

— Ce stai?

Dănuţ întoarse capul îndărăt. Monica privea cerul cu ochii măriţi ca şi cum ar fi văzut zborul unui înger. Apoi, cu aceiaşi ochi, îl privi pe Dănuţ.

— Vai, Dănuţ, ce frumos e!

Aşa se dezvălui sufletului Monicăi, întâia noapte lirică a lunii…

— Unde-s? se răsti Dănuţ dând drumul mânii de prisos de acum înainte.

— Crede-mă c-aici i-am lăsat! se apără Monica, îndoindu-şi degetele înţepenite de strânsoarea viteazului împărat.

În locul vânătorilor de broaşte – ca într-o vrajă – un moş decorativ cocea păpuşoi la un foc aromat de vreascuri şi coceni.

La auzul vorbelor, moşul se aplecă şi întoarse un păpuşoi rumenit: pe stogurile de fân şi pe câmpie, şi poate şi pe cer – o umbră mitologică răsuci gâtul unui balaur cu limbele vâlvoi.

— Moşule.

— N-auzi, moşule?

—.

Autoritar, Dănuţ bătu cu patul puştii în pământ.

— Hei! Moşule! Eu îs de la curte!… N-auzi?

Moşul se întoarse clipind. Cu ochii micşoraţi şi troieniţi de sprâncenele albe, îl privi pe Dănuţ cum priveşti o rândunică pierdută în cer, sau o gâză prizărita printre ierburi.

— Ha?

— Poate că n-aude, săracu! interveni Monica. Vorbeşte mai tare, Dănuţ.

— Tu să taci! Mo-şu-le, urlă Dănuţ, roşu la faţă, n-auzi odată?

— Aud?

— N-ai văzut un domn şi-o domnişoară? răcni Dănuţ ca pentru cineva din lună.

Moşul trase cu ochiul la carul cu boi oprit în drum, trase cu ochiul şi la faţa lui Dănuţ, posomorâtă cu toată veselia flăcărilor, şi-şi căută de treabă mai departe. Un alt păpuşoi fu tolănit pe cealaltă coastă de-o mână deprinsă cu focul.

— Ei comedia dracului! oftă din greu Dănuţ.

Dacă şi surâsul ar fi să aibă umbră, al moşneagului ar fi acoperit câteva fălci, de mare şi bun ce era.

— Moşule, moşule, n-auzi?

— N-am văzut ni'că! Ei!

— Eşti sigur?

— Ţi-ai bătut joc de mine! se întoarse Dănuţ către Monica.

— Crede-mă că nu, Dănuţ! Aici erau…

— Da nu-s! – bătu el din picior.

— Poate că-s mai încolo.

— Du-te şi-i caută.

— Parcă ţi-ar fi nevastă, boierule!… Aşa-i ghini!… Mai staţi oleacă la foc. Ia luaţi câte-un păpuşoi.

— Eu mă duc să-i caut, suspină Monica. A…!

Dănuţ îi întoarse spatele.

Olguţa răsărise din car, pe jumătate în bătaia flăcărilor, făcând semn Monicăi să tacă şi să vie. Înălţată de braţele lui Herr Direktor, Monica se trezi în fân gâdilitor şi parfumat ca un îndemn la râs, cu stelele deasupra şi şoaptele Olguţei la ureche.

— Olguţa, să-l chem şi pe Dănuţ.

— Lasă-l să te aştepte!

— Să stea singur?

— Sigur. Aşa a vrut!

Olguţa înjumătăţi păpuşoiul adus de Monica, suflând în palme. Se înfruptară toţi trei.

— Herr Direktor, ai băgat de seamă? Când mănânci păpuşoi parcă paşti!
— Merci!
— Să-ţi mai dau?
— Reste! îmi stric pofta de mâncare.
Culcat pe spate, Herr Direktor privea cerul prin monoclu. Calea laptelui adia până-n zare, ca vântul într-un lan astral de rochiţa rândunelii.
„Un taraf de lăutari… şi celelalte”, dori tainic Herr Direktor, oftând.
— Olguţa, trebuie să pornim spre casă.
— Iaca pornesc.
— Cheamă-l pe moşneag.
— Parcă eu nu ştiu să mân! Hăis, boală! îndemnă ea boii cu glas prefăcut.
— Iaca mă cheamă nepotu-meu. Stai, măi copchile măi! Nu porni.
Moşneagul se porni de lângă foc, păturând în pănuşi păpuşoi copţi.
— Apoi te las cu bine, boierule.
— Moşule, mă laşi aici?
— Păi cum?
— Moşule.
— Moşule, n-auzi? Vin şi eu.
— Aşteaptă-ţi copchiliţa, boierule. N-o lăsa, c-o mănâncă lupchii. Hăis!
Scârţţ-scârţ, scârţ-scârţ.
— Lupii? murmură Dănuţ îngândurat, strângându-se lângă foc.
Scârţ-scârţ, scârţ-scârţ. Parcă-i făcea în ciudă!
Cu pas împărătesc, legănându-şi coarnele prin stele, boii trăgeau; carul scârţâia. Moşneagul lângă boi. Şi numai Dănuţ lângă foc.
— Monica! Unde eşti, Monica?
— Aici-s, Dănuţ.
— Kami-Mura!

— Buftea, hoo!
— Uf!
Din car, Dănuţ dădu un binemeritat concediu bravului împărat.
— Uite luna!
— Luna-i?
— Luna; Samănă cu tine, Buftea, când ai oreillons! Răsărise coloratã ca un abţibild, fără gură şi sprâncene lineare, luna care-o văd copiii mici prin somn, strâmbându-se elastic: serioasă, veselă sau tristă. Olguţa o vedea ilară şi-i venea să-i scoată limba.
— Nu seamănă cu Dănuţ, Olguţa! protestă Monica după o scrupuloasă examinare.
— Da cu cine seamănă? Cu tine?
— C-un nătărău de bostan! glumi Herr Direktor.
— Buftea, spune şi tu cu ce seamănă. C-un glob de aur?
— Lasă-mă-n pace.
— Fii politicos! Ai noroc că-s bine dispusă.
Dănuţ nu se gândea la lună. Constatase din auzite prezenţa ei şi o găsise în turbinca lui Ivan, fără s-o privească pe cer.
Lui Dănuţ îi era foame. Luna din turbinca lui Ivan, cu faţa ei de lipovan gras, era stăpâna unei băcănii mai mare decât a lui Ermacov de la Iaşi, Dănuţ o vedea punând în vastul coş de hârtie, cutii cu sardele; tăind patace roşcate de salam; deschizând cutii cu măsline marinate; întinzând, spre gustare, cu vârful cuţitului, o aşchie grasă de caşcaval de Penteleu; desfăcând un hârzob de păstrăvi afumaţi…
— Herr Direktor, mie mi-i antipatică luna.
— De ce?
— De la Slănic, Herr Direktor.
— Ce ţi-a făcut la Slănic?
— Trebuia să ne plimbăm pe lună. Pe atuncea eram eu mică.
— Şi-acum eşti mare?

— Nu. Da atunci eram mai mică… Eu mergeam de mână cu Buftea, înainte. Şi-n urma noastră veneau nişte domnişoare care se sărutau cu domnii…

— I-auzi!

— Da, Herr Direktor. Eu vedeam umbrele lor… De ce se sărutau, Herr Direktor?

— Se jucau, Olguţa.

— Asta-i joacă?!

— Joacă de oameni mari!

— Mai rău decât copiii, Herr Direktor! Eu n-am să mă joc aşa niciodată. Herr Direktor, spune-mi drept dacă ţi-ar veni ţie să te săruţi pe gură cu o cucoană care nu ţi-i rudă?

— Aaa! Mai ales! Sigur că nu, oftă Herr Direktor.

— Sigur. Asta-i greţos. Uite: Monica-i prietena mea. Spune tu, Monica, mă spăl eu pe dinţi cu periuţa ta?

— Nu. Tu ai periuţa ta.

— Vezi, Herr Direktor! Ei, îţi spun pe onoarea mea, că domnişoarele celea se sărutau pe gură cu domnii de-acolo!

— Vai de mine!

— Crede-mă, Herr Direktor. De asta, eu nu le lăsam să mă sărute pe obraz… Şi eu am băgat de seamă că ziua nu făceau aşa. Numai când era lună.

— Vra să zică nu eşti bine cu luna?

— Nu, Herr Direktor. Când o văd îmi vine ciudă.

— Vin să te pup, Olguţa.

— Pupă-mă.

— Nu te superi?

— Nu. Tu eşti rudă cu mine… Şi tu nu faci ca domnişoarele de la Slănic.

— Ferească Dumnezeu!

La intrarea în sat, un tunel gălbui găuri noaptea.

— Ne-am fript, copii! Au trimes după noi, zâmbi Herr Direktor recunoscând farul de la automobil şi presimţind ce adăpostea.

— Iar Anica! se supără Olguţa… Moşule, ia vin să grăim oleacă.

— Să grăim!

Moşul rămase în urma boilor, ştergându-şi musteaţa.

— Moşule, să spui că nu ne-ai văzut. Are să te-n-trebe o ţigancă – glasul Olguţei scăzu – care umblă cu un neamţ. Ştii, neamţu cu căruţa dracului.

— Lasă că le-arăt eu! Neam spurcat! mormăi moşul trecând lângă boi.

Herr Kulek se apropia, cu braţul încolăcit pe mijlocul Anicăi: Ţinea farul în mâna ridicată, ca pe o halbă.

— N-ai văzut pe boieri, moşule? întrebă distrat Anica.

— Hm! Ai să te-afuriseşti, fa! Chei din faţa mea! Hi, boală!

Hohote de surdă veselie porniră din fânul carului, acoperite de râsul greierilor şi-al cosaşilor.

Spiritual, Herr Kulek lumină luna cu farul şi trecu mai departe, vorbind Anicăi ca unei surdomute de acelaşi neam.

— Borşul, Profiro, strigă domnul Deleanu din cerdac, zvârlind ţigara.

— Borşul, Profiro! intonă corul din car, prin zarva câni lor din curte şi din sat.

Cu lampa într-o mână şi cu lingura de salată în cealaltă, doamna Deleanu îi aştepta pe scări, severă ca o alegorie a Justiţiei casnice pentru acei care întârzie la mese.

— Poftim! Car cu boi vă mai lipsea! Domnule automobilist, acum se vine la masă, şi aşa?

— Păziţi, c-o arunc pe Fiţa.

— Ali!

Doamna Deleanu se ghemui, ferindu-se. Mănuşile lui Herr Direktor purtaseră, o clipă, groaznica poreclă. După mănuşi sări din car Al i, gudurându-se frenetic.

— Am câştigat pariul, întreabă-i, ţipă Olguţa avântându-se din car pe-a doua treaptă în braţele domnului Deleanu.

— Adevărat?

— Veşnica ei pomenire! intonă Herr Direktor.

— Uf! Slava ţie Doamne! răsuflă doamna Deleanu. Parcă am avut o presimţire: cataifu-i gata.

— Ura pentru cataif!

— Dar n-am să vi-l dau fiindcă vă faceţi de cap.
— Patapum, bum… Dă-ni-l de sufletul lui Patapum, mamă dragă, se jelui Olguţa arătând moartea declamatorie a basetului.
— Ce-avem la masă? năvăli Dănuţ scuturându-se ca un căţelandru scos din apă.
— Buna sara, tante Alice… Olguţa a împuşcat broasca.
— Daa? Buna sara, Monica. Hopa. Ţi-i foame?
— Grozav, tante Alice.
— Bravo!
Cu fân zburlit în părul blond şi cu obrajii rumeniţi, Monica clipea, luminoasă în lumina lămpii.
— Da unde-i Anica? N-aţi întâlnit-o?
— Caută luna! mormăi Olguţa, mestecând un colţ de pâne.
— De miere! adăugă Herr Direktor, scuturându-se de fân.
— Grigore! Nu-ţi dau cataif.
— Are Kulek şi pentru mine!
Paşii Profirii duduiră. Aducea castronul cu borş.
— Poftă mare, boierilor! le dori moşul, plecându-se.
— Asemenea, moşule!
— Hâi, boală!… Nie, potaie!
Boii porniră visători prin ocara cânilor.
Aburii borşului pictară nostalgii pe feţele înfometaţilor.
În tăcerea deplină, vorbiră numai lingurile, greierii şi ochii cânilor.
Partea a doua.
I
„MEDIUL MOLDOVENESC”
Că dintr-un cantalup ţinut la gheaţă, delaolaltă cu lumina soarelui, intra răcoarea prin ferestrele deschise: venise toamna.
Coşuleţul cu struguri din mijlocul mesei, împodobit cu frunze bahice, lumina.
Struguri de culoarea dimineţilor blonde şi-a celor verzui; de culoarea amiezelor bălane; de culoarea amurgurilor profirii; de culoarea miezului de noapte vânăt de duhuri

necurate; de culoarea nopţilor albastre iluminate de somnul lunii – se îngrămădeau redeşteptând icoana zilelor şi nopţilor trecute.

Dănuţ mânca poama, iute şi plural. În farfuria lui sâmburi şi coji nu existau: numai scheletele verzi ale ciorchinelor înlăcrimate. Olguţa arunca cojiţele, vehement, ca nişte insulte farfuriei, preocupată de mişcare mai mult decât de gust. Monica desprindea boaba, o dezbrăca de cojiţă între buze şi, pe când gura alegea sâmburii de miezul apos, degetele aşezau cojiţa în farfurie, meditativ, ca pentru un joc de şah: se apropia sfârşitul vacanţei.

— Dănuţ, spală poama; de câte ori ţi-am spus!

Dănuţ muie strugurii în apă…

— Să ştii c-ai să capeţi apendicită! De ce înghiţi sâmburii?

„De-ar da Dumnezeu”, dori Dănuţ în sinea lui, înghiţind înainte: se apropia şcoala.

— Un chibrit, ceru doamna Deleanu, turnând apă clocotită în ibricul de cafea.

Herr Direktor alese un chibrit din cutiuţă.

— Dă-mi cutia, omule. Doar nu-ţi cer luna!

— Imposibil! Cutiile de chibrituri dispar.

— Bine. Revanşa mi-o iau la caimac.

— Poftim cutia… numai să fie cafeaua blănită.

— De ce-or îi dispărând cutiile de chibrituri? întrebă domnul Deleanu, aprinzându-şi ţigara şi punând cutia în buzunar, maşinal.

— Fiindcă toţi furăm cutiile de chibrituri ale celorlalţi! Dă-mi înapoi cutia.

— Ce cutie?

— A mea.

— De unde! A mea e. Am scos-o din buzunar. Poftim: o singură cutie… Ei! drăcie!

Două cutii ieşiră din buzunar.

— Ai dreptate! Mare minune cu chibriturile! Se vede că au un element penal în compoziţia lor.

— Focul, nu chibriturile.

— De la Prometeu cetire?
— Te cred.
— Bravo, Grigore! Voi propune, când se va face revizuirea codului penal, o nouă infracţiune: delictul prometeian… Aş face-o numai ca să văd capul mai multor colegi de dincolo. „Ce-i aia?” „Cine-i ăla”?
— Cine-i ăla, papa?
— Un viteaz, Olguţa. A furat focul zeilor şi zeii l-au pedepsit mai rău decât pe hoţi.
— Şi el s-a făcut haiduc?
— Nu. A murit.
— Şi cine l-a răzbunat?
— Literatura, zâmbi doamna Deleanu.
Olguţa tăcu, încruntată. Anumite discuţii însoţite de zâmbete, o supărau ca o convorbire într-o limbă pe care nu o înţelegea îndeajuns. Şi pe deasupra, şi mai presus de toate, o nemulţumea surâsul lui Dănuţ.
— Ce râzi?
— Am nimerit o boabă acră.
— Hm! îţi şade bine: de asta te-am întrebat. Parcă eşti Patapum. La dulce, plângi?
Dănuţ făcuse un spirit pe tăcute. Când domnul Deleanu explicase Olguţei că hoţul focului fusese pedepsit, Dănuţ gândise: „S-a fript!” Dacă n-ar fi fost şi Olguţa, Dănuţ ar fi spus spiritul. Aşa scăpase de Olguţa! Îndeobşte, Dănuţ era tăcut pe dinafară şi limbut pe dinăuntru, poate fiindcă înăuntru nu era Olguţa.
În jurul ibricului de cafea, hora violentă a flăcărilor se rotea uşoară.
„Fuuu!”
Bolborosind, cafeaua se umflase deodată, clăbucită şi mânioasă ca un curcan de şocolată. Ţinând ibricul de coadă, deasupra flăcărilor, doamna Deleanu începu culesul caimacului.
— Nu mai pot! gemu Olguţa, combativă. M-am umflat. Mamă dragă fă-mi şi mie o cafea.

— Ia mă rog!
— Te rog, mamă!
— Cafeaua nu-i pentru copii.
— De ce?
— Fiindcă enervează.
— Atunci tu de ce bei?
— Fiindcă ajută digestia.
— Şi eu n-am digestie?
— Ai şi fără cafea.
— Şi tu ai nervi şi fără cafea, mamă dragă, şopti galeş Olguţa.
— Olguţa, nu te obrăznici!
— Dacă mi-i poftă de cafea.
— Lasă că-ţi dă tata din farfurioară, un pic… un picuşor de poftă, adăugă domnul Deleanu simţind privirea de Neptun a doamnei Deleanu îndreptată asupra lui din clocotul cafelei.
— Bine că vine şcoala, oftă mama Olguţei. Să am şi eu puţină vacanţă… Dănuţ, ajunge. Du-te şi te spală pe mâni.
— Merci, tante Alice.
— Să-ţi fie de bine… Olguţa, hai şi tu; plimbă-te pe afară cu Monica. Acuşi trebuie să vă culcaţi.
— Ştiu, oftă Olguţa. Papa, îmi dai cafea? Domnul Deleanu îşi umplu farfurioara.
— Suflă, Olguţa, s-o răcoreşti.
Bruna furtună din farfurioară azvârli un val şi pe faţa de masă.
— Olguţa! Azi am pus faţa de masă.
— Mamă dragă, începu Olguţa după ce-şi sorbi cafeaua, de ce spui tu, când verşi cafea, că ai să iei bani?
— Fiindcă aşa se spune.
— Atunci de ce te superi când vărs eu?
— Îţi mulţumesc!
— Pentru puţin, mamă dragă! Merci, papa! Hai, Monica!
După ce rămaseră singuri, Herr Direktor începu să râdă.
— Cine-i profesoara Olguţei?
— O fată excelentă.

— Mult sânge rău trebuie să-i mai facă.
— Închipuieşte-ţi că nu! Bineînţeles, lecţiile sunt discuţii, şi raporturile dintre ele camaradereşti. Olguţa-i oferă ceai sau dulceaţă, şi profesoara convorbiri instructive… De altfel, Olguţa învaţă uşor şi cu plăcere: singura moştenire simpatică de la Fiţa Elencu!… Şi sunt convinsă că prietenia cu Monica şi viaţa împreună or s-o mai îmblânzească.
— Păcat ar fi! suspină domnul Deleanu.
— Păcat?! Gândeşte-te că-i fată, nu haiduc!
— Da, da. Aşa-i şade bine Olguţei… Să fi fost Dănuţ ca ea…
„Dănuţ îi mai prostuţ: el samănă cu mama lui.”
— Închipuieşte-ţi, Grigore, eă această amabilitate mi-a fost servită în faţă, de o prietenă a voastră din copilărie… probabil un flirt.
— Cine? întrebă râzând, Herr Direktor.
— Domnişoara Dobriceanu.
— Mai trăieşte?!
— Dragă, îi de-o vrâstă cu voi!
— Biata Profiriţă! De la ea nimic nu te poate supăra. E latifundiară inexpropriabilă în împărăţia cerurilor. Avea mare admiraţie pentru I orgu.
— Numai?
— Mai ştii…?! Tu şi cu Dănuţ nu sunteţi genul ei! Îi plac oamenii limbuţi şi agresivi. Şi ea e un mieluţ. Da-i plac toreadorii!… Săraca!… Iorgule, îţi aduci aminte ce obrăznicii îi spuneai?
— Da… Săraca!
— Dragii mei, începu Herr Direktor, ştergându-şi monoclul cu batista, ca pentru o luptă cu ochii, fiindcă a venit vorba de Kami-Mura şi fiindcă a sunat ceasul plecării…
— Deja?
— Dacă nu mă daţi voi afară mă dă toamna… Şi cum spuneam, fiindcă se apropie plecarea, aş vrea să limpezim o chestie care mă preocupă serios. Ce intenţii aveţi voi cu privire la Dănuţ?

— Cum? E foarte simplu, răspunse repede doamna Deleanu. Îl dăm la liceu.
— Şi?
— Punct.
— Grăbită mai eşti la puncte!
— Nu văd unde vrei s-ajungi?
— Îndată… La ce liceu vreţi să-l daţi?
— La Liceul Internat.
— Intern?
— Vai, Grigore! Se poate una ca asta! Dănuţ intern?… Extern, fireşte.
— Iorgule, tu n-ai nimic de spus?
— Eu sunt de acord cu Alice. Chestia-i limpede ca apa.
— De loc!… Ce vrâstă are Dănuţ?
— Unsprezece ani; nu ştii?
— Perfect. Vra să zică e băiat.
— Copil.
— Nu, nu! Băiat. Şi nenorocirea e că pentru tine va fi mereu copil.
— E natural. Sunt mama lui.
— Foarte frumos şi lăudabil. N-am nimic de spus. Tu eşti o mamă admirabilă.
— Ţţ!
— Şi tocmai de asta eşti primejdioasă pentru educaţia unui băiat.
— Vai!
— Ascultă, Alice, să lăsăm fleacurile. Să vorbim serios. E în joc viitorul singurului tău băiat, singurului urmaş al numelui nostru. Tu ştii bine că-ţi iubesc copiii. Da sau ba?
— Eu copii n-am. M-a ferit Dumnezeu de căsătorie până acum, şi de-acum înainte ştiu să mă feresc singur. Aşa că toată afecţiunea mea… şi restul, e pentru copiii voştri. Şi singura mea bucurie – alţii ar numi asta ideal, eu îs mai modest – e să-i văd oameni… mai vrednici şi mai întregi decât noi. Şi, slavă Domnului, nici noi nu suntem de lepădat.
— Şi? se impacientă doamna Deleanu.

Herr Direktor aprinse o nouă ţigară.

— Vă rog să mă credeţi că tot ce vă spun e gândit şi copt de mult, în căpăţâna asta fără de plete poetice… Vă-ntreb: ce-are să se aleagă din Dănuţ dacă va face liceul aşa cum vreţi voi?

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Dragul meu, ce s-alege din toţi copiii crescuţi în condiţii bune, subt privegherea părinţilor. Răspunde tu mai precis… dacă poţi.

— Cred că da. Un ratat.

— Grigore!

— Azi eşti în toane rele, zâmbi domnul Deleanu, cu oarecare îngrijorare totuşi, ca la auzul unui gând de-al său, ocolit şi rostit de un altul.

— Nu glumesc, nici nu cobesc. Vă pot dovedi ceea ce am afirmat, cu creionul în mână, matematic.

— Poftim… ai devenit prooroc!

— Nu, Alice. Degeaba te superi. Sunt convins că Iorgu gândeşte la fel: spune.

— Dragă Iorgule, tu eşti un om de ispravă: îţi iubeşti copiii, nevasta – hai să zicem – dar eşti un om comod, moldovan prin excelenţă. Şi asta spune tot… Ştii, de pildă, că ţi se dărâmă acoperişul casei, în loc să-l dregi – ceea ce te va scoate pentru c îtva timp din tabieturile tale – eşti în stare să te îmbeţi în fiecare zi ca să uiţi că din clipă-n clipă poate să-ţi cadă în cap. Aşa-i?

— Poate. Numai că, din fericire, acoperişul casei noastre e teafăr.

— Bine. Să lăsăm acoperişul. Nasturul de la pantaloni, din zi în zi mai descusut, nu-i coşi la loc fiindcă te bizui pe noroc şi ai ferma convingere că norocul se preocupă de nemurirea aţei de care-ţi atârnă nasturul. Iar în ziua când îţi cade, devii pesimist şi faci admirabile stanţe melancoliei celor bătuţi de soartă – fără ca să-ţi coşi alt nasture la loc… Uite laşul, laşul nostru, laşul! Un oraş care are poeţi şi n-are primar, fiindcă, bineînţeles, primarii sunt tot moldoveni.

Toată activitatea primarilor se reduce la înzestrarea cu ruine din ce în ce mai poetice şi mai melancolice a reveriei poeţilor din ce în ce mai beţivi, mai acri şi mai calici… Dragii mei, lenea moldovenească începe cu vorba moldovenească şi se încheie cu fapta moldovenească. Voi nu vedeţi că limba noastră e făcută pentru femei şi pentru taclagii! Dulce – ce-i drept – şi molatecă îngrozitor, deprimant de molatecă! Parcă-i vorbită numai din puf, la gura sobei, cu jumătate gură, între două cafeluţe cu şerbet, cu ochii cârpiţi de somn. Limba valahilor e vulgară: recunosc. E brutală: adevărat. Dar e vioaie. Vorbele-s scurte, răstite, ca pentru luptă. Ai impresia că cine le rosteşte are muşchi, şi muşchi vânjoşi, şi nervi pe deasupra… Şi credeţi-mă că ce spun, spun cu durere, căci mi-e dragă Moldova… Uite, până şi dragostea pentru Moldova e plină de milă, ca pentru un biet bătrân nevolnic dar venerabil. De altfel asta e şi expresia consacrată a moldovenilor pentru Iaşi de pildă: „Bătrânul nostru oraş! Bietul Iaşi!” Toţi îl deplâng şi toţi revendică mila celorlalţi pentru bătrâna capitală a Moldovei. Şi spune-mi tu, Iorgule, dacă nu eşti prototipul moldoveanului?

— Aşa-i, măgarule, suntem fraţi!

— Suntem fraţi… Da. Numai că moldovenismul meu a primit un altoi salutar…

— Monoclul?

— Dacă aş fi rămas în Moldova sunt sigur că-l purtam, cum se spune, în fundul pantalonilor.

— Exagerezi!

— De loc!… Adu-ţi aminte că printr-a şasea de liceu făceam versuri!

— Şi?

— Arvonisem deja energia la Muntele de Pietate.

— Toţi băieţii trec pe-acolo.

— În Moldova mai ales… şi nenorocirea-i că rămân.

— Ai devenit moldofob?

— Nuu… Dar constat că Moldova-i primejdioasă. Trăsătura ei esenţială, din care decurg toate celelalte, e o anumită lene, elegantă, aristocratică, estetică, cum vrei să-i spui, dar nefastă mai ales. Cine trăieşte în Moldova din copilărie, trebuie să-şi puie vată în urechi, ca şi marinarii lui Ulysse, altfel îi ucid frumoasele sirene…

— Grigore, eu am trăit numai în Moldova, şi trăiesc: hm?

— Şi sunt ferm convins că te întrebi şi tu cum ai ajuns unde eşti.

— N-am obiceiul să-mi pun astfel de întrebări… dar poate că ai dreptate.

— Sigur că am. Dacă nu era Alice, tot talentul şi toată inteligenţa ta ţi-ar fi fost un ferment de amărăciune în plus. Poate exagerez puţin, dar, în fond, am deplină dreptate. Mediul moldovenesc e primejdios pentru educaţia băieţilor… Viitorul lui Dănuţ nu trebuie încredinţat norocului moldovenesc. Deocamdată îl aveţi voi, îl avem noi, în mânile noastre.

— De Dănuţ nu mă despart. Asta s-o ştii, se scutură nervos doamna Deleanu.

— Dragă Alice, mâine-poimâne vine armata. Vrând-nevrând ţi-l ia. Nu mai vorbesc de miile de despărţiri dintre părinţi şi copii – dintre mame şi băieţi, mai ales – inerente vieţii. Or să-nceapă femeile, chefurile etc. inevitabile. Ce-ai să te faci?! Ai să-l legi? Nu. Ai să plângi… Or, şi pentru tine – şi mai ales pentru el – e bine ca despărţirile să fie fără lacrimi, bărbăteşti. Şi-i iarăşi foarte bine ca nenumăratele ispite ale adolescenţei şi-ale tinereţei să-l găsească bărbat călit în viaţă, nu poet ancorat în fustele mamei… Şi să ştii, Alice – ţi-o spune o experienţă – adevărată dragoste pentru mamele lor au numai copiii crescuţi în viaţă, nu cei crescuţi în ietacul mamei. Odraslele din ietacul mamei ştiu să-i canonească bătrâneţele, cu nenorocirile lor futile. Ceilalţi ştiu să preţuiască şi delicateţa şi jertfele secrete ale celei care i-a crescut, fiindcă la tot pasul s-au lovit de viaţa care,

cum ştii, nu-şi pierde vremea cu solicitudini şi amabilităţi materne…

— Grigore dragă, se rugă doamna Deleanu, da eu nu-l răsfăţ pe Dănuţ. Spune tu: nu-s eu destul de severă cu el? Poate mai severă de cât cu Olguţa!

— Alice, genul acesta de severităţi nu contează. Îndărătul mamei severe e tot mama. Copilul ştie sau simte aceasta. Ajunge atâta: răsfăţul e gata. Severitatea care vine de la un străin e tonică… Evident, nu vorbesc de monstruoasele prigoniri care ucid sufletele. Slavă Domnului, suntem în măsură să-l ferim pe Dănuţ. Vorbesc de severitatea, de asprimea pe care copilul trebuie s-o întâlnească de mic, fiindcă numai aceea îi dă muşchi şi individualitate combativă. Să admit, ipotetic, că severitatea educaţiei de până acum e fără cusur… Să întoarcem pagina. Să-l privim pe Dănuţ în liceu, în liceu la Iaşi, bineînţeles. Ia închipuie-ţi că într-o zi Dănuţ vine acasă cu capul spart, fiindcă s-a bătut sau s-a jucat cu alţi băieţi… Ei! vezi! Ai tresărit! Atunci te vei alarma, vei exagera, vei plânge, îl vei compătimi… Şi Dănuţ va simţi nevoia să aibă câte o soră de caritate pentru fiecare durere sau necaz… Ori, în viaţă şi-n război surorile de caritate nu-s obligatorii, şi chiar dacă ar fi, sunt rare… Sau altceva. O notă proastă, de pildă. Dănuţ te va convinge – cu lacrimi, la nevoie – că-i persecutat. Tu-l vei crede fiindcă eşti sensibila lui mamă, şi fiindcă, pe de altă parte, belferii care sunt oameni din viaţă – cu tot ce implică aceasta – nu sunt la fel cu mamele şi nici nu pot fi mamă a treizeci-patruzeci de copii străini… Consecinţa: în loc să născocească el singur mijlocul de-a birui reaua voinţă, neatenţia sau severitatea dascălului, va obţine o intervenţie la director, prin părinţi… Ei! asta topeşte bărbăţia… Şi, ascultaţi-mă, condiţiile de viaţă devin tot mai grele. Răscoala ţărănească e un semn. Vor începe alte răscoale, alte tulburări – mai curând sau mai târziu. Civilizaţia a început să pătrundă în ţara noastră, luând aspecte comice de operetă – dar va isprăvi prin a pătrunde

adânc, efectiv, şi atunci va lua aspecte tragice. Se vor revizui valorile sociale, se vor dărâma aşezămintele barbare şi poetice, şi marile energii ale muncii vor copleşi tirania trândăviei stăpânilor de ieri. Vom avea, în sfârşit, mai mulţi medici şi mai puţini popi, mai multe spitale şi şcoli, şi vor năvăli în viaţa socială oameni care vor târî civilizaţia cu ei, vulgari dar energici, brutali dar puternici. Ş-atuncea, dragii mei, a fi nepotul lui conu Costache Dumşa nu va mai însemna nimic, decât poate în rarele saloane cu mobile mâncate de molii şi boieri scăpătaţi. Atunci nu te va mai întreba nimeni: „Cine-a fost tată-tău?” Paşaportul ereditar pentru saloanele aristocratice şi pentru viaţa socială de azi – va fi un arhaism perimat… Ferice însă de acel care, puternic prin el, va şti să-şi arunce numele cu iz de cronici nespălaţilor pe care i-a biruit cu pumnii lui, ca o impertinenţă. Aşa, da! Acela va fi stăpânul celorlalţi, ca şi strămoşii lui, dar altfel…

— Grigore, tu uiţi că Dănuţ va fi bogat…

— Nu uit de loc… Averea moştenită e socotită ca o fericire căzută din cer, de poeţi, dar de oameni teferi, nu. A! nu spun că sărăcia lucie e o fericire! Această pretenţie o las religiei cu popi graşi! Dar tot atât de mare primejdie ca şi calicia e averea de-a gata pentru sufletul copiilor. Dragă Alice, bietu tatu-meu, era un om care se ridicase numai prin puterile lui… N-ai teamă! Nu-s demagog, nici nu fac politică, nici nu-s snob de-a-ndoaselea! Vreau să-ţi spun atât: tata a avut experienţa vieţii. Ei bine, ştii ce ne spunea el când eram mai mari? „Măi băieţi, sănătoşi sunteţi, cap aveţi: iacă-tă averea pe care v-o las. Dacă-ţi şti să fiţi oameni, îţi lăsa nepoţilor mei mai mult decât vă las eu vouă, dar cât v-am lăsat v-ajunge.” Iată, Alice, singura avere cu adevărat mănoasă. Cealaltă – când e şi moştenită pe deasupra – e bună pentru bacara, pentru şampanie… şi mai târziu pentru doctori. „Dănuţ va fi bogat”: te cred! Foarte bine! Numai că în clipa când îşi va mânui singur averea, să fie atât de întreg, atât de călit, încât să aibă mândria că el

singur ar fi fost în stare s-o adune aşa cum au făcut şi părinţii săi – şi s-o preţuiască mai degrabă ca o dovadă şi ca o amintire a vredniciei înaintaşilor săi, nu să-şi măsoare nemernicia şi slăbiciunea în faţa ei. Şi pentru asta trebuie să-l facem om, înainte de a fi om bogat.

— Să-l trimit în Germania? vorbi rar, cu temere şi sfială, doamna Deleanu.

— Nici nu m-am gândit la aşa ceva!

Doamna Deleanu respiră, înseninându-se. Herr Direktor îşi stăpâni un zâmbet cu o încruntare. Lăsând ţigările, îşi pregăti o havană. Herr Direktor fuma havane numai după mesele lungi, cu lăutari şi alte muzici, şi după discuţiile lungi pe care le vedea isprăvindu-se cu izbândă.

O aprinse.

— Dragii mei, în această privinţă credinţa mea e alta decât aceea a parveniţilor, ciocoilor şi chiar multor boieri autentici care-şi trimit odraslele prin străinătăţi de îndată ce le-au înţărcat, ca să înveţe limbi străine. E o eroare cu grave urmări, dintre care cea mai de căpetenie e înstrăinarea de limba naţională. Copilăria fiecărui om, în concepţia mea, trebuie să fie etnică. Fiecare om trebuie să ştie să înjure în limba lui – fără dicţionar – trebuie să poată râde, plânge şi iubi la fel. Când n-ai amintiri din copilărie, în limba ta naţională, ci într-o limbă învăţată cu dascăli, vei fi o corcitură lamentabilă, cum avem atâtea. Ori, studiile în străinătate nu urmăresc, şi nu trebuie să urmărească înstrăinarea, ci altoiul fertil al unei civilizaţii superioare, pe un suflet format din punct de vedere etnic, tocmai în clipa când mai e permeabil. Cât despre Germania!… Voi credeţi că vreau să-mi trimit toate neamurile în Germania, fiindcă acolo mi-am făcut eu studiile? Eroare, dragii mei… Mai întâi, Germania n-a fost pentru mine o vocaţiune cum e, de pildă, Parisul, pentru atâtea secături. Ferească Dumnezeu! M-am dus în Germania să învăţ în condiţii practice, ca nicăieri aiurea – după cât ştiu eu – specialitatea mea: ingineria. Asta nu înseamnă că socot Germania

indispensabilă unei bune educaţii! Germania e o ţară cu multe calităţi sociale şi cu multe cusururi vădite pentru sugăcii lupoaicei. Mie mi-a folosit, fără ca să mă robească. Dar asta-i altceva!… Sunt în măsură să preţuiesc şi alte educaţii decât cea germană. De altfel, pentru un om întreg, e bună orişice civilizaţie adevărată. Contactul cu mai multe chiar, nu-i strică. Dimpotrivă, deschide câteva ferestre adevărate în încăperea cu ferestre pictate care e mintea noastră de cele mai de multe ori. De asta om vorbi mai târziu. Deocamdată-i vorba să-l formăm pe Kami-Mura.

— Şi?

— Simplu. Îndepărtarea de ietacul moldovenesc al excelentei sale mame.

— Grigore, vorbeşti serios? întrebă domnul Deleanu.

— Dragă Iorgule, tu te uiţi prea mult la monoclul meu. Uite: îl scot.

— Grigore, dreptate ai, nu zic ba. Dar îţi mărturisesc franc: dorinţa mea e să-mi văd copiii crescând la un loc, subt ochii mei, aşa cum am crescut şi noi subt ochii părinţilor noştri… De rest… vom vedea…

— Sau, mai exact, nu te supăra, Iorgule – cât despre rest, cum o vrea Dumnezeu! Dumnezeu… şi lotul cel mare la loteria statului.

— În definitiv eu nu m-amestec! Am spus numai care-i dorinţa mea… Să hotărască Alice… Piedică pentru viitorul copiilor mei nu vreau să fiu… chiar dacă mi-aş călca pe inimă.

Rămasă singură pe câmpul de luptă, doamna Deleanu îşi muşcă buzele strângându-şi batista în mână.

—.? o privi Herr Direktor prin monoclul din nou pus.

— Grigore, vorbeşte precis, fără ocol. Ce propui?

— Slavă Domnului!… Pe Dănuţ mi-l daţi mie… Staţi, nu vă alarmaţi! Pe Dănuţ îl daţi pe mâna mea.

— Precis, nu aşa.

— Precis: îl dau intern la o şcoală din Bucureşti – la care, vom vedea. Vorbesc principial… Şcoala Luterană, de pildă.

Asta la început, provizor. L-aş da acolo numai din pricina sporturilor. La nemţi sportul e obligator. Şi mediul e destul de românesc… Unde mai pui că, în contact cu nemţişorii, Dănuţ va deveni patriot din clanul românilor de-acolo: tot teatrul social în mic, plus sporturile. Ce ai de zis?

— Vorbim în principiu. Mai departe?

— Bun… Vacanţele le petrece la Bucureşti – sau aiurea – în tovărăşia mea. În tot cazul nu acasă.

— Cum?

— Stai, Alice. Nu-s atât de negru! Vorbesc de vacanţa de Paşti şi de Crăciun; cea mare, evident, o petrece cu voi, la Medeleni – ca să facă o dată pe an inhalaţii de moldovenism în familie.

— Grigore, e inuman!

— Dragă Alice, şpriţurile sunt bune şi-şi au rostul lor numai în pahar… În astfel de ocazii, ori vin, ori apă. Îl vrei bărbat? Dă-mi răgaz să ţi-l fac. Dă-mi-l mie cât îl dai şi învăţăturii; un an şcolar, cu vacantele cele mici… şi nu vei regreta!

— Grigore dragă, să nu-l văd un an întreg?

— N-ai decât să vii când nu mai poţi, împreună cu Iorgu – el are destule procese la Casaţie – şi să-l vezi… În vorbitor însă.

— Şi cine are să se îngrijească de el? Cine-are să-l îmbrace? Să-l cârpească?

— Eee! Asta-i!… Cine are să-i şteargă nasul! Cine-are să-i potrivească pălăria! De ce nu-l însori, Alice?… Nu-nu, n-ai nici o grijă! îngrijesc eu de el, cât trebuie şi cum trebuie.

— Grigore, şi casa noastră?… Rămâne goală…

— Da Olguţa? Face cât cinci! Da Monica? Un copil delicios; tocmai ce-ţi trebuie ţie: delicată, cuminte, frumoasă… Şi vei avea mândria să-ţi iei, cu Olguţa şi cu Monica, o îndoită revanşă – regională şi femeiască – asupra bărbaţilor de felul meu, şi asupra muntenilor.

Doamna Deleanu privea în gol…

— Şi mai am o ultimă pretenţie, necesară, adăugă repede Herr Direktor; vacanţa următoare să mi-l lăsaţi mie pe Dănuţ. Vom face împreună o plimbare prin străinătate: Italia, Germania, Franţa, Anglia… Vreau să-i dau un aperitiv internaţional… Şi să n-ai grijă, Alice! Evident, n-o să-i fiu mamă. În schimb va avea în mine un camarad atent şi experimentat. Se va deprinde să stea singur într-o odaie de hotel – de mâna întâia, se înţelege, alături de odaia mea. Va învăţa să-şi facă singur geamandanul – de piele, cu trusă, şi înzestrat de un burlac competent în geaman-dane. Va trebui să se descurce în limbi necunoscute, cu chelnerul, cu portarul… Va asculta muzică bună – vezi, Alice, de ce sacrificii s înt în stare! – ca să înveţe cum să-şi stăpânească somnul în public… Şi peste doi ani, îţi trimit un alt Dănuţ – ceva mai dezgheţat şi mai neatârnat – care va aduce, cum se cuvine să facă cineva care vine din străinătate, cadouri alese de el, din banii lui, pentru surori şi părinţi… Ş-ai să ai vreme atunci – trei luni de zile, mari şi late – să-l înzestrezi cu delicateţa şi eleganţa sufletească – at it de necesare – şi care sunt darurile nepreţuite ale mamelor de calitatea ta…

Din ochii închişi ai doamnei Deleanu, lacrimi repezi curgeau pe obraji căzând pe faţa de masă. Uneori, palmele i se ridicau – răzvrătite sau rugătoare – şi iar cădeau, învinse de lacrimi.

În sofrageria fără de copii şi cu toamnă plutea tăcerea şi apăsa viaţa.

Domnul Deleanu întoarse capul spre fereastră, uitând ţigara aprinsă pe faţa de masă. Herr Direktor se surprinse oftând, şi tuşi.

— Ascultă, Grigore, începu doamna Deleanu ştergându-şi ochii, nu cu batista, ci cu palmele, Dănuţ… Dănuţ – glasu-i tremura ca şi bărbia – Dănuţ e un copil, şopti ea, izbucnind în plâns.

Faţa de masă începuse să ardă negricios, nebăgată în seamă de nimeni. Domnul Deleanu se retrase lângă fereastră. Herr Direktor ridică din umeri.

— Da, Alice dragă, asta-i soarta noastră. Suntem copiii… până când nu mai suntem. Suntem oameni… pe pământ… Facem şi noi ce putem…

— Grigore, îl rugă doamna Deleanu, cu ochii acoperiţi, nici nu-i pregătit… N-are uniformă… Nici nu-i pregătit… Câte-i trebuie… Dacă nu-i pregătit…

— Ia să lăsăm jalea la o parte! Parcă l-am prohodi. Ce Dumnezeu! Doară nu-l trimetem la moarte! Vom face din el un om întreg, un bărbat. Şi vom fi fericiţi cu toţii.

— Grigore, se învioră deodată doamna Deleanu, trebuie să-l întrebăm şi pe Dănuţ dacă vrea. El trebuie să hotărască.

— Ai dreptate, Alice. Altfel decât crezi şi decât doreşti, dar ai dreptate. Să se înveţe de mic să vrea. Să-l chem.

— Eu mă duc, izbucni doamna Deleanu.

— Alice dragă, du-te mai întâi şi te răcoreşte. Uite: ai ochii roşi. Nu trebuie să te vadă aşa!… Noi v-aşteptăm.

Doamna Deleanu ieşi cu umerii plecaţi de povara ultimei speranţe.

— Ei, Iorgule, am rămas între bărbaţi… Trebuie să convii că ce-am făcut e bine…

— Ai dreptate, dragă Grigore… Mediul moldovenesc e cam slab, zâmbi domnul Deleanu ştergându-şi ochii umezi… Bietul Dănuţ!

Mingea de foot-ball, cu două pântece – de piele pe dinafară şi de gumă pe dinăuntru – înghiţise mingile de oină ale copiilor, cum avea să înghită toate mingile de oină ale ţării, de-a lungul anilor. Întâile ei victime în casa Deleanu erau ghetele: roase ca de lepră.

— Grigore, să nu uiţi – când îi pleca – să iei tiparul picioarelor nepoţilor tăi. După fiecare partidă de foot-baal îţi dau o telegramă urgentă: „Trimite”. Şi tu ai să expediezi câte două perechi de ghete de cap. După trei telegrame te-ai compromis. Tot Bucureştiul va şti că ai copii clandestini.

— Sau, mai exact, că am nepoţi a căror mamă e denaturată, răspundea Herr Direktor încântat de succesul

balonului.

După ghete, victimele mingii nemţeşti erau Anica şi Profira. Anica şi Profira aveau picioare – Profira, trândave; Anica, agere. Dar mingea avea aripi şi o frunte de berbec…

Şi în sfârşit veneau geamurile: niciodată mingea nu intra în casă pe uşă. La marginea satului, în faţa cimitirului, se întindea un tăpşan: loc mai potrivit decât ograda pentru jocurile cu mingea. Doamna Deleanu, însă, socotea că-i mai cuminte s-o audă pe Olguţa – chiar spărgând geamuri, decât să n-o audă de loc.

Herr Direktor proclamase legile jocului, cu demonstraţii lămuritoare.

— Bine, Herr Direktor, da de ce n-ai voie să loveşti cu mâna? obiectase Olguţa nevoind să accepte această ciungie sportivă.

— Fiindcă legea-i lege. Nu se discută.

— Atunci eu am să fac altă lege.

— Cum, Olguţa? Nu eşti tu în stare să faci ceea ce fac sute de nemţişori?

— Bine! Am să le-arăt eu lor!

Şi ca să se răzbune pe nemţişori, Olguţa se jurase faţă de Monica să bată acest cap de neamţ, care nu merită să-l loveşti cu mâna, numai cu piciorul.

Monica era arbitru.

Dănuţ purta mingea, lovind-o din fugă cu un picior, îndrumând-o cu celălalt. Olguţa îl aştepta calmă, cu ochi ageri, cum aştepta un boxer în ring atacul celuilalt. Goana dintr-un capăt al ogrăzii, depănând mingea cu picioarele, şi apropierea treptată de Olguţa îl istovise pe Dănuţ. Îi zvâcneau tâmplele.

— Haide odată!

Erau faţă în faţă la câţiva paşi. Mingea nemişcată aştepta lovitura care-i va dezlănţui salturile.

Pierzându-şi cumpătul, Dănuţ întrebuinţă un vicleşug naiv: se prefăcu numai că loveşte mingea spre dreapta cu piciorul drept – cel stâng atacă, hotărât. Dar Olguţa sărise

spre stânga şi primise mingea între picioare încleştând-o. Dănuţ se repezi orbeşte… În gol. Odihnită, Olguţa mână mingea, fără grabă, magnetizând-o cu poruncile îndesite ale picioarelor.

Dănuţ gâfâia, alergând după Olguţa cu deznădejdea ghinioniştilor… Olguţa întoarse capul… se feri vertiginos – Dănuţ căzu – iar mingea lovită puternic, săltă lung şi intră în bar.

Genunchiul lui Dănuţ era însângerat ca o rodie coaptă. Monica alerga cu batista în mână.

— Te doare, Dănuţ?

— Dă-mi pace!

— Ce i-ai făcut, Olguţa? întrebă doamna Deleanu coborând scările în goană.

— L-am bătut! ţipă Olguţa aducând mingea în braţe.

— Cum l-ai bătut?

— Ne-am jucat, mamă. M-am împiedicat şi-am pierdut partida.

— Olguţa, să ştii c-am să arunc în fântână mingea asta. Să te linişteşti odată.

— De ce eşti supărată, mamă dragă? întrebă Olguţa blând, privind-o cu băgare de samă.

— Nu-s supărată!… Da nu-mi plac jocurile violente!

— De ce-ai plâns, mamă?

— Lasă-mă, Olguţa!… Dănuţ dragă, hai cu mama în casă.

— Mamă, azi nu mai dormim?

— Lasă… Mai joacă-te cu Monica.

Şchiopătând, cu batista Monicăi în jurul genunchiului şi mâna doamnei Deleanu, dezmierdătoare, pe creştetul capului, Dănuţ păşi spre viitor…

— Monica, să ştii că s-a-ntâmplat ceva! Haidem în casă… Stai: numai o dată s-o mai arunc.

Picioarele Olguţei se desfăcură în unghi drept; mingea zvâcni sus-sus-sus… până ce derapă în jos din cerul îngerilor.

— Ai văzut lovitură? Acuma hai!

Scrumelniţele erau pline de mucuri; faţa de masă cărunţită pe-alocurea de scrum.

Herr Direktor fuma. Domnul Deleanu fuma. Amândoi tăceau, urmărind dansul oriental, învăluit în voaluri, al fumului aromat.

Olguţa-şi luă la masă locul obişnuit. Monica se strânse lângă Olguţa.

— Herr Direktor, de ce nu mă-ntrebi de ce am venit?

— A! tu eşti Olguţa! Iaca te-ntreb: de ce-ai venit?

— Aşa!

— Bine.

— Papa, da tu nu mă-ntrebi?

— Ce să te-ntreb?

— Ce vrei tu.

— Ce-ai făcut până acuma?

— M-am jucat afară.

— Bine.

— Tot ce fac eu azi îi bine: de ce papa?

— Ce-ai spus?

— Nimica. Am glumit.

— Bine.

Olguţa o privi pe Monica, răsfrângându-şi buza de jos. Monica mătură fărâmiturile de pe faţa de masă.

— Herr Direktor, ai migrenă?

— Nu.

— Atunci tu ai migrenă, papa?

— De ce, Olguţa? N-am.

— Atunci eu am migrenă.

Şi tăcu încruntată.

— Te doare capul, Olguţa? o întrebă domnul Deleanu privind-o în sfârşit cu luare-aminte.

— Ştiu eu!

— Spune tatei, Olguţa. Te văd cam înfierbântată.

— Nu mă doare capul… Eu nu spun minciuni.

— Eşti supărată?

— De ce să fiu supărată?

— Atunci ce ai?
— Da tu ce ai, papa?
— Nimic. Fumez. Mă gândesc…
— La ce te gândeşti, papa?
— La tine… la Dănuţ… la voi.
— Bine, papa.
Se auzi un zgomot la uşă. Toţi întoarseră capetele într-acolo. Profira intră mestecând. Venea din bucătărie să-şi ia desertul în sufragerie.
— Conaşule, pot să strâng masa? întrebă ea potolindu-şi un căscat, cu ochii la strugurii rămaşi.
— După ce-i isprăvi de mâncat, îi răspunse crunt Olguţa.
— Am isprăvit.
— Du-te şi te uită-n oglindă.
— Hai, du-te, Profiro; ai să strângi masa mai târziu, interveni zâmbind domnul Deleanu.
Profira ieşi. Un voluminos sughiţ crainici mersul paşilor ei masivi.
— Papa, de ce stăm noi aici?
— O aşteptăm pe mama.
— Şi tu o aştepţi, Herr Direktor?
— Eu îl aştept pe Dănuţ.
— Să aştept şi eu?
— Dacă vrei…
— Tu ce zici, papa?
— Cum vrei tu, Olguţa!
— Eu fac aşa cum vrei tu.
— Stai şi tu… de ce nu?!
Olguţa ciuguli câteva boabe dintr-un ciorchine, rostogolindu-le pe masă.
— Papa, numărul treisprezece poartă ghinion?
— Tu ştii ce-i ghinion, Olguţa? o cercetă prin monoclu Herr Direktor.
— Sigur, dac-am spus!… Ghinion e când ai tu bac la cărţi… şi când am eu crampe.
— Bravo! Şi cine te-a-nvăţat?

— Tu, Herr Direktor.
— Unde-i Alice să te-audă! Aş căpăta o papară!
— Spune, papa, numărul treisprezece poartă ghinion?
— Ştiu eu, Olguţa?… Aşa cred unii.
— Da tu ce crezi?
— Dă!… Da şi nu.
— Mai mult da sau mai mult nu?
— Parcă mai mult da.
— Ca şi mine, papa… Herr Direktor, nu cumva azi îi treisprezece?
— De ce? Azi ai ghinion?
— Mă rog!… Spune tu şi spun şi eu!
— Nu-i treisprezece. Acuma spune.
— Eu n-am… da poate că au alţii!
— Iaca n-ai nimerit: alţii au noroc azi.
— Ştiu, Herr Direktor, îl iscodi Olguţa.
— De unde ştii? Ai ascultat la uşă?
— Eu n-ascult la uşă!
— Atunci ce ştii?
— Întreabă-l pe papa.
— Ce ştie, dragă?
— Ştiu eu!
— Mare drac mai eşti, Olguţa!
— Herr Direktor, ce faci tu când ţi-i ciudă?
— Depinde! Uneori înghit… alteori…
— Alteori?
— Alteori fumez!
— Eu înghit.
— Înghiţi! Ce înghiţi?
— Poamă, Herr Direktor, răspunse calm Olguţa, strivind în dinţi ca pe-o alună, un fraged bob de busuioacă.

În ietacul doamnei Deleanu, prin storurile lăsate în jos, lumina amiezii de toamnă pătrundea ostenită şi odihnitoare.

Cu o mână, Dănuţ se rezema pe umărul mamei lui îngenuncheată lângă el. Piciorul cu pricina şi-i ţinea întins.

Genunchiul zdrelit fusese spălat şi badijonat eu iod… Acum venise rândul bandajului antiseptic.

Un pronunţat miros farmaceutic măgulea nările lui Dănuţ. Ochii nu i se mai desprindeau de pe învelitoarea bandajului, însemnată cu o cruce roşie.

„. Rănit în războaie soldatul căzuse, Şi-n puţine zile chinuit muri.

Departe de-o mamă care îl crescuse şi care-l iubi…”

Neştiind că Dănuţ murea „departe de-o mamă care îl crescuse şi care-l iubi”, doamna Deleanu era îngrijorată de gravitatea obrajilor lui.

— Te strânge pansamentul, Dănuţ?

— Da, pansamentul… Nu. Nu mă strânge pansamentul!

— Spune mamei, Dănuţ. Dacă te strânge să ţi-l fac din nou.

— Nu, mamă. Aşa e foarte frumos. Merci.

Pornind de deasupra genunchiului, pansamentul ajungea până la mijlocul pulpei dând piciorului un vestmânt de rană pentru decoraţii. „Il pressent quelque chose! (1)…”

Mai demult, doamna Deleanu vorbea franţuzeşte cu domnul Deleanu mai ales atunci când vroia să n-o înţeleagă urechile copiilor. Deprinderea de prisos în vorbe – acum când copiii ştiau franţuzeşte – se refugiase înăuntru, pentru gândurile tainice.

— Eşti trist, Dănuţ? îl întrebă ea dezmierdându-i fruntea.

Întrebarea se prefăcuse în îndemn: Dănuţ deveni trist.

„Pauvre petit! Quel sourire navrant.” (2)…

Pătruns de vanitatea tristeţelor poetice, Dănuţ primi dezmierdări pe frunte, pe obraji, cum ar fi primit aplauze.

— Vrei tu să-ţi dau ceva? Hai! Cere ceva mamei…

— Mamă, azi nu mai trebuie să dorm? întrebă Dănuţ eu glas din ce în ce mai nesigur.

— Eşti obosit, Dănuţ? Ţi-i somn!

— Nuu!

— Atunci de ce să te culci! Nu-i bine-aici, cu mama?

— Ba da.

— Hai să te pieptene mama.

„Poate că m-am îmbolnăvit”, nădăjdui Dănuţ, simţindu-se la putere.

1 Pun ei ceva la cale! (Fr.)

2 Sărmanul de el! Ce zâmbet nedumerit! (Fr.)

Prin vălurele moi şi încâlcite, pieptenele vâslea uşor, ascultând mai mult de melancolia ochilor decât de mânile care-l purtau c-un scop practic. Pentru oricine altul decât doamna Deleanu, părul lui Dănuţ era castaniu şi buclat. Dar ochii străinilor sunt distraţi şi văd convenţional: nu mai mult, nici altfel, decât ochii funcţionarilor de la paşapoarte.

„Castaniu şi buclat!” Adică la fel cu sute şi mii de capete prin care trece foarfecele şi cosmeticul bărbierilor!… Bieţii băieţi! Trebuie să fii femeie ca să bage de seamă lumea că ai păr frumos!

Inima doamnei Deleanu se strânse amar, simţind nepăsarea oamenilor. Şi mânile mamei ocrotiră, o clipă, zadarnic, împotriva ochilor şi-a foarfecilor, risipa buclelor lui Dănuţ.

— Stai jos, Dănuţ. Să te pieptene mama frumos.

Dănuţ se aşează pe dormeza de la picioarele paturilor alăturate.

— Întinde-te bine… Aşa. Ştii, Dănuţ, când erai mic…

Se lungise de-a lungul dormezei, cu capul pe genunchii doamnei Deleanu. Ghetele prăfuite odihneau pe şalul turcesc, şi – ciudat! – nici o observaţie! Dimpotrivă, un zâmbet zărit printre gene.

„Rănit în războaie…”

— Să-ţi spuie mama o poveste?

— Daa!

— Ce să-ţi spuie mama?

— Dănuţ, se întristă ea deodată, nu mai ştie mama poveşti pentru tine! Eşti mare, Dănuţ!… Cum trece vremea!

Doamna Deleanu oftă şi, lăsând pieptenele în păr, alintă capul pentru care nu mai avea poveşti.

„. Departe de-o mamă…”

Ochii doamnei Deleanu cunoşteau nuanţele buclelor lui Dănuţ ca notele unei Nocturne de Chopin…

Bucle castanii!… Castanii pe dinafară: da. Dar câte flăcări mocneau înăuntru! Câte ape ruginii! Ce delicate chenare arămii ardeau pe marginile şuviţelor!

La sfârşitul vacanţelor, buclele lui Dănuţ erau altele decât cele de la începutul vacanţelor. În roşul lor de soare cuprins de întuneric, simţeai o dogoare parcă, simţeai apropiindu-se toamna, cum simţi în luminişul unor tablouri de Rembrandt, nimbul lui Isus.

„Şi buclat!” Buclă cu buclă altfel buclat. Dimineaţa, când Dănuţ se deştepta din somn – în clipa hâdă când părul oamenilor e zburlit şi dezmăţat – părul lui răsărea ca o grămadă de lalele – când arămii, când castanii – înflorite în grădinile somnului.

Atâtea dimineţi! Atâtea deşteptări copilăreşti! O clipă, tot trecutul anilor din urmă se acoperi de brunul lan de aur al lalelelor rotunde…

Şi iată, începea liceul… viaţa… uniforma… tunsul… bătrâneţea pentru unii, tinereţea pentru alţii… şi copilul cu bucle de fată, întins pe dormeză, niciodată, niciodată nu va mai fi la fel…

— Dănuţ.

—.

Furată de gânduri, doamna Deleanu nu băgase de seamă că Dănuţ aţipise pe genunchii ei. Ridicându-i capul cu mânile, îl aşează pe căpătâiul dormezei, încetişor, ca pe un vas cu flori şi fluturi.

Cranţ… Dănuţ se deşteptă înspăimântat, în sunet de săbii parcă.

— Ce-i?

— Nimic, Dănuţ. Uite…

— Mă tunzi, mamă? se alarmă el văzând şuviţa de păr şi foarfecele din mâna doamnei Deleanu.

— Nu, Dănuţ, zâmbi ea cu tristeţă la gândul că alţii îl vor despuia. Am tăiat o şuviţă numai… pentru mine.

— De ce, mamă? întrebă Dănuţ căscând cu poftă.
— Aşa… s-o vezi şi tu când vei fi mare… Dănuţ…!
— Poftim?
— Tu eşti mare, Dănuţ?
— Da, mamă.
— N-ai vrea tu să rămâi aşa cum eşti: mititel…?
— Nu!
—.împreună cu mama.
— Daa.
— Dacă nu se poate, Dănuţ!… Hai să-ţi dea mama ceva bun.
— Din şifonieră?
— Din şifonieră, zâmbi doamna Deleanu în faţa şifonierei de mahon a mamei şi-a bunicei ei.

Parfumul dătător de nostalgii al şifonierelor copilăriei din ietacul somnului şi al răsfăţului! Parfum care se duce cu trecutul… Parfum pe care-l regăseşti – trecând grăbit de viaţă pe o veche uliţă cu zarzări înfloriţi… Te ţine-n drum ciudata adiere, venind cu-a primăverii printr-o fereastră necunoscută la care poate să răsară un chip de fată tânără… – din casă? ori din trecut? – turburător.

Parfumul de livănţică şi sulfină strânse în săculeţe colorate, care atârnă de rafturi ca nişte delicaţi desagi ai amintirilor… Miros de iarbă-mare, de colonie şi de parfumuri cu nume pe veci uitate, ca ale fericirii… Grămezile albiturilor, zâmbitor de albe-n umbra violetă a rafturilor…

Şi zăngănitul argintiu al cheilor, şi scârţâitul muzical al şifonierelor deschise de o mână albă, când în oglinda lor răsare – o clipă numai – un ietac şi un copil cu buze umede şi ochi duioşi fiindcă în şifonieră e şocolată…

— Mamă, câte am voie să iau? întrebă Dănuţ, ronţăind o tabletă rotundă de şocolată „Marquis”, mâncând din ochi cutia rămasă în mâna lui.
— Ia-ţi-le pe toate… să ai şi tu la tine în odaie.
— Adevărat?

— Adevărat.

Dănuţ închise cutia după oarecare dibuire cu capacul: era emoţionat.

— Şi-acum hai să te parfumeze mama.

Dănuţ plecă capul ca pentru încoronare. Dopul de sticlă, umezit, şerpui printre bucle, pe după urechi, pe tâmple, lăsând o adiere de luncă jilavă şi de bomboane acre.

— Dănuţ…

— Poftim.

— Dănuţ…

Mânile doamnei Deleanu umblau repede printre rafturi, sucind şi frământând teancul batistelor.

— Dănuţ, şopti ea rar, în silă, du-te în sofragerie… Te aşteaptă moşu Puiu.

Dănuţ ieşi. Curentul trânti uşa smulgând-o mânii distrate. În afara uşii, Dănuţ aştepta cuvenita observaţie: „Uşile se-nchid, nu se trântesc!” Neauzind nimic, se miră, şi porni spre sofragerie cu buzunarul umflat de cutia şocolăţilor, şchiopătând din pricina bandajului.

Oglinda şifonierei oglindi în treacăt o mână care acoperea un obraz…

— Uite şi pe Kami-Mura! izbucni voios Herr Direktor, azvârlind cărţile.

În aşteptarea – cam lungă – a lui Dănuţ, Herr Direktor jucase câteva partide de é cart é cu domnul Deleanu.

— Da ce-i cu tine, Kami-Mura?

— M-am julit la genunchi, moşu Puiu.

— Şi ai primit cadou un pansament… Bravo ţie! Ia stai jos.

Herr Direktor îşi strâmbă scaunul spre Dănuţ… Olguţa care îndurase cazna unei silnice tăceri, îşi turti bărbia de masă, cu ochii la pândă. Domnul Deleanu îşi statornici privirea pe plafon; Monica, pe genunchi.

— Ţi-a spus mama pentru ce te-am chemat?

— Nu.

— Foarte bine. Atunci să vorbim noi amândoi, ca doi bărbaţi… ca doi prieteni: da?

— Da, îngână Dănuţ, strângând cutia cu şocolată.
— La vrâsta ta – câţi ani ai? doisprezece?
— Neîmpliniţi, regretă Dănuţ roşindu-se.
— N-are-a-face! La doisprezece ani nu mai eşti copil. Eşti gogeamite băiat mare! Aşa trebuie să fii.
Vocea lui Herr Direktor răsuna categorică, directorală. Dănuţ se pregăti pentru un lung şir de „da.”.
— Tu ştii, Dănuţ, că moşu Puiu te iubeşte… ca şi mama, ca şi tata…
— Da.
—.şi că-ţi vrea binele şi numai binele…
— Da.
Olguţa se frământa.
— Bine, Dănuţ. Să vedem numai, dacă-l iubeşti şi tu pe moşu Puiu cât te iubeşte el pe tine…
Dănuţ clipi. Atâtea vorbe adresate lui, şi numai lui, îl ameţeau. I se părea că între cap şi picioare, erau kilometri. Capul se înălţase sus, sus, dimpreună cu plafonul; picioarele coborâseră afund, afund, dimpreună cu podelele. Şi peste prăpastia dintre cap şi picioare alerga mereu trenul asurzitor al vorbelor…
— Ia să-mi spui tu mie, Dănuţ, dacă vrei s-ajungi într-o zi la fel ca moşu Puiu…?
— Da.
— Să câştigi şi tu bani – cât vrei – să cheltuieşti cât poţi, să ai automobil, să porţi monoclu, să fii, într-un cuvânt, stăpân pe tine, şi când îi spune o vorbă să tremure ceilalţi în faţa ta şi să te asculte ca pe un rege…
— Da.
— Atuncea Dănuţ trebuie să faci cum îţi spune moşu Puiu.
— Bine…
— Dar fiindcă eşti băiat mare şi deştept şi învăţat şi ascultător…
O licărire de spaimă îl nelinişti pe Dănuţ, ca un fulger prin ceaţa deasă.

— Moşu Puiu vrea să hotărăşti tu singur… Şi hotărârea luată de tine va fi sfântă. Cum vei spune tu, aşa vom face noi. Şi tata, şi mama, şi moşu Puiu te vor asculta pe tine, ca şi cum noi toţi am fi copiii tăi… Dar tu, Dănuţ, trebuie să chibzuieşti serios şi să răspunzi ca un bărbat. Dacă vei face aşa cum credem noi, te vom iubi mai tare şi te vom trata ca pe un om mare şi cuminte, nu ca pe un copil… Ne-am înţeles?

— Da, vorbiră singure buzele lui Dănuţ.

— Acuma ascultă bine…

„Rănit în războaie soldatul căzuse…” Ce s-a întâmplat?…

— Începând din anul acesta – fiindcă acuşi se isprăveşte vacanţa…

Dănuţ strânse mai tare cutia din buzunar.

—.tu intri la liceu… Hei! Nici nu-ţi închipui tu, Dănuţ, ce mândrie-i să fii licean! Ce înseamnă asta: şcoala primară? Fleac! Pentru copii mici!… Liceul e altceva! Şi tata şi eu am fost liceeni. Şi ce rău ne pare că nu mai suntem!…

Dănuţ trase cu coada ochiului la Olguţa, dar întâlni numai ochii trişti şi miraţi ai Monicăi.

— De-acuma înainte ai să ai pantaloni lungi, cu dungă! Auzi, Dănuţ? Pantaloni lungi. Aşa cum poartă tata şi cu mine. Ce mai vrei?

Dănuţ începu să asculte.

— Ce se-ntâmplă însă: noi cu toţii vrem ca tu să ai parte în viaţă de ce-i mai bun şi ce-i mai ales… Şi fiindcă la Iaşi nu sunt licee de samă, am dori să urmezi liceul la Bucureşti. În capitala ţării, Dănuţ! Să stai într-un oraş cu regele! Duminica te scot din internat, şi după ce tragem un… o masă grozavă la Enescu – unde-ai să comanzi tu ce-ţi trece prin cap – ne trântim într-o trăsură cu doi cai negri şi facem o plimbare la Şosea… Şi să ştii, Dănuţ, muscalul care l-oi alege eu întrece caleaşca regelui! Hei-hei! Săracul rege! Noi înainte, picior peste picior, şi el în urma noastră… Ştii tu că moşu Puiu se pricepe!… Şi la anul – după ce-i învăţa tu bine, ca să nu-l faci de râs pe moşu Puiu – facem amândoi o

plimbare în străinătate. Când cu trenul, când cu vaporul!… Şi când ţi-i întoarce, vorbind atâtea limbi străine, rămâne Olguţa cu gura căscată, glumi Herr Direktor, făcând cu ochiul Olguţei. Vra să zică, Dănuţ, iaca ce-ţi propune moşu Puiu: ori rămâi la Iaşi – într-un liceu dărăpănat unde vin toţi desculţii şi nespălaţii, într-un liceu cu uniforme urâte – ori vii la Bucureşti cu moşu Puiu, la un liceu ca cele din poveşti, în oraşul în care stă regele, în oraşul în care, duminicile, o ducem numai într-o petrecere, şi de unde, când vine vacanţa, hop în tren şi tot înainte… Acuma tu gândeşte-te şi alege… Tu ştii cum e bine şi ce vrea moşu Puiu. Hotărăşte.

— Hai, Monica. Noi n-avem ce căuta aici.

Uşa pocni… Herr Direktor aprinse o havană… Dănuţ îşi roti privirea prin odaie… Domnul Deleanu privea plafonul încruntat, ca şi cum acolo sus ar fi fost zugrăvită vânzarea lui Isus.

Privirea lui Dănuţ întâlni capul tuns al lui Herr Direktor, cicatricea de Schläger; înfricoşată, se abătu în spre bufet… Bietul bufet! Când Dănuţ era mic se ascundea în bufet… Acum era mare!… Şi mama nu era în sufragerie…

Înghiţi uscat, iar înghiţi… Singur pe un scaun deasupra lumii… Şi trebuia să răspundă da.

Ridică ochii înfrânţi spre Herr Direktor.

— Nu te grăbi, Dănuţ, îl îmbărbătă Herr Direktor. Gândeşte-te bine.

Capul lui Dănuţ zvâcnea gol.

Mâna-i înţepenise pe cutia din buzunar… O viespe venită de-afară îi bâzâi subt nas. Scutură capul, se apără cu mânile. Viespea se aşează pe struguri. Mâna lui Dănuţ încleştă din nou cutia.

„. A!… Vra să zică de asta mama…”

Şi tata şi Olguţa! Toţi ştiuseră, numai el nu…!

Îl alungau din casă… Toţi îl părăseau… Nimănui nu-i păsa de el… şi mama? Chiar mama!… Dănuţ nu mai avea pe nimeni…

Închise ochii umeziţi… Şi deodată, turbinca lui Ivan se întredeschise. Din ea năvăliră – ca nişte umbre uriaşe, într-o lume pustie – Barbara Ubric, Genoveva de Brabant, Cenuşăreasa, toate domniţele şi împărătesele nefericite… şi printre ele, cânele soldatului mort în războaie, cânele Azor.

„Vra să zică aşa! Vra să zică aşa…!”.

Pe obrajii lui Dănuţ şi peste lumea jalnicelor umbre alunecară două lacrămi… şterse cu mânie de mâna lui Dănuţ… Căci din turbinca lui Ivan – cu plete negre-n vânt, cu ochi scânteietori, cu paloşul într-o mână şi buzduganul în cealaltă – ieşise Făt-Frumos din lacrimă.

Mâna lui Dănuţ smunci cutia cu şocolată, izgonind-o pe masă.

Nu-mi trebuie! Dacă-i aşa, bine!… Lasă că v-arăt eu…!”.

Cu glas ridicat, neobişnuit de tare şi de hotărât, Dănuţ rosti marile vorbe:

— Da, moşu Puiu, merg cu mata la Bucureşti. Aşa vreau eu.

— Bravo, Dănuţ, bravo! Aşa băiat mai înţeleg şi eu! Vino să te sărut.

— Dănuţ! strigă doamna Deleanu, scoţând capul prin uşa întredeschisă, fără să intre, ca în aşteptarea rezultatului unei operaţii.

„Ce-am făcut…?”.

Ca roua dimineţii, Făt-Frumos se risipi în ploaie de lacrămi pe obrajii sărutaţi ai lui Dănuţ.

— Alice! Hai, Alice! S-a făcut! Să ne trăiască Dănuţ! O sticlă de Cotnar.

— Lasă, lasă, dragul mamei, are să fie bine, îl alină doamna Deleanu strângându-l în braţe aşa cum l-ar fi strâns pe peronul unei gări lugubre, subt ţipătul locomotivei care l-ar fi dus la măcel.

În câteva clipe sofrageria îşi schimbă înfăţişarea. Profira iuţită de-o poruncă scurtă, strânse faţa de masă cu scrum şi fărmături, mătură pe jos, aruncând priviri crunte sprintenei şi zâmbitoarei Anica, ale cărei mâni purtau farfurii şi

zăngănitoare tacâmuri, ca pe nişte castaniete. O altă faţă de masă, albă, împodobită cu broderii simple, acoperi masa, dându-i un aer duminical. Herr Direktor ajuta pe doamna Deleanu, potrivind, cu un fel de galanterie, faldurile şi căderea feţei de masă.

Domnul Deleanu se duse în beci. Dănuţ, nemişcat pe scaun, avea privirea gravă şi distrată a figuranţilor pentru schimbarea decorului piesei în care şi ei sunt decor.

— Alice, fac prinsoare pe ix kilograme de maroane că n-ai bişcoturi de şampanie.

— Bine, Grigore. Priveşte…

Într-un raft de sus al bufetului, alături de tradiţionalul paneraş cu struguri de Malaga şi migdale, bişcoturile se înălţau în vraf pudrat, ca nişte galbene vâsle ale veseliei.

— Am pierdut. La poruncă!

— Ai să ne trimiţi de la Bucureşti, când începe sezonul maroanelor un vagon… Facem un praznic, Dănuţ! Aşa-i?

— Poftim?

— Nimic… Spune mama prostii.

O strângere de inimă… Când îi vremea maroanelor, Dănuţ va fi la Bucureşti… O odaie goală în casă şi alta însuflet…

S-auziră lovituri de picior în uşă.

— Deschideţi!

Anica smunci uşa-n lături. Gâfâind, cu pălăria pe cap şi pardesiul pe umeri, intră domnul Deleanu.

— Asta-i pentru Alice şi pentru copii.

— Prezint-o!

— Mumm”, nouă sute şase.

— Se aprobă, exclamă Herr Direktor descifrând eticheta în timp ce degetele încercau soliditatea dopului cu cască războinică.

— Grigore, ia priveşte.

— Bine că mai văd şi eu colb autentic pe o sticlă de vin.

—.de Cotnar, rectifică domnul Deleanu cu un ton heraldic.

— Uite ce mi-aţi făcut faţa de masă!

În mijlocul mesei, domnul Deleanu culcase cotnarul, făcându-i căpătâi dintr-un şervet. Sticla neagră cu dopul îmbrobodit în ceară, avea straiul de praf şi aţe de păianjen al anilor subterani.

— Anica, du-te în odaia fetiţelor şi pofteşte-le.

— Să ne aşezăm.

— Cum?

— Dănuţ lângă mine, hotărî doamna Deleanu, luându-l de după gât.

— Vra să zică pe mine m-aţi dat afară! protestă Herr Direktor.

— Tu stai cu şampania. Noi, moldovenii, stăm cu Dănuţ şi cu cotnarul.

— Mă lepăd de Satana!

— Nu se leapădă ea de tine!

— Da Olguţa unde-i? întrebă doamna Deleanu pe Monica.

— Tante Alice, Olguţa… Olguţa a spus că doarme, şopti Monica, subţiind pe cât cu putinţă pe a spus.

— Nu se poate. Să vie şi Olguţa.

— O doare capul, tante Alice.

— Ia să mă duc eu să văd ce-i, se ridică domnul Deleanu simţind că nu-i lucru curat.

— Pot să intru?

— Olguţa.

Domnul Deleanu crăpă uşa, privi şi încetişor se îndreptă spre patul Olguţei.

— Dormi? o întrebă el, dezmierdându-i pletele.

— Nu, răspunse ea cu ochii închişi, cu pumnii închişi.

— Te doare capul?

— Nu.

— Atunci de ce nu vrei să bei şi tu un pahar de şampanie pentru Dănuţ?

— Nu vreau.

— Ia uită-te la tata.

De subt genele negre, privirile negre izbucniră. Olguţa – ca şi cum deschiderea ochilor ar fi implicat imperios

schimbarea poziţiei – se ridică, aşezându-se pe pat. Privea fără să clipească.
— Ei! Văd că eşti supărată! Ia spune tatei: ce s-a întâmplat?
— Sunt supărată.
— De ce?
— Fiindcă am dreptate.
— Asta-i bucurie, Olguţa, nu supărare!
— Nu. Fiindcă eu am dreptate şi tu n-ai… şi eu vreau ca tu să ai dreptate totdeauna.
Domnul Deleanu abia îşi stăpâni un zâmbet; Olguţa gesticula cu degetul: asta însemna că supărarea-i pe sfârşite.
— Ia explică-mi cum vine asta.
— Papa, începu Olguţa vehement, cine-s eu?
— Tuu? Fata mea.
— Şi mai cine sunt eu?
— Fata mamei.
— Şi mai cine, papa?
— Şi prietena lui moş Gheorghe.
— Ei, papa! Tu mă faci să râd, şi eu vreau să fiu serioasă! Spune, papa.
— Am ajuns la fundul sacului! Mai spune şi tu.
— Papa, cine-i Dănuţ?
— Aha! Fratele tău.
— Vra să zică el e fratele meu?
— Sigur.
— Papa, vra să zică Dănuţ e rudă cu mine tot atât cât e şi eu tine şi mama?
— Da, Olguţa, zâmbi domnul Deleanu.
— Ş-atuncea, dacă eu aş fi tot aşa de mare ca şi mama, aş fi mama lui Dănuţ.
— Aşa-i. Ar avea două mame. Vai de el!
— Papa, zău că nu glumesc… Vra să zică eu sunt sora lui numai fiindcă-s mică…

— Nu, Olguţa! Eşti sora lui Dănuţ fiindcă amândoi sunteţi copiii noştri.
— Sigur, papa. Eu ce spun!… Vra să zică eu sunt ca şi mama pentru Dănuţ, numai că eu sunt mică şi mama-i mare… Da şi eu am să fiu mare.
— Te-ai supărat pe tata fiindcă-l trimete pe Dănuţ la Bucureşti?
— Spune, Olguţa. Tu ştii că tata te ascultă cu plăcere.
— Papa, de ce nu m-aţi întrebat şi pe mine?
— Tu îl iubeşti mult pe Dănuţ?
— Mă rog!… Eu sunt sora lui. De ce nu m-aţi întrebat?
— Ştiu eu!… Aşa-s părinţii, Olguţa: n-au încredere în copii. Şi poate că n-au dreptate… Întotdeauna.
— Te-ai supărat, papa?
— Nu. M-am posomorât, poate, fără să vreau.
— Papa, eu nu vreau să te supăr. Eu vreau să ai tu dreptate… De ce-a plâns mama?
Mâna domnului Deleanu îi răspunse dezmierdându-i mâna.
— Şi ţie-ţi pare rău, papa. Sunt sigură.
— Cum îţi pare rău şi ţie, Olguţa! Aşa-s părinţii! glumi el melancolic.
— Vezi, papa! Pe mine nu m-aţi întrebat!
— Olguţa, tu ştii că Dănuţ vrea să plece? El a hotărât, nesilit de nimeni… În sfârşit!
— Ştiu eu. El face cum vrea Herr Direktor.
— Şi moşu Puiu îl iubeşte pe Dănuţ ca şi noi. El îi vrea binele… altfel decât noi… şi cred că are dreptate.
— Spui drept, papa?
— Da, da!
— La noi acasă nu-i bine?
— Îi bine, Olguţa… Dar pentru un băiat e mai bine să crească între băieţi… strunit cum trebuie.
— Mai bine eram eu băiat.
— De ce, Olguţa?
— Aşa!… N-ar fi plâns mama.

— Ba da, Olguţa. Mama vă iubeşte deopotrivă pe amândoi.
— Ştiu, papa, nu zic!… Da eu nu vreau să plângă mama.
— Şi-l lăsai pe tata singur, dacă erai băiat?
— Tu eşti bărbat, papa!
— Şi?
— Nu te-aş fi lăsat, papa, izbucni ea mânioasă, fiindcă-s fată.
Domnul Deleanu o sărută.
— Ţi-a trecut supărarea?
— Dacă ai tu dreptate, sigur.
— Am, Olguţa. Avocaţii au totdeauna dreptate!
— Şi părinţii, papa!
— Ei, bravo! Aşa te vreau: veselă. Haidem în sofragerie.
— Papa, Herr Direktor e mai sever decât tine: aşa-i?
— Decât mine – mi se pare – nu-i greu să fii mai sever… Ce zici?
— Adevărat! Tu nu eşti de loc!… Nici nu-i nevoie să fii!
— Da! Spui tu!
— Ba da, papa. Dacă ai fi tu sever, eu…
— Tu…?
Olguţa îl privi cu vicleană seriozitate.
— Eu m-aş arunca de pe acoperiş… cum erai să faci şi tu când erai mic, şi ţi-ar părea rău!
— Oare!
— Da tu nu eşti sever. Tu nici nu poţi să te superi, papa.
— Ei?!
— Da. Îţi spun eu! Ţie-ţi vine să râzi când te superi, ş-atunci vrei să te superi şi mai tare…
Domnul Deleanu râdea.
— Tu sameni cu mine, papa.
— Da, Olguţa. Ar trebui să-l pui la colţ pe tata, fiindcă nu ştie să fie tată serios.
— Ei, papa! Eu te-ascult pe tine. Ştii, eu te-am supărat odată, şi fiindcă tu nu mi-ai spus nimica, eu singură m-am pus la colţ… Vezi! Nu mi-i ruşine! Eu îţi spun… Da vreau să ştiu dacă Herr Direktor e sever?

— Cât trebuie, Olguţa. Grigore vă iubeşte.
— Ştiu, papa… Lasă, am să vorbesc eu cu Herr Direktor… Ce cauţi aici? De ce nu baţi la uşă, Anica?
— Întreabă coniţa de ce nu mai veniţi…
— Hai să mergem, papa… Îmi pare bine că mi-ai făcut o vizită. Am să învăţ să fac cafea. Când mi-i mai face tu o vizită am să te tratez cu cafea neagră.
— Mă omoară Alice, măi drăcuşorule!
— Şi dulceaţă-ţi dau, papa.
— Ai tu dulceaţă?
— Sigur. Uite, papa… Da să nu mă spui!
Ochii domnului Deleanu sclipiră de râsul amintirilor, privind gavanoasele din sobă.
— Acolo-i bufetul tău!
— Da, papa, acolo am să ascund cafeaua şi ibricul.
— Şi de unde ai să ai tu cafea şi ibric?
— Îmi cumperi tu, papa… ca să-mi pot primi musafirii.
— Şi dacă ne prinde mama?
— Are să guste şi ea din cafea… să vadă dacă-s bună gospodină!
— Şi dacă se supără?
— Ne pune la colţ pe-amândoi!
— V-aţi împotmolit? îi întâmpină doamna Deleanu scuturându-şi gândurile.
— Tăcere! cuvântă Herr Direktor. Dau cuvântul lui „Mumm”. Aviz urechilor delicate!
— Grigore, să nu spargi oglinda.
— N-ai grijă, Alice! Dopurile de şampanie au predilecţie pentru urechile tale! De rest n-ai grijă, că are dopul!
Într-o pornire, doamna Deleanu şi Monica îşi astupară urechile. Totuşi, pocnetul festiv le făcu să tresară. Dopul zbură ca o vrabie dintr-un exuberant zarzăr înflorit în sticlă, scuturat în cupe.
— Impecabil! se autocomplimentă Herr Direktor, umplând cupele… Serviţi-vă! Cea mai plină pentru Kami-Mura.

— Umple-o bine, Herr Direktor, nu mă persecuta! îl luă în primire Olguţa arătând cu degetul adevăratul nivel al şampaniei subt cel decorativ al spumei.

— Alice, ce ai de spus? Fiică-ta vrea abatajuri alcoolice?

— Dă-i, Grigore. În norocul lui Dănuţ.

— Stai, Olguţa, nu începe… N-ai grijă, te-ameţeşti îndată.

— Ai să ţii un discurs, Herr Direktor? întrebă Olguţa cu buzele pufoase de spumă.

— Nu mă interpela! Tu eşti veşnic în opoziţie… Dragii mei, începu Herr Direktor ridicând cupa, de azi înainte am pierdut un nepot, dar am căpătat un băiat în aceleaşi condiţii ca şi Fecioara Maria. Beau mai întâi, în cinstea noului tată – vrednic tată! – care-şi botează fiul în şampanie nu în apă ortodoxă… Şi în ce şampanie! adăugă el muindu-şi buzele în blonda roire. Gaudeamus igitur.

Ciocnite, cupele cântară pura arietă a cristalelor subţiri.

— Hai, Alice, nu fi mamă vitregă! Ciocneşte cu tatăl copilului vostru!

— Umple-o, Grigore.

— Cum? Ai şi băut-o! Tu, Alice!

— Eu.

Herr Direktor turnă veselie acolo unde era nevoie de multă. C-un foşnet, spuma crescu. În mişcarea ei, cupa se înălţa, parcă palpitând, asemeni unei balerine-n vârfuri, furată de zborul voalurilor desfăşurate.

— Ş-acum, dragii mei, urmă Herr Direktor ciocnind cu doamna Deleanu, să bem în sănătatea fiului îndrumat. Dorinţa mea cea mai fierbinte e ca peste vreo zece ani, adunaţi în jurul acestei simpatice mese, că ciocnim din nou toţi cei de-acum. Ş-atuncea, Dănuţ, să mă priveşti tu prin monoclu – cum te privesc eu acuma – şi să zici: „Acest ramolit care în viaţa lui n-a ştiut să aibă un copil… a izbutit să facă un om”. În aşteptarea acelei zile, s-o cinstim pe aceasta cum se cuvine, să cinstim pe mame!

— Eşti bine dispus, Herr Direktor! îl apostrofă Olguţa c-un bişcot în mână.

— Mi se pare că suntem amândoi. Bună-i şampania! Ce zici, Olguţa?
— Îi bună, Herr Direktor! Te pişcă de limbă!
— Atunci ţine şi tu un toast.
— Crezi că mi-i frică?
— Ia să te vedem! o provocă Herr Direktor, răsturnându-se pe speteaza scaunului.
Olguţa se ridică în picioare.
— Mamă, dă-mi voie să mă sui pe scaun.
— Ce vrei să faci?
— Vreau să ţin un discurs… pentru Herr Direktor.
— Suie-te. Vezi numai să nu cazi!
— Parcă eşti o statuie! exclamă Herr Direktor privind-o cu gâtul strâmb.
— Nu mă interpela, Herr Direktor!
Domnul Deleanu nu-şi găsea locul pe scaun. Cunoştea tracul debuturilor oratorice şi, deşi glumă, debutul Olguţei îl emoţiona.
Olguţa îşi trecu palma peste frunte, umplându-se de fărâmături fiindcă avea în mână un ciot de bişcot.
— Dragă Herr Direktor, vorbi ea fără şovăire, privindu-l, noi doi şi până azi am fost rude fiindcă tu eşti moşul meu. Şi nu-mi pare rău!
— Nici mie, Olguţa.
— Atunci avem noroc la rude amândoi!
— Bravo, Olguţa! aplaudă domnul Deleanu.
— Mare noroc, Olguţa! Să ştii de la mine.
— Ştiu, Herr Direktor, de când am fost rudă cu Fiţa Elencu… Da de azi înainte suntem mai rude.
— Chiar foarte rude! superlativă Herr Direktor comparativul Olguţei.
— Ba nu! Foarte rudă sunt numai cu tata, cu mama şi cu cineva…
— Cine-i misteriosul cineva?
— Ai să vezi, Herr Direktor.
— N-o întrerupe, Grigore, o apără domnul Deleanu.

— Lasă, papa, eu îi răspund… De azi înainte Herr Direktor, tu eşti tatăl fratelui meu. De asta suntem noi mai rude: fiindcă doi e mai mare decât unu, şi fiindcă tu, de azi înainte, eşti de două ori rudă cu mine.

— Şi-ţi pare bine, Olguţa?

— Sigur că-mi pare bine!

— Atunci hai să ciocnim.

— Stai, că n-am sfârşit!… Şi eu doresc, Herr Direktor, să aibă şi fratele meu noroc la rude cum avem şi noi doi.

— A bon entendeur, salut! exclamă Herr Direktor luând-o în braţe.

— Bravo, Olguţa! Nota zece la discurs!

— Dragii mei, vocifera Herr Direktor, aşezând-o pe Olguţa la locul ei, că am căpătat un băiat nu-i mare lucru! Dar văd că nu scapă omul de ce e scris să i se întâmple. M-a ferit Dumnezeu de nevastă, şi iacătă că-n schimb îmi trimete o soacră!… Să bem în cinstea celei mai minore soacre de pe globul terestru şi să dorim ca toate celelalte să-i samene!

Dănuţ mâncase mai multe bişcoturi muiate în şampanie, fără poftă. Auzea răsunând cupele ciocnite, vorbele, glumele, râsetele, fără să le asculte… Vra să zică se întâmplase ceva bun. Toţi erau veseli fiindcă Dănuţ spusese da. Dănuţ ar fi putut să spună da sau nu… Şezuse pe un scaun din sofragerie, înalt, ciudat de înalt – ca toate scaunele clipelor solemne – şi toţi aşteptaseră să hotărască el… Da.

Când îi scosese dentistul, mai demult, o măsea, Dănuţ, cu măseaua în mână, plânsese privind-o cu nedumerire şi duşmănie. Ş-atunci, ca şi acum, părinţii lui îl felicitaseră, râzând alături de scaunul caznei… Ciudat! Atunci o măsea, acuma un da – din gura lui Dănuţ ieşite… Şi toţi erau veseli! Dac-ar fi spus nu? Toţi ar fi fost trişti… Săracu Dănuţ! Numai el era trist… şi parcă nu… Era odată un împărat care cu jumătate faţă râdea şi cu jumătate plângea…

Răsturnat pe scaun, domnul Deleanu respiră cotnarul din păhăruţ.

— Grigore, începu el zâmbind cu ironică melancolie, mult ai mai terfelit tu astăzi biata noastră Moldovă…!

— Scopul scuză mijloacele!

— Nu, nu! Criticele tale erau sincere, şi mai bine decât copiii nimeni nu ştie să vadă paiul din ochii părinţilor… Dar eu, dragă Grigore, am băut şampanie, ş-acuma beau cotnarul acesta roznovenesc care are cincizeci şi nouă de ani: e tocmai din o mie opt sute patruzeci şi opt!… Şi închin, la rândul meu, pentru această Moldovă în care s-a făcut cotnarul amar şi blând, pentru această Moldovă în care mai răsar suflete asemănătoare cotnarului, şi fiindcă-s amare, şi fiindcă-s blânde, şi fiindcă-s rare. S-aţâţ doresc eu copilului meu: să fie din acele suflete, atunci când în pivniţele Moldovei cotnar nu va mai fi.

— Papa, cotnarul e mai bun decât tutunul?

— Vrei să guşti, Olguţa?

— Dacă spui tu!

— Ia să vedem.

Olguţa îşi muie buzele, sorbi cu încordată atenţie, şi ridică din umeri încreţindu-şi fruntea.

— Îi amar, papa! Mai bună-i şampania!

— Tu nu te pricepi, Olguţa! zâmbi domnul Deleanu. Asta-i pentru moşnegi ca noi!

— Papa, da spune-mi dacă-i mai bun decât tutunul!

— Hei! Cred bine! Şi-i mai rar!

— Atunci am să te rog ceva.

— Spune.

Olguţa se ridică de pe scaun, se apropie de domnul Deleanu, şi începu să-i şoptească la ureche, trăgând cu ochiul la ceilalţi.

— Olguţa, nu-i politicos ce faci tu! o dojeni doamna Deleanu.

— Merci, papa!… Mamă dragă, aşa-i când faci un chef!

— Uite, Olguţa… Şi spune-i să-l bea în cinstea voastră, a copiilor.

Olguţa ieşi cu paharul de cotnar în mână, călcând ca o acrobată pe frânghie.

— Pentru moş Gheorghe? întrebă doamna Deleanu.

— Mai încape vorbă?!

— Rămânem fără copii, zâmbi doamna Deleanu oftând. Pe Dănuţ ni-l ia Grigore, pe Olguţa ni-o ia moş Gheorghe… Numai Monica e a noastră… Hai să ne sculăm.

— Noi mai rămânem, Alice, protestă Herr Direktor, arătând paharul pe jumătate plin.

Herr Direktor şi domnul Deleanu rămaseră singuri în faţa paharelor.

— Când pleci tu, Grigore?

— Mâne.

— Şi pe Dănuţ când ţi-l aduc?

— Peste vreo săptămână.

— Aşa degrabă?

— Acuşi începe şcoala.

— Şi tribunalul.

— Încep toate!… Trebuie să-l pregătesc: să-i fac uniformă, să-l mai plimb prin Bucureşti…

— Bine… Să trăim!

— Noroc!

Pornită tocmai din îndepărtate vremi – cu alean de soare îngălbenit pe foi de nuc – aroma cotnarului se răspândi în tăcerea odăii. Şi adierea toamnei de afară, învăluind suflarea toamnei din cotnar, se umplu de amintiri…

Doamna Deleanu ieşise din sofragerie dezmierdând cu degetele buclele lui Dănuţ, urmată de Monica. Ajungând în dreptul uşii ietacului se opri.

— Haideţi la mine, copii.

Mut, Dănuţ trecu înainte, spre odaia lui, cu capul aplecat. Intră. Uşa se închise. Părăsită de buclele lui Dănuţ, mâna doamnei Deleanu rămase o clipă în aer, cu degetele răsfirate, ca o frunză desprinsă de pe creangă şi răzleţită de fructul pe care-l ocrotea… Căzu.

— Tu vrei să vii cu mine, Monica?

Fetiţa apucă mâna cea tristă, o strânse cu toată puterea ei copilărească şi intră în ietac, furişând o privire abătută spre uşa lui Dănuţ.

Două tăceri, una lângă alta, mână în mână.

Doamna Deleanu şedea întinsă pe pat, cu ochii închişi; Monica aşezată pe marginea patului.

Ochii Monicăi nu se desprindeau de pe chipul neclintit al doamnei Deleanu. Îi venea să-şi ţie suflarea ca să nu facă zgomot.

De la o vreme, genele doamnei Deleanu tremurară… şi două lacrimi alunecară de-a lungul obrajilor. Ţinându-şi suflarea, Monica se aplecă şi sărută cu timiditate mâna doamnei Deleanu.

— Tu erai aici, Monica? tresări doamna Deleanu.

— Cu mata, tante Alice.

— Pui mic… tu du-te lângă Dănuţ… Eu am să dorm.

Monica ieşi în vârfuri. Se opri în faţa uşii odăii lui Dănuţ. Bătu încet cu degetul.

— Dănuţ, şopti ea aplecând urechea.

Apăsând binişor clampa, întredeschise uşa.

— Doarme!… Săracu Dănuţ…!

După ce se închise uşa la loc, Dănuţ deschise ochii din nou – şi nu zâmbi.

Monica intră singură în odăiţa fetiţelor.

În trei odăi, trei tăceri priveau viaţa…

Venind de la moş Gheorghe cu paharul gol, Olguţa dădu buzna în sofragerie. Profira sări de pe scaun cu gura plină, ca o mătăhăloasă elevă surprinsă mâncând în clasă de profesoară. Anica plecă ochii în jos, ascunzând bişcotul la spate, cu gestul revelator al şcolarilor fumători.

— Poftă mare! Anica, hai cu mine!

Profira le aşteptă să iasă. De îndată ce se închise uşa, învie, ca statuia unui tablou alegoric după ce se lasă cortina… Aplecându-se, luă bişcotul aruncat de Anica, şi-l înghiţi.

— Ascultă, Anica, o cercetă aspru Olguţa, ai mâncat numai, sau ai şi băut?

— Nici n-am apucat să mănânc, duduie Olguţa, se tângui Anica arătându-i mânile goale.

— Bine! Atunci trebuie să te grăbeşti fiindcă Profira mănâncă tot. Stai, nu pleca. Ai treabă cu mine… Ia să-i dau şi Profirei o treabă!

Meditä încruntată şi repede deschise uşa sofrageriei.

— Profira!

— Of! M-am speriat, duduie!

— Du-te şi spune vierului să-ţi dea poamă fragă: auzi? S-o aleagă frumoasă.

— Da aici cine să cureţe?

— Ştie şi Anica să mănânce bişcoturi! Du-te şi mănâncă poamă. Hai repede.

Profira oftă şi porni… scoţând un alt bişcot din buzunarul pestelcii.

— Ascultă bine, Anica.

— Ascult, duduie.

— Ai să te duci în odaia turcească, la moşu Puiu, ş-ai să baţi la uşă încet. Şi dacă nu răspunde ai să baţi tare… Ia arată-mi cum ai să faci?

Anica se apropie de uşa sofrageriei… şi intră.

— Anica, te joci cu mine?

— Am uitat, duduie Olguţa!

— Fă cum ţi-am spus.

— Da. Dat încet…

Toc-toc, bocăni ea cu degetul.

— Şi dacă nu răspunde bat tare.

Buf-buf, bătu ea cu pumnul.

— Aşa. Şi dacă nici atunci nu răspunde, intri în goană, trânteşti uşa, te baţi cu mâna peste gură şi spui în gura mare: „Păcatele mele! Eu gândeam că eraţi în sofragerie!” Ai înţeles? Da să faci zgomot, ca să-l trezeşti!

— Şi dacă se supără, duduie Olguţă? întrebă Anica abia ţinându-şi râsul.

— Nu-i treaba ta! Ai să-i spui că duduia Olguţa vrea să-i vorbească.

În aşteptarea Anicăi, Olguţa se plimba cu mânile la spate, din ce în ce mai repede, ca cineva care născoceşte dialoguri cu replici scurte. Uneori se oprea, îşi descoperea fruntea mereu bătută de şuviţele negre şi iar pornea.

— A spus să poftiţi.

— Dormea?

— Nu, fuma.

— Bine. Acuma du-te şi mănâncă tot ce-a rămas pe masă. Să nu laşi nimic Profirei!

— Bucuros de musafiri? întrebă afabil Olguţa intrând la Herr Direktor.

— Încântat!

— Ce mai faci, Herr Direktor? Nu te deranjez?

— Tu! Prietena mea! Îmi pare rău!… Ce vânt te-aduce pe la mine?

— Nimic, Herr Direktor! Am venit să te văd, să mai stăm de vorbă…

Herr Direktor se ridică într-un cot pe divan, încrustându-şi monoclul în orbită.

— Îmi faci o vizită?

— Sigur… Da frumos halat ai! Tu eşti elegant ca o cucoană.

— Aşa-s burlacii, Olguţa.

— De ce numai burlacii?

— Fiindcă ei n-au nevastă! În schimb, au un halat frumos.

— Şi cei însuraţi nu trebuie să aibă?

— N-au nevoie. Ei au o nevastă frumoasă.

— Şi dacă-i urâtă?

— Se consolează! Adică nu. Dă! Oftează şi ei!… Da stai jos. Ce pot să-ţi ofer: o ţigară?

— Azi eşti vesel, Herr Direktor!

— Ca întotdeauna.

— Azi nu-i ca întotdeauna.

— Ai dreptate. Azi e o zi mare.

— Pentru tine?
— Şi pentru Kami-Mura… şi pentru toţi. N-ai văzut?
— Atunci de ce-a plâns mama?
— De unde ştii tu c-a plâns?
— Am văzut eu.
— Bine. A plâns… fiindcă-i mamă.
— Ei! Atunci ar trebui să plângă în fiecare zi!
— A plâns de bucurie, Olguţa.
— Nu, Herr Direktor.
— Aşa cred eu.
— Să-ţi spun eu de ce-a plâns: fiindcă pleacă fratele meu.
— Dragă Olguţa, mama a înţeles că-i mai bine pentru Dănuţ să înveţe la Bucureşti, şi ea singură a hotărât – cum de altfel a hotărât şi Dănuţ.
— Atunci de ce-a plâns?
— Aşa-s cucoanele, Olguţa. După ce se hotărăsc să facă ceva, plâng, şi le trece.
— Şi-a călcat pe inimă, Herr Direktor!
— Măi! că multe mai ştii!
— Herr Direktor, când pleci?
— Mâne, Olguţa.
— Pleci singur?
— Da. Dănuţ vine cu Iorgu, peste o săptămână.
—.îmi pare bine, respiră ea.
Herr Direktor îi dezmierdă pletele.
— Bună fată eşti tu!
— Herr Direktor, începu Olguţa privindu-l drept în ochi, tu eşti sever?
— Cu cine Olguţa?
— Ştiu eu!… La Bucureşti, cu funcţionarii tăi.
— Sigur. Altfel nu merg treburile.
— Şi ce faci tu când eşti sever?
— Dă!… Vorbesc mai aspru, mă încrunt, şi dacă nu m-ascultă îi dau afară.
— Şi dacă n-are să te-asculte fratele meu?
— Dănuţ m-ascultă.

— Cine ştie?! Dacă face-o prostie?
— Îi fac morală.
— Şi dacă mai face una?
— Hm!… Om vedea!
— Hm!… Herr Direktor, tu ai bătut vreodată pe cineva?
— Poate! Nu-mi mai aduc aminte! Când eram băiat…
— Da-ţi place să baţi?
— Nu, Olguţa. E urât şi sălbatec.
— Vra să zică, n-ai să-l baţi pe fratele meu?
— Pe Dănuţ! Ferească Dumnezeu!
Olguţa respiră adânc.
— Merci, Herr Direktor. Ştiam eu! Tu eşti sever, da bun… Îmi dai voie să umblu în geamandan?
— Mă rog!
— Închide ochii, Herr Direktor… Astupă-ţi ochii cu mânile… Acuma să-mi spui ce-am să fac!
— Ai să-ţi faci un duş cu colonie!
— Bine-mi pare că n-ai ghicit! Azi nu te doare capul, Herr Direktor?
— Slava Domnului, am scăpat!
— Ce rău îmi pare! Eu vroiam să-ţi fac o fricţiune.
— Ba mă doare! Cum nu!
Revărsându-se, colonia gâlgâia; palma Olguţei se rotea repede, împrăştiind-o pe capul zimţat aspru de părul mărunt, în timp ce buzele suflau din răsputeri spre creştet.
— Îţi place, Herr Direktor?
— Straşnic! Parcă s-a mutat Polul Nord în capul meu! Numai ia-o mai încet, că acuşi capăt o migrenă.
— Nu-i nimica, Herr Direktor! Îţi mai fac o fricţiune. Azi îi o zi mare!
— Pe capul meu!
— Şi pe altele, Herr Direktor, adăugă Olguţa, frământând amarnic.
Era o dărăpănare atât de străvezie, că parcă nu era în văzduhul toamnei – şi o blândeţă vastă în lumină… ca un trecut…

Dănuţ coborî treptele pridvorului cu mânile în buzunar şi umerii plecaţi. Zărind mingea de foot-ball uitată în ogradă, îşi aminti că se jucase cu Olguţa, că se rănise la genunchi mai adineaori – şi i se păru că treptele pe care le coboară sunt altele decât acele pe care le suise, şi că ograda-i alta, şi că Dănuţ e altul…

Ca şi cum treptele suite atunci şi coborâte acum ar fi fost ale vremii, nu ale pridvorului casei părinteşti.

Închise ochii…

De multe ori, spre sfârşitul vacanţelor mai ales, Dănuţ visa că i s-a întâmplat o nenorocire. Şi-ntotdeauna, deschizând ochii, nenorocirea se isprăvea. Şi Dănuţ era fericit, cu sufletul frăgezit de zâmbete desprinse din spaima somnului. Astfel nenorocirile din somn îl deprinseră să socoată nenorocirea ca un prag peste care treci – deschizând uşa cu o deschidere de pleoape – pentru a intra în alba încăpere a luminii, cu oglinzi numai pentru zâmbete şi ferestre numai pentru soare…

Deschise ochii. Mingea de foot-ball, aceeaşi; cerul, înalt şi întins; începea şcoala, se apropia plecarea; Dănuţ, mic şi singur…

Vra să zică l-au dat afară din casă… Nu-i venea să plângă, nu. Oftă.

Cum ar fi vrut Dănuţ să se facă cerul mic-mic, şi jos-jos, aşa cum era cuvertura măsuţei pe care făcea uneori, iarna, doamna Deleanu pasienţe sau cetea o carte. Şi dedesubtul cerului micşorat şi coborât, aşa cum ar fi vrut Dănuţ, să fie un covor luminat de flăcările sobei şi o pisică somnoroasă…

Deasupra măsuţei mai era o lampă cu abat-jour. Subt măsuţă se vedeau picioarele mamei în pantofi subţiri, stând locului, sau strâmbându-se pe-o coastă de nedumerire, sau bătând tactul unei supărări, cu vârfurile. Dănuţ, fireşte, şedea subt măsuţă. Olguţa se juca pe-afară, în omăt. Dar lui Dănuţ nu-i trebuia altă joacă. Acolo, lumea se micşora ca o căsuţă de păpuşă. Nimeni nu mai era pe lume, decât picioarele măsuţei, Dănuţ la mijloc, pantofii mamei şi pisica.

Dănuţ ştia ce face mama fiindcă vedea ce fac pantofii. Ştia când zâmbeşte, când se încruntă, câad se supără. Pisica de la o vreme torcea. Şi era o tăcere!… Căldura sobei ajungea acolo molatecă şi somnoroasă… Acolo începeau poveştile cu Statu-Palmă-Barba-Cot, cu Prichindel… Acolo făurise Dănuţ o lume măruntă, cu oameni mici ca literile, cu animale de statura majusculelor şi căsuţe niciodată mai mari decât o carte de poveşti, să-ncapă-n ele numai basme. Dănuţ, numai, era uriaş, dar ce uriaş cumsecade!… Era bine acolo! Aceea era patria lui Dănuţ luminată de focul din sobă ca de un soare al co-voarelor pe care dorm copii şi visează pisici…

L-au izgonit.

Ce înalt era cerul! Ce mare pământul!

Porni încet spre livadă… Ce se întâmplase în turbinca lui Ivan? Ce vânt veştejise, scuturase şi alungase împăraţii, feţi-frumoşii şi poveştile? Turbinca lui Ivan era goală?

Dănuţ mergea singur. Nimeni nu-l mai însoţea. Oştile care întotdeauna veneau în urma lui Dănuţ sau îl aşteptau înainte – pieriseră. Pustiu înainte, pustiu în urmă! Din casă-l izgoniseră, înainte-l aştepta şcoala…

Turbinca lui Ivan era goală şi era grea fiindcă în ea intrase durerea din viaţă în locul celei din basme, cu duioasa apăsare de moarte a toamnei pe păduri.

În drum spre livadă îl ajunse Ali, gudurându-se pe lângă el.

Numai Ali îl iubea pe Dănuţ. Şi după ce va pleca Dănuţ, amândoi vor rămânea singuri: Dănuţ la Bucureşti, Al i la Medeleni.

— Dănuţ!

Cu cozile fluturând pe spate, Monica alerga după el.

— Dănuţ, stai puţin, Dănuţ!

Îl ajunse în livadă. Gâfâia.

— Dănuţ… Îmi pare-aşa de rău că pleci! se spovedi ea gata de plâns, luându-l de mână şi privindu-l cu ochii măriţi.

— Ce v-am făcut eu? Ce mai vreţi cu mine? De ce nu-mi daţi pace?

Smulgându-şi mâna din mâna Monicăi porni înainte, înstrăinându-se de-ai lui în toamnă.

— Ce i-am făcut eu? murmură Monica acoperindu-şi obrajii cu mânile… Săracu Dănuţ!

Şi fiindcă numai Ali mergea după Dănuţ, deşi gonită, Monica porni după Ali.

Arome dulci şi amărui, mirodenii pipărate, miresme stinse, suflări umile, abia simţite, desluşite totuşi…

Soarele umed – adierile vântului de pe mirişti, şi grădini, şi arături – fructele şi frunzele crengilor – trunchiurile pomilor – pământul – frunzele şi fructele căzute – şi firele de iarbă-ncovoiate miroseau de-a valma toate-toate.

Pluteau suflete printre pomi şi suflete se desprindeau din iarbă şi din vânt, şi căderea frunzelor dezmierda mâhniri fără de frunte şi sfâşieri fără de mâni.

Şi pretutindeni începea o plecare, şi nicăieri nu se vedea tristul cufăr al plecărilor, nici femeia care stă pe el înfrigurată, cu genunchii strânşi şi coatele împreunate, acoperindu-şi ochii: să nu mai vadă şi să nu mai plângă.

Dar toamna?

Monica se tupilase după trunchiul unui măr domnesc. Deasupra ei, merele pline încovoiau crenguţele, împovărându-le, ca cerceii cu prea grele nestemate urechile micilor infante.

De-acolo, Monica ţinea tovărăşie lui Dănuţ, într-ascuns.

Ostenise. De aceea îngenunchease.

Dănuţ şedea pe banca de sub nuc, nemişcat. Monica-i vedea numai capul aplecat asupra mesei de stejar. Soarele-l bătea în plin, cârlionţându-l cu aramă.

Pe masa de stejar cădeau frunze, lumini de soare şi nuci întunecate în cojile verzi. Se desfăcuse parcă un străvechi gromolnic, cu scoarţele de foi de nuc suflate cu lumini de soare. Şi capul unui pui de faun, aplecat, visa…

O lacrimă de-ar fi lucit în soare căzând din ochii lui Dănuţ, Monica ar fi cutezat să iasă din ascunzătoare. Dar numai frunzele cădeau din crengile de nuc.

Sufletul lui Dănuţ se îndepărtase atât de mult de trupul lui Dănuţ, că murmurul buzelor lui era al unui copil care abia ştia să vorbească, şi numai zâmbetul era poate al lui Dănuţ dacă nu al soarelui de pe obraz.

Unu Ilă Duduilă Eşti caş Toporaş Pe la moara Murgului Trece fata turcului C-un cojoc De motoc C-o pestelcă Strecătoare Una mara Două para Triaria Compania…

Fără înţeles, versurile căpătau odinioară farmecul naiv al buzelor care mai degrabă ştiau să râdă decât să vorbească. Pe-atunci, Dănuţ avea vreo trei ani. Purta rochiţă ca şi Olguţa, şi când îi era somn anunţa: „Vau naniţi”. Şi o bucovineancă, dădaca lui, poate în dorul satului de peste graniţă, îl învăţase încetul cu încetul versurile copilăriei ei. Dănuţ le recita din braţele doamnei Deleanu şi, după ce isprăvea, căpăta bomboane şi sărutări. Când se culca, le recita în şoaptă, pentru el, până ce-adormea.

Unu Ili Duduili…

— Nani, Dănuţ! răsuna ca prin vis glasul doamnei Deleanu din patul slab luminat de lampa cu abat-jour verde. Şi Dănuţ şoptea mai încet: Eşti cas Topoas…

— Sst!

Pe la moaa Mugului Tece fata tucului…

— Ţţ-ţţ!

Şi Dănuţ zâmbea fiindcă numai gândul lui mai auzrea că fata turcului avea:

Un cozoc.

Di motoc…

Şi adormea zâmbind.

Cădeau frunzele nucului câte una şi mai multe laolaltă pe masa de stejar.

Şi pomii astă primăvară erau înfloriţi, şi-acum nu mai aveau flori, şi căDeau frunze galbene din ei, foşnind uscat. Poate de asta versurile cantilenei care lăsa zâmbetul somnului pe buzele lui Dănuţ – pe c înd avea trei ani – acum fără de înţeles, şi-atât de trist i se desprindeau de pe buze, rupte din trecut:

Unu Ilă Duduilă Eşti caş Toporaş…

Se ridică-n livadă – pe măsură ce se lungeau umbrele – răcoarea umedă. Monica îşi acoperise pieptul cu mânile: tremura.

Şi Dănuţ era îmbrăcat subţire! Dacă răcea? Se ridică în picioare, frecându-şi genunchii îndureraţi, începu să se îndepărteze de-a-ndăratelea, ascunzându-se pe după trunchiuri. Se opri, uitându-se: Dănuţ nu se mişca. O luă la fugă din răsputeri ca să aducă mai degrabă pelerina lui Dănuţ.

Când eşti trist de tot, îţi vine să dormi. Îţi vine să-ţi culci capul pe genunchii altcuiva care te iubeşte, sau, dacă eşti singur şi n-ai pe nimeni, să ţi-l culci pe palmele tale… Da. Îţi vine să dormi când eşti trist. Şi să uiţi… Dar când te deştepţi? Iar eşti trist şi nu mai poţi s-adormi din nou…!

Dănuţ oftă.

De ce cădeau frunzele?… Fiindcă venise toamna… Frunzele erau moarte?… Nu. Frunzele cădeau şi mureau jos pe pământ fiindcă venise toamna… Toamna…

Frunzele cădeau sau vroiau să cadă?… Dacă venise toamna!… Ce să mai facă ele pe crengi…!

Când vine toamna, pasările pleacă şi frunzele cad…

Dacă Dănuţ ar fi fost o frunză pe creanga nucului, şi-ar fi venit toamna – ce-ar fi făcut?… Toate frunzele din jurul lui ar fi căzut, şi el ar fi rămas din ce în ce mai singur – aşa cum era acum… Da. Şi el s-ar fi aruncat de pe creangă… şi l-ar fi luat vântul, şi l-ar fi amestecat cu celelalte frunze, şi cine ştie unde l-ar fi azvârlit… şi nimeni-nimeni n-ar mai fi ştiut de el…

Când eşti trist de tot îţi vine să dormi şi să uiţi…

Un gând ciudat se apropia de Dănuţ, de dinafară parcă, aşa de ciudat că ochii lui Dănuţ se deschiseră mari şi orbi, ca în întuneric, când se apropie spaima care-ţi apucă inima şi ţi-o gâtuie…

În fundul livezii era o râpă înaltă – tot atât de înaltă pentru Dănuţ cât era pentru o frunză creanga de pe care se

zvârlea în jos. Frunzele plutesc, alunecă şi se aşază lin… Nucile cad şi se sfarmă!… Nucile n-au sânge. Dac-ar avea, le-ar curge sângele pe coajă… ca unui om… ca unui om cu capul sfărmat… ca unui biet om trist…

„Dănuţ! Dănuţ! Unde eşti, Dănuţ? Unde-i Dănuţ…?”.

Şi l-ar fi găsit boarul jos, lângă râpă, cu capul sfărmat, cu şiroaie de sânge pe obraz…

Mort Dănuţ?… El, Dănuţ, mort…?

— Eu?

„Nu se poate!” murmură un gând îndepărtat şi învăluitor ca orizontul răsăritului.

Toţi sunt în doliu. Merg în urma sicriului lui Dănuţ. Plâng… Şi lui Dănuţ îi vine să plângă fiindcă şi el merge în urma sicriului.

— Mort?

Singur în sicriu? Singur în groapă? În pământ negru?… Şi noaptea cu strigoii? Singur!

„Nu. Mai bine la şcoală.”

Toamna mor nucile sfărmate şi frunzele căzute. Dănuţ pleacă la şcoală.

Monica răsări îndărătul băncii ca o icoană luminată de candelile apusului. Fără să spuie o vorbă, aşează pelerina pe umerii lui Dănuţ… şi fără să vrea, fără să ştie de ce, braţele ei subţiri îi încolăciră grumajii, şi buzele închise îi sărutară buclele…

Văzând că braţele nu sunt ale mamei lui, Dănuţ sări în picioare scuturându-şi buclele.

— Cine ţi-a dat voie să mă săruţi?

— De ce mi-ai adus pelerina?

— Ca să nu răceşti, Dănuţ, îngână Monica, înghiţind.

— Mai bine-aş răci. Ce te-amesteci?

— Dacă mi-i milă de tine!

— Cine ţi-a dat voie să-ţi fie milă? N-am nevoie!

Aaa! Nu se isprăvise vacanţa! Are să le-arate el! întâlnind cozile Monicăi, apucă şi trase. Capul Monicăi zvâcni îndărăt, docil. O amintire trecu pe dinaintea ochilor lui Dănuţ: la

începutul vacanţei, pe vremea caiselor, în livadă, o trăsese pe Monica de cozi… Şi parcă se temuse de Monica… şi-i păruse rău. Ce repede trecuse vacanţa! Începea şcoala! Pleca. Era frig, toamnă!

— Te-ai supărat, Monica? o întrebă el dulce, lăsând să-i cadă cozile din mâni.

—.?

Nu-i vedea faţa: numai cozile blânde şi grele.

— Îmi pare rău, Monica. Pardon… Nu ţi-e frig?

Capul Monicăi făcu semn că nu.

— Da vrei să fugim împreună?

Capul Monicăi făcu semn că da.

— Tu eşti căluţ şi eu te mân: da?

— Da.

— Hâi, căluţ! răsună puternică şi ascuţită vocea lui Dănuţ.

Tot nu se isprăvise vacanţa!

Trezit din somn, Ali ţâşni săgeată. Cu cozile de aur în mâni, Dănuţ fugea subt foile de aur. Şi-n faţa lui fugea Monica, zveltă, cu faţa plânsă şi bitoare. Şi pretutindeni printre ei, Toamna.

Nori lungi şi subţiri se aşternuseră din înaltul cerului siniliu până în zarea apusului, ca nenumărate trepte de marmură ale palatelor din basme.

În gloria luminilor – ca-n ţara unor torţi înălţate de braţele curtenilor – un punct negru tresări şi pieri. O rândunică poate. Şi soarele apuse dincolo de lume, ducând cu el condurul delicat pierdut de vară pe cea din urmă treaptă a palatului ceresc, şi melancolia prinţilor îndrăgostiţi de o cenuşăreasă.

Monica tresări prin somn, îngăimând cuvinte nedesluşite.

Dormea pe-o coastă, dezvelită, cu picioarele îndoite de la genunchi, c-un pumn adus lângă frunte, celălalt repezit de-a lungul coapsei, albă în goliciunea copilărească şi cea lunară, ca statueta fugii răsturnată.

— Hâi, căluţ!

Aleargă prin livadă, fără să-l poată vedea pe cel care-o mână de la spate trăgând-o de cozi…

Se smunci atât de tare, încât visul, ca un lung păr despletit, îl flutura pe dinaintea ochilor… Se acoperi cu pledul pe picioare, ridicându-se.

— Hâi, căluţ! murmură ceresc glasul din vis.

Un zâmbet fericit îi răsturnă capul pe spate… Şi ce cuminte era Dănuţ! Ce surâs blând avea!… Şi ce ochi dulci, verzui şi aurii! Şi buclele lui cu miros de castane coapte! Şi ce repede-i trecea supărarea…!

— Hâi, căluţ!

Râzând cu ochii închişi, Monica-şi răsturnă capul pe pernă aşteptând somnul… şi visul care avea să unească din nou cozile ei cu mânile lui Dănuţ.

Cu foşnetele toamnei şi ţârâitul greierilor, balul alb al lunii ondula pe la fereşti.

Prin întuneric, domnul Deleanu răsuci o ţigară şi o aprinse aplecându-se pe marginea patului.

— Nici tu nu dormi?

— Fumez, Alice.

— Câte ceasuri?

Flacăra unui chibrit clipi, răscolind umbrele.

— Cam târziu… Unu.

Doamna Deleanu se coborî din pat, îşi aruncă pe umeri chimonoul… Intră în vârfuri în odaia lui Dănuţ, apăsând şi ridicând clampa, mut. Dănuţ dormea cu buzele întredeschise. Se dezvelise. Cămeşa albă se îngrămădise înfoiată deasupra genunchilor, descoperind picioarele lungi cu genunchii zgâriaţi, pulpele lin rotunjite, gleznele subţiri.

În palma desfăcută îi juca o lumină de lună. Lumini de lună îi tremurau prin păr şi pe obraji.

Ca un copil de casă adormit la picioarele unei albe castelane al cărei evantai de pene albe îi lumina somnul.

Doamna Deleanu îl înveli, îi alintă cu vârful degetelor buclele rotunde şi ieşi încet.

— Ce face?

— Doarme.

— Bine-i să fii copil! dădu din cap domnul Deleanu turtindu-şi ţigara în scrumelniţă.

— Bieţii copii! îngână pentru ea mama lui Dănuţ.

Cu mişcări nesigure şi albe cădeau petalele unui trandafir de pe măsuţa de noapte: cum se dezvelesc copiii mici prin somn, când visează…

II.

ROBINSON CRUSOE.

Ploua…

Cea din urmă căruţă a şatrei de ţigani se oprise în drum, ceva mai încolo de poarta ogrăzii boiereşti. Caii firavi muriseră parcă în picioare, cu capetele grele, şi mâţa unghiulară, legată cu o frânghiuţă îndărătul căruţei, mieuna slab.

Subt coviltirul de culoarea norilor zdrenţele galbene şi roşii ale ţigăncilor şi sclipirea focoasă a salbelor abia se desluşeau prin întunericul înceţoşat de fumul lulelelor, înstelat când şi când de luceferi rubinii.

Un glas femeiesc momea încetişor, cânta poate, adormind un copil sau o durere.

Anica, zgribulită în burniţă, îşi odihnea sufletul şi mâna desfăcută în palma castanie a ghicitoarei. Când rare, când repezi şi bolmojite, vorbele sorocului aduceau nădejde sau înfricoşare. Anica privea cu spaimă degetul vrăjit căutându-i în palmă cărările vieţii, potecile norocului şi dumbrăvile dragostei.

Ploaia se înteţea răscolită de vânt. De subt coviltir un glas aspru bodogăni răstit.

Ghicitoarea îşi luă banii şi porni spre căruţă. Anica intră în ogradă cu capul plecat în jos. Trecând pe subt stejarul de la poartă, zări urma slabă a unui pneu de automobil. Privirile-i alunecară spre zarea afumată… Oftă. Toate drumurile erau şterse de cenuşiul des. Se scutură înfrigurată şi alergă spre casă. Cânii strânşi pe subt streşini abia o priviră.

În priveliştea moartă, căruţa cu ţigani se îndepărta ducând subt coviltir cele din urmă focuri şi culori ale toamnei, lăsând în urma ei văzduhul sur, ca o bolnavă lumină de lună…

Nu s-auzea nici un lătrat. Ploaia vorbea singură ca o cerşetoare nebună.

Prin ferestruicele de mansardă ale podului – zăbrelite de ploaie pe dinafară, zbârcite de păianjeni pe dinăuntru – lumina intră ca un val de dantelă de mult aruncată acolo printre celelalte vechituri. Şi câte nu erau! Pe măsură ce porniseră bătrânii din casă luând drumul cimitirului, podul se umpluse cu tot ce le îndestulase mai curând tabieturile şi ciudăţeniile lor, cât şi ale vremii lor, decât trebuinţele.

Odaia Fiţei Elencu fusese surghiunită în pod, în întregime, ca osemintele unui ciumat. Încăpătoarele fotolii şi canapele, cu picioare arcuite şi primitoare speteze, căptuşite cu mătasă albastră – înadins adusă din Franţa – cărunţiseră de când tăcerea moţăia în ele. Taburetele, ca nişte broaşte ţestoase cu albastră carapace, înţepeniseră subt apăsarea vremii. Şi toate cărţile, bucoavnele, gromolnicele şi ceasloavele răsfoite de uscatul deget al Fiţei şi colindate de ochii ei verzi zăceau în lăzi sau grămădite pe jos.

Într-un ungher, stranii instrumente de muzică – născociri ale unui strămoş meloman şi şui – aşteptau pe strănepotul în care avea poate să învie sufletul străbunului să le dezlege melodiile amuţite. Vioare de lemn blond cu gâtul curb; vioare brune ca zahărul ars, cu gât şerpuitor de lebede; viole cu pântecele bombat ca al voluptăţii; cobze, mandoline şi ghitare, care de care mai sucite, mai întortocheate. Şi toate înecate în tăcere!

Teancuri de portrete cu rame negre, castanii sau aurii, ovale sau pătrate, de lemn sau catifea, mari şi mici – desprinse treptat de pe zidurile odăilor de jos – se rezemau laolaltă pe umărul aceleiaşi uitări; şi chipurile lor păreau icoane ale colbului şi ale păianjenilor, nu ale unor feţe omeneşti.

Mirosea a lemnărie încinsă de căldură, a putregai uscat şi a colb de arhivă.

Aşa că aroma de proaspete piersici, în pod, era îngrozitor de veselă…

„. Mâncam ca un rege în faţa curţii. Nu avea voie să-mi vorbească decât papagalul, ca un favorit. Cânele meu care îmbâtr înise şedea totdeauna la dreapta mea; cele două pisici, la fiecare capăt al mesei, aşteptând să le arunc câte o bucăţică de carne…”

Ajungând la acest pasaj, Dănuţ întoarse cartea pe dos, aşezând-o pe podea, luă o persică fardată şi muşcă din ea zgomotos.

Cel mai fericit om din lume era Robinson Crusoe, aşa cum îl arăta lucioasa cromolitografie de pe copertă.

Între coliba – mai mult peşteră – şi palmierul de trunchiul căruia atârna o nucă de cocos, se vedea marea, dincolo de gărduţ, inofensivă şi drăguţă ca o grădiniţă de albăstrele.

La intrarea colibei, în gaura neagră-verzuie, un păianjen alegoric îşi ţesuse o pânză neglijent poligonală. Din colibă pornea iarba tânără cu reflexe verzi de acuarelă udă.

Trebuie să fi fost tare cald când se fotografiase Robinson, fiindcă deasupra căciulei ţuguiete – care-i acoperea şi urechile şi ceafa, ca o glugă – radia o umbrelă făcută din frunze de palmier cu marginele roze de soare subt cerul albastru prin care literile titlului defilau roşii: Robinson Crusoe… Da aşa-i plăcea lui Robinson: să umble gros îmbrăcat pe orice vreme! Sarica de blană bărboasă era croită pe talie. Robinson avea o faţă foarte simpatică – aducea cu Moş Crăciun, numai că barba şi musteţile-i erau castanii. Musteţile spiritual răsucite; obrajii rumeori; barba frumos retezată. De subt căciulă îi năvăleau cârlionţii până deasupra sprâncenelor, ca un breton drotat.

În mâna stângă, ridicată deasupra genunchiului stâng, ţinea papagalul. Adică papagalul susţinea mâna, fiindcă toate degetele – corect alineate – se rezemau pe spinarea verde, ca pe găurile unui fluier; iar cele patru degete de

păpuşă ale mânii drepte pluteau pe spinarea căpriţei care întindea botul spre papagal, ca şi cum ar fi vrut să-l sărute sau să-l pască.

Robinson era aşezat pe… – nu se vede pe ce! Şedea cum stau fachirii, pe aer. La picioarele lui – depărtate unul de altul şi în vârfuri, ca ale cuiva care saltă un copil pe genunchi – se încrucişa o lopată cu altă unealtă decapitată de chenarul coperţii. Pisicile dormeau, pesemne, în colibă sau pe acoperişul ei. Cânele fugise de pe copertă şi sforăia în pod la picioarele lui Dănuţ. Se numea Ali. Tot în pod, veghea şi un papagal – aidoma cu cel de pe copertă – numai că era împăiat.

Insula lui Robinson, cu vesela sihăstrie a cromolitografiilor, se mutase în podul cu vechituri. Dănuţ era Robinson Crusoe în insula lui Robinson Crusoe. Şi era foarte bine!

Barba lui Robinson de pe coperta cărţii era umedă şi plină de picuri aromaţi… fiindcă în podul cu vechituri al Medelenilor, Robinson Crusoe mânca piersici, în tovărăşia unui câne adormit şi a unui papagal împăiat.

Hârtiile şi cărţile celor două birouri – de la Iaşi şi de la moşie – ale domnului Deleanu, aveau flux şi reflux, datorite pe rând magnetismului ordonat al doamnei Deleanu şi izbucnirilor tumultoase ale domnului Deleanu.

În epocile fluxului, biroul era o odaie ca oricare alta, înzestrată cu masivă mobilă de birou bărbătesc, ţinută în cea mai amănunţită ordine şi curăţenie, în acele epoci domnul Deleanu ori nu era acasă, ori nu lucra.

În epocile refluxului, din dulapuri, de pe dulapuri, din saltare, de pe etajere, din buzunarele tuturor hainelor, pardesiurilor, halatelor, pijamalelor şi paltoanelor năvăleau tomuri multicolore şi proteiforme, dosare, reviste, ziare, caiete, carnete, coli, scrisori, telegrame, recipise, fiţuici, cutii cu tutun cu ţigări, cutii de chibrituri… peste tot. În acele epoci doamna Deleanu nu intra în birou. Domnul Deleanu lucra ca Neptun în viitoarea valurilor.

O telegramă sosită, de dimineaţă, de la Iaşi, dezlănţuise refluxul.

„Arestat bancrută frauduloasă. Confirmat mandat. Rog lucraţi memoriu cameră acuzare. Interveniţi urgent. Soţie soseşte bani, informaţii. Nu mă lăsaţi.

Respect.

Blumm”

Arţăgoasă, peniţa alerga de-a latul colii de hârtie. Madam Blumm, vehement izgonită din birou, aştepta în salon, cu umbrela şi sacoşa în mână, cu pălăria în cap, trăgând cu urechea şi oftând pe nas de durere şi gutunar.

Domnul Deleanu aprinse mânios o ţigară, aruncă o privire piezişă pe motivarea stereotipă a mandatului de arestare… şi oratoria întemniţată în peniţă izbucni: „E revoltătoare”…

Şterse… Zâmbi, închipuindu-şi spasmul clopoţelului justiţiei statuare şi irascibile ca toate femeile care fac puţină mişcare.

„. E ciudată şi jignitoare uşurinţa cu care se răpeşte libertatea unui om într-o societate civilizată care ştie să respecte averea şi nu ştie să respecte omul. O arestare preventivă, în definitiv, e un sechestru asigurător asupra persoanei.,.”

Când lucra, nimeni nu intra în biroul domnului Deleanu, afară de Olguţa, fireşte.

— Îţi aduc cafeaua, papa… O vărs sau n-o vărs? întrebă ea, apropiindu-se cumpănitoare cu ceaşca în mână.

— Ce verşi e pentru tine!

— Ei! Papa! Vrei să nu vărs de loc?

— De ce?

— Ai să crezi că fac dinadins.

Domnul Deleanu sorbi din ceaşcă; Olguţa din farfurioară.

— Tare-i frig şi urât, papa! Îţi vine să fii bolnav!

— Mi se pare că n-ai ce face, Olguţa?

Olguţa îl privi pe sub sprâncene, stăpânindu-şi un căscat din senin venit ca un strănut.

— Am! oftă ea. Mă plimb prin casă… da mi-i ciudă că nu-i frumos!
— Ce să facem noi oare? se întrebă domnul Deleanu c-un ochi la Olguţa şi altul la memoriu.
— Lasă papa. Te deranjez. Văd eu că ai de lucrat.
— Când ai să fii tu mare, Olguţa?
— De ce, papa?
— Să lucrăm noi doi împreună.
— Ce bine-ar fi, papa! am râde tot timpul şi-am bea la cafele!
— Da… Ne-am face de cap!
— Da am face şi treabă, adăugă Olguţa ridicând sprâncenele.
— Mai încape vorbă?!
— Tu mi-ai dicta, papa, şi eu aş scrie… şi după ce-aş obosi, eu ţi-aş dicta şi tu ai scrie.: Şi n-ai mai avea nevoie de secretar!
— Pe tine te-aş pune să primeşti clienţii.
— Clientele, papa. Le-aş arăta eu!
— Ai dreptate! Clientele-s teribile! Ar trebui să plătească dublu.
— Papa, femeia ceea din salon divorţează?
— De unde şi până unde?
— Oftează, papa! Nu pot s-o sufăr: a vrut să mă sărute!
— I-auzi!
— Da, papa! Da ce-s eu?… Ce au, papa, cucoanele că sărută tot timpul?
— Asta-i ocupaţia lor!
— Eu n-am să sărut niciodată!
— Nici pe tata?
— Ba pe tine da. Asta-i altceva.
— Bine ne mai împăcăm noi doi, Olguţa!
— Păcat că nu eşti tu mic, papa. Ne-am fi jucat împreună! Eu aş fi vrut să fim fraţi.
— Suntem prieteni.
— Da eu nu te las să lucrezi, papa. Mă duc.

— Unde?
— În salon.
— Cu madam Blumm?
— Lasă, papa!… Tu lucrezi şi ea oftează! Am să fac atâtea game la pian, că are să plângă!
— Bravo, Olguţa! Şi după asta o dăm afară şi-o expediem la gară.
— Da, papa! O dăm afară.
— Şi facem amândoi ordine în birou!
Olguţa zâmbi. Ştia ea ce înseamnă să facă ordine!
— Halal tată ai tu, Olguţa!
— Papa, tu nu trebuia să te faci tată… Da-i foarte bine aşa cum eşti!
— Pe placul tău?
— Da, papa… Parcă te-aş fi căpătat cadou de la moş Gheorghe!
Sofrageria era năpădită de funigei coloraţi, ca toate croitoriile: într-aceasta se lucra la zestrea şcolară a lui Dănuţ. Cu mânii intermitente dar mereu împrospătate, maşina de cusut îşi învălmăşea zornăitul metalic într-un galopant crescendo, brusc amuţea, şi iar începea, ca o soţie care-şi ceartă soţul în rate pasionate.
Limbuţia etnică şi profesională a cusutoresei adusă de la Iaşi negăsind nici un ecou, se convertise în muţenie posacă, dezminţită de dansul picioarelor de pedale şi de jargonul roş al părului.
Doamna Deleanu, ermetic albă în şorţ de soră de caritate, cu metrul de muşama încolăcit pe după gât şi foarfecele în mână croia pe masa întinsă.
Monica, aşezată de profil lângă fereastră, pe un scaun cu două pernuţe, cu spatele puţin adus, broda iniţiale pe batiste. D. D. – adică: Dan Deleanu. Aşa avea să-l strige la şcoală, la catalog.
Monica broda pe întâiul D puţin mai mic decât pe-al doilea, imperceptibil mai mic, fiindcă nici mânile Monicăi nu puteau să-i spuie lui Dănuţ altfel decât: Dănuţ.

Dac-ar fi ştiut cineva!… D. D., adică: Dănuţ Deleanu… Acul şovăi în mânile Monicăi. Adevărul, ca un parfum de garoafe, năvălea aprins pe obrajii aplecaţi asupra sufletului… D. D., adică… „dragă Dănuţ”…

Cele două iniţiale erau întâia scrisoare de dragoste a Monicăi.

— Monica, n-ai văzut tiparul?

Monica tresări, scăpând batista pe genunchi. În locul ei răspunse c-un surâs afabil, plin de pistrui, madmazel Clara, care ştia orice, chiar şi locul tiparului.

„Cine ţi-a dat voie să mă săruţi?” se supărase Dănuţ când îl sărutase în livadă.

„Cine ţi-a dat voie să-ţi fiu drag?” s-ar fi supărat Dănuţ dacă ar fi ştiut.

„Dragă Dănuţ…”

Da. Cine i-a dat voie să-i fie drag?

Şi zâmbi… Cine ştie! Poate că Dănuţ i-ar fi dat voie să-i fie drag…

— Cucuţi!

— Doo, replică pianul profund.

Madam Blumm dădu din cap.

Cu degetul cel mic al mânei stângi şi cu cel gros al mânei drepte, Olguţa bătuse înverşunat un dublu do, în extrema stângă a clavirului, punând şi pedala. Un bubuit bas de furtună în munţi zbârnâi prin salon, lovindu-se de geamuri şi oglinzi.

Olguţa vroia să facă douche écossaise timpanului clientei. De aceea, gama începu să alerge într-un tempo zglobiu subţiindu-şi sunetele, până când, cu ajutorul pedalei din nou puse, se prefăcu într-un viscol de vibraţii urzicătoare, într-un ţiuit străpezitor de chinină în urechi, din care se prăvăliră îndărăt, spre cruntele sonorităţi din stânga, stridenţele din dreapta…

Vaierul creştea… Se dărâmau sunetele, îmbrâncite de pedala cu deşănţată brutalitate a unui rix într-o tavernă de apaşi.

Olguţa lăsă pedala. Gama sireapă amuţi… Acalmia se lăsă ca un parfum de tei… Şi domol, cu o blândeţă iezuită, procesiunile de călugăriţe ale gamei normale se strecurară prin salon.

Olguţa trăgea cu urechea şi coada ochiului.

Însă timpanul auditoarei era deprins mai demult şi cu notele enervante, drept răspuns la casnice întrebări, şi cu tumultul muzicii pentru care ai plătit bani şi-ţi dă ameţeli de cap… dar şi invidia celorlalţi comercianţi. Madam Blumm avea o fată absolventă a clasei de pian de la Conservatorul din Iaşi. Domnişoara Raşela cetea Fleurs du mal şi cânta la pian operele lui Wagner.

Nici nu i-ar fi trecut prin minte Olguţei că auditoarea devenise admiratoare. Madam Blumm aproba, minunându-se de lipsa notelor. Pentru ea, Olguţa cânta pe dinafară. Aşa da! La fel cu Raşela, numai că notele Raşelei multe parale mai costau! Cucuţi sămăna lui conu Iorgî. Şi el bine mai vorbea şi tot pe dinafară! La el era scăparea…

— Ooff!

Braţele Olguţei osteniseră. Încetul cu încetul începu să scurteze câmpul gamelor, făcându-le egal şi monoton ca un exerciţiu de dimineaţă, după somn.

În salon era frig. Ploaia întuneca geamurile. Lumina intra alburie ca o pâclă…

— Cum?

Nu-şi crezu urechilor. Întoarse capul, privind peste umăr. Madam Blumm adormise, fără să-şi fi lepădat sacoşa şi umbrela. Adormise orchestral: sorbea aerul suspinând, ca o supă fierbinte, horăia, ofta şi şuiera pe nas şi pe gură.

Olguţa întoarse capul cu scârbă… Era rău dispusă… şi nu mai avea pe cine să se supere. Monica era prietena ei. Buftea… Dănuţ pleca… Pe lângă asta, de două zile, o dată cu ploaia intrase în sufletul Olguţei o nelinişte pe care ar fi vrut s-o bată şi n-avea cum. Nişte vorbe, din întâmplare auzite:

— Ce să fie cu moş Gheorghe? Că tare s-o mai sfrijit! întrebase vătavul unei moşii învecinate.

— Ia, ce să fie! Îl ajunge şi pe el ceasul morţii… că-i vremea! oftase Ion, succesorul lui moş Gheorghe la grajd.

— Nu ţi-i ruşine să spui minciuni? sărise Olguţa, bătând din picior.

S-aţâţ.

De-atunci, de câte ori rămânea singură se temea de minciunile lui Ion. Şi-i era ciudă pe ea, pe teama ei, ca şi cum astfel şi ea ar fi crezut că-s adevărate minciunile lui Ion, îndemnându-le oarecum să se adeverească.

Începu să cânte concertul de Mozart în la major, pentru piano şi orchestră – de astă dată cu note. Ca şi în viaţă, în muzică Olguţa avea simpatii şi antipatii violente. Concertul de Mozart era prietenul ei.

— Ce mai studiezi tu, Olguţa? o întreba doamna Deleanu în timpul vacanţei când o vedea cam rar prin salon.

— Am să studiez concertul meu, răspundea Olguţa expropriindu-l pe Mozart şi viitorul.

Concertul ei suna a melancolie. Închise caietul… Madam Blumm horăia lugubru… Toţi lucrau în casă. Afară ploua. Olguţa îşi lăsă fruntea pe claviatură. Clapele, adâncite brusc, scânciră. Cu mânie şi revoltă, piciorul Olguţei lovi în pedala a doua a surdinei.

Trecuseră ani mulţi prin file şi prin pod, de la masa lui Robinson în tovărăşia papagalului, cânelui şi a pisicilor.

Odinioară râdeau cărnoase piersici; acum nu mai erau decât sâmburii, ca inimi mici de lemn. Ali îmbătrânise, dormind – poate murise. Papagalul cu pene veştede şi prăfuite amuţise, împăiat cu trecut. Ninsoarea colbului şi a aţelor de păianjen, aşternuse peste toate cele, cenuşii troiene, vechi tăceri. Iar pe la geamuri – ploaia, ploaia, şi iar ploaia sură, în văzduhul toamnei şi-n clepsidrele vremii.

Nici Dănuţ nu fusese cruţat de lunga trecere de ani. Pe chipul lui, altfel decât în sarbăda tălmăcire, se vedea că

Robinson îşi părăseşte insula, că se desparte pentru totdeauna de-o poveste îndelung trăită.

„Spunând adio insulei, luai cu mine căciula şi umbrela”…

Dănuţ oftă – şi începu din nou lectura, cu cinci rânduri mai sus, cum un îndrăgostit aşteaptă trenul nu pe peron ci în sala de aşteptare, fiindcă-i ceva mai aproape de casa iubitei şi ceva mai departe de ultimul prag al despărţirii.

„Puţin după aceasta”…

Ochii ceteau din răsputeri „puţin după aceasta”, dar violele şi dulcile violoncele ale melancoliei, plângeau cu aceeaşi lungă aplecare de arcuş „spunând adio insulei”…

„Puţin după aceasta barca cu proviziile promise fu trimisă în insulă. După rugăciunea mea, comandantul puse într-însa şi lăzile cu hainele marinarilor, pe care aceştia le primiră foarte bucuroşi”…

Şi iarăşi: „Spunând adio insulei”…

Împăinjeniţi de lacrămi, ochii lui Dănuţ îşi luară un lung adio de la cromolitografia de pe coperta pătată de lacrimile bucuriei. Plângea şi Robinson, zâmbind ce-i drept. Lacrimile erau ale lui Dănuţ, nu ale textului. Pe-atunci – pe când zâmbise pe copertă – nu ştia c-are să plece. Preocupat de căciulă şi umbrelă, tălmăcitorul uitase lacrimile.

Urgent şi implacabil, textul pleca subt ochii lui Dănuţ.

„Spunând adio insulei, luai cu mine căciula, umbrela şi papagalul, neuitând nici banii despre care am vorbit şi care stătuseră ascunşi atâta vreme încât ruginiseră”…

„În insulă”, adăugă, fericindu-i, gândul lui Dănuţ.

Mai erau şapte rânduri până la sfârşit.

„Astfel îmi părăsii insula, la 19 decembrie 1686, după o şedere de 28 de ani, două luni şi nouăsprezece zile, salvat din viaţa aceasta tristă în aceeaşi zi a lunci în care scăpaseră din sclavia maurilor din Sale.”

Şi nici n-a mai privit insula, de pe vapor, până ce n-a mai văzut-o? Şi nici n-a fluturat batista?

Dănuţ privi din nou cromolitografia de pe copertă: Cum? Tristă viaţa din insulă? Atunci de ce râdea Robinson?… Şi

de ce râdea parcă şi insula în jurul lui, într-aceeaşi culoare ca şi obrazul lui Robinson?

Începu iarăşi: „Astfel îmi părăsii insula”…

Îşi aşezase cartea pe genunchi. Cetea şi plângea ştergându-şi ochii cu mânile.

„Călătoria mea fu norocoasă. Sosii în Englitera la 11 iunie al anului 1687, după ce lipsisem din patria mea treizeci şi cinci de ani.”

— Treizeci şi cinci de ani, murmurară încă odată buzele lui Dănuţ în tăcerea podului.

Şi nu luase nimic din insulă! O pietricică măcar! Un pumn de nisip! O floare sau o frunză!… Nimic, nimic!

Dănuţ închise cartea, îşi plecă obrajii uzi deasupra coperţii şi sărută adânc şi lung întristarea colorată a fericirii.

Sufletul lui Dănuţ era o insulă din care plecase Robinson Crusoe, luându-şi numai căciula, umbrela şi papagalul.

Clasa întâia… a doua… a treia… a patra… a cincea… a şasea… a şaptea… a opta; şi alte clase încă…

Şi Dănuţ singur în faţa oceanului de bănci şcolare…

În pod era numai ce-a fost odată. În pod era insula lui Robinson Crusoe. Dincolo de pod începeau băncile şcolii…

„Spunând adio insulei”, Dănuţ îşi rândui cartea în lădiţa jucăriilor stricate şi-a poveştilor cetite, îl strigă pe Ali şi ieşi din pod… Dar turbinca lui Ivan, deznădăjduit de larg deschisă, înghiţi şi pod, şi insulă, şi clipă, cu aţe de păianjen, lacrimi, colb, parfum de piersici, zâmbitoare poze…

De asta, pesemne, umerii lui Dănuţ erau plecaţi.

Se cobora pe scări, trecând din podul cu vechituri în plină toamnă.

În grabă, negăsindu-şi galoşii, Olguţa-i luase pe-ai lui Dănuţ. Îi erau prea mari. Trebuia să meargă târâş prin mâzga lunecoasă.

Când te alungă o spaimă din urmă şi nu poţi fugi, drumul îţi înnăduşă pieptul şi-ţi loveşte inima, ca un coşmar.

Cu trupul înfăşurat în pelerina de cauciuc şi capul gol acoperit de glugă, Olguţa înainta greu. Îndesa cu toată

puterea degetelor în botul galoşilor ca să nu-i piardă… se afunda în glod… şi ca să treacă mai departe îşi încorda pulpele smuncindu-se pieziş.

Parcă mâna o minge de fier cu paşi de piatră în fundul unei mări împăienjenită de meduze.

Îngenuncheat în faţa icoanelor, moş Gheorghe se închina.

În jurul unui om bătrân care se închină, tăcerea e ca răsunătul unui cor îndepărtat.

Plutea parfumul religios al busuiocului. Luminiţa din păhărelul roş al candelii, rumenea chipurile întunecate ale icoanelor, ca o presimţire de auroră trunchiurile codrilor adânci.

În răstimpuri, moş Gheorghe îşi desfăcea mânile din împreunarea rugăciunii, acoperindu-şi pieptul scurmat de tuşă.

Dumnezeu îi împlinise statornic rugăciunile: avea să i le-mplinească şi de-acum înainte.

Era drept să tuşească: fiindcă era bătrân.

Era drept să se-nnăduşe şi să-l înjunghie prin piept: fiindcă era bătrân.

Era drept să sufere cât mai avea de trăit şi să moară cât mai curând: fiindcă era bătrân.

Tot ce era, drept era să fie. Nici nu cârtea, nici nu se căina, nici nu ofta. Moş Gheorghe nu vroia ca tocmai acum, în pragul ceresc al morţii, un blestem – cugetat sau şoptit – să întoarcă de la el faţa milostivă a Domnului şi urechea lui îngăduitoare. Moş Gheorghe cerea îndurare pentru greşelile altora: boierii lui de-acum nu se împărtăşeau niciodată, şi rar călcau prin biserica ctitorită de străbunii lor. Încolo, erau buni la inimă, milostivi şi drepţi, dar uitaseră de casa Domnului şi de frica Domnului.

— Iartă-i, Doamne, că mare-i mila ta!

Iar tusa, ca o toacă de vecernie omenească.

Dumnezeu îi împlinise rugile. Nu se ruga pentru el. Moş Gheorghe avea să păşească dincolo, urmat de privirea bieţilor cai pe care-i îngrijise şi cruţase ca pe nişte orfani.

Se ruga pentru copilul nevinovat ca rouă şi frumos ca florile, de care curând avea să se despartă.

— Duduita moşului…

Să nu apese asupra ei rătăcirea părinţilor. Şi să-i fie viaţa blândă, fără de dureri şi-amărăciuni.

Sufletul lui moş Gheorghe se aşternea la picioarele lui Dumnezeu, ca un covor de bunătate, pe care ar fi vrut să tot copilărească duduiţa moşului de pe pământ în faţa slăvitului bunic din cer…

Cu galoşii în mână, Olguţa trecu în goană prin ograda lui moş Gheorghe. Ajungând în faţa uşii, dădu să intre. Zăvorul era tras pe dinăuntru. Bătu cu pumnii în uşă. Nici un răspuns.

Zvârlind galoşii, izbi cu amândoi pumnii în uşă.

— Moş Gheorghe! ţipă ea poruncitor şi tremurat.

— Ce-i, duduiţa moşului! Mata aici? Pi vremea aiasta?!

Auzindu-l, văzându-l, Olguţa respiră adânc. Ridică galoşii tencuiţi de glod şi, căpătându-şi cumpătul, zâmbi viclean scuturându-se de ploaie.

— Moş Gheorghe, am venit să te-ntreb dacă nu li-i frig cailor?

Dănuţ cutreierase casa pe dinafară odăilor fără să intre în niciuna. Nu-şi găsea loc, nici astâmpăr. Îndelungata lectură din pod îl înstrăinase de toate cele. Îi era dor de insula lui Robinson; îi era milă de singurătatea ei, milă de singurătatea lui.

Decorul familiar, întâmpinându-l pretutindeni cu prezenţe concrete, îl îndepărta de casă, ca o asprime când eşti trist. Astfel, parfumul femeii de care te-ai despărţit plângând, plutindu-ţi în suflet şi în nări te face să-ţi pară trivială melodia oricărui alt glas femeiesc şi brutală delicateţa oricărei alte solicitudini.

Înstrăinări, mâhniri şi nostalgii sortite să-şi găsească alinare şi cămin numai în scrisorile acele scrise cu mâni calde încă de strânsoarea mânilor dorite, scrisori cu tânguiri umile şi amare, ca parfumul tomnatecelor tufănele.

Intră în salonaşul doamnei Deleanu. Zărind calendarul de pe birouaş se apropie de el. Era deschis la o zi neagră; tot neagră şi cea care urma. Negre erau toate. Parcă murise toate sărbătorile roşii din calendar, o dată cu vacanţa şi cu frunzele…

Intră la el în odaie.

Hainele groase, de curând scoase din cufere şi rânduite pe spetezele scaunelor, miroseau a naftalină, Soba rece, zbuciumată de vânt, ofta şi se văita ca un ţăran bolnav de piept, sporind frigul odăii şi pustiul ei.

Şi mai era aşa de mult până la noapte, că lui Dănuţ îi venea să caşte şi să scâncească. Se trânti pe pat, aducându-şi genunchii la bărbie, vârându-şi mânile în căldura mânicilor, ghemuindu-se în el; cercând să-şi ţie singur tovărăşie cu trupul, ca pisicile…

Capul Olguţei răsări întrebător şi obraznic.

— A! Tu eşti aici?

— Da.

— Ce faci?

— Nimica. Stau.

— Am venit să te văd.

„Ce-o fi vrând Olguţa?” se întrebă Dănuţ apatic pe dinafară, atent pe dinăuntru.

Olguţa intră cu galoşii lui Dănuţ în mână, lucioşi ca nişte galoşi de abanos. Era desculţă, în papuci.

— Îi pun subt pat.

— Ce?

— Galoşii.

— Galoşii? De ce?

— Galoşii tăi. Unde vrei să-i pun?

— Pune-i.

„Ce-o fi făcut cu galoşii mei?”

— Olguţa, ce-ai făcut cu galoşii?

— I-am spălat, îi explică ea, apropiind galoşii de nasul lui Dănuţ, ca pe nişte flori atunci culese.

— Merci, se feri Dănuţ. De ce i-ai spălat?

— Aşa mi-a venit. N-aveam ce face!
— Ţi-ai spălat şi botinele? o întrebă serios Dănuţ, ridicându-se într-un cot.
Olguţa se încruntă. Răzgândindu-se zâmbi.
— Ai fost în pod? îl iscodi ea cu ochii micşoraţi.
— Cine ţi-a spus? tresări Dănuţ.
— Ştiu eu!
— Te rog să nu mă spui, Olguţa!
— N-ai grijă! îl asigură ea gesticulând cu galoşii.
— Merci. Da tu unde-ai fost?
— M-am plimbat.
— Cu galoşii mei.
— Cu nişte galoşi! se supără Olguţa zvârlindu-i subt pat.
— Văd!
— Nu vezi nimica! Ascultă: ţi-i poftă de roşcove?
— Ai tu?
— Sigur.
— De unde ai?
— Răspunde: vrei sau nu vrei?
— Vreau.
Făcându-şi vânt cu braţele, Olguţa sări peste prag în odaia ei.
— Aha! se dumeri Dănuţ făcând legătura dintre roşcovele Olguţei şi galoşii lui.
— Poftim roşcove.
— Merci… Îs bune, Olguţa, grozav îs de bune! exclamă Dănuţ ştiind că-s de la moş Gheorghe!
Olguţa zâmbea, măgulită. Dănuţ zâmbi şi el mândru c-a fost mai şiret decât Olguţa.
— Olguţa, dacă te vede mama fără ciorapi?
— De ce să mă vadă?
— N-ai ciorapi?

— Ba am eu… da mi-i lene să-i caut.
— Pot să-ţi dau eu o pereche.
— Lungi?
— Da. Din cei pentru şcoală. Nu i-am pus niciodată.
— Dă-mi-i. Îţi dau eu alţii.
— Nuu! Ţi-i dau cadou.
De câte ori se întâmpla să fie complicele Olguţei, Dănuţ răsfrângea şi asupra lui admiraţia pentru isprăvile ei. Ofranda ciorapilor era şi o îndatorire, şi plata unei măguliri.
Olguţa se aşează turceşte pe patul lui Dănuţ, îşi scoase papucii şi începu să-şi privească picioarele goale, aşteptând ciorapii.
— Tu poţi să mişti degetul cel mare fără să le mişti pe celelalte?
— Nu pot.
— De ce râzi? se încruntă Olguţa demonstrând acrobaţia în care excela.
— Nu ştiu… Îs caraghioase degetele picioarelor!
— Mele? complectă ameninţător Olguţa.
— Nu. Toate degetele de la picioare.
— Ai dreptate, reflectă Olguţa cu glas tare, întinzând piciorul şi examinându-şi degetele răsfirate… Îţi vine să râzi când te uiţi la ele!
— Olguţa, începu Dănuţ încurajat de intimitatea convorbirii, aşezându-se pe marginea patului, eu am observat ceva.
— Spune.
— Da tu ai să râzi… Ai să spui că vorbesc prostii!
— Văd eu! Mai întâi spune.
— Eu… cred, vorbi rar Dănuţ, cu ochii îndreptaţi spre piciorul Olguţei, că-i mai bine să fii picior decât mână.
— Cum?
Dănuţ se înroşi.
— Mai spune odată.
— Stai. Vra să zică tu spui că-i mai bine să fii picior decât să fii mână? medita Olguţa examinându-şi alternativ mâna

şi piciorul… Nu m-am gândit niciodată! De ce spui tu aşa?
— Eu m-am gândit la asta într-o zi, la şcoală…
— Hai, spune-odată!
— Ştii… şedeam în bancă. Era ora de aritmetică. Eu făceam o împărţire pe caiet… şi m-am încurcat.
— Sigur, dacă nu era mama cu tine!
— Ş-atuncea m-am gândit că-i mai bine să fii picior decât mână. Fiindcă picioarele nu făceau nimica: ele şedeau în botine, şi şedeau aşa… degeaba. Pe când mâna mea se muncea să facă împărţirea…
— Da. Sigur: picioarele nu făceau nimica.
— Nu-ţi spun! Cu picioarele ce faci? Te joci în recreaţie şi în clasă se odihnesc! ridică din umeri Dănuţ, înfierbântându-se la vorbă.
— Bine, da cu picioarele mergi, obiectă Olguţa.
— Nu zic! Da ţie nu-ţi place să mergi?
— Sigur că-mi place!
— Vezi! Cu picioarele faci numai ce-ţi place!
— Ţie-ţi place să mergi la şcoală? îl interogă Olguţa.
— Ei, nu.
— Vezi că picioarele nu fac numai ce-ţi place?
Dănuţ meditä muşcându-şi degetul.
— Stai, Olguţa! Da lor nu le pasă! Picioarele nu învaţă la şcoală.
— Aşa-i! Ele-s tot timpul în recreaţie!
— Foarte bine ai spus! Asta vroiam să spun şi eu!
— Stai. Tu ai spus la început că-i mai bine să fii…
—.picior. Da, îi luă Dănuţ vorba din gură, gesticulând convins.
— Nu-i rău să fii nici mână! Iarna ai mănuşi, stai în buzunarul de la palton sau în manşon… Mânile-s deştepte! zâmbi Olguţa, privindu-le pe ale ei cum trăgeau ciorapii lui Dănuţ după ce luaseră galoşii lui Dănuţ.
— Dacă eşti picior ai şoşoni, îşi apără Dănuţ, cu timiditate, punctul de vedere.

— Ce-are-a-face! Şoşonii îs urâţi şi picioarele-s proaste! De asta nici nu le vezi: le ascunzi în botine… Eu ţin cu mânile… Buni ciorapi! Merci!

— Olguţa, ce-ai vrea tu: să-ţi taie mânile sau picioarele?

— Da nu vreau niciuna, nici alta!

— Nu. Zic aşa! Dac-ai fi într-o poveste şi împăratul ar porunci să-ţi taie mânile sau picioarele, ce-ai alege tu?

— M-aş face haiduc şi i-aş tăia eu lui şi mânile, şi picioarele, şi limba.

— Nu vrei să răspunzi! oftă Dănuţ.

— Nu ţi-am răspuns? N-are decât s-aleagă el! Eu nu dau nimic!

Olguţa sări pe covor. Dănuţ rămase gânditor pe marginea patului.

— Olguţa, tu îţi închipui cum ar fi cu capul tăiat?

— Foarte rău!

— Eu pot să-mi închipui… Da ameţeşti!

— N-ai nevoie să-ţi închipui!

— Tu nu te-ai gândit niciodată?

— De ce să mă gândesc la asta! Am eu la ce să mă gândesc! De asta ai cap, ca să te gândeşti că nu-l ai?

— Eu m-am gândit… Oare mori dacă-ţi taie capul?

— Sigur.

Dănuţ nu îndrăzni s-o dezmintă pe Olguţa, dar clatină din cap cu îndoială.

— Eu m-am uitat odată în oglindă… şi mi-am închipuit că n-am cap.

— Trebuia să ţi-l tai mai întâi.

— Nu l-am tăiat… Eu mă uitam în oglindă şi-mi închipuiam că trupul e afară şi capul numai în oglindă.

— Hei! Da tu te gândeai cu capul tău! Vra să zică gândul nu era în oglindă, era în cap.

— În capul din oglindă, stărui Dănuţ.

— Şi n-ai spart oglinda când ţi l-ai pus la loc?

— Mi-a fost frică, Olguţa. Eu mă uitam din oglindă, numai la picioare. Vra să zică picioarele erau într-o parte şi capul

în altă parte… cum ar fi doi oameni faţă în faţă, numai că unul n-avea cap. Uite-aşa, Olguţa.

Dănuţ îşi ridică palmele una-n faţa celeilalte.

— Acuma, să spunem că aici ar fi ochii, în vârful degetelor. Vra să zică mâna dreaptă e capul din oglindă. Vezi: îmi aplec degetele şi văd din oglindă numai picioarele.

— Asta înseamnă că tu te uiţi în oglindă… şi vezi prostii!

— Să încerci şi tu, Olguţa. După aceea îţi vine să închizi ochii şi să dormi.

Olguţa nu-l mai asculta. Pândea pe fereastră în livadă.

Dănuţ oftă… El ar fi vrut să-i spuie multe Olguţei – de plecare. Să-i spuie, de pildă, că dacă-ţi taie capul nu mori tot. Moare capul: da. Moare trupul: da. Dar mai este ceva: turbinca lui Ivan. Ea nu poate să moară fiindcă nici un trăieşte: n-are nici trup, nici cap. Ea este „când închizi ochii”. Când eşti mort închizi ochii. Vra să zică turbinca lui Ivan rămâne acolo unde este. Atunci nici Dănuţ nu moare, fiindcă, deşi turbinca lui Ivan e a lui Dănuţ, şi el, Dănuţ, e în turbinca lui Ivan. Când închide ochii se poate gândi la el ca la altcineva. Şi Olguţa-i în turbinca lui Ivan. Toţi îs acolo. Vra să zică dacă moare Dănuţ, rămâne turbinca lui Ivan. Când Dănuţ trăieşte, turbinca e a lui. Cine ia turbinca după ce moare Dănuţ? Dumnezeu… Dacă vrea Dumnezeu suflă în turbinca lui Ivan, şi toţi cei de-acolo învie; Dănuţ împreună cu ei… Da, numai că atunci Dănuţ nu va mai avea turbincă. Turbinca o ţine Dumnezeu. În schimb, toţi cei care-au fost în turbincă sunt ai lui Dănuţ, fiindcă el i-a adus la Dumnezeu în turbinca lui. Ş-atunci Dănuţ va fi stăpân în afară aşa cum e acuma stăpân înăuntru…

Dacă Olguţa nu vrea să-l asculte!

— Unde-s cartuşele? întrebă iute Olguţa, desprinzând puşca din cui.

— Ce vrei să faci?

— Lasă! Dă-mi-o repede!

Mergând în vârful picioarelor până la fereastră, o deschise binişor. Fumegarea toamnei aburi odaia… Pipăită de ploaie,

o cioară se legăna în cumpănă pe o crenguţă şi pe ţelul puştii.

— Las-o, săraca!

Olguţa îşi strâmbă gâtul îndărăt, fără să clintească puşca, măsură din ochi pe Dănuţ – cu privirea jucătorilor de cărţi pentru cei care dau sfaturi de la spate, în plin joc – întoarse capul la loc, rectifică ochirea şi trase. Cioara căzu. Şi toate ciorile livezii izbucniră, carbonizând livada şi cerul cu o explozie de negru sonor.

Olguţa încărcă puşca din nou.

— De ce ţi-i milă de ciori? Am împuşcat-o în cap: vroiam să văd dacă trăieşte fără cap… ca tine!

— Nu mi-i milă! minţi Dănuţ roşindu-se. Am crezut că vrei să împuşti o vrabie.

— Ai văzut ce lovitură?

— Da.

— Uite-o! tresări Olguţa săltând puşca.

Înadins parcă, uşa se deschise o dată cu pocnetul puştii. Cioara căzu departe. Doamna Deleanu se feri îndărăt, scăpând din mână pijamaua lui Dănuţ.

— Olguţa! Asta ce mai este?

— Împuşc ciori.

— Să ştii c-am să dau odată puşca asta!

— Mamă dragă, nu-i a mea; e-a lui!

— Ţi-o dau ţie! zâmbi Dănuţ.

— Dă-o mamei; mie-mi dă Herr Direktor una de vânătoare.

— Închide fereastra şi du-te-n odaia ta. Şi tu dezbracă-te, Dănuţ, să-ţi încerc pijamaua.

— Ia s-o văd şi eu, se rugă Olguţa închizând fereastra.

— Lasă-mă, Olguţa! Nu ştii ce să mai faci ca să mă superi! Asta mai lipsea: vânătoare în casă.

— Dacă plouă! Tu coşi, mamă dragă – frumoasă pijama! – eu ce să fac? Trag şi eu cu puşca.

— De ce nu studiezi la pian?

— Asta nu! Ce-s eu, lăutar? Clienta sforăie şi eu să-i cânt?!

Speculându-şi indignarea, Olguţa trecu pragul închizând uşa. Totodată salvase şi puşca de sechestru, din care pricină zâmbi enigmatic.

Monica tocmai intrase în odaie, cu teancul de batiste lirice; însuşindu-şi-l, zâmbetul Olguţei o nelinişti, îi ocoli privirea, ascunzând batistele la spate.

— Ţi-am adus zece roşcove, o vesti Olguţa.

Monica se roşi şi mai tare.

— De ce eşti tu aşa bună cu mine? vorbi ea privind papucii Olguţei.

— De ce spui că-s bună cu tine! izbucni Olguţa mânioasă.

— Fiindcă eşti prea bună… şi eu nu merit.

— Nu-i adevărat! Nu-ţi dau voie să vorbeşti aşa! Tu eşti prietena mea. De ce mă superi?

Uşa zvâcni în lături făcând loc doamnei Deleanu.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic!

— Atunci de ce ţipi?

— Ţip? La cine să ţip? Vorbesc tare… ca să mă încălzesc.

— Încălzeşte-te fără să te-aud!

Uşa se închise la loc. Monica se aşează pe pat alături de batiste.

Olguţa ascunse puşca după sobă şi se apropie de Monica. Dând cu ochii de batiste, o luă pe cea de deasupra, şi înainte ca Monica s-o poată opri, îşi suflă nasul.

— Olguta! Ce faci?

— Nu vezi?

— Na-ţi-o pe-a mea.

— Asta nu-i bună?

— I-a lui Dănuţ.

Din fericire, batista lui Dănuţ slujise numai de instrument muzical. Monica o pături la loc.

— Monica, tu ai băgat de samă că dacă vezi mai multe batiste îţi vine să-ţi sufli nasul?

— Fiindcă tu n-ai niciodată batistă la tine! clocoti Monica.

— Cine are batistă? Numai tu ai!

— Şi Dănuţ are, protestă Monica apăsând batistele cu podul palmei.

— Crezi tu! Într-o săptămână le pierde pe toate! o încredinţă Olguţa autoritar.

— Vai! Nu-i adevărat! De ce spui aşa?

— Cum nu-i adevărat? Atunci de ce i-a făcut mama atâtea batiste? Ca să aibă de unde pierde!

Monica privi în sus, în jos; întoarse capul la dreapta, la stânga…

— Vezi, Monica! Mie-mi vine să-mi suflu nasul când am batiste… şi ţie-ţi vine să plângi! Mai bine să n-ai de loc!

În pijamaua de flanelă albă, Dănuţ părea mezinul lui Pierot.

— Nu te strânge subţioară, Dănuţ?

— Nuu!

— Şi să ştii, Dănuţ, ai să îmbraci pijamalele numai când ţi-o fi frig acolo. Nu-i bine să dormi gros îmbrăcat!

Doamna Deleanu ocolea cuvântul: dormitor.

Dănuţ nu-şi mai lua ochii din oglindă. Pantalonii pijamalei erau cei dintâi pantaloni lungi ai copilăriei lui. Îi pipăia mereu, cu o nedesluşită teamă să nu-i simtă desprinzându-se brusc de deasupra genunchilor – acolo unde era vechiul hotar al pantalonilor – şi să rămâie scurţi şi aceştia. Aveau şi dungă: omagiu spălătoresei. Graţia obrăznicuţă a genunchilor şi a pulpelor se mistuie în rigiditatea dungii.

Dănuţ era mândru. Aşa de mândru că ar fi dorit spectatori, chiar pe cei din dormitorul internatului.

— Nu te taie, Dănuţ? urmă doamna Deleanu cu întrebările care făceau din cea mai desăvârşită haină un provizorat.

Dănuţ scutură capul şi picioarele în acelaşi timp.

— Nu, mamă! Pantalonii cei vechi mă tăiau! îi învinui el postum.

— Să-i porţi sănătos! De-acuma dezbracă-te.

— Mamă lasă-mă să rămân azi cu pijamaua… Mi-i frig la picioare.

— Bine, Dănuţ. Cum vrei tu!

Doamna Deleanu ieşi repede. Alba hăinuţă de flanelă era grea pentru sufletul ei.

— Olguţa!

— Ce vrei?

— Ai uitat cartuşele la mine.

— Bine. Adă-le-ncoace.

Monica se îndreptă spre fereastră, ştergându-şi ochii ca şi cum glasul lui Dănuţ, pătrunzând prin uşa închisă, ar fi putut s-o vadă.

Dănuţ făcu un actoricesc popas în faţa uşii. Îi venea mereu să râdă. Compunându-şi o seriozitate demnă, intră, întinzând Olguţei cutia cu cartuşe.

— Dacă o vedea mama! Noroc c-am ascuns-o eu!

— De ce te lauzi? Mama nu pune mâna pe cartuşe!... Cum îi cu pantalonii lungi?

— Îm!

— Diseară am să-i încerc şi eu.

— Tuu?! se muie Dănuţ.

— Eu. De ce te miri?

— Fetele nu poartă pantaloni!

— Eu am să port. Eu am şi pantaloni de călărie!

— De ce nu vrei tu să porţi chimonoul? se jertfi Monica.

— Fiindcă am poftă de pantaloni!

— Nu mai împuşti ciori? cercă Dănuţ s-o abată spre alte victime.

— Nu... Nu vreau s-o sperii pe mama.

— Atunci ce facem? se deznădăjdui Dănuţ.

— Ştiţi ce? Vouă vi-i frig?

— Da, răspunseră într-un glas Monica şi Dănuţ.

— Vreţi să staţi la foc?

— La ce foc? se miră Dănuţ.

— Nu te priveşte! Vrei?

— Vreau.

— Veniţi după mine... Şi-ncet, să n-audă nimeni!

Cu umbletul de taină al celor care merg să se închine unor zei prigoniţi, Monica şi Dănuţ, unul după altul, urmară paşii

călăuzei în papuci.

Uitaseră necazurile şi amărăciunile posomorâtei după-amieze de toamnă.

Dănuţ zâmbea, fiindcă-şi plimba pijamaua, şi fiindcă, împreună cu Olguţa, se îndrepta spre o ispravă nouă.

Monica zâmbea fiindcă era-mpreună cu Dănuţ.

Zâmbea şi Olguţa, fiindcă misteriosul foc la care îi ducea să se încălzească era, pur şi simplu, focul din bucătărie.

Venirea copiilor în bucătărie schimbase înfăţişarea plitei. În locul meditativelor oale de toate mărimile – înghesuite acuma în fund – izbucneau râsetele albe ale grăunţelor de păpuşoi, preschimbate în c ucoşei. Pe marginea plitei, trei mere domneşti se coceau, priveghiate de babă, ca o trinitate bosumflată de repetente, strunită de ochii profesoarei şi zeflemisită de colegele mărunte.

La gura sobei, pe trei scăunele joase, Olguţa, Monica şi Dănuţ îşi rumeneau obrajii în bătaia flăcărilor, ronţăind cucoşei fierbinţi.

— Îî! 'Tă-te Dumnezeu! Acuşi!... se răsti baba la oala nervoasă care-şi strâmbase capacul bufnind.

Tustrei bufniră de râs.

Baba se sfădea cu oalele, cu tingirile, cu muştele, necontenit. Aşa că cineva care ar fi ascultat din odaia de alături şi-ar fi închipuit că bucătăria-i plină de bărbaţi muţi, dresaţi de o matroană cu glas bărbătesc. Şi-ntr-adevăr, în bucătărie baba era stăpână peste tot ce era înăuntru. Zeloasă şi harnică stăpână, ca vara în livezi. Şi groasă! Atât de groasă că părea supranatural dospită în cuptorul vast din care cozonacii ieşeau opulenţi şi falnici ca paşalele de la sultan.

Trăgând cu coada ochiului la mere, baba crăpă portiţa rolei, aruncă înăuntru o privire savantă şi repede o închise la loc.

Dintr-acolo, căldura se revărsă parfumată.

— Miroase a turtă dulce, babo! se stropşi Olguţa râzând.

— Are cine-o mânca! oftă baba răsucind un măr.

Pe plită, merele îmbătrâneau văzând cu ochii. Feciorelnicul lor ten se-ntunecă zbârcându-se. Suspinau înnăduşit şi lăcrimau somnoros. În schimb, aroma lor creştea mai văratică, mai îmbătătoare, ca sufletul spre cer purces al mucenicelor arse pe rug.

Olguţa şedea la mijloc, drept în faţa flăcărilor care-i îmbrăcau faţa în aur şi aramă fluidă; Monica şi Dănuţ şedeau la dreapta şi la stânga ei.

Pe jos, de-a lungul cuptorului, motanii şi pisicile, numai puf şi arabescuri, torceau de lene şi de cald ce le era. Mai la o parte de pisici – prudenţă sau demnitate – dormea A li. Mai toate muştele aţipiseră amorţite. Totuşi se găseau destule să-l necăjească. Urechile lui Al i – veşnic atente – pălmuiau şi trăgeau sfârle.

Subt cuptor, într-un paneraş plin de fân, o cloşcă îşi dospea puişorii de aur. Un greier, cine ştie subt ce grindă ascuns – ţinea ison subtil corului primăvăratec.

Şi soba duduia de flăcări şi de vânt, ca o horă.

Intrând în bucătărie, domnul Deleanu dădu cu ochii de copii stând în jurul unei mesuţe rotunde. Mâncau mere coapte, cu mânile. Pe mesuţă, în loc de mămăligă, se răcorea o turtă dulce tăiată felii.

— Aici îmi erai Olguţa?

— Da tu ce cauţi aici, papa?

— Mamă Marie, spune te rog lui Ion să puie caii la trăsură… Ei! ş-acum să vă răfuiesc eu! se încruntă domnul Deleanu frecându-şi mânile.

— Rămâi cu noi, papa! se rugă Olguţa urmată de Monica şi Dănuţ.

— N-am loc, Olguţa!

— Uite-aici, lângă mine.

Când se întoarse, baba găsi patru oaspeţi grămădiţi pe trei scaune în jurul mesuţei. Îşi acoperi râsul cu mânile.

— Mamă Marie, da pe mine nu mă cinsteşti cu nimica?

— D-apoi cu ce, conaşule?

— Ei!… c-o cafeluţă… Da nu de-a noastră, de-a dumitale.

— Lasă că are baba! se făli ea făcând cu ochiul.

— Muşcă, papa.

Domnul Deleanu muşcă din mărul întins de Olguţa.

— Pii! Grozav de bun!… Aşa ceva n-am mâncat de când eram copil!

— Papa, ştii ce? Povesteşte-ne ceva de când erai tu mic.

— Hai, papa, se rugă şi Dănuţ.

— Şi eu te rog, moşu Iorgu.

— De când eram eu mic… Hei!

— Mai muşcă odată, papa. Aşa ai să-ţi aduci aminte!

Aroma merelor coapte, parfumul cald de turtă dulce, flăcările sobei şi trei chipuri de copii care-ţi sunt dragi – nu sunt numai îndemn, ci chiar izvor de basm şi amintiri.

În jurul mesuţei erau patru copii.

Afară, ploaia curgea cenuşie, bătând în geamuri.

Peste sate, şesuri, codri, dealuri şi oraşe cădea ursuzul potop al tristeţei, mucezind frunzele, sporind glodul, înteţind tusa, alungând zâmbetele.

Dar bucătăria rumenă de flăcări, plină de copii, pisici, pui de găină şi poveşti plutea prin ploaie şi prin toamnă, ca o nouă arcă a lui Noe.

Şi umbra babei pe zidurile albe avea o amploare biblică.

III.

PĂPUŞA MONICĂI.

În odaia lui Dănuţ ardea focul încălzind lumina soarelui. Pe podele s-aliniau ghetele, pantofii, papucii şi galoşii. Patul, masa şi scaunele erau troienite de albiturile pregătite pentru cufărul din mijlocul odăii.

— De ce te-nghesui? mormăi Dănuţ, strângându-se mai tare.

— Taci… Ţi-am mai spus odată să taci! îl ameninţă Olguţa, scuturându-l de umăr.

Şedeau îngrămădiţi în cufărul golit de rafturi, cu atitudini rigide de fachiri. Cufărul era al lui Dănuţ; ideea, a Olguţei. Dănuţ blestema ideea, Olguţa dispreţuia cufărul. Numai că Olguţa îşi ducea ideile până la capăt.

— Nu mai pot. Eu ies afară, se răzvrăti Dănuţ.

— Ba ai să stai.

Dănuţ oftă acru.

— Măcar deschide puţin… să răsuflu.

Cu multă zgârcenie, Olguţa crăpă capacul. Dănuţ îşi umplu plămânii de libertate, şi repede bătu din cap o mătanie berbecească, din pricina plafonului grăbit.

Presiunea psihologică sporea necontenit, ca într-un submarin naufragiat pe măsură ce se scufundă.

Din antret venea zvon de glasuri. Acolo, subt diriguirea doamnei Deleanu, Anica şi Profira umpleau celălalt cufăr: cel cu aşternutul.

Profira icnea îndesând salteaua, ca Ion la frământatul cozonacilor. Treaba o făcea Anica; Profira trudea numai verbal.

Alături de cufăr, Monica, îmbrăcată cu rochiţă şi bluză de postav albastru, se uita în gol… Apucând deodată, ca prin somn, mâna doamnei Deleanu, o strânse tare.

— Ce-i, Monica?

— Nu… Nimic, tante Alice! tresări ea.

Îşi încleştă pumnii. Ochii i se-năspriră de mânie împotriva ei. Vroise să şi-l închipuie pe Dănuţ şi nu izbutise. Şi doar îl ştia mai bine decât se ştia pe ea! Şi doar acuma îl văzuse!… Atunci? După ce va pleca Dănuţ – mai era o noapte numai – să nu-l mai vadă deloc?

„Nu-i adevărat!”

Cum era Dănuţ?… Avea ochi verzui-aurii, bucle castanii, nasul în sus. Purta hăinuţe de catifea gris care-i veneau aşa de bine.

— Da unde-i Dănuţ?… Întrebă doamna Deleanu încuind lăcata.

Monica îşi scutură cozile şi întoase capul spre uşă de teamă să nu vadă tante Alice că Dănuţ se juca de-a ascunselea în sufletul ei.

— Dănuţ! Olguţa! Unde sunteţi?

—.

— Vezi, nu-s dincolo, Monica?
— Nu-s, tante Alice!
Monica se uită subt patul lui Dănuţ: doamna Deleanu scotoci prin dulap.
— Sărut mâna, coniţă.
— Ce-i, mamă Mario?
— Am venit să iau poruncă de la stăpânul meu, zâmbi ea, clipind, ce dulci să-i fac de rămas bun?
— Auzi, Dănuţ! îl ispiti doamna Deleanu ca pe un duh mâncăcios.
— Eu ies, Olguţa! explodă Dănuţ, îmbrâncind capacul.
Zburlit, congestionat, buimăcit de lumină, stăpânul bucătăresei şi-al Monicăi încălecă marginea cufărului.
— Aii! se schimonosi el, muşcându-şi limba.
— Ce-i, Dănuţ?
— M-a pişcat de picior!
— Să te-nveţi minte să priveşti unde calci! tună Olguţa, căutându-şi nou-născutul cucui pe frunte.
— Bată-i norocul să-i bată copii! chihoti bucătăreasa ajutând Olguţei să iasă.
— Babo, să faci bezele.
— Lasă, Olguţa. Azi porunceşte Dănuţ.
— Nu vezi că tace, mamă dragă! Până ce se hotărăşte el, vine masa!
— Eu nu tac…; spun… să… facă…
— Ce să facă? Bezele. Uite: nu poţi spune nimic! îi porunci Olguţa, ţintindu-l cu ochi de hipnotizator.
— Spune, Dănuţ, îl încurajă doamna Deleanu: ce-ţi place ţie mai mult? O cremă de vanilie? Clătite cu dulceaţă de căpşune? Nişte crafle…?
— Bezele-s cele mai bune. Eu vreau bezele cu frişca.
— Cu frişcă? Cataif cu frişcă! o contrazise Dănuţ inspirat.
— Bezele, sfidă Olguţa.
— Văd eu că am doi stăpâni! Face baba şi cataif cu frişcă şi bezele cu frişcă.

La fereastră, mărul despuiat de frunze clocotea de vrăbii. Gălăgia lor subţire şi destrăbălată semăna atât de mult cu întâia recreaţie a unei şcoli primare după sfârşitul vacanţei, că te-aşteptai mereu să răsune clopoţelul de intrare în clasă, curmând-o.

Întrecerea la fugă pornea din faţa ogrăzii. Monica îşi înnoda cozile subt bărbie. Întinzându-şi braţele şi îndoindu-şi trupul, Dănuţ îşi verifica elasticitatea muşchilor greu încercaţi în cufăr. Ali lătra, gudurându-se pe lângă ei. Cu muchia tălpii, Olguţa trase o linie pe şosea; în dreptul pietrei care marca locul Olguţei, linia era dreaptă – se strâmba însă cotind îndărăt pe măsură ce se apropia de piatra lui Dănuţ.

— Nu mă ţin! protestă Dănuţ privind pieziş linia vicleană.

— Tare-i prost! Fă-o tu, Monica.

Monica-şi cruţă tălpile. Luă o piatră ascuţită şi zgârie conştiincios pe şoseaua jilavă o linie tremurătoare.

— Un… doi, murmură Olguţa, istovitor de rar, încordându-şi pulpele.

— Trei! ţipă Dănuţ, pripindu-se.

— Napoi! Eu număr.

Dănuţ îşi reluă locul, încruntat.

— Un, doi… trei.

Porniră în pas alergător cu Ali în frunte: Monica în rând cu Dănuţ, Olguţa în urmă. Dănuţ privea casa lui moş Gheorghe spre care alergau. Monica trăgea cu coada ochiului la Dănuţ cu care alerga: Olguţa-i urma calm, ca şi cum amândoi ar fi fost înhămaţi la goana ei.

Cozile Monicăi se desfăcură: şi le-nnodă la loc întorcând capul spre Dănuţ. Ce bine ar fi fost să alerge cu cozile în mânile lui prin frigul de aur! Nimeni nu i-ar fi întrecut.

Dănuţ gâfâia. Întoarse capul îndărăt; Olguţa şi-l plecă în jos, zâmbind. Adunându-şi puterile, Dănuţ îşi dădu drumul. Se-mpiedică.

Oprindu-se, Monica-i ajută să se ridice.

— Din cauza ta am căzut!

Olguţa trecu pe lângă el în goana mare, cu ochii la moş Gheorghe care-i aştepta în pragul porţii.

— Buftea, acuma te ţii?

Dănuţ suspină. Monica-şi încetini goana jertfindu-se pentru Dănuţ.

— Ai văzut, moş Gheorghe?

— Ca o rândunică, duduiţa moşului!

— Cine-i al doilea? se interesă distrat Olguţa.

— Dănuţ, triumfă Monica.

Dănuţ nu mai putea vorbi: respira. Aruncând din treacăt o privire haină învinsei, intră pe poartă înaintea ei, dimpreună cu Olguţa: aşa-s biruitorii.

— Cine merge cu mine la scrânciob? întrebă Olguţa umplându-şi gura cu vişine uscate.

Monica aşteptă răspunsul lui Dănuţ. Moş Gheorghe îşi scutură luleaua pregătindu-se de plecare.

Dănuţ tăcu. Şedea întins pe laviţă, în faţa vetrei. Îi era aşa de lene că-i venea să râdă şi nu putea.

— Tu nu mergi, Monica?

— Mi-i frig.

— Atunci mă duc singură?

— Da pe moşu nu-l iei?

Olguţa zâmbi.

— Da casa cine-o păzeşte?

— Hei! Moşnegii care stau la foc. Noi tinerii ne dăm huţa în scrânciob.

Singură cu Dănuţ!… Necutezând să se aşeze pe laviţă, alături de el, Monica se aşează pe un scăunel, lângă laviţă, cu faţa la foc. Dacă flăcările vetrei ar fi putut străbate prin sufletul Monicăi, deasupra lui Dănuţ ar fi lucit un curcubeu…

Atâtea vitejii făptuise Făt-Frumos, că toate la un loc n-ar fi încăput într-o bibliotecă ticsită cu cărţi de poveşti. Şi totuşi nu era sătul. Pornise pe alte tărâmuri, spre alte isprăvi.

În inima lui Dănuţ, copitele calului năzdrăvan băteau un trap eroic… Un vâjâit de buzdugan? Nu. O muscă. Făt-

Frumos opri calul. Dănuţ deschise un ochi: pe spinarea nasului, gâdilitor, o muscă peregrină. Strâmbă nasul, musca zbură, ilară. Ochiul deschis o întovărăşi până când se aşează pe capul Monicăi. Dănuţ închise ochiul.

Monica avea cozi de aur ca şi Ileana Cosânzeana? Oare ce făcea Făt-Frumos când era singur cu Ileana Cosânzeana? O trăgea de cozi?

Nu. Se sărutau. Aşa spunea povestea.

Da de ce se sărutau?

— Monica, tu ştii de ce se săruta Făt-Frumos cu Ileana Cosânzeana?

Ileana Cosânzeana ştia, dar îi bătea inima atât de tare că nu putu răspunde lui Făt-Frumos.

O spaimă ciudată trecu prin sufletul lui Dănuţ… ca şi cum Făt-Frumos ar fi rupt-o la fugă… Cum? Nu se temea Făt-Frumos de zmei şi de balauri şi-are să-i fie frică de o Ileană Cosânzeană?

Deschise ochii. Întinse mâna. Apucă o coadă de-a Monicăi şi trase înspre el. Capul Monicăi se îndoi pe spate; nemaiavând sprijin, căzu pe laviţă, cu ochii închişi şi faţa palidă ca parfumul crinilor.

Dănuţ se aplecă asupra Ilenei Cosânzeana. Simţindu-i respiraţia dulce şi caldă – de tainică zmeură – se dădu puţin îndărăt.

Aceeaşi muscă stăruitoare şi concretă începu să colinde obrajii legendări. Lui Dănuţ îi veni inima la loc. Cu degetul alungă musca.

„Unde s-o sărut?” zăbovi Dănuţ, plimbându-şi vârful degetului pe conturul obrajilor. Alese vârful nasului, parcă era mai puţin primejdios, fiind punctul cel mai depărtat de restul feţii.

Fără să vrea, simţind buzele lui Dănuţ pe vârful nasului, Monica tresări. Sărutarea alunecă şi căzu ca o floare umedă pe buzele Monicăi.

— Dă-mi pace! se smulse Dănuţ, trăgându-şi capul îndărăt. Nu mă mai joc cu tine de-a Făt-Frumos.

Ileana Cosânzeana nu se jucase.

Odaia lui Dănuţ se golise treptat. Razele soarelui luminaseră palid fundul cufărului înfăţat cu un cearceaf; străluciseră aurii pe albiturile raftului de sus; acum se stingeau roşii pe capacul închis, printre etichetele hotelurilor cosmopolite.

Erau şi surprize în cufărul lui Dănuţ. Câte un napoleon de aur în buzunarul fiecărei hăinuţe; o puşculiţă de argint, căptuşită cu catifea violetă, plină, fireşte, cu bani de argint; o cutie cu bomboane englezeşti; pachete de şocolată „Velma Suchard”; o cutie cu tablete „Marquis”; săculeţe cu livănţică; un saşeu parfumat pentru batiste… O bună parte din sufletul şifonierei pleca la internat în cufărul lui Dănuţ, fără să ştie el.

— Anica, deschide fereastra s-aerisim puţin.

Cu zările roşii, străpunse de asprul croncănit al ciorilor, amurgul de toamnă părea uriaşa oglindire a unui câmp de luptă acoperit de înfrângeri. Venea vânt rece dintr-acolo.

Doamna Deleanu încuie cufărul, încercându-i încuietorile.

— Anica, închide dulapul.

Era plin de jurnale mototolite ca dulapul unei camere de hotel după plecarea pasagerului.

— Doamne, coniţă! Mata?! Lasă, că-l trag eu.

Doamna Deleanu împingea cufărul, din mijlocul odăii spre părete.

— Lasă, Anica: tu curăţă pe jos.

— Coniţă, întrebă Profira intrând cu lampa aprinsă, unde să-i fac patul lui conaşu Dănuţ?

— Cum unde? Aici… Ce-i, musafir?

— Da n-are saltea!

— Ţţ! Ia de la alt pat.

Doamna Deleanu mai aruncă o privire prin odaie, oprindu-şi-o apoi asupra cufărului gata de plecare: era greu cum uneori o inimă e grea.

Ocolind lumina lămpii, ieşi afară.

Anica şi Profira se priviră lung.

Le istorisea moş Gheorghe o poveste de pe vremea când Dumnezeu umbla printre oameni, însoţit de Sfântul Petru, cu chip şi strai de cerşetor.

Tustrei îl ascultau cuminţi şi reculeşi, grămădiţi pe laviţă. Moş Gheorghe şedea pe un scăunel, cu spatele la vatră şi faţa la copii. Îl auzeau mai mult decât îi vedeau, fiindcă lumina scăzuse, viorie, albastră, apoi vânătă ca prunele – şi ferestruicele odăii erau mici. În vatră, cenuşa brumase mormanele de jar, învăluindu-le cărunt, roşeaţa.

Răsunaseră în urechile copiilor glasurile a tot felul de oameni: şi buni, şi haini, şi nepăsători, şi milostivi. Pe toţi îi întâlnise Dumnezeu pe căile basmului, cu toţi vorbise – şi trecuse mai departe. Şi niciunul din drumeţi nu auzise inimile celor trei copii cântând prin veacuri la urechea lor, ca trei mici clopote de argint: „Vorbiţi cu Dumnezeu. Vorbiţi cu Dumnezeu. Vorbiţi cu Dumnezeu.”

Şi basmul trecuse înainte, minunat ca umbra Dumnezeului cerşetor pe albe drumuri de ţară.

Când vorbea Sfântul Petru lui Dumnezeu, moş Gheorghe se ridica în picioare, plecându-şi capul alb în semn de smerenie şi adâncă supunere. Şi glasul lui Sfântul Petru, şi cuviinţa lui semănau atât de mult cu glasul şi felul de-a vorbi al povestitorului, încât copiii, prin poveste, îşi aduceau aminte de moş Gheorghe şi-i zâmbeau fără să-l vadă. Dar glasul lui Dumnezeu nu semăna cu nici un glas ştiut de ei şi totuşi parcă le era prieten.

Vorbea Dumnezeu o dulce moldovenească de ţară, în şoaptă, lămurită, însă şoaptă: atât de tainică încât trei rânduri de urechi se plecau s-o asculte, şi trei capete.

Se lăsa noaptea în poveste, cum se lăsa şi pe ferestruicile căsuţei lui moş Gheorghe. Dumnezeu cerea adăpost şi hrană la uşa unei căsuţe dărăpănate.

— Intraţi, oameni buni; cum de nu. Că loc, slavă Domnului, este. Da mâncare n-am de unde să vă dau, că-s vădană nevoiaşă cu trei copii.

Moş Gheorghe deschise uşa. Cu vântul sineliu al nopţii, Dumnezeu şi Sfântul Petru intrară în căsuţa primitoare, unde trei copii scânceau de flămânzi ce erau. Femeia cocea la foc o turtă de cenuşă ca să le-amăgească foamea.

— Şi când dă biata femeie să ridice sărăcia de turtă de pe foc, ce să vadă…?

Dilataţi şi candizi, ca soarele, ochii copiilor aşteptau.

— O pâne cât un soare… Dumnezeu făcuse minunea. Săracul de lângă vatră era chiar Dumnezeu.

Tăcere şi întuneric.

— Moş Gheorghe, unde eşti? ţipă tare Olguţa.

— Aici-s, duduiţa moşului.

Olguţa-şi trecu mânile peste ochi. O străfulgerase teama că moş Gheorghe-i Dumnezeu şi că l-a pierdut.

— Moş Gheorghe, răsună un glas la uşa tindei, curmând o lungă tăcere.

— Asta-i mama, le şopti Olguţa sărind de pe laviţă. Ascundeţi-vă repede! Aici-aici! Gata, moş Gheorghe!

— Sărut mâna, cuconiţă. De mult n-ai mai venit pe la moşu! întâmpină moş Gheorghe pe doamna Deleanu care intră cu trei paltonaşe pe braţ.

— Lasă, că are cine să vie! Da unde-s? Moş Gheorghe aruncă o privire prin odăiţă…

— O fost ei trei iezi cucuieţi, da se vede că i-o mâncat lupul!

Amintindu-şi cum aflase lupul din poveste pe cei trei iezi – şi mai cu seamă pe unul dintre ei – Dănuţ bufni în râs. Alte râsete aclamară şoaptele lămuritoare. Dibuind cu mâna prin umbră, doamna Deleanu descoperi izvorul: trei capete înghesuite subt masa cu bucoavne. Între timp moş Gheorghe aprinse lampa. Pe zidul alb se perindară, albastre, umbrele a trei urşi ieşind din bârlog de-a buşilea.

— De-acum nu mai ai nevoie să mături, moş Gheorghe! zâmbi doamna Deleanu arătându-i ciorapii copiilor.

— Daa! se minună moş Gheorghe. Tare-s gospodari copiii moşului. Au ei cui sămăna!

Alte hohote de râs izbucniră.

— De ce râdeţi? îi cercetă doamna Deleanu alergând cu privirea de la unul la altul.

— Să-ţi fie de bine… naşule! izbuti Olguţa să îngâne printre gemete de râs.

— Ce spui tu acolo?

Copiii se priviră între ei. Şi din ochii lor măriţi, râsul din nou clocoti, abătându-i ca un uragan, care pe laviţă, care pe jos, cu ochii uzi de lacrimi şi mânile pe stomah.

— Ce-au păţit, moş Gheorghe?

— Copii, cuconiţă! îşi muşcă musteaţa moşneagul, abia stăpânindu-şi râsul.

— Naşul, mamă, naşul!

— Ce-aveţi cu naşul? Ce-i cu naşul? se miră doamna Deleanu, pipăindu-şi nasul, involuntar.

Monica şi Dănuţ plângeau de-a binelea. Olguţa se văita, legănându-se ca o bocitoare.

— Povestea cu lupul şi cu cei trei iezi, cuconiţă! ridică din umeri moş Gheorghe, zguduit de râs.

— Cu lupul?

— Ţi-o spus-o el moşu şi matale, da erai mititică pe-atunci. Ei…

Tusa îi înecă vorba începută. Cu mânile pe piept, împleticindu-se puţin, moş Gheorghe trecu în tindă târând tusa după el. O clipă, râsetele şi cu tusa răsunară împreună, ca un ciudat zvon de jale. Apoi râsetele se sfiiră şi conteniră brusc. Intrase parcă ceva străin în căsuţa lui moş Gheorghe, dincolo de lumina lămpii, în tindă, prin umbra neagră. Şi toţi aşteptau cu strângere de inimă sfârşitul unei lupte, parcă. Pe obrajii copiilor, ultimele lacrimi ale râsului se întristară, lunecând de-a lungul altor obraji.

O suliţă neagră se desprinse din flacăra lămpii şi, dreaptă, se înălţă, veghind tăcerea şi aşteptarea.

După un timp, moş Gheorghe răsări din nou în lumină.

— Ei, copii, hai să plecăm. Spune-ţi bună-sara lui moş Gheorghe – şi tu, Dănuţ, ia-ţi rămas-bun… şi mata, moş

Gheorghe, ai să faci bine ş-ai să stai în casă şi mâne, şi poimâne. până când ţi-oi spune eu. Auzi, moş Gheorghe?

Dănuţ oftă încet: uitase că pleacă. Şi Monica uitase.

Moş Gheorghe desprinse o iconiţă îmbrăcată în argint – cea mai scumpă din câte avea – o sărută şi o întinse lui Dănuţ.

— Să te aibă Dumnezeu în paza lui. Să creşti mare şi voinic… s-ajungi să faci fericirea stăpânilor mei…

Vorbea răguşit, privind în pământ.

Fără să-şi dea bine seama, Dănuţ se aplecă şi sărută mâna care-i întindea iconiţa. Aplecându-se mai adânc decât Dănuţ, moş Gheorghe-i răscumpără greşala, sărutând mânuţa copilului stăpânilor săi.

Într-un târziu, moş Gheorghe, aşezat pe marginea laviţei, înălţă capul, aruncând o privire prin încăpere: mirosea a funingine. Lampa fila de mult. Sticla era neagră. Dând din cap, moş Gheorghe stânse flacăra şi se aşează din nou pe marginea laviţei. Pleca Dănuţ; curând va pleca şi Olguţa… Apoi şi el…

— Mamă, de ce-s trei chei? întrebă Dănuţ intrând în ietac după doamna Deleanu.

Trei cheiţe zăngăneau captive în inelul cheilor celor două cufere ale lui Dănuţ. Două groase şi cenuşii: una subţire, nichelată.

— Fiindcă ai două cufere şi un geamandan.

— Şi un geamandan! tresări Dănuţ.

Doamna Deleanu zâmbi.

— Care, mamă? întrebă el, arătând cu nădejde şi neîncredere geamandanul de marochin albastru, aşezat pe dormeză.

— Sigur, Dănuţ. Ţi l-am dat ţie.

Subt ochii nedumeriţi ai doamnei Deleanu, Dănuţ o rupse la fugă afară, smuncind uşa… şi se întoarse, întovărăşit de Olguţa şi Monica, gesticulând.

— Mamă, Olguţa nu mă crede! Uite: geamandanul care miroasă frumos. Dacă ţi-am spus!

— Sigur că nu te cred! Mai întâi vreau să văd.
— Ai văzut?
— Mda!... Da nu mai miroasă aşa frumos!
— Spui minciuni! Ai tu gutunar, se indignă Dănuţ, respirând cu nesaţ declamator marochinul.
— Nu-l deschide, Dănuţ. Ai să-l desfaci la Bucureşti.
— Şi eu să nu văd ce-i înăuntru? se îmbufnă Olguţa.
— Nu-i nimic de văzut! ridică din umeri doamna Deleanu, deschizându-l. Iacătă: batiste, o cămeşe de noapte…
Dar Olguţa avea ochi de vameş socialist.
— Da acolo ce-i?
Şi fără să aştepte răspunsul, scoase la iveală o plumieră de lac japonez.
— Nu pune mâna, Olguţa! se supără Dănuţ pescuind şi el o pungă de piele plină de reliefuri.
— Staţi, staţi! Vă arăt eu singură, oftă doamna Deleanu văzând invazia.
Şi cu resemnarea zâmbitoare a unui artist silit să biseze desfăcu geamandanul.
Geamandanul de marochin – el singur dar – cuprindea atâtea alte daruri, încât închiderea lui avu drept urmare deschiderea şifonierei. Altminteri, Olguţa ar fi spus că-i persecutată – necuviinţă pentru care doamna Deleanu ar fi trebuit s-o pedepsească – sau ar fi gândit numai că-i persecutată – cum ar fi gândit poate şi Monica despre Olguţa – gânduri pe care doamna Deleanu le socotea mai primejdioase decât obrăzniciile.
Olguţa primi un pachet de şocolată şi făgăduinţa unui cuţitaş la fel cu acel din plumieră lui Dănuţ; Monica, o sticluţă elegantă, plină cu eau de c é drat.
Dănuţ se plimba prin ietac, aruncând priviri posesive geamandanului înfăşurat în învelitoarea de pânză. Frământa cheiţele din buzunar, cu vârful degetelor, zăngănindu-le înnăduşit: căpătase ticul tuturor acelora care poartă în buzunare chei sau bani de metal.

— Hei! Da pe mine m-aţi uitat!… Nu stăm la masă? întrebă domnul Deleanu din pragul uşii, scuturându-şi scrumul ţigării pe covor…

— Ai-ia-ia! Otravă mi-ai dat, Olguţa! se schimonosi domnul Deleanu, mozolind bucata de şocolată.

— Mama mi-a dat-o! se apără Olguţa râzând… Papa, când faci aşa, semeni cu motanii! Mai fă o dată.

— Ia lăsaţi şocolata. Aşa vă stricaţi pofta de mâncare. La masă!

Din pricina însufleţirii copiilor, a focului din sobă şi a darurilor, ajunul plecării lui Dănuţ, părea un ajun de Crăciun. Aşteptai parcă să răsune la ferestre glasuri subţiri, cântând vechea vestire:

Stea-ua sus ră-sa-a-re, Ca o tai-nă ma-a-a-a-re…

Dar după ce ieşiră toţi, luând şi lampa, la geamurile palide-n lumina lunii răsunară trilurile greierilor toamnei.

Din voluptăţile prelungite răsare melancolia ca un înger păzitor, bolnav de rău de mare. De astă dată răsărise din frişca bezelelor – pentru Olguţa – şi din a cataifului, pentru Dănuţ. Afară de domnul Deleanu, toţi erau gravi şi taciturni în jurul mesei. Monica abia gustase din cataif; doamna Deleanu, de loc. Nici Profira. În schimb, ochii ei, când întâlneau faldul de frişcă revărsat pe vrejii rumeori ai cataifului, deveneau umani, ca ai cânilor flămânzi.

— Mamă, pot să mă scol? întrebă Dănuţ ocolind privirea cataifului şi a Olguţei.

— Da. Sculaţi-vă cu toţii… puneţi-vă paltonaşele şi plimbaţi-vă pe-afară.

Monica se apropie de doamna Deleanu, îi sărută mâna şi vorbi încet, privind în jos:

— Tante Alice, dă-mi voie, te rog, să mă culc.

— Nu ţi-i bine, Monica?

— Ba da… Da mă doare capul.

— Să nu fi răcit cumva!… Bine, culcă-te. Dănuţ, ia-ţi rămas bun de la Monica.

— De ce? se opri Dănuţ din drum, amar.

— Fiindcă tu pleci dis-de-dimineaţă. Monica are să doarmă atunci… Hai, sărutaţi-vă, copii!

Monica întinse buzele; Dănuţ, obrazul.

„Nu mai mănânc niciodată cataif”, se jură Dănuţ în gând, ferindu-şi obrazul de buzele Monicăi, a căror suflare îi adusese încă o dată aminte de nesuferita dulceaţă a cataifului.

Şi se ţinu de cuvânt, deocamdată, lăsând obrazul Monicăi să plece nesărutat şi roşu subt ochii lui blazaţi.

Monica încuie uşile. Aprinse lumânarea. Trase un scaun lângă şifonieră şi, înălţându-se în vârfuri, luă de deasupra un pacheţel învălit în hârtie de mătasă. Aşează scăunelul la loc. Şi-n loc să se dezbrace ea, începu să-şi dezbrace păpuşa: Monica cea mică.

Două nopţi de-a rândul, după ce adormea Olguţa, Monica lucrase rochiţa de matasă albă – din pacheţelul ascuns deasupra şifonierei – pe care trebuia s-o îmbrace păpuşa în locul rochiţei negre purtate necontenit de la moartea bunicii… până în ajunul plecării lui Dănuţ.

Îi puse mai întâi şosetele şi papucii albi, luaţi din picioruşele dăruite de doamna Deleanu. Când veni rândul rochiţei, degetele Monicăi tremurară mai tare… Dacă-i venea rău? Dacă-i era prea scurtă?

„Dă, Doamne, să-i stea bine! Dă, Doamne să-i stea bine!”

Îi încheie ultimul nasture de la spate şi o aşează pe măsuţa de noapte în lumina lumânării.

„Vai, ce frumoasă-i!”

Dolofană, prea rumenă şi ţapănă de stângăcie, păpuşa părea o miniatură de ţărăncuţă în rochie de mireasă, la fotograf.

„Monica, tu ştii de ce se săruta Făt-Frumos cu Ileana Cosânzeana?”

Fiindcă Ileana Cosânzeana era frumoasă… frumoasă cum era păpuşa gătită cu rochiţa albă.

Obrajii Monicăi ardeau. Inima-i bătea repede. Şi mai-mai că-i venea să plângă în faţa păpuşei fiindcă prea era

frumoasă, pe când ea…

Se uită în oglindă. Văzându-şi rochiţa întunecată, ghetele prăfuite, plecă ochii în jos. Capul nu şi-l privise.

Prea era frumoasă păpuşa… Şi Dănuţ, şi Dănuţ – pieptul Monicăi se zbătea ca după fugă – şi Dănuţ se va îndrăgosti de păpuşa ei.

Scuturându-şi cozile începu să se dezbrace repede, în goană. Îşi puse cămeşa de noapte, îşi despleti părul, luă păpuşa de câte-o mână şi, răstignind-o pe trupul ei, se privi din nou în oglindă.

Păpuşa avea rochiţă albă…

Monica avea cămeşa albă…

Păpuşa avea bucle blonde…

Monica zâmbi, şi se roşi, respirând adânc.

Păpuşa-i semăna. Avea ochii negri, gene compacte, o gropiţă în mijlocul bărbiei. Avea şi ea bucle blonde… dar scurte. Săraca păpuşă! Ea nu putea face din părul ei hăţuri lui Dănuţ.

— Da eşti aşa de frumos îmbrăcată! o consolă Monica.

Înseninată, luă lumânarea de pe măsuţa de noapte, aşezând-o pe masa de scris. Totul era pregătit de cu ziuă: şi condei cu peniţă nouă, şi cerneală, şi scrisoare: o scrisoare din acele mici, cât o foiţă de ţigară, colorată, cu un trifoi pe plic.

Încet, cu o pasionată caligrafie, scrise pe hârtiuţa liniată: „Monica îl iubeşte pe Dănuţ din toată inima”…

Opt vechi cuvinte pe o hârtiuţă: opt ceruri tropicale imens înstelate.

Rochiţa albă a păpuşei avea o singură taină, candidă: un buzunărel pentru scrisoarea de dragoste. Sufletul Monicăi era la fel cu rochiţa păpuşei.

Olguţa şi Dănuţ mergeau alături prin ogradă. Tăceau, explorând buzunarele paltonaşelor, în care mai găseau resturi din iarna trecută. Dănuţ descoperise un bilet de intrare la patinaj şi două bomboane acre încrustate în fundul căptuşelii sparte; Olguţa frământa un ghemotoc de

hârtie de cositor care învelise odinioară nişte castane zăhărite.

Paltoanele miroseau a naftalină. Aerul intra rece şi ascuţit pe nări, înroşindu-le. Suflările abureau. Subt paşii lor pământul suna tomnatec.

Linia dealurilor hotărnicea noaptea cu plutitoare ondulări ca o cădere de voaluri lente de pe goliciunea lunară.

Două umbre trecură pe la poartă – ireal de albastre în argintul profund. Câinii se repeziră, hămăind. Intonată cu glas de bas răguşit, o sudalmă naţională autentifică decorul.

— Tu nu ştii să te baţi! ridică din umeri Olguţa, oprindu-se brusc.

— Cum nu ştiu?

— Nu ştii.

— Ai să mă-nveţi tu?!

— Sigur, afirmă Olguţa cu tărie.

— Hm!

Totuşi, inima lui Dănuţ – de altă părere decât buzele – bătu ma i tare.

Olguţa îl privi cu solicitudine compătimitoare.

— Dacă-ţi trage cineva o palmă, ce faci?

— Îi trag şi eu.

— Şi dacă-ţi trage un pumn?

— Trag şi eu.

— Şi dacă-ţi trage încă unul?

— Îi mai trag şi eu.

— Şi dacă te-apucă de mâni?

— Mă smuncesc.

— Şi dacă-ţi dă cu piciorul?

— Fug, răspunse Dănuţ sincer din cauza repezelii.

— Vezi?!

— Adică nu! reveni Dănuţ furios. Lasă-mă-n pace! Ştiu eu ce să fac!

— Bine, atunci dă-mi o palmă.

Dănuţ o măsură.

— Vrei să ne batem? întrebă el împăciuitor.

— Nu. Vreau să-ţi arăt.
— Şi dacă-ţi dau o palmă nu te superi?
— Nu, fiindcă nu poţi!
— Zău?!
— Încearcă.
— Ai să te superi!
— N-am să am de ce! zâmbi Olguţa.
— Ei!
— Ei, ei! încearcă.

Dănuţ îşi pregăti mâna pentru o palmă sinceră, ţintind obrajii Olguţei. Când braţul lui Dănuţ porni, piciorul Olguţei îi pusese piedica. Dănuţ căzu în mâni, pălmuind pământul.

— Asta-i porcărie!

Râzând, Olguţa se plecă să-l ridice, cu braţele desfăcute.

— Dă-mi pace!

Îndepărtându-se câţiva paşi, Dănuţ luă o piatră cu degetele tremurătoare de mânie – o aruncă în Olguţa şi fugi în goana mare spre scări.

— Nu m-ai lovit! ţipă Olguţa după el. Laşule. Buftea!

Dănuţ n-o mai auzea. Intrase în ietacul doamnei Deleanu.

Şchiopătând, Olguţa porni spre casă. Piatra o lovise drept în fluierul piciorului.

Monica era culcată. Olguţa se dezbrăcă pe tăcute, fără să-şi privească piciorul îndurerat. Înainte de-a stinge lumânarea se uită lung spre uşa lui Dănuţ.

— Monica, dacă eşti prietena mea – sprâncenele Olguţei se îmbinară – să nu mai vorbeşti cu Buftea – explodară buzele ei – niciodată! Auzi, Monica? Nu vreau eu să mai vorbeşti cu Buftea.

Lumânarea stinsă fumega înecăcios. Subt oghial, Olguţa îşi masa piciorul.

Monica se prefăcuse numai că doarme: genele-i tremuraseră. Să nu mai vorbească cu Dănuţ?… Ca niciodată, uitase să îşi spună rugăciunea, fiindcă în sufletul ei, scăldate-n aur, murmurau coruri de înviere: „Monica îl iubeşte pe Dănuţ din toată inima”.

Tăiatul unghiilor de către doamna Deleanu, şi mai ales al pieliţelor, fusese totdeauna o caznă umilitoare pentru Dănuţ; de data aceasta, binecuvântată. Uitase că s-a isprăvit vacanţa; că mâne dis-de-dimineaţă, când somnul e mai dulce va pleca de acasă pentru tare multă vreme; că va fi intern la Bucureşti; uitase. Totul era abstract: numai răzbunarea Olguţei era concretă fără să i se arate, ca cineva care-ţi stă la spate şi se face nevăzut numai când întorci capul.

Nouă unghii deveniseră ovale şi roze. Polissoir-ul aluneca pe-a zecea. Dănuţ ar fi vrut să aibă o sută. Pe măsură ce unghia se rumenea, Dănuţ vedea stingându-i-se steaua polară.

Dar doamna Deleanu zăbovea. Ea singură hotărâse ca Dănuţ să plece dimineaţa la Iaşi, împreună cu domnul Deleanu, şi de acolo, în seara aceleeaşi zile, spre Bucureşti.

— Are să-ţi pară rău, Alice. Mai ţine-l acasă o zi şi sară mi-l aduci la gară; nu-i păcat să-şi piardă o ultimă zi, petrecută acasă, pentru vizite?

— Nu. E datoria lui să-şi ia rămas bun de la rude. O zi mai mult sau mai puţin…

— Bine. Te-ai molipsit şi tu de la Grigore!

Acum îi părea rău. Da, dacă trenul de sară cu care Dănuţ avea să plece la Bucureşti nu s-ar fi oprit la gara Medelenilor, ar fi fost mai uşor parcă să-l îndemne să-şi îndeplinească datoriile, cu sacrificiul unei zile petrecute acasă. Dar aşa!

— Dănuţ… dacă vrei, dacă ţii tu mult, nu mai pleci mâne dimineaţă. Stai cu mama toată ziua, şi sara mergem la gară să-l aşteptăm pe tata. Vrei Dănuţ?

— Nu. Plec cu tata, vorbi Dănuţ pe nerăsuflate.

— Ce? Nu v-aţi culcat? se miră domnul Deleanu intrând în ietac. Ştiţi că-s unsprezece? Acuşi trebuie să ne sculăm. Hai la culcare.

Doamna Deleanu, cu degetul lui Dănuţ într-o mină şi polissoir-ul în cealaltă, ridică ochii, deschise buzele… şi le

închise la loc: „Aşa-s bărbaţii!”

— Haidem, Dănuţ. Nouă nu ne e somn.

Papucii erau pe covoraşul din faţa patului; cămeşa de noapte pe pat. Dănuţ îşi căutase papucii subt pat; cămeşa de noapte în dulap. Olguţa nu era nici subt pat, nici în dulap. Mai rămânea numai uşa dinspre odaia ei.

— Mamă, eu n-am avut niciodată cheia la mine începu Dănuţ cu ton plângător.

— Ce cheie, Dănuţ?

— Cheia de la odaia mea.

— Da ce vrei să faci cu ea?

— Să-nchid uşa, mamă… De ce stă cheia la Olguţa? Eu îs mai mare.

— De ce nu mi-ai spus?

— Am uitat.

— Tare mai eşti copil, Dănuţ! îl dezmierdă doamna Deleanu. Uite cheia, şopti ea închizând uşa la loc.

I-o întinse râzând. Dănuţ încuie uşa, învârtind cheia de două ori.

— Mamă, nu ne culcăm? respiră el, congediindu-şi paznicul inutil.

Întinzându-se în pat, Dănuţ simţi ceva tare alături de el, subt oghial. Sări din pat: i se păruse că mişcă. Aprinse lumânarea.

— Aa!

În locul şoarecelui de care se temuse, descoperi păpuşa îmbrăcată în rochie de mireasă.

— Aha! Îţi baţi joc de mine! ridică el pumnul spre uşa închisă. Lasă eă-ţi arăt eu! Râzi tu, râzi.

Are să vadă Olguţa! Să-i pună o păpuşă în pat! Da ce-i el? Fată?… N-are decât să se bată dacă î-i poftă! Da să nu-l insulte.

Din geamandanul de marochin, Dănuţ luă plumiera, din plumieră, cuţitaşul cu limbi tăioase. Apoi se aşează pe marginea patului, cu păpuşa între genunchi. Şi-ncet cu-

ncetul, buclele blonde, de curând parfumate cu eau de c é drat începură să cadă pe cămeşa lui Dănuţ, tunse sarcastic.

Păpuşa năpârlise de-a binelea. Buclele împachetate într-un jurnal mai pâlpâiră o dată, blonde, în blondul flăcărilor sobei. Dănuţ, bine învelit în oghial, din căldura patului zâmbi flăcărilor şi uşii închise de două ori cu cheia.

Subt pat, păpuşa, în care aştepta dragostea Monicăi, proaspătă şi delicată ca întâia cireaşă de mai, dormea complect transfiguratã de tunsoare şi de barbişonul şi musteţile „Hardtmuth no. 1”.

Dănuţ plânge. Olguţa îl ajunge din urmă şi-l loveşte în spate cu pumnul şi piciorul. Dănuţ nu spune nimic. Ştie bine că merită să fie lovit.

— Tu plângi? îl întrebă Olguţa, punându-i mâna pe umăr, pacific.

— Lasă, Dănuţ! Hai să ne împăcăm.

Se sărută amândoi. Dănuţ ar vrea să-i spuie ceva… da nu-şi aduce aminte ce!

Şi plimbarea prin ogradă reîncepe: de data aceasta însă, merg la braţ amândoi, ca doi fraţi model. Dănuţ vede că Olguţa-i aliata lui, şi-i pare foarte rău că trebuie să-i ascundă ceva. Dacă nu-şi aduce aminte ce!

— De ce să pleci tu la Bucureşti? Asta-i persecuţie!

— Dacă vrea mama! oftează Dănuţ din greu.

— Da nu vreau eu.

Amândoi fug de-acasă la moş Gheorghe. Noaptea e grozavă, dar Dănuţ nu se teme fiindcă Olguţa e lângă el.

Au ajuns. Ciudat! Căsuţa lui moş Gheorghe luceşte în noaptea neagră ca o lună.

Bat la uşă. Lui Dănuţ îi sare inima. Uşa se deschide de la sine, şi-n tindă răsare moş Gheorghe. Olguţa şi Dănuţ cad în genunchi, înaintea lui Dumnezeu, fiindcă moş Gheorghe e chiar Dumnezeu.

Îi sărută mâna.

Olguţa spune că Dănuţ e persecutat, că vor să-l trimeată intern la Bucureşti şi că de asta au fugit de-acasă.

Dumnezeu îi primeşte în casă.

Olguţa şi Dănuţ stau pe laviţă; Dumnezeu, pe scăunaş. Deodată, răsare un înger cu zmeul lui Dănuţ în mână. E chiar zmeul cel mare de la începutul vacanţei, cu sfoara tăiată de Olguţa.

Dumnezeu se uită la Dănuţ. Dănuţ zâmbeşte iertător.

Răsare un alt înger cu păpuşa Olguţei în mâni. Dănuţ tremură.

Dumnezeu ia păpuşa pe genunchi, îi trece mâna peste faţă şi-n locul chipului cu musteţi şi barbişon, zâmbeşte Monica. Numai că n-are păr.

Dumnezeu vârâ mâna în sobă, ia un pumn de flăcări şi-l răstoarnă pe capul tuns al Monicăi.

Dănuţ închide ochii. Oare a ars Monica?… Nu. I-au crescut cozile la loc.

Dumnezeu dăruieşte păpuşa lui Dănuţ şi zmeul Olguţei… Vra să zică Monica a rămas păpuşa…

S-aud bătăi în uşă. Îi caută de-acasă. Olguţa se încruntă. Dănuţ se cutremură. Numai Dumnezeu zâmbeşte.

Ce-i de făcut? Casa e înconjurată. Herr Direktor, tata şi cu mama bat în uşă din răsputeri.

Fără să-i pese de cei care bat, Dumnezeu ia o iconiţă din cui, îi preface pe toţi trei în sfinţişori zugrăviţi şi aşază iconiţa la loc. De-acuma poate să-i caute!

Herr Direktor îşi pune monoclul şi se uită prin odaie.

Dănuţ face cu ochiul sfintelor de pe iconiţă. Sfintele se prăpădesc de râs.

Herr Direktor se uită la ei, vede icoana, şi-şi face cruce. Sfinţii îşi trag coate şi se încruntă aşa de sever, că Herr Direktor mai face o cruce.

L-au păcălit pe Herr Direktor.

Iacă şi mama! Şi ea se uită la ei… cam lung.

Sfinţii clipesc.

Mama ia icoana, s-apleacă asupra ei – Dănuţ simte lămurit parfumul mamei – şi sărută pe frunte tocmai pe Dănuţ…

— Hai, Dănuţ, scoală-te, şopti doamna Deleanu, dezmierdând pe frunte cea din urmă deşteptare în casa părintească, a copilului cu bucle castanii.

Deşi s-apropia dimineaţa, casa părea deşteptată în negru miez de noapte.

Femeile intrară în antret cu lămpile aprinse, urmate de Ion şi de Pricop, celălalt argat de la grajd. Cu toate semnele şi poruncile date în şoaptă de doamna Deleanu, cizmele lui Ion şi ale lui Pricop bocăneau aspru pe podele, primejduind somnul fetiţelor.

Anica şi Profira, îmbrăcate gros, cu capetele înfăşurate în tulpane negre, erau încă buimăcite de somnul neisprăvit.

Dănuţ, cam palid în hainele de catifea albastră, cu guler tare, rabattu şi elegantă lavalieră, se uita distrat în jurul lui. Mesteca mereu, cu un aer nemulţumit; vărsase din greşeală prea multă apă de dinţi în paharul cu apă: îl usturau gingiile.

Curentul făcu să tresară şi să tremure flacăra lămpilor. Cufărul cu aşternutul fu scos afară. Ali intră în casă pe uşa deschisă. Nimeni nu-l goni.

Oamenii ridicară cufărul din odaia lui Dănuţ, în tăcerea de şoapte, curmată doar de bocănitul cizmelor, umbrele oamenilor care duceau cufărul erau lugubre.

În podul cu vechituri, la lumina slabă a lumânării, Dănuţ ştergea cu radierul musteţile şi barba păpuşii. Nimic nu se schimbase în pod de când se despărţise de Robinson Crusoe. Acelaşi miros, aceeaşi pace, aceiaşi sâmburi de piersică uscaţi şi prăfuiţi.

Subt hărnicia radierului, obrajii păpuşei îşi recăpătară tenul feminin. Bărbia-şi arătă din nou gropiţa; buzele-şi pierdură aroganţa zâmbetului muşchetăresc, regăsindu-l pe acel suav. Numai lipsa buclelor mai amintea urgia care se abătuse asupra ei.

Cuprinzând-o c-o mână de mijloc, Dănuţ o îndepărtă puţin, privind-o. În sufletul lui Dănuţ era visul nopţii, şi-n visul nopţii păpuşa se oglindi.

„Păcat c-am tuns-o”, dădu din cap Dănuţ.

Păpuşa din vis semăna cu Monica – era chiar Monica; păpuşa din mână, de când era tunsă, nu mai semăna cu păpuşa din vis. Şi lui Dănuţ îi părea rău, fiindcă abia acum îşi aducea aminte că în vis Dumnezeu îi dăduse lui păpuşa care semăna cu Monica, şi îi bătuse inima ciudat, dar nimeni nu ştiuse, fiindcă-i era ruşine de Olguţa. Oftând, Dănuţ îi făcu loc în lada cu cărţi, alături de Robinson Crusoe. Păpuşa cu rochiţa de mătasă albă, singură între atâtea cărţi, avea cocheta dezolare a unei domniţe în bejenie. De acuma şi pe ea o aştepta colbul, ca o bătrâneţă între străini. Dănuţ închise capacul.

Noaptea păpuşii începu o dată cu cântecul cucoşilor – şi insomnia – fiindcă Dănuţ uitase să închidă ochii de sticlă în care aflase melancolic de ce se săruta Făt-Frumos cu Ileana Cosânzeana când erau singuri.

La loc de cinste în capul mesei, samovarul de aramă sclipea şi fumega obez. În şoldurile lui gălbuie se oglindea sofrageria, masa şi cei trei comeseni, comic deformaţi de rasa mongolică parcă. Aşteptând să i se răcorească ceaiul, Dănuţ ronţăia îngândurat cornuleţele presărate cu chimion, abia scoase din rolă: bucătăreasa se sculase înaintea tuturora.

Doamna Deleanu desena cu degetul pe faţa de masă capul lui Dănuţ.

Domnul Deleanu îşi sorbea ceaiul cu lapte, controlându-şi uneori nodul cravatei. Era bine dispus. După o lungă, necurmată şi tihnită vacanţă la ţară, în familie, Bucureştiul…

Apucând maşinal sticla cu rom, turnă în paharul lui Dănuţ cam mult… aşa cum torni din sticlă, când la spate cântă lăutarii.

— Nu-nu-nu! Asta nu!

— Lasă-l, Alice! E băiat mare, ce Dumnezeu!

Băiat mare! Departe de-al măguli, aceste două cuvinte îl înfricoşau, ca un tren negru care-l ducea de-acasă între

străini. În ceaiul cu rom căzură lacrimi.

Treptat, zorii, profirii ca sănătatea tinereţii, bucurară ferestrele. Doamna Deleanu se sculă de la masă şi începu să privească afară.

În tăcerea deplină, samovarul bufnea şi şuiera ca o ironică locomotivă.

— Bună dimineaţa şi sărut mâna!

— Ei, moş Gheorghe! Ce bine-mi pare! se lumină Dănuţ văzându-l pe capră.

— Moş Gheorghe! îl dojeni doamna Deleanu cu degetul ridicat; parcă ne-a fost vorba să stai în casă?

— Da, duduie! D-apoi cu sumanul ista sau în casă nu-i totuna?

Toţi servitorii ieşiră pe scări. Copitele cailor dansau pe loc. Dănuţ se aşează la mijloc între domnul şi doamna Deleanu. Anica şi Profira păiuriră pledul de o parte şi de alta.

— Parcă-i un prinţişor! exclamă tare bucătăreasa.

Dănuţ îşi trăgea mănuşile de piele. Doamna Deleanu zâmbi pentru el. Caii se smunciseră Dănuţ făcu un semn cu mâna spre casă şi servitori, şi o clipă numai zări în pragul uşei pe Monica – visa? – cu părul desfăcut şi chimonoul prea larg, ţinându-şi mânile pe gură…

Câmpiile erau albe de brumă; cerul vânăt; zarea răsăritului tumultoasă de aur roşu.

Ali se luase după trăsură. La intrarea în sat, dulăii ciobăneşti se repeziră crunţi spre el. Palid, Dănuţ se ridică în picioare.

— Mamă, uite, mamă! Hai să-l luăm în trăsură, se rugă el dezmierdând mâna doamnei Deleanu.

— Opreşte, moş Gheorghe!

Ali se urcă în trăsură, ocrotit de şuierul biciului, grămădindu-se pe pled la picioarele lui Dănuţ. Trapul cailor răsuna din nou. Satul rămase în urmă. Şi vacanţa…

Unu Ilă Duduilă Eşti coş Toporaş…

— Bun aer! exclamă domnul Deleanu. Când mă gândesc la infecţia din Bucureşti!

— St! Doarme! şopti doamna Deleanu, luând pe braţe capul îngreuiat al lui Dănuţ.

Pe la moara murgului Trece iată turcului…

Într-un capăt al băncii de pe peronul gării, Dănuţ şi doamna Deleanu şedeau alături ţinându-se de mână. Aşezat pe marginea celuilalt capăt, domnul Deleanu răsfoia grăbit teancul de citaţii, copii şi extracte, ascultând explicaţiile domnului Şteflea cu privire la procesul ajuns la Curtea de apel… Domnul Deleanu cerea de la clienţii săi, când se întâmpla să-i asculte, claritate şi preciziune, însuşiri care lipseau cu desăvârşire domnului Şteflea. Dialogurile dintre ei erau o necontenită ciocnire între un expres şi-un tren de marfă.

— Dă, cucoane Iorgule, pe mine aşa mă taie capul. Cum adică?… Da aduc martor tot judeţul!

— Domnul meu! îl întrerupse glacial domnul Deleanu, ridicând ochii de pe hârtii Domnul Şteflea îşi şterse fruntea năduşită şi oftă. Doamna Deleanu vorbea lui Dănuţ pe şoptite.

— Să scrii mamei cum ajungi… tot-tot-tot ce faci. Auzi, Dănuţ?

Îi mai îndreptă odată lavaliera şi bereta.

— Domnule Şteflea! începu domnul Deleanu categoric.

Domnul Şteflea se înclină cu deferentă.

— Eu stau la Iaşi până diseară. Azi îţi fixez termenul de judecată şi văd dosarul. Diseară ai să mă aştepţi la trenul de Bucureşti. Am să-ţi spun ce trebuie să faci.

O sonerie vibră teatral prin pacea câmpenească a peronului. Doi ţărani se sculară. Doamna Deleanu se ridică. Mâna lui Dănuţ îi încleştă mâna.

Trenul intra în gară, lung, murdărind lumina dimineţii. Vagonul de clasa întâi se opri dincolo de peron. Alergară într-un suflet. La ferestre clipeau somnoros chipuri palide şi unsuroase.

— Hai, Ioane, îl grăbi domnul Deleanu, îmbrâncind cu piciorul în vagon geamandanele. Şi tu de ce nu bagi de

seamă?

Dănuţ înghiţi în sec. Îl lovise peste picioare.

— Dănuţ, Dănuţ! îl chemă doamna Deleanu mergând alături de trenul pornit.

Abia avu vreme să-i sărute mâna întinsă.

— Mamă, îngână Dănuţ, ştergându-şi ochii, nu-l lăsa pe Ali; ia-l în tră… În trăsură, ţipă el nemaivăzând-o.

În urma trenului o cioară coborî între şine, ciugulind prin prund.

— Duduiţă, vorbi moş Gheorghe ridicând de jos batista doamnei Deleanu, mai avem pe cineva acasă.

Prea mare fusese sofrageria pentru tăcerea în trei, din timpul dejunului şi al mesei; prea mare salonaşul doamnei Deleanu, pentru tăcerea de după masă, cu noaptea la ferestre.

— Hai la culcare, copii.

Olguţa şi Monica îi sărutară mâna. Doamna Deleanu nu le mai însoţi în odaie. Se despărţiră în antret.

Se făcuse grijitură mare în odaia lui Dănuţ. Uşa cu panoplia ruso-japoneză era dată în lături. Mirosul de terebentină al podelelor proaspăt ceruite, pătrundea răcoros în odaia fetiţelor, ca o indiferenţă.

Înainte de a se dezbrăca, Olguţa închise uşa. Monica se aşeză îmbrăcată pe marginea patului, privind în jos.

— Tu nu te culci? o întrebă Olguţa.

— Ba da.

Începu să-şi scoată rochiţa, cu mişcări ostenite. Olguţa se sui în pat. Monica-şi spuse rugăciunea mai repede ca de obicei.

— Noapte bună, Olguţa!

— Noapte bună, Monica!

Olguţa suflă în lumânare. Monica rămase în picioare între paturi, prin întuneric, multă vreme… Ţinându-şi suflarea se apropie de patul Olguţei.

— Ce faci? tresări Olguţa. simţind o lacrimă pe obraz.

— Olguţa, vorbi Monica zguduită de suspine, te-am trădat… Eu îl iubesc pe Dănuţ.

— Sigur. Tu eşti prietena mea… Şi eu îl iubesc.

Îngrăşat de confort, îmbrobonat de lumini rotunde, mirosind a piele C. F-R.-istă şi a fum de havană, vagonul de dormit gemea şi scârţâia molatec de-a lungul kilometrilor.

Pe fotoliul din fundul coridorului, conductorul, cu chipiul pe ceafă şi tunica desfăcută la gât, îşi făcea socotelile, muind mereu în gură creionul chimic.

În cabina mică – no.10-11 – domnul Deleanu juca o partidă de é cart é cu un confrate bucureştean. Alături, pe măsuţă, tresărea o sticlă de „Cherry Brandy”; două pahare cu monograma companiei de „Wagon-Lits” cântau ciocnindu-se cristalin.

În faţa cabinei, aşezat pe strapontinul de lângă fereastră, Dănuţ privea afară cu fruntea rezemată de sticla rece. Nimeni nu-i mai spunea: „Du-te la culcare, Dănuţ”, sau: „Cum? Nu te-ai culcat?” deşi trecuse ora când copiii „trebuie să se culce”.

— Pă asta, nene, greu s-o câştigi!

Huruitul roţilor şi vorba muntenească a partenerului domnului Deleanu ţineau tovărăşie gândurilor lui Dănuţ.

Locomotiva ţipă ascuţit. Trenul îşi încetini mersul.

— Papa, am ajuns! se ilumină Dănuţ văzând la fereastra vagonului oprit figura familiară a domnului Şteflea.

— Ce, nene, te-aşteaptă clienţi pă la gări?

— Un imbecil care mă pisează!

Cu cărţile de joc în mână, domnul Deleanu ridică geamul din dreptul lui Dănuţ, dădu câteva ordine laconice domnului Şteflea şi, grăbit, îşi reluă partida. Domnul Şteflea rămase aiurit la geam. Dănuţ îşi frângea mânile. Să fi putut, i-ar fi dat domnului Şteflea şi turbinca lui Ivan… Dacă nu ştia ce să-i spuie! Gorniţa de plecare răsună, dramatic.

Deznădăjduit, Dănuţ scoase cutia cu bomboane de mintă şi o întinse pe geam. Domnul Şleflea o luă nedumerit şi rămase cu ea în mână, privind-o… Trenul pornise. Dănuţ,

aplecat pe fereastră, flutură batista îndelung spre şeful gării, care prea târziu alerga după tren să restituie cutia cu bomboane.

Pierzându-l din ochi, Dănuţ se aşează din nou pe strapontin şi, ca şi cum şeful gării i-ar fi fost singura şi ultima bucurie de-a lungul drumului amar, începu să plângă.

O doamnă, din uşa cabinei alăturate, privise toată scena. Se apropie de Dănuţ cu un pachet de şocolată.

— Cum te cheamă, puiule?

— Dănuţ! suspină el ridicându-se în picioare.

— Bravo, nene! Halal fecior! Îţi seamănă! clipi confratele către domnul Deleanu, arătându-i cu degetul idila de pe coridor.

Trei gânduri urmăreau prin noapte acelaşi tren căutând pe-acelaşi călător.

IV

„MOŞ GHEORGHE, NU TRAGI DIN LULEA?”

La tante Julie, La tante Sophie, La tante Melanie Et l'oncle Leon… (1)

— Ah! Papa! Iar ai greşit! îl dojeni Olguţa zburlindu-i părul cu podul palmei.

Domnul Deleanu, aplecat peste umărul Olguţei, asupra pupitrului descifra, cu glas de bariton răguşit, şansoneta adusă de la Bucureşti o dată cu răguşeala. Olguţa îl acompania la pian.

— Vezi, papa, tu cânţi: şi-sol-mi-do – în loc să cânţi: s i-lasi-do. Ascultă-mă pe mine.

Începu din nou, şuierând melodia şi bătând tactul cu piciorul. Domnul Deleanu fredona cu buzele închise, dând din cap.

— Ei, papa, iar?! Ce-are să spuie mama?

Domnul Deleanu îşi luă o figură de şcolar prins cu lecţia neînvăţată.

— De ce greşeşti tu, papa, tocmai la l`oncle Leon?

— Mare mister! se încruntă domnul Deleanu. Eu cred că tante Melanie îmi pune piedică!

Olguţa bufni de râs.

1 Mătuşa Julie, / Mătuşa Sophie, / Mătuşa Melanie / Şi unchiul Leon (fr.).

— Vai, papa! Dac-ai şti tu cine-i tante Melanie, n-ai spune una ca asta!

— Da tu de unde-o cunoşti?

— Aşa!… Mi-o închipui eu… Ştii, papa, are ochelari pe vârful nasului şi se uită pe deasupra lor, o invocă Olguţa, sculptând-o cu degetele în aer.

— Şi ce mai are?

— Aa! Un neg… un neg păros deasupra buzei! Şi-i slabă ca un ţâr…

— Cu ochelari, adaugă domnul Deleanu.

— Stai, papa! Are musteţi!

— I-auzi!

— Zău, papa! Mă jur! Când mănâncă ouă fierte îi rămâne gălbenuş pe musteţi. Asta-i greţos! Vai, ce urâtă-i!… Papa, tante Melanie e nevasta lui oncle Leon, săracul de el.

— Ce-ţi spuneam eu! Vrea să divorţeze şi m-a angajat pe mine avocat.

— Nu primi, papa. Oncle Leon are dreptate. Tante Melanie e o zgripţuroaieă. Ea îl persecută.

— Ce-i de făcut?

— S-o persecutăm şi noi pe ea.

— Atunci hai să mai cântăm odată.

— Hai.

Şi din nou, glasul de soprană şi cel de bariton silabisiră pomelnicul ritmat al tântelor.

Dimineaţa intra pe ferestre ca un viscol de polen, aurind sclipitor covoare şi oglinzi. Monica şedea pe divan lângă sobă, ţinând pe genunchi o carte din „Biblioth è que rose”.

— Săraca Olguţa! oftă ea adânc din cap.

Din întâmplare, Monica aflase adevărata pricină a contramandării plecării la Iaşi, dar făgăduise doamnei Deleanu să nu spuie nimic Olguţei.

Et l'oncle Leon.

— Bravo, papa!
— Cu aşa profesoară ajung departe!
— Ştii ce, papa? Hai să te-nvăţ acompaniamentul!
— Vrei să mor?
— Hai, papa… c-un deget măcar.
Vrând-nevrând, domnul Deleanu se aşează la pian.
Olguţa începu să-i călăuzească degetele nedibace printre clapele uniforme.
Uşa salonului se deschise încetişor. Anica-şi vârî numai capul, aşteptând. Monica ieşi afară.
— A venit doctorul?
— Da, duduie, înghiţi Anica ştergându-şi ochii cu pestelca… Cere coniţa spirtul din dulap şi un prosop curat.
Cu prosopul şi sticla în mână, Anica o luă la goană pe scări. Monica intră în salon cu fruntea încreţită şi ochii grei.
La tante Julie, La tante Sophie, La tante Melanie Et l'oncle Leon…
Doamna Deleanu ieşi cu doctorul în tindă.
—.?
— Dă, doamnă… azi… mâne: e o chestie de ore.
— Să-l transportăm la Iaşi, la spital…
— Păcat de cheltuială! Nu rezistă.
— Anica, du-l pe domnul doctor la curte… Domnule doctor, vorbi doamna Deleanu trecându-şi mâna peste frunte, fetiţa mea îl iubeşte pe moş Gheorghe… Aş vrea să nu ştie… O lăsăm să creadă că eşti un client al bărbatului meu, venit pentru afaceri.
— Voyons! N-aveţi nici o închietudine, zâmbi doctorul ridicând mâna. În cinci minute suntem cei mai buni amici. J'en fais mon afjaire (1).
1 Ia te uită!… Mă descurc eu (fr.).
Văzându-l pe doctor, ţăranii aşezaţi pe prispă se ridicară în picioare, salutându-l adânc.
— Scapă, domnule doftor? întrebă unul.
— Ceva moştenire? glumi doctorul ascuţindu-şi privirea. N-aveţi nici o grijă. Mult nu mai are.

Urmat de Anica, doctorul trecu înainte; trăsura-l aştepta la poartă cu Ion pe capră.

— Spurcăciune! scuipă printre dinţi Oţăleanca, urmându-l c-o privire duşmănoasă pornită din ochii uzi de lacrimi curate.

Moş Gheorghe cercă să închege un zâmbet mucalit cu colţul buzei şi coada ochiului; zâmbetul răsări trist pe faţa topită în jurul ochilor amari de suferinţă.

Doamna Deleanu se aşează pe marginea laviţei, binişor.

— Vrei ceva, moş Gheorghe?

— Duduie, şopti el rar, frământându-şi degetele subţiate, di ci m-o mai împuns?

— Fiindcă aşa trebuie, moş Gheorghe. Asta-ţi dă sănătate.

— Sărut mâna… da eu aş zice să vie părintele. Ochii lui moş Gheorghe stăruiră umili subt privirea doamnei Deleanu care, încet, întoarse capul.

— Bine, moş Gheorghe, are să vină şi părintele… dacă vrei.

Un oftat greu curmă tăcerea.

— Te doare, moş Gheorghe?

—.

Ochii moşneagului, îndreptaţi spre ferestrele luminoase, se umplură de lacrimi.

— Am să ţi-o aduc mai încolo, moş Gheorghe. Odăiţa în care Olguţa descoperea fructele din livada Oţălencei, după aromă, de cum intra pe uşă, mirosea acum a iod, a eter şi a spirt ars.

— Bună ţuică, domnule Deleanu.

— Bătrână.

— Bună şi bătrâneaţa la ceva! clipi doctorul. Şi întorcându-se către Olguţa: A la v ô tre, mademoiselle!

Olguţa îl privi cu ochi de miop şi-şi vârî din nou nasul în carte, obraz în obraz cu Monica.

— Monica, ai băgat de seamă? Clientul se rade pe frunte! şopti ea, prefăcându-se că ceteşte.

Profira ieşi cu tablaua, aruncând doctorului o privire scârbită: mâncase toate aperitivele.

— Şi cu ce se delectează, mă rog, domnişoarele? Dacă nu-s indiscret? le întrebă doctorul aşezându-se pe divan alături de ele.

— Les malheurs de Sophie(1), recită repede Monica, titlul cărţii, strângându-se în Olguţa.

— Les malheurs? A! Nu! Cu-aşa cetitoare trebuie să schimbăm titlul. Eu propun: Les bonheurs de Sophie(2).

Spiritual, aspiră aer pe nas. Olguţa se încruntă.

— Şi vra să zică, Sofia dumneavoastră e nenorocită? Ia puneţi-mă şi pe mine la curent cu nenorocirile ei.

— Cum nu, se oferi Olguţa, privindu-l drept în ochi.

— Vous avez la parole. (3)

— Sofia noastră, începu Olguţa descoperindu-şi fruntea, combativ, era o fetiţă ca şi noi…

— Frumoasă, cuminte şi amatoare de poveşti, îi luă doctorul vorba din gură.

— Şi binecrescută, adăugă scurt Olguţa.

— Bucuria părinţilor, încheie doctorul.

— De unde ştii mata?

1 Nenorocirile Sophiei, roman al contesei de Segur (1799-1874) (fr.).

2 Bucuriile Sophiei (fr.).

3 Aveţi cuvântul (fr.).

— Aa! Ce nu ştiu eu?! Îmi spune degetul cel mic.

— Daa? Te rog să spui mata degetului cel mic – care? de la mâna stângă, de la mâna dreapta… sau de la picior?

— Iacătă-l!

Olguţa îl privi cu deosebită şi lungă atenţie.

— Te rog să-i spui mata că spune minciuni şi drept pedeapsă să-i tai unghia.

Unghiile doctorului erau tăiate – sau, mai exact mâncat e – scurt. Numai degetul cel mic al mânii drepte era privilegiat cu prisosinţă, datorită pesemne unei concepţii estetice.

— Ha-ha! Şi de ce spune minciuni, domnişoară?

— Fiindcă Sofia noastră nu era bucuria părinţilor.
— Nu-mi vine a crede!
— Ascultă mata şi ai să vezi.
— Je suis tout oreilles. (1)
— Odată, vine un domn în vizită la părinţii Sofiei…
Domnul Deleanu, subit, se aşează pe divan, la picioarele Olguţei.
— Sofia tocmai cânta la pian. Ce să facă? Se scoală şi ea să-l primească pe musafir, fiindcă era o fetiţă binecrescută. Dar musafirul n-o lăsa în pace. În loc să stea de vorbă cu părinţii Sofiei – cum stau oamenii mari – el vorbea cu Sofia…
— Olguţa, eu aş propune să ne aşezăm la masă, se amestecă domnul Deleanu.
— N-o aşteptăm pe mama?… Şi-atunci, urmă Olguţa îndârjită, Sofia nu s-a mai putut ţine şi i-a spus în faţă: „Domnule musafir, nu pot să te sufăr: fiindcă te razi pe frunte, fiindcă miroşi ca o farmacie şi fiindcă nu-mi dai pace”.
Tăcere gâtuită.
Uşa se deschise. Doamna Deleanu intră cu o prefăcută însufleţire.
1 Sunt numai urechi (fr.).
— O veste bună: o scrisoare de la Dănuţ.
— Ia să văd, sări Olguţa.
— Haidem la masă… Ei, cum vă-mpăcaţi? întrebă doamna Deleanu pe doctor.
— Admirabil! Ne tachinăm deja. Ştiţi: „Qui s'aime se taquine(1) l „.
Domnul Deleanu îşi muşcă musteaţa, strănutând.
Din plicul deschis se revărsă pe farfuria doamnei Deleanu un teanc de fotografii.
— Dănuţ! Uite: Dănuţ! se bucură doamna Deleanu.
— Ia să vedem, mamă.
— Tuns! se-ntristă doamna Deleanu, privind cu de-amănuntul fotografia proaspătului l icean.

Singur doctorul îşi mânca omleta cu brânză şi verdeţuri.

— Mamă, uite: scrie ceva pe dos.

— Pentru Monica de la Dănuţ”, ceti doamna Deleanu slova caligrafică… Poftim, Monica.

Zugrumată de emoţie, Monica şi luă fotografia fără s-o privească, o aşează pe genunchi pipăind-o cu degetele, înghiţi, şi-şi trecu şervetul peste obrajii aprinşi.

— Pentru papa de la Dănuţ”.

— Hei! Ca o ridiche! Căpăţânosul tatei!

— Asta-i pentru mine. „Pentru Olguţa de la Dănuţ.”

— Mamă, da aceea pentru cine-i?

— Pentru moş Gheorghe…” ceti repede, oprindu-se prea târziu, doamna Deleanu.

— Bravo, Dănuţ! jubilă Olguţa. Eu i-o duc lui moş Gheorghe.

Toţi se posomorâră. Numai doctorul zâmbi, clipind cu înţeles către doamna Deleanu.

— Staţi, mă rog, interveni el mestecând. Daţi-mi şi mie o fotografie. Nu-s eu prietenul juneţii?

1 Cine se iubeşte se tachinează (fr.).

— Poftim omletă, ripostă crunt Olguţa îndesând farfuria înspre el.

— Chiar aşa. Hai să mâncăm, se scutură doamna Deleanu.

— Ce scrie, mamă? Ceteşte scrisoarea.

— Dragă mamă, mi-e foarte dor de voi toţi, de moş Gheorghe şi de Ali”…

O pauză lungă.

— Lasă, Alice. Ceteşte fiecare după masă.

Dacă n-ar fi fost doctorul la dejun, omleta s-ar fi întors aşa cum venise, fără ca bucătăreasa să se mire.

— Mamă, eu mă duc la moş Gheorghe să-i duc fotografia, anunţă Olguţa urmărind cu o privire cruntă pe doctorul care intra în salon.

— Lasă, mai târziu, Olguţa. Moş Gheorghe-i dus la pădure. Mergi cu tata când s-o întoarce.

— Mergi şi tu, papa?

— Nu ţi-am promis? Îi facem noi doi o vizită!
— Şi ne dăm în scrânciob?
— Vai!
— Şi pe client îl lăsăm acasă, nu?
— Nici vorbă!
— Bravo, papa! respiră Olguţa. Nu pot să-l sufăr. Ai văzut cum mănâncă?
Doamna Deleanu întinse Olguţei scrisoarea lui Dănuţ.
— Ceteşte-o cu Monica. E vorba de nişte gavanoase! cercă ea să zâmbească.
Auzind cuvântul gavanoase, rostit de doamna Deleanu, Olguţa tresări. Luând-o pe Monica de mână, se grăbi spre odaia ei, în care nu se făcuse încă foc fiindcă Olguţa pretindea că-i prea cald.
Doamna Deleanu începu să plângă.
— Biata Olguţa! dădu din cap domnul Deleanu.
Olguţa cetea cu glas tare scrisoarea lui Dănuţ; lângă ea, Monica urmărea cu privirea şirurile neregulate pe care ar fi vrut să le alinte şi să le sărute.
„. Băieţii de aici mă râd fiindcă vorbesc moldoveneşte. Chiar m-au poreclit «Şoldoveanu» şi «domnul Măi». Mie nu-mi pasă. Numai mi-i ciudă că spun minciuni! Spune şi tu, mamă dragă, dacă-i adevărat că eu spun: «şi mai făşi» în loc să spun «ce mai faci…?»„.
— Nu-s eu acolo, că v-aş arăta eu şi mai fac! se stropşi Olguţa la nevăzuţii munteni, prigonitori ai lui Dănuţ.
— Da nu-i adevărat, Olguţa. Dănuţ nu spune-aşa! sări şi Monica, aprinsă de mânie.
— Sigur dă nu spune! Da-s proşti muntenii! Ştii, ei îs cam surzi! explică Olguţa compătimitoare. Când vorbeşti cu un muntean trebuie să ţipi, altfel nu te-nţelege. N-ai auzit? Ei nu spun măi ca noi. Ei ţipă: băăă!
„Da nici eu nu m-am lăsat”, urmă Dănuţ îndărătnic.
— Bravo ţie! aprobă Olguţa pe neştiute.
Monica primi omagiul.

„Ieri, când intram în clasă, un băiat spunea arătând pe nişte băieţi din altă clasă: «Mă, ei are liber, al dracului!” Atunci eu am sărit şi i-am spus că nu ştie să vorbească româneşte, fiindcă în româneşte subiectul se acordă cu predicatul, ş-atunci trebuia să spuie: ei au liber». Toţi băieţii râdeau şi spunea u că el are dreptate, fiindcă eu sunt şoldovean căpăţânos. Eu n-am spus nimica”…

— Foarte rău! dezaprobă Olguţa.

— Ce era să facă săracu Dănuţ? îl apără Monica.

— Să-i insulte şi să-i bată.

„.da în ora de română, l-am întrebat pe domnul Ilie Popescu cu m se spune. El mi-a dat dreptate. Da eu nu mai pricep nimic! Chiar el spune tot aşa: «Ei are»! Spune tu, mamă dragă, şi-a bătut joc de mine sau nici el nu ştie româneşte?”

— Ilie Popescu, eşti un prost! Se cunoaşte şi după nume că-i prost; nu-i aşa, Monica?

— De ce, Olguţa? El i-a dat dreptate lui Dănuţ.

— Nu trebuie să ţii cu proştii, Monica. Ei n-are dreptate niciodată.

„De când m-am tuns mi-i foarte frig. Şi nu ştiu de ce, da mi-i ruşine cu capul gol! Ce-ar mai rî d e Olguţa să mă vadă aşa!”

— Săracu Buftea! zâmbi Olguţa, privind fotografia din mânile Monicăi. Parcă-i dat cu var pe cap!

Olguţa reîncepu lectura. Monica nu-şi mai lua ochii de pe fotografie. Asculta şi privea. Dănuţ, în uniformă cu pantaloni lungi avea o poziţie foarte fotografică: un picior înainte, ca la comanda militărească „pe loc 'paus!”; o mână voivodal înfiptă în şold, cealaltă, purtătoarea chipiului, atârnând ţapănă de-a lungul coapsei; capul strâmbat în sus. Surâdea serafic mânei nevăzute a fotografului. Roşi, obrajii Monicăi îşi însuşiră zâmbetul.

Scrisoarea se isprăvea cu următorul post-scriptum:”. Şi eu am mâncat dulceaţă din gavanoasele de la Olguţa. Bună

mai era, mamă dragă! Numai la noi acasă se face aşa bună dulceaţă!”

— Bravo, Dănuţ! Aşa aş fi scris şi eu.

Olguţa admira retorica măiestrie cu care Dănuţ îmbinase spovedania jafului dulceţilor păstrate pentru iarnă, cu slăvirea lor şi măgulirea păgubaşului – fără să-şi dea seamă că acel „bună mai era, mamă dragă!” departe de a fi un vicleşug, pentru Dănuţ era o naivă şi deplină doină.

După împărtăşanie, moş Gheorghe privise lung aburii albăstrii ai fumului de tămâie plu tind înfloriţi prin odaie. De la o vreme aţipise. Acum dormea cu faţa în sus. Braţele-i atârnau în lături, grele. Şi trupul, şi chipul păstrau parcă întipărirea resemnată a unei răstigniri.

Doamna Deleanu îl veghea, aşezată pe un scăunel alături de laviţă, cu coatele sprijinite pe genunchi şi fruntea cufundată în palme.

Veghea şi Oţeleanca. Neîndrăznind să stea jos, subt acelaşi acoperământ cu doamna Deleanu, şi fiind ostenită de lunga şedere în picioare, îngenunchease în faţa icoanelor.

Doctorul, întins pe prispă, la aer curat, cetea un roman franţuzesc, făcând reflecţii specific româneşti.

Pe când era de-o samă cu Olguţa, doamna Deleanu căpătase de la moş Gheorghe un dar nepieritor, ca trandafirii Iericonului: zâmbetul copilăriei. Fără de moş Gheorghe nu l-ar fi cunoscut. Nu doar că n-o iubeau părinţii! Dar mama doamnei Deleanu, greu zdruncinată de la naştere, trăise mai mult prin străinătate. Venirile ei acasă – din ce în ce mai rare – nu aduceau decât o faţă mai istovită, un zâmbet mai chinuit şi o poruncă de linişte sfătuită de doctori şi rostită de Fiţa Elencu în faţa mormanelor de jucării proaspăt aduse. Conu Costache Dumşa, prins de viaţa politică, dezmierda distrat, uneori numai – ş-atunci c-un oftat de mâhnire – capul fetiţei timide cu care avea să i se stingă numele. În schimb, străjeri neclintiţi ai copilăriei ei în căminul părintesc, fuseseră ochii Fiţei Elencu, verzi, ca un mucegai nimicitor al oricărei

frăgezimi. Mai târziu, dascăli şi guvernante, tot subt diriguirea Fiţei Elencu, o învăţară să fie bătrână la minte, deşteaptă, posomorâtă şi savantă şi în alte limbi decât cea românească.

Moş Gheorghe-i ţinuse loc de mamă şi bunic. El alungase tot atâtea lacrimi pe cât deşteptase zâmbete şi-nviorări pe chipul palid al feţei istovite de învăţătură şi singurătate.

Şi ea fusese odată „duduiţa moşului”. Acum era Olguţa… Şi moşul copilăriei lor se ducea…

Degetele doamnei Deleanu mângâiară uşor părul alb al moşneagului.

Alte amintiri, de mai târziu, înlocuiră pe-ale copilăriei; şi acestea tot de moş Gheorghe legate şi de căsuţa lui.

Fiţa Elencu prinsese la Iaşi – era mult de-atunci – o scrisoare de dragoste de la tânărul Iorgu Deleanu, profesorul de filosofie al nepoatei sale.

— Ce-i asta, Alice? întrebase ea cu scrisoarea în mână şi un zâmbet oţeţit în ochi.

Inima nepoatei simţise greutatea întregei planete.

— Ia să vedem noi ce-a scris domnul profesor, începuse Fiţa Elencu aşezându-se într-un fotoliu… „Draga mea Alice” Bre, bre!… Vra să zică, scumpa mea nepoată, un slugoi, un Deleanu oarecare, are cutezanţa să te tutuiască pe tine, odraslă de neam boieresc! Frumos! Tare frumos! Ştii tu, fetiţo, pentru ce-s făcute bicele?… Nu ştii. Ei, să te-nveţe mătuşa-ta, că-i mai bătrână. Bicele, dragă nepoată, sunt făcute pentru tălpile groase, ca să le facă mai subţiri… şi mai simţitoare. Şi cum mai spune? „Dragă!” Un adiectiv foarte necuviincios!… Şi ce mai spune? „Mea!” Cum se poate! Nu-ţi pare ţie, scumpa mea nepoată, că acest posesiv nesăbuit porneşte dintr-o minte cu totul smintită? Că altfel nu-i cu putinţă să îndrăznească un fecior de robi să fure un cuvânt aşa de boieresc!… Mata, fetiţo, încheiase Fiţa păturind scrisoarea ca pe un document de mare preţ, ai să mergi cu mine la ţară, şi acolo am să-ţi spun eu „draga mea

Alice” până ce ţi-i sătura de dragoste, ca să nu mai simţi nevoia să ţi-o spună slugile.

Fiţa se ţinuse de cuvânt aşa de vertiginos, încât tânărul Iorgu Deleanu găsise numai o uşă închisă în casa unde preda lecţii de filosofie. Pe când nepoata Fiţei învăţa la Medeleni să-şi stăpânească lacrimile subt atenta priveghere a ochilor verzi, tânărul Iorgu Deleanu le lăsă să curgă în voie, la Iaşi, căpătând bile din ce în ce mai roşii la examenele de drept.

Într-o bună zi, vine la curte mama Anica, nevasta lui moş Gheorghe.

— Sărut mâna, duduie, oftase ea ca să-şi ascundă zâmbetul, o căzut la pat moşneagul.

Fără să mai aştepte încuviinţarea Fiţei, „duduiţa moşului” pornise într-un suflet. Moş Gheorghe o întâmpinase – mohor it de vesel ce era – în tindă.

În loc de boală – tânărul Iorgu Deleanu.

Moş Gheorghe ştia bine cine-i şi ce poate Fiţa Elencu. Totuşi nu pregetase.

O după amiază întreagă, Moş Gheorghe şi mama Anica pândiseră pe geam pentru fericirea de la spatele lor. O noapte întreagă dormiseră pe prispă, fiindcă în odăiţa lor dormea somn fericit, somn tineresc „dragul duduiţei”.

Cresc uneori în faţa caselor copilăriei masivi şi blânzi stejari, al căror zvon de frunze, al căror cor de cuiburi, cu zilele şi anii tot mai scump îţi este, fiindcă în frunză şi în cuiburi trăiesc şi cântă amintiri şi fiindcă umbra lor e dulce ca o dragoste. Şi dacă se întâmplă ca securea să-i abată, căderea lor e-o prăbuşire de trecut, şi golul lipsei lor vaier de jale.

În tăcerea odăiţei nu s-auzea decât suflarea hurducată şi şuierătoare a lui moş Gheorghe. Cu hârşcâit de ferestrău, moartea dobora un blând stejar.

Doamna Deleanu plângea.

Oţăleanca se închina la icoane.

Când povestea sau când pleda, domnul Deleanu era stăpânit de un zbucium meridional care-l făcea să nu-şi găsească astâmpăr. Odată, la Curtea cu juri, înfierbântat de oratorie şi de întreruperi, părăsise, încetul cu încetul, banca apărării; şi începuse să înainteze… Ajunsese în mijlocul sălii, între acuzat şi juraţi.

Fără să-şi dea seama, valsa mereu, înaintând spre masa Curţii, până când preşedintele sunase clopoţelul:

— Domnule avocat, îmi permiteţi să chem aprodul să mute masa Curţii… ca să aveţi loc!

— Mă iertaţi, domnule preşedinte, replicase domnul Deleanu, oprindu-se. Adevărul te poartă înainte, ca un asalt spre dreptate. Mulţumesc onoratei curţi că m-a trimes la timp îndărăt.

De astă dată, subiectul povestirei era în cel mai desăvârşit acord cu temperamentul povestitorului. Isprăvile celor „trei muşchetari” nu erau numai povestite, ci şi redate prin gest şi atitudine. Spada neînvinsă a lui „d'Artagnan”, redusă la proporţiile pitice ale coupe-papier-ului de pe birou, doborâse atâţia guarzi de-ai cardinalului Richelieu, încât domnul Deleanu, când înainta, de bună credinţă, dădea la o parte cu piciorul imaginare cadavre. Coupe-papier-ul nu mai avea pic de praf: după fiecare duel, domnul Deleanu îl ştergea de sânge.

Abat-jour-ul lămpii, răsturnat pe covor, arăta că slujise de fetru ceremonioaselor saluturi schimbate între bravii Athos, Porthos, Aramis şi al patrulea muşchetar al treimei: gasconul d'Artagnan.

Ceaşca de cafea neagră era mânjită pe dinăuntru de drojdie, fiindcă – deşi golită de pe la mijlocul povestirei – domnul Deleanu o răsturna pe gât, muşchetăreşte, sorbind din ea închipuirea acelor savuroase vinuri care răscumpărau – în scurtele popasuri – truda şi încercările celor patru bravi.

Monica şi Olguţa aveau mişcări de rândunele, urmărind zigzagurile povestitorului prin larga încăpere.

— Porthos îi vede, da ce-i pasă lui de patru-cinci-şase guarzi de-ai şnapanului de cardinal! C-un brânci numai, răstoarnă cal cu călăreţ cu tot…

Un scaun căzu trosnind.

—.înşfacă pe călăreţ…

Cea mai nimerită întruchipare a călăreţului cardinalicesc era statuia justiţiei cu balanţele veşnic strâmbe. Domnul Deleanu înşfacă justiţia de bronz.

—.şi-ncepe să facă mulineuri: trei guarzi cad morţi, doi răniţi, ceilalţi fug.

Ultimul guard – Justiţia – căzu din greu pe covor, în aplauzele Olguţei. Caritabilă, Monica ridică Justiţia punând-o la locul ei pe birou.

Ca un „Hristos a înviat” rostit de preot şi apoi de mii de guri, roşeaţa soarelui – din nor în nor, din zare în zare – iluminase cerul.

Ograda casei lui moş Gheorghe, încetul cu încetul se umpluse de ţărani. Veniseră să afle veşti despre cel mai bătrân şi cel mai bun dintre ei. Unii şedeau jos la pământ, alţii pe prispă, alţii în picioare, tăcuţi şi solemni ca la moartea unui voievod.

Moş Gheorghe deschise ochii: erau turburi. Îi închise iar. O luptă fără trupuri se încinse în tăcerea odăiţei… Moş Gheorghe deschise din nou ochii. Gândurile se mişcau anevoie ca nişte care troienite prin nebulosul îngheţ al iernii.

Doctorul îi luă pulsul. Întâlnind chipul străin, ochii lui moş Gheorghe se înturnară. Privi prin încăpere… o recunoscu… Începu să caute… Ochii doamnei Deleanu întâlniră privirile muribundului.

Doamna Deleanu îşi trecu mâna peste frunte: uitase.

— Du-te acasă, şopti ea Oţălencei. făcându-i semn să se apropie, şi ad-o pe Olguţa.

Cu multă trudă, moş Gheorghe îşi urni capul din loc: aplecându-şi-l sărută mâna doamnei Deleanu.

Alexandre Dumas scrisese aventurile celor trei muşchetari; domnul Deleanu le istorisea prin viu grai. Pornind poate de la adagiul juridic: „La plume est serve, la parole est libre(1) l „ – povestitorul imensifica romantismul romancierului. Domnul Deleanu nu mai era avocatul Iorgu Deleanu, ci al ci ncilea muşchetar inedit: verbalul viteaz Tartarin de Tarascon.

Aşa că muşchetarii luptau cu oştiri întregi pe care, fireşte, le biruiau neglijent. În plin galop, Porthos smulgea buchete de stejari – sau alţi giganţi vegetali – pe care le arunca în capetele urmăritorilor, fără ca armăsarul de subt el – de cea mai romantică rasă – să bage de seamă adaosul miilor de kilograme.

D'Artagnan trecea singur prin rândurile duşmane – ca Isus pe valurile mării – împărţind în dreapta şi-n stânga trăsnete de spadă şi interjecţii româneşti.

Iar când toţi patru muşchetari luptau delaolaltă, vântul celor patru spade dezrădăcina pădurile. Dacă şnapanul de Richelieu ar fi fost mai practic, ar fi apelat la patriotismul muşchetarilor în loc să-i prigonească. Şi muşchetarii – flamberge au vent(2) – ar fi făcut mulineuri din zori şi până-n seară, purtând astfel cu vântul galic al spadelor toate corăbiile Franţei pe mări şi oceane…

De-acum înainte, haiducii naţionali aveau serioşi rivali în stima Olguţei.

1 Condeiul este sclav, cuvântul este liber (fr.)

2 Cu panaşul fluturând în vânt (fr.).

Anica bătu de câteva ori în uşă. Neprimind nici un răspuns, intră.

— O lovitură la stânga: bang! Adversarul o parase…

Olguţa se încruntă: palpita.

— O lovitură la dreapta… Ce vrei? întrebă d'Artagnan dând cu ochii de Anica.

— Afară! ţipă Olguţa. Spune, papa.

— Adversarul era chiar Athos?

— Eeei!

Anica nu-şi lua ochii de la domnul Deleanu care urma aprins povestirea. Văzând că nu-i luată în samă, înaintă spre birou.

— A trimes cuconiţa după duduia Olguţa.

— Adversarul lui Porthos era chiar Aramis!

— Aaa!

— Lui moş Gheorghe-i rău de tot, vorbi tare Anica.

— Ce-ai spus? sări Olguţa.

Anica fugise. Olguţa se uită la domnul Deleanu cu fruntea încreţită.

— Ce-a spus, papa?

Domnul Deleanu, trezit, cuprinse cu palmele capul Olguţei, strâns de tot, sărutându-l pe frunte. Olguţa clipi, se smunci, deschise uşa şi o rupse la fugă.

Văzând-o pe Olguţa, ţăranii din ogradă se descoperiră ridicându-se în picioare. Olguţa trecu în goană printre ei, privindu-i zăpăcită.

— Moş Gheorghe! ţipă ea din tindă, gâfâind.

Oţăleanca intră după ea. Doamna Deleanu şi doctorul se ridicară în picioare. Olguţa se uită când la unul, când la altul, fără să primească nici un răspuns.

În vârful picioarelor intrară domnul Deleanu, Monica şi Anica. Tinda se umpluse de capete. Toţi tăceau apăsător.

Obrajii Olguţei albiră. Se apropie de laviţă, privindu-l pe Moş Gheorghe cu spaimă şi neîncredere. Moş Gheorghe nu mai putea nici să-i vorbească, nici să-i zâmbească. Abia o zărea poate – cu aburul de suflet rătăcit în ochi.

— Moş Gheorghe, nu tragi din lulea? îl întrebă Olguţa tainic, aplecându-se asupra lui ca să n-o audă nimeni.

Pleoapele moşneagului se zbătură pe albul ochilor. Olguţa luă luleaua de pe masa cu bucoavne. Toţi se fereau din calea ei. Aşează luleaua în mâna lui moş Gheorghe, zăbovind îndelung cu mî nuţa ei rece pe îngheţul degetelor albe.

Se duse din nou la masa cu bucoavne, luă cutia cu chibrituri, se apropie de laviţă. Aprinse chibritul. Luleaua

căzu din degetele ţapene… Chibritul ardea pâlpâind în mânuţa tremurătoare.

Oţăleanca întinse lumânarea şi o aprinse de la chibritul pe sfârşite, stingând totodată flacăra care ardea degetele Olguţei.

— Dumnezeu să-l ierte!

— Pentru ce? întrebă rugându-se Olguţa, cu o sfâşietoare duioşie.

Dar toţi plecară capetele.

Şi icoanele din părete tăceau severe.

O amiază rece, cu cerul îmbătrânit de nouri suri.

Deasupra satului suna clopotul, amintind cerului depărtat intrarea în pământ a unui om. Pe uliţa cea mare şi prin faţa ogrăzilor nu se vedea ţipenie de om în vrâstă; numai copii de cei mărunţi care vorbesc cu gâzele, se sfădesc eu vrăbiile şi se supără pe copaci. Satul părea al copiilor.

La cimitir, sătenii cu capetele plecate îndărătul familiei Deleanu ascultau clopotul jalnic.

Când începuse slujba la mormânt, Olguţa se descoperise. Pletele ei negre fluturaseră în vântul aspru laolaltă cu pletele flăcărilor şi-ale moşnegilor.

Preotul era bătrân. Cimitirul, blând. Vorbele slujbei semănau cu-acele amuţite în bucoavnele căsuţei deşarte.

„Moş Gheorghe, unde eşti?”

— Fie-i ţărâna uşoară.

Şi deasupra mormântului ţăranii adânciră crucea de stejar.

Dacă ar fi văzut moş Gheorghe ochii duduiţei lui, încercănaţi ca niciodată şi pironiţi fără de lacrimi asupra mormântului – „Aici-s, duduiţa moşului” – privirea lor l-ar fi împovărat mai greu decât ţărâna umedă care-l pecetluise între morţi.

Îndărătul caselor boiereşti începuse praznicul de pomenire pregătit de doamna Deleanu după datini.

Cu mâna ei, Olguţa vărsă din cană în ulciorul fiecăruia. Doamna Deleanu şi Monica împărţeau paharele cu rachiu

de pe tablaua purtată de Oţăleanca.

Anica, Profira şi Safta – bucătăreasa oamenilor de pe moşie – aduceau felurile de bucate.

Sfiala posomorâtă adusă de la cimitir nu ţinu mult. Mai întâi vorbiră amintirile bătrânilor. Pe urmă izbucniră glumele tinerilor: la început în şoaptă, la ureche, apoi făţiş. Rachiul, supa fierbinte şi priveliştea bunătăţilor calde înteţiră voioşia.

Olguţa se încruntă. O vorbă aprigă îi aprinse ochii… dar porni spre casă, strângându-şi buzele uscate. În faţa scărilor se opri, ca alungată de cineva. Se îndreptă spre grajd. Acolo nimeni nu râdea…

Acolo, pe capra trăsurii neclintite, fără de cai, fără de hăţuri, un copil plângea cu mânile pe ochi.

Şi dumnezeul minunatelor poveşti nici nu trimese îngeri să se-nhame zburători; nici nu cuprinse de la spate pumnii uzi, dându-le hăţuri, nici nu şopti c-un zâmbet blând: „Mână mata, duduiţă”.

— Stai jos, părinte.

Vârând mâna subt rasă, preotul scoase la iveală un plic.

— Cucoane Iorgule, acum doi ani, moş Gheorghe – Dumnezeu să-l ierte – mi-o încredinţat o hârtie pentru domnia-ta. Iacăt-o.

Domnul Deleanu luă plicul de pânză cu peceţi roşii. Pe-o faţă de coală, mâna lui moş Gheorghe aşternuse tremurătoare chirilice. După o scurtă aruncătură de ochi, domnul Deleanu se uită la preot.

— Părinte, eu am cam uitat slova asta. Fii bun şi ceteşte.

Preotul îşi puse ochelarii şi dădu glas voinţelor din urmă ale celui dus. Începea moş Gheorghe, luându-şi rămas bun de la stăpânii săi şi mulţumindu-le pentru pânea care o mâncase la casa lor şi pentru bunătatea cu care-l învredniciseră. Apoi arăta întrebuinţarea ce roagă să se dea banilor pe care i-a agonisit. Apoi…:”Eu Gheorghe Iernilă, las cu limbă de moarte casa şi gospodăria me copiilor lui cuconu Iorgu Deleanu, adicătelea, duduii Olguţa şi lui

cuconaşu Dănuţ. Şi li hie casa şi pământul mieu loc de gioacă după moartea me precum le-o fost şi cât am trăit. Iară sipetul braşovenesc, ce am dar de la răposatul cuconu Costache Dumşa, îl lăs cu tot ce-i în el duduii Olguţa. Am adunat în sipet oleacă de zestre, din munca me, pentru duduia Olguţa. Şi vă roagă moşu cu plecăciune şi supunere să faceţi duduii Olguţa haină de mireasă din mătăsurile adunate în sipet. Că dacă n-am avut eu parte s-o văd mireasă, măcar de-atâta bucurie să am parte, că mult am iubit-o”…

Între timp, doamna Deleanu intrase în birou căutând-o pe Olguţa. Vorbele testamentului se îmbinau în mintea ei cu dialoguri din alţi ani, lămurindu-le.

„Cât, moş Gheorghe, că-i bun şi ieftin.” „Ba mătasă, sărut mâna, că-i scumpă şi frumoasă”.

„Şi pentru ce, moş Gheorghe? Că doar fată de măritat n-ai?” „Şi hie! Ştie el moşu!” „Şi mi-i iertat mie, ca slugă veche a neamului dumneavoastră şi ca om bătrân, să ridic ochii la stăpâna me, duduia Olguţa, şi să zic: «Duduita moşului, să nu-ţi hie ruşine să primeşti năstre de la o slugă, că munca şi dragostea îs sfinţite chiar de Domnul nostru Dumnezeu…»„.

Numai doamna Deleanu ştia – din întâmplare – că Olguţa îmbrăcase într-ascuns rochiţa de doliu a Monicăi pentru înmormântarea slugei care-şi închinase munca anilor din urmă unei albe rochii de mireasă.

Noaptea de toamnă era umedă şi amară, ca izgonită din fundul unui ocean.

Pe peronul gării, doamna Deleanu, domnul Deleanu şi fetiţele, strânşi în jurul geamandanelor, şedeau tăcuţi ca o familie de emigranţi.

Trenul intră în staţie cu o întârziere de un ceas. Se suiră repede. Pe coridorul neluminat un glas bărbătesc întrebă căscând:

— Ce gară mai e şi asta, domnule? Când dracu o să mai ajungem cu-atâta stat pe loc!

Olguţa strânse pumnii.

Gorniţa sună scurt. Trenul porni din anonima gară a vacanţelor sure oraşele cu nume atât de cunoscute.

SFÂRŞIT